

การศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
ของสถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2546

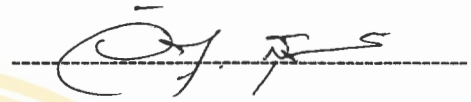
ISBN 974-04-3612-9

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาคณตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
ของสถาบันจินตการคณตรี สถาบันคณตรีมีฟ้า และ สถาบันคณตรีเคพีเอ็น

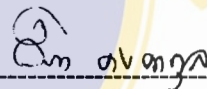
นางสาวอัญชณา สุธมาต
ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์

กศ.บ. , กศ.ม. , ศศ.ม.

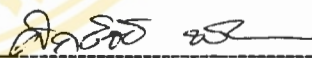
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

นางวิภา คงคากุล

B.A. , M.Mus. , Ed.D.

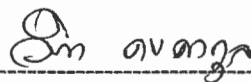
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์

ศศ.บ. , ศศ.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

นางวิภา คงคากุล

B.A. , M.Mus. , Ed.D.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณตรี

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์

รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รุตินันท์พันธุ์,

ท.บ., ป.ชั้นสูง (วิทยาเอ็นโคคอนต์),

วท.ม. (การแพทย์คลินิก), อ.ท. (วิทยาเอ็นโคคอนต์)

รักษาราชการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาคณตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
ของสถาบันจินตการคณตรี สถาบันคณตรีมีฟ้า และ สถาบันคณตรีเคพีเอ็น
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณตรี

วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2546

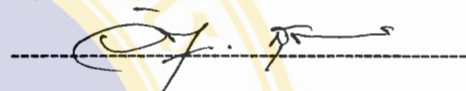
รองศาสตราจารย์พงษ์จิตต์ สวามิภักดิ์
A.R.C.M - Performer, L.G.S.M. - Teacher
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์
ศศ.บ. , ศศ.ม.
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

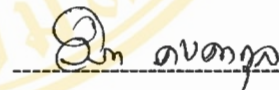
รองศาสตราจารย์วราภรณ์ จิตนันทพันธุ์,
ท.บ., ป.ชั้นสูง (วิทยาเอ็น โคคอนต์),
วท.ม. (การแพทย์คลินิก), อ.ท. (วิทยาเอ็น โคคอนต์)
รักษาราชการแทนคณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

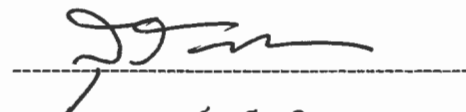
นางสาวอัญญา สุตมาตร
ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกธรรค์
กศ.บ. , กศ.ม. , ศศ.ม.
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นางวิภา คงคากุล
B.A., M.Mus. , Ed.D.
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สุกรี เจริญสุข
กศ.บ. , M.M.E. , .D.A.
ผู้อำนวยการ
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปัญญกรัษต์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ อาจารย์ ดร.วิภา คงคากุล คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะแนวทางการดำเนินการวิจัย รวมทั้งกรุณาให้คำแนะนำความรู้และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนสำนวนภาษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อานันท์ นาคคง ที่ได้ให้ความกรุณาในการปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำและแนะแนวทางที่ดีในการแก้ไขและปรับปรุงงานวิจัยให้สมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์วีรนาถ ทรรทรานนท์ ที่เป็นผู้สั่งสอนอบรม และสั่งสมความรู้และความสามารถทางด้านดนตรี ตลอดจนผลักดันให้การศึกษา คณาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์ คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดลทุกท่าน ที่คอยอบรม สั่งสอนให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์บุปผวรรณ ชีระวรรณวิไล ผู้อำนวยการโรงเรียนจินตการดนตรี คุณไวยสิษฐ์ ศศิบุตร ผู้จัดการสถาบันดนตรีมีฟ้า คุณนรอรอด จันทร์กล้า ผู้จัดการสถาบันดนตรีเคพีเอ็น และคณาจารย์จากโรงเรียนและสถาบันดังกล่าวทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยด้านดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณวีระชัย ว่องธัญญะกุล คุณเอกชัย นาดี คุณศศิวิมล ช่างเรียน คุณธณภพ ไชยวงศ์ รุ่งพี รุ่งน้อง และเพื่อนรุ่น 6 ทุกคน ที่ห่วงใยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ บิดา มารดา ผู้ให้ชีวิต การศึกษาที่ดี และให้ความกรุณาสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย ครู อาจารย์ ญาติพี่น้อง ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้ทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ลุล่วงด้วยดี

อัญชนา สุตมาตร

การศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กเล็กของสถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น (THE STUDY OF THE CURRICULUM AND THE LEARNING PROCESS FOR EARLY CHILDHOOD AT CHINTAKARN, MIFA AND KPN MUSIC ACADEMY.)

อัญชนา สุตมาตร 4336335 MSMS/M

ศศ.ม. (ดนตรี)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์, ศศ.ม., วิชา กลางกุล, Ed.D., ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์, ศศ.ม.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย และศึกษากระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน ในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกกระบวนการศึกษา โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่สถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น โดยการสอบถามสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากห้องเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องเน้นทักษะทางด้านการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน ประกอบด้วย กิจกรรมด้านการฟัง การร้อง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหว และการคิดสร้างสรรค์อย่างครบถ้วน จำแนกได้เป็นกิจกรรมด้านการฟัง พบว่าเด็กสามารถสื่อความเข้าใจได้จากการทำแบบฝึกหัด การร้องเพลง การเคลื่อนไหว ซึ่งผสานกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้อย่างอิสระ กิจกรรมด้านการร้องเพลง พบว่าเด็กสามารถร้องเพลงและเคลื่อนไหวได้ตรงตามจังหวะของเพลงมากขึ้น กิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรี พบว่าเด็กสามารถจับและเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะได้หลายชนิดและผลิตเพลงมากกว่าเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด กิจกรรมด้านการเคลื่อนไหวและด้านการคิดสร้างสรรค์ พบว่าเด็กสามารถเคลื่อนไหวและมีความคิดใหม่ๆ ได้อย่างหลากหลาย ถ้าเข้าใจความหมายของบทเพลงที่ได้ยิน

การจัดสภาพการเรียนการสอนในห้องเรียนของเด็กปฐมวัยให้ประสบผลสำเร็จนั้น พบว่าการจัดหลักสูตร การวางแผนการสอนและการใช้เทคนิควิธีสอนใหม่ๆ ของครูผู้สอนให้มีความแปลกใหม่น่าสนใจ การสร้างประสบการณ์จริงให้เด็กจากสื่อต่างๆ ช่วยกระตุ้นให้เด็กตื่นตัวในการรับรู้ การใช้บทเพลงภาษาไทยช่วยให้เด็กร้องเพลงได้ชัดเจน และเคลื่อนไหวท่าทางได้อย่างมั่นใจ การเล่นเครื่องดนตรีในระยะเริ่มแรกควรเน้นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะเช่น เคาะ เขย่า ดี เนื่องจากเป็นการเสริมสร้างกล้ามเนื้อและเตรียมความพร้อมทักษะด้านดนตรีที่สมบูรณ์ให้กับเด็ก จากนั้นจึงให้เด็กเลือกเรียนดนตรีที่ตนเองถนัดตามความชอบ โดยผ่านการประเมินผลจากครู

สถาบันจินตการดนตรีนั้นเน้นกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กครบทุกด้านและปรับปรุงหลักสูตรทุก 4 ปี สถาบันดนตรีมีฟ้าเน้นกิจกรรมด้านการร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหว และสถาบันดนตรีเคพีเอ็นเน้นกิจกรรมด้านการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด

คำสำคัญ : หลักสูตรดนตรี / ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย / โรงเรียนดนตรีเอกชน

**THE STUDY OF THE CURRICULUM AND THE LEARNING PROCESS FOR
EARLY CHILDHOOD AT CHINTAKARN, MIFA AND KPN MUSIC
ACADEMY.****ANCHANA SUTTAMART 4336335 MSMS/M****M.A. (MUSIC)****THESIS ADVISORS: NARONGCHAI PIDOKRAJT, M.A., VIPA
KONGKAKUL, Ed.D., SAKCHAI HIRANRUX, M.A.****ABSTRACT**

The purpose of this qualitative research was to study early childhood music curriculum and pedagogical techniques of three private conservatory institutes including Chintakarn Music Academy, Mifa Music Academy and KPN Music Academy. Interviews and observations were the methods of data gathering. Curriculum for early childhood music education needs to focus on preparing young children's musical competencies in all areas ranging from listening, singing, performing, bodily movements, and creative activities.

Listening ability: Results show that young children can better understand the music by doing exercises, singing, and participating in movement activities, which will allow them to incorporate their creativities without restraint.

Singing ability: Results prove that instruction helps improve the rhythmic movement of young children.

Instrumental ability: Young students are capable of playing different kinds of percussion instruments and tend to have a higher appreciation toward playing percussion than keyboard instruments.

Bodily movement and creative ability: Young children can move and express their creativity in a wide variety at ways if they understand the meaning of the song they hear.

The research found that effective early childhood music instruction combines appropriate planning, innovative pedagogical techniques a variety of teaching tools, opportunities to experience real musical situations such as performances, a simulating learning process, opportunities for movement, and the use of the Thai language to enhance proper articulation and self-confidence. At this beginning stage, the appropriate musical instruments are percussion. Tapping, knocking, and shaking will strengthen the muscles, as well as reinforce musical skills for young children. At the next stage, they should be allowed to decide on the instrument of their preference with the teacher's approval.

Chintakarn Music Academy focuses on music activities that reinforce all the aspects with an improvement plan for every four years. Mifa Music Academy puts maximal concerns on singing with movements and activities, whereas KPN Music Academy puts maximal concern on music playing with keyboards in the curriculum.

**KEY WORDS : MUSIC CURRICULUM / EARLY CHILDHOOD MUSIC / MUSIC
ACADEMY**

194 P. ISBN 974-04-3612-9

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	
สารบัญภาพ	
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของหัวข้อการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้	7
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสอน	9
2.2 คนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	14
2.2.1 ความสำคัญของคนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	14
2.2.2 จุดมุ่งหมายของการสอนคนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	16
2.2.3 ทฤษฎีคนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	18
2.2.4 องค์ประกอบของคนตรีสำหรับการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย	22
2.3 การจัดกิจกรรมคนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	22
2.3.1 การฟัง (Listening)	22
2.3.2 การร้อง (Singing)	25
2.3.3 การเล่น (Playing)	27
2.3.4 การเคลื่อนไหว (Moving)	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.5 การคิดสร้างสรรค์ (Creating)	31
2.4 สารัตถะที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน	33
กระบวนการสอน	33
2.4.1 ความหมายของการสอน และกระบวนการสอน	33
2.4.2 พฤติกรรมการสอน	34
2.4.3 ขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการสอน	34
2.4.4 การเลือกและการใช้กระบวนการสอน	35
2.4.5 จิตวิทยาที่นำมาใช้ในระบบการเรียนการสอน	35
วัตถุประสงค์	36
2.4.6 ความสำคัญของวัตถุประสงค์การเรียนการสอน	36
2.4.7 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน	36
2.4.8 การนำวัตถุประสงค์ในการสอนไปปฏิบัติ	37
สื่อการสอน	37
2.4.9 จุดมุ่งหมายในการใช้สื่อการสอน	37
2.4.10 การเลือกสื่อการสอน	37
2.4.11 การใช้สื่อการสอน	38
วิธีการสอน และกิจกรรมการสอน	38
2.4.12 ลักษณะการสอนที่ดี	38
2.4.13 ขั้นตอนการสอน	39
2.4.14 จิตวิทยาในการสอน	40
2.4.15 วิธีการสอนดนตรี	41
2.4.16 หลักทั่วไปในการสอนดนตรี	42
การวัดผลและประเมินผล	43
2.4.17 ความสำคัญของการวัดผลและประเมินผล	43
2.4.18 การวัดผลภาคปฏิบัติ	44
2.4.19 เครื่องมือวัดผลภาคปฏิบัติ	44
ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี	45
2.4.20 ความสำคัญของทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.21 องค์ประกอบของการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี	45
2.4.22 วิธีการฝึกทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี	46
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
2.5.1 งานวิจัยในประเทศ	48
2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
3.1 ขอบเขตพื้นที่ภาคสนาม แหล่งข้อมูลที่วิจัย	50
3.2 ประชากรศึกษา	50
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	51
3.4 วิธีดำเนินการ	52
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	52
3.6 การนำเสนอข้อมูล	52
บทที่ 4 โรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร	53
4.1 พัฒนาการของโรงเรียนดนตรีเอกชน	53
4.1.1 พัฒนาการของโรงเรียนดนตรีเอกชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน	53
4.2 การดำเนินงานของโรงเรียนดนตรีเอกชนว่าด้วยระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ	58
4.2.1 รูปแบบการขออนุมัติหลักสูตร	58
4.2.2 การดำเนินงานของโรงเรียนดนตรี	60
4.3 หลักเกณฑ์การพิจารณาหลักสูตร	61
4.4 ใบอนุญาต	61
4.5 อาคาร สถานที่	62
4.6 ประวัติโรงเรียนดนตรีเอกชนที่เลือกศึกษา และความสำคัญ ของหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย	64
4.6.1 ประวัติโรงเรียนดนตรีเอกชนที่เลือกศึกษา	64
4.6.1.1 สถาบันจินตการดนตรี	64
4.6.1.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า	65
4.6.1.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN)	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.6.2 ความสำคัญของหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย	66
4.6.2.1 หลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	66
4.6.2.2 ที่มาของการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย	67
4.6.2.3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	67
4.6.2.4 ระยะเวลาการศึกษา	68
4.6.2.5 การลงทะเบียนเรียน	68
4.7 บทสรุปพัฒนาการของโรงเรียนดนตรีเอกชน	69
บทที่ 5 หลักสูตรและกระบวนการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	70
5.1 หลักสูตรของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	70
5.1.1 สถาบันดนตรีดนตรี	70
5.1.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า	71
5.1.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น	73
5.1.4 สรุปหลักสูตรของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	76
5.2 กระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน	77
5.2.1 สถาบันดนตรีดนตรี	78
5.2.1.1 การสอนฟังสำหรับเด็กปฐมวัย	78
5.2.1.2 การสอนร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย	80
5.2.1.3 การสอนเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	82
5.2.1.4 การสอนการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย	85
5.2.1.5 การสอนการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	87
5.2.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า	91
5.2.2.1 การสอนฟังสำหรับเด็กปฐมวัย	91
5.2.2.2 การสอนร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย	92
5.2.2.3 การสอนเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	95
5.2.2.4 การสอนการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย	97
5.2.2.5 การสอนการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	99
5.2.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น	102
5.2.3.1 การสอนฟังสำหรับเด็กปฐมวัย	103

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2.3.2 การสอนร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย	104
5.2.3.3 การสอนเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	105
5.2.3.4 การสอนการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย	106
5.2.3.5 การสอนการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	108
5.2.4 สรุปกระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน	110
5.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	111
5.3.1 การฟังสำหรับเด็กปฐมวัย	111
5.3.2 การร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย	112
5.3.3 การเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	112
5.3.4 การเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย	113
5.3.5 การคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	114
5.3.6 สรุปผลการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	114
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
6.1 สรุปผลการวิจัย	116
6.2 อภิปรายผล	120
6.3 ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก หลักสูตรและแบบเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น	131
ภาคผนวก ข ตัวอย่างบทเพลงในแบบเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น	134
ภาคผนวก ค รูปแบบสัญลักษณ์ของโคดาไล (Kodály) และ อุปกรณ์เครื่องดนตรี	177
ภาคผนวก ง ประมวลภาพกิจกรรมของสถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น	184
Executive Summary	188
ประวัติผู้วิจัย	194

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตัวอย่างการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยสถาบันจินตการดนตรี	87
ตารางที่ 2 ตัวอย่างการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยสถาบันดนตรีมีฟ้า	98
ตารางที่ 3 ตัวอย่างการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยสถาบันดนตรีเคพีเอ็น	106

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ตึกแถวริมถนนอัษฎางค์เคยเป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนดนตรีเอกชนแห่งแรกของไทย	54
ภาพที่ 2 หนังสือหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตการดนตรี	118
ภาพที่ 3 หนังสือหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้า	118
ภาพที่ 4 หนังสือหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีเคพีเอ็น	118
ภาพที่ 5 เครื่องดนตรีประกอบการเรียนวิชาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย	176
ภาพที่ 5.1 ” (เครื่องดนตรีออร์ฟ)	177
<u>สถาบันจินตการดนตรี</u>	
ภาพที่ 6 นักเรียนเล่นเครื่องประกอบจังหวะด้วยการเล่น “กิ้ง”	179
ภาพที่ 7 นักเรียนฟังเพลงประกอบการเคลื่อนไหวด้วยริบบิ้น	179
ภาพที่ 8 นักเรียนเล่นรำมะนาตามจังหวะในบัตรคำ	179
ภาพที่ 9 นักเรียนตีกลองตามจังหวะในระบบสัญลักษณ์ของโคดา	179
<u>สถาบันดนตรีมีฟ้า</u>	
ภาพที่ 10 นักเรียนร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหว	180
ภาพที่ 11 นักเรียนร้องเพลงกล่อมตุ๊กตาเคลื่อนไหวด้วยการโยกตัว	180
ภาพที่ 12 นักเรียนกำลังฟังครูเล่านิทาน	180
ภาพที่ 13 กิจกรรมการร้องเพลงและเคลื่อนไหวเชิงวัฒนธรรมเรื่อง “การละเล่นมอญซ่อนผ้า”	180
<u>สถาบันดนตรีเคพีเอ็น</u>	
ภาพที่ 14 นักเรียนร้องเพลงด้วยการเคลื่อนไหวนั้ก่อนการเล่นเปียโน	181
ภาพที่ 15 ครูผู้สอนกำลังสอนและดูการฝึกซ้อมของนักเรียนเป็นรายบุคคล	181
ภาพที่ 16 นักเรียนกำลังร้องเพลงและใช้ตุ๊กตา Beethoven bear และ Mozart mouse	181
ภาพที่ 17 นักเรียนทำแบบฝึกหัดระบายสี	181

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของหัวข้อวิจัย

เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันนี้ เป็นช่วงเวลาที่ต้องแข่งขันกันในทุกๆด้าน และด้วยเศรษฐกิจดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชากรในประเทศค่อนข้างลำบากและต่งงานกันมาก โดยมากเมื่อกล่าวถึงการเรียนดนตรีแล้ว ผู้คนทั่วไปมักนึกถึงและให้ความสนใจกับเด็กๆ กับการเรียนดนตรีมากกว่าในอดีต แต่ยังมีประชากรบางกลุ่มกลับยังไม่เห็นความสำคัญของการเรียนดนตรีและยังเห็นว่าป็นวิชาที่ฟุ่มเฟือย ไม่มีประโยชน์กับชีวิตในภายภาคหน้า จึงไม่ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนดนตรี เพราะเห็นว่าค่าเล่าเรียนแพงกว่าวิชาอื่นๆ ซึ่งความคิดดังกล่าวเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง โดยแท้จริงแล้วเด็กๆ ในวัยเรียนนั้นนอกจากจะเป็นวัยที่ควรเรียนรู้สร้างเสริมสติปัญญาด้วยวิชาการต่างๆ แล้ว ยังควรสร้างเสริมจริยธรรม มโนธรรม พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจในด้านต่างๆ ในวัยเด็กให้เจริญเติบโตโดยสมบูรณ์ด้วย

เศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าเป็นศตวรรษของการแข่งขัน บุคคลหลายๆกลุ่มในสังคมต่างเล็งเห็นว่า วิชาที่จะเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ คือ วิชาประเภทแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี นิติศาสตร์ ภาษาต่างๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างบริษัท หรือระหว่างประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต่างส่งบุตรหลานของตนเรียนพิเศษกันเป็นจำนวนมาก โดยมีความเชื่อว่าถ้าผู้ใดมีความรู้และความสามารถมากกว่าย่อมสามารถหางานทำได้โดยง่าย และหาเลี้ยงชีพต่อไปได้ในภายภาคหน้า จึงเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการจึงนิยมส่งบุตรหลานเรียนพิเศษด้านวิชาการต่างๆ กันมาก

ในท้ายที่สุดเมื่อเด็กได้เรียนวิชาการต่างๆ เหมือนกันทุกคน ทำให้เกิดแรงผลักดันในชุมชนเมื่อตัวเด็กเอง หรือผู้ประกอบการ ต่างชวนขวยหากิจกรรมซึ่งเป็นความสามารถพิเศษเพิ่มขึ้น เพื่อให้ตนเองเกิดความแตกต่างจากกลุ่มชนดังกล่าว เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้วิชาดนตรี วิชาศิลปะ หรือกิจกรรมต่างๆในสปรอตคลับที่เกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน โดยเฉพาะวิชาดนตรีศึกษา เป็นรายวิชาที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะดนตรีสามารถพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ได้อย่างสูงสุด ในขณะที่

วิชาอื่นเน้นแต่ด้านสติปัญญาเท่านั้น จากสภาพของสังคมปัจจุบันพบว่า การพัฒนามนุษย์นั้น จำเป็นต้องพัฒนา ทั้ง 2 ด้าน คือทั้งด้านสติปัญญาและด้านจิตวิญญาณ

นอกจากสาเหตุดังกล่าว ที่ทำให้คนในทุกชนชั้นเริ่มหันมาสนใจการเรียนดนตรีมากขึ้น เห็นได้ชัดเจนว่า วิชาดนตรีนั้นมีคนหลายกลุ่ม หลายวัย สนใจศึกษาวิชานี้เป็นจำนวนมาก เพราะวิชาดนตรีเป็นวิชาที่พัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจให้กับคนทุกเพศทุกวัย ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าสำหรับผู้ใหญ่นั้นส่วนมากเรียนสู้เด็กไม่ได้ เพราะความจำและการรับรู้เริ่มถดถอยและช้ากว่าวัยเด็ก จึงเห็นว่าไม่ค่อยเหมาะสม ถ้าจะให้ผู้ใหญ่ฝึกเรียนภาษาใหม่ ฝึกคิดคำนวณเลขใหม่ จดจำความรู้ใหม่ๆ แต่ถ้าเป็นวิชาดนตรีนั้น ถ้าหัดฝึกฝนและได้ทบทวนบ่อยๆ จะทำได้ดีขึ้น ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่

ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ (2539: 38) กล่าวว่า การให้การศึกษาด้านดนตรีนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาประเทศชาติ และพัฒนาสังคมโลก กล่าวคือ ดนตรีเป็นศาสตร์และศิลป์แขนงหนึ่งที่มีความเกี่ยวพันต่อมวลมนุษยชาติ ความสำคัญของดนตรีทำให้ผู้รับรู้ได้สัมผัสกับโสตศิลป์ อันนำไปสู่ความรู้สึกภายในจิตใจ ทำให้เกิดความอิ่มเอิบชื่นชม และเห็นคุณค่าในความงามของดนตรี ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวไม่ได้รับรู้หรือสัมผัสได้ทุกคน หากแต่ต้อง เรียนรู้และสร้างความเข้าใจ การรับรู้และเกิดความรู้สึก ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ศุภฤกษ์ พนมยงค์ บุญทศนกุล (2539: 3) ได้กล่าวถึงดนตรีไว้ว่าดนตรีคือเสียงต่างๆ ที่เกิดจากธรรมชาติ และมนุษย์ได้นำมาปรุงแต่งให้มีจังหวะ ทำนอง และเนื้อหาสาระ

สุกรี เจริญสุข (2538: 18) กล่าวว่าไว้ว่า ดนตรีเป็นศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยอาศัยเสียง เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปิน เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงามนำมาเรียงร้อยอย่างมีศิลปะขึ้นเป็นบทเพลง

เมื่อวิชาดนตรีมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าว ในปัจจุบันการเรียนวิชาดนตรีได้ถูกบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง เพราะวัตถุประสงค์ใหญ่เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ครบตามหลักสูตร เนื้อหาวิชาดนตรีในแต่ละชั้นเรียนนั้นมีความซ้ำซ้อน ไม่เป็นขั้นตอน สับสนวุ่นวาย ไม่ทันสมัย รวมไปถึงปรัชญาของการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนไม่ชัดเจนว่าเรียนดนตรีเพื่ออะไร (สุกรี เจริญสุข , 2540: 1) และหลักสูตรดนตรีเพิงบรรจุ ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 24 ปีก่อนนั้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษา ก่อนพ.ศ. 2521 จึงไม่มีโอกาสได้ศึกษาเกี่ยวกับวิชาดนตรีในหลักสูตรปกติเลย ดังนั้นจึงพบว่าบางคนไม่เคยรู้จักชื้อโน้ต ตัวโน้ต และจังหวะมาก่อน จึงให้ความสนใจกับวิชาดนตรีมากพอสมควร เพราะบางคนเห็นว่ามีความจำเป็น เนื่องจากหน้าที่การงานสูงขึ้น จึงควรมีความสามารถด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นด้วย วิชาดนตรีจึงเป็นที่นิยมในสังคมในยุคปัจจุบัน ในขณะเดียวกัน

ก็ส่งบุตรหลานเข้าเรียนพิเศษด้านดนตรีมากขึ้น เพราะบางคนเห็นว่าวิชาดนตรีที่เรียนในโรงเรียนตามหลักสูตรนั้นค่อนข้างช้า และยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร เนื่องจากในห้องเรียนมีเด็กนักเรียนซึ่งเรียนรวมกันหลายคน มีอุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ และ ครูผู้สอนไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง

นอกจากปัญหาของหลักสูตรในโรงเรียนของภาครัฐบาลดังกล่าวแล้ว ยังพบปัญหาอีกด้านหนึ่ง คือ ขาดครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียน เนื่องจากแหล่งผลิตครูดนตรีไม่มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่ต้องการ ผู้มีความรู้ด้านดนตรีที่จบจากสถาบันดนตรีมีจำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกันทางด้านกระทรวงศึกษาธิการมีตำแหน่งรับครูดนตรีเข้าไปสอนดนตรีในโรงเรียนมีน้อย ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้หลายโรงเรียนไม่มีครูดนตรี (สุกรี เจริญสุข, 2539 : 64) ในสภาพปัจจุบันครูประถมศึกษาส่วนมากต้องสอนทุกกลุ่มวิชา รวมทั้งวิชาดนตรีศึกษา (สตน.) ด้วย ขณะที่สถาบันการศึกษาที่มีส่วนในการผลิตครูประถมศึกษา นอกจากวิชาเอกดนตรีแล้ว ไม่ได้บรรจุวิชาดนตรีในโปรแกรมการเรียน หรือถ้ามีก็มีน้อยมาก เมื่อได้บรรจุเป็นครูสอนดนตรีในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนมากจึงสอนวิชาดนตรีตามเนื้อหาในหนังสือคู่มือครู แนวทางการใช้หลักสูตรเท่านั้น โดยไม่ได้เข้าใจถึงเนื้อหาสาระทางดนตรีอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านต่างๆ อีก 4 ด้าน คือ

1. ด้านการวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จันทร์เพ็ญ พงศ์ศิริแสน (2540: 5) กล่าวว่า การวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนของการใช้หลักสูตรโดยตรง ถ้าเปรียบเทียบกับการจัดระบบการเรียนก็เป็นกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการดำเนินกิจกรรมและให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเนื้อหาจุดประสงค์รวมทั้งภูมิหลังของผู้เรียน ซึ่งพบว่าในบางโรงเรียนไม่ค่อยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในส่วนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ในบางเรื่องและไม่สามารถบันทึกการสอนได้

2. ด้านสื่อการสอน

โรงเรียนส่วนใหญ่มักขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ช่วยในการสอน เช่น เทปเพลง หรือเครื่องดนตรี จึงไม่ก่อให้เกิดความสนุกสนานกับการเรียนการสอน และไม่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น ครูผู้สอนไม่สามารถจัดหา คัดแปลง ผลิตอุปกรณ์มาประกอบการสอนดนตรี ประกอบกับเครื่องดนตรีที่กระทรวงศึกษาธิการจัดสรรมาให้ส่วนมากไม่มีคุณภาพ อีกทั้งครูผู้สอนไม่มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงและรักษาเครื่องดนตรี ดังเช่น รายงานจากการนิเทศของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (2536: 6) พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ทำการสอนวิชาดนตรีโดยไม่ได้ใช้อุปกรณ์และสื่อการสอน ยังใช้แต่หนังสือเรียนเท่านั้น

3. ด้านการวัดประเมินผล

จากการศึกษาของสำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) พบว่า ครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลด้านลักษณะนิสัยของนักเรียน จึงใช้ข้อทดสอบเพื่อวัดความรู้ของนักเรียนเพียงประการเดียว

4. ด้านค่านิยม และเจตคติ

เมื่อพิจารณาสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนระดับการประถมศึกษา ในปัจจุบันทั้งทางส่วนที่เป็นตัวป้อน(input) กระบวนการ(process) และการผลิต(output) (พันทิพา อุทัยสุข, 2538: 12-13) ยังมีปัญหาที่ย้อนนอกเหนือการควบคุมของระบบการศึกษา ได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม และลักษณะวัฒนธรรม ในปัจจุบันยังมีความเชื่อเรื่องของคนตรีในทางลบ กันอยู่มาก เช่น ในส่วนที่เกิดจากคำสอนของพุทธศาสนาและวรรณคดีไทยที่กล่าวถึงวิชาคนตรีเป็นวิชาชั้นต่ำ เป็นกิเลส เป็นสิ่งอกุศลมูล การเป็นครูสอนคนตรีนาฏศิลป์เป็นการทำบาปเป็นอาจิน(สุกรี เจริญสุข, 2539: 61-66) อีกทั้งบุคคลในวงการศึกษาและบุคคลทั่วไปมักคิดว่า วิชาคนตรีและนาฏศิลป์ เป็นการเรียนเพื่อนันทนาการที่สนับสนุนการเรียนในวิชาอื่นเท่านั้น ไม่ใช่วิชาการหลัก เพราะมีคะแนนน้อย

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการเปิดโรงเรียนคนตรีเอกชนขึ้นอย่างมากมาย มารองรับความต้องการดังกล่าว ได้แก่ สถาบันจินตการคนตรี สถาบันคนตรีมีฟ้า สถาบันคนตรีเคพีเอ็น โรงเรียนคนตรีสยามกลการ อันเป็นโรงเรียนในเขตกทม. เป็นต้น ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีกระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไป สถาบันคนตรีเอกชนต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นมามีความต้องการเน้นการพัฒนาทางด้านคนตรีของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อประโยชน์ในการนำวิชาคนตรีไปพัฒนาคุณภาพแห่งชีวิต โรงเรียนและสถาบันคนตรีหลายๆ แห่งได้รับความเชื่อถือในระยะเวลาอันรวดเร็ว โดยเปิดสอนทั้งคนตรีไทยและคนตรีสากล

จากหลักการที่กล่าวมาข้างต้น วิชาคนตรีมีบทบาทกับชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น และผู้ปกครองส่วนใหญ่ในปัจจุบันเล็งเห็นคุณค่าของคนตรีมากขึ้น จึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนคนตรีในโรงเรียนคนตรีเอกชนเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรและการเรียนการสอนคนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลการศึกษาและวิจัยมานำเสนอ และใช้เป็นแนวทางการจัดวิชาเรียนในหลักสูตร และเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาหลักสูตร และกระบวนการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ของสถาบัน
จินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1. นำเสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี และสภาพปัญหาที่พบจาก
ครูผู้สอนเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขพัฒนาวิธีการสอนให้เป็นประโยชน์

1.3.2. เพื่อทราบถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชน

1.3.3. เพื่อทราบถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เรียนดนตรีในปัจจุบัน

1.3.4. ผลจากการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย และ
เป็น ข้อมูลสำหรับหน่วยงานต่างๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ เช่น กรมสามัญศึกษา กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาโรงเรียนอนุบาลทั้งของรัฐและเอกชน โรงเรียนดนตรี
เอกชนที่เปิดสอนวิชาดนตรีสากล

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ศึกษาเฉพาะเด็กเล็กในระดับปฐมวัย ที่เรียนวิชาดนตรีในสถาบันดนตรีเอกชนใน
เขตกรุงเทพมหานคร 3 สถาบัน คือ

1.4.1.1 สถาบันจินตการดนตรี อาคารเซ็นทรัลชิดลม ถนนสุขุมวิท

1.4.1.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า ซอยสุขุมวิท 39

1.4.1.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN) ถนนพระราม 9 และสยามสแควร์ซอย 4

1.4.2 ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ของสถาบันจินตการดนตรี
สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น ซึ่งเป็นโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4.3 ศึกษาในหัวข้อการฟังเพลง การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหว
และ การสร้างสรรค์ในด้าน

1.4.3.1 แผนการสอน

1.4.3.2 เทคนิคและวิธีการสอน

1.4.3.3 สื่อและอุปกรณ์การสอน

1.4.3.4 การวัดผลและประเมินผล

1.4.3.5 สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 ศึกษาเฉพาะผู้ที่สมัครเรียนและยังเรียนอยู่ในสถาบันดนตรีในช่วงระหว่างเดือน พฤษภาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2545

1.5.2 ศึกษาในสถาบันดนตรีเอกชนที่เป็นมาตรฐาน ได้รับความนิยม และเปิดสอนดนตรี สำหรับเด็กปฐมวัยทั้ง 3 แห่ง ได้แก่

1.5.2.1 สถาบันจินตการดนตรี อาคารเซ็นทรัลชิดลม ถนนสุขุมวิท

1.5.2.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า ซอยสุขุมวิท 39

1.5.2.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN) ถนนพระราม 9 และสยามสแควร์ซอย 4

1.6 นิยามคำศัพท์เฉพาะ

กระบวนการศึกษา, การสอนดนตรี หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนดนตรีที่เกิดขึ้น ในห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรดนตรี และวิธีสอนดนตรี คือ การใช้สื่อ การจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ และการปรับปรุงการสอน

การปรับปรุงการสอน หมายถึง การแก้ไขปัญหาที่พบในกระบวนการสอนดนตรี

การวัดและประเมินผล หมายถึง การทดสอบหรือสังเกตโดยครูเป็นผู้วัด และตัดสินใจ ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติผ่านหรือไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

คุณวุฒิทางการศึกษา หมายถึง ระดับความรู้สูงสุดที่ได้รับจากสถาบัน จำแนกเป็นต่ำกว่า ปริญญาตรี และปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

ครูผู้สอน หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนวิชาดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชน

เครื่องมือและสถานที่ หมายถึง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติ และห้องสำหรับ ใช้ในการเรียนวิชาดนตรี

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กเล็กที่มีอายุตั้งแต่ 3½ ถึง 6 ปี หรือเด็กในระดับอนุบาล

ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มทำการสอนวิชาดนตรีสากล จำแนกเป็น ต่ำกว่า 5 ปี, 5-10 ปี, 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป

วิธีสอนดนตรี หมายถึง เทคนิควิธีการสอนดนตรีอย่างมีหลักการ และวิธีการที่ช่วย ส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีอย่างเป็นขั้นตอน

โรงเรียนดนตรีเอกชน, สถาบันดนตรีเอกชน หมายถึง สถานที่สอนดนตรีที่มีหลักสูตร มีครู, อาจารย์ผู้สอน และการจัดการดำเนินงานภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

หลักสูตรดนตรี หมายถึง เอกสารแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี โดยมีวัตถุประสงค์ทางด้านเนื้อหาการสอน กิจกรรมการสอน สื่อการสอน และการวัดประเมินผล

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541: 81) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ไว้ดังนี้
การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างถาวร ซึ่งเป็นผล
เนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้เป็นผลเนื่องมาจากทั้งด้านวุฒิภาวะและ
สภาวะแวดล้อม

การเรียนรู้เป็นลักษณะของการได้รับการถ่ายทอดความรู้ เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาสติปัญญาและ
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต
(2530: 12) กล่าวถึงการเรียนรู้ได้ใจความว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจาก
ประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยทั่วไปมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจาก
การเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในปริมาณ
มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการได้แก่

1. แรงจูงใจ (Motive) เปรียบเสมือนบันไดขั้นแรกของการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์
สามารถเรียนรู้ได้หากมีแรงจูงใจในสิ่งที่เรียน

2. กระบวนการสอน (Teaching Procedure) กระบวนการสอนที่ส่งผลให้การเรียนรู้
มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ประกอบด้วยวิธีการ
ต่างๆ ที่ทำให้ ผู้เรียนบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. กระบวนการเรียน (Studying Procedure) กระบวนการเรียนของคนนั้นจากการที่
ประสาทสัมผัสได้รับการเร้าจากสิ่งเร้า การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการ
การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสแท้จริงโดยตรงมากน้อยเพียงใด ซึ่งตรงกับปรัชญาของจอห์น ดิวอี้
ที่ว่า “Learning by doing”

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 81) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัย
องค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้แก่

1. วุฒิภาวะ (Maturity) หมายถึง ลำดับขั้นของความเจริญงอกงาม หรือพัฒนาการของบุคคลที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งเร้า หรือการฝึกฝนใดๆ วุฒิภาวะของแต่ละบุคคลจะพัฒนาไปตามลำดับวัย ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ วุฒิภาวะจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นและพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาตินี้ไม่จำเป็นว่าเป็นการเรียนรู้ แต่จะช่วยให้การส่งเสริมของผู้เรียน ซึ่งเมื่อเด็กยังไม่ถึงขั้นวุฒิภาวะที่จะเรียนรู้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องรอคอย ซึ่งระหว่างนั้นควรฝึกเพื่อเตรียมความพร้อม โดยฝึกทักษะ เบื้องต้นให้เหมาะสมกับวัย

2. ความพร้อม (Readiness) เป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ซึ่งความพร้อมจะขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ ทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ สำหรับความพร้อมในการเรียนรู้ยังขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมตัวตลอดถึงความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งนั้น ความพร้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ครูต้องคำนึงถึงในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้เด็กได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการเรียนรู้ ถ้าเด็กถูกบังคับให้เรียนรู้ในขณะที่เด็กยังไม่มีความพร้อม เด็กจะเกิดความคับข้องใจ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

3. แรงจูงใจ (Motivation) เป็นความปรารถนาที่จะเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ เพราะแรงจูงใจจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเนื่องจากมีแรงผลักดันเกิดขึ้น ดังนั้น ในการเรียนการสอน ครูจึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ก่อน จึงจะทำให้ การเรียนรู้นั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นตัวกระตุ้นให้คนเรากระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ซึ่งสกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้เน้นถึงการเสริมแรงว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ โดยกล่าวว่า พฤติกรรมใดก็ตามที่ได้รับการเสริมแรงก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมมนุษย์เป็นระบบของความเกี่ยวเนื่องระหว่างสิ่งเร้า การประสานสัมพันธ์ และปฏิกิริยาตอบสนอง ดังนั้นเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมออกมาและได้รับการเสริมแรง เด็กจะมีความรู้สึกพึงพอใจ และการเสริมแรงนั้นจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาตอบสนองมากขึ้น เด็กจึงแสดงพฤติกรรมนั้นบ่อยขึ้น

5. การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้สิ่งใหม่บางอย่าง ถ้าได้อาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน จะช่วยให้การเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นดีขึ้น เพราะเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้เรียนจะเชื่อมโยงความรู้ในครั้งก่อนมาใช้ในการเรียนรู้ครั้งใหม่ จึงทำให้เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ดีขึ้น

บรูเนอร์ (Jerome Bruner, 1915 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542: 17) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการภายใน (Organism) ที่ผ่านขั้นตอนการกระทำ จินตนาการ และความคิดรวบยอด

ทางสติปัญญา ซึ่งจะพัฒนาได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และเชื่อว่าพัฒนาการทางความคิดจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้และขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมมากกว่าเกิดจากการพัฒนาจากภายในของเด็ก

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสอน

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนการสอนนั้น ใช้แนวคิดเพื่อจัดและประมวลสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสอนให้เป็นระบบเพื่อเป็นพื้นฐานแนวทางสำหรับการสอน ทั้งนี้ต้องจัดกระทำอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ผู้เรียนจึงจะเกิดการเรียนรู้ตามลำดับขั้น

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542: 148-149 กล่าวถึงการนำทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ตามลำดับขั้นตอนของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) มาใช้ในการเรียนการสอน

1. ครูจะต้องพยายามดูแลช่วยให้เด็กได้รับความสบายทางร่างกายเป็นเบื้องต้น โดยเฉพาะสภาพของโรงเรียนและห้องเรียน กล่าวคือ เด็กจะต้องมีอาหารรับประทานครบทุกมื้อ มีน้ำดื่มที่สะอาดมีอาหารว่างรับประทานตอนพัก สภาพของห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่ร้อนอบอ้าว
2. จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กรู้สึกปลอดภัย มีความมั่นใจในตัวครูเป็นบรรยากาศของการประนีประนอม ไม่ตึงเครียด ไม่อึดอัด และไม่ควรมีคำพูดที่เยาะเย้ยถากถางจากครู หรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน
3. ครูควรจำชื่อนักเรียนในชั้นให้ได้ และเรียกชื่อของนักเรียนในชั้นได้ถูกต้อง
4. หาเวลาซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ
5. เมื่อนักเรียนในชั้นเจ็บป่วย ครูควรให้เพื่อนนักเรียนในชั้นแสดงความห่วงใยเอื้ออาทร โดยไต่ถาม หรือแสดงออกด้วยวิธีที่เหมาะสม
6. ครูควรเปิดโอกาส ให้นักเรียนในชั้นแสดงความรู้ความสามารถ เพื่อเด็กจะได้รู้ว่าตนมีค่า และได้รับการยอมรับ
7. เปิดโอกาสให้เด็กศึกษาค้นคว้าตามเป้าหมายที่เด็กแต่ละคนวางไว้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ
8. ครูควรให้โอกาสเด็กได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. ครูไม่ควรเข้มงวดกับเด็กมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายทั้งตัวครู และชั้นเรียน
10. ครูควรจัดหาประสบการณ์ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความสำเร็จทั้งในเรื่องการเรียน ทั้งทางด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา เพื่อเด็กจะได้มีความรู้สึก ในทางบวกต่อตนเองและสังคม

การสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 149) กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนจึงนับว่าเป็นเรื่องสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู ครูต้องพยายามหาทางจูงใจให้นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียน ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัว และพยายามทำงานในหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ

วิธีสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน

1. ครูควรศึกษาความต้องการของเด็กแต่ละวัย และจัดเนื้อหาวิชาให้สนองกับความต้องการของเด็ก เนื้อหาที่สอนควรเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และมีความหมายสำหรับเด็ก
2. ก่อนเริ่มบทเรียนครูควรมีวิธีนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อดึงความสนใจ และบอกให้เด็กทราบถึง จุดมุ่งหมายของบทเรียน
3. ครูควรแนะนำให้เด็กเริ่มหัดวางแผนเป้าหมายในการเรียนสำหรับตนเอง เพราะคนที่เรียนหรือทำงานอย่างมีเป้าหมายจะกระทำด้วยความตั้งใจ
4. ในบรรยากาศของการเรียนการสอน ควรมีการไต่ถาม มีการอภิปรายและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น มีการรับฟังและทำความเข้าใจ ตลอดจนมีการยอมรับซึ่งกันและกัน
5. ใช้วิธีการเสริมแรง (Reinforcement) ตามความเหมาะสมและตามความจำเป็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และบางครั้งอาจลบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพราะรางวัล คำชมเชย การยิ้ม การพยักหน้า การให้ความเอาใจใส่ นับเป็นตัวเสริมแรงที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก
6. ใช้การทดสอบ (Test) การทดสอบจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเอาใจใส่ต่อบทเรียน และมีความตื่นตัวต่อการเรียนอยู่ตลอดเวลา
7. ให้ทราบผลการทดสอบอย่างทันทั่วทั้งที่ การให้เด็กทราบผลการทดสอบในสิ่งที่ตนเรียนรู้ไปนั้นมีความเข้าใจถ่องแท้เพียงใด มีสิ่งใดที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้เด็กต้องเอาใจใส่ติดตามเนื้อหาวิชาอยู่ตลอดเวลา
8. การพานักเรียนออกไปทัศนศึกษา หรือการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจเด็กได้เป็นอย่างดี
9. การสอนหรือการมอบหมายกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติ และติดตามผลงาน จนเด็กทำงานนั้นได้สำเร็จนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนการสอนของครู เพราะความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับเด็กในครั้งหนึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดกำลังใจที่จะเรียนรู้ในคราวต่อไป

การสอนเพื่อให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้

การถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มความพร้อมในการเรียนรู้ เราสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มสมรรถภาพทางสมอง ในการคิดแก้ปัญหาและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ดีหรือไม่ นั่นล้วนแต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโยงการเรียนรู้ทั้งสิ้น วิธีการสอนเพื่อให้เด็กเกิดการถ่ายโยงที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาของชีวิตอนาคตให้ได้ผลดีที่สุด คือ

1. ครูจะต้องวางโครงการสอนให้ชัดเจนและรัดกุม ครูจะต้องทราบว่า เมื่อได้ทำการสอนไปแล้วจะเกิดการถ่ายโยงอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ต่อไป
2. ครูต้องสอนอย่างตั้งใจที่จะให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้
3. ครูควรจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนให้มีความคล้ายคลึงกับสภาพที่นักเรียนจะพบนอกห้องเรียน เช่น วิธีการพูด และการแสดงออกในที่ชุมชน เป็นต้น
4. ครูจะต้องพยายามช่วยให้นักเรียนรู้จักรวบรวมความจริง(Fact) กับความคิดรวบยอด (Concept) เข้าเป็นหลักการ (Principle) ซึ่งนักเรียนสามารถจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือช่วยในการเรียนรู้สิ่งใหม่ต่อไป
5. ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนนำหลักการและความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง
6. ครูจะต้องคำนึงถึงเรื่องของการถ่ายโยงทางลบ(Negative Transfer) นั่นคือ ความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปแล้วอาจเป็นเครื่องขัดขวางทำให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ช้าลง (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542: 152-153) ยกตัวอย่างเช่น การจำชื่อโน้ตเป็นภาษาไทย และชื่อโน้ตภาษาอังกฤษ ซึ่งเริ่มตัวโน้ตโด ที่ตัวอักษร C ในขณะที่การเรียนภาษาอังกฤษเด็กต้องเริ่มตัวอักษร A เป็นอักษรแรก

การสอนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ

บลูม (Benjamin Bloom, 1974 อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2524: 132) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนของสมอง ในด้านความรู้ ความเข้าใจและความคิดหลังจากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระใหม่ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลได้ เช่น การเรียนทฤษฎีดนตรีและประวัติศาสตร์ดนตรี เป็นต้น
2. ด้านเจตพิสัย (Affective Domain) เป็นความเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติและค่านิยม เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกในด้านจิตใจ คือ เกิดความเชื่อและความสนใจ เช่น ความรู้สึกสุนทรียะในบทเพลง
3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความเปลี่ยนแปลงด้านความชำนาญที่เกิดจากการเรียนรู้ทางด้านการคิด ความเข้าใจ จนเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม และได้้นำสิ่งที่เรียนรู้

ไปปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะ เช่น การมีทักษะในการเล่นดนตรี มีทักษะในการแต่งเพลง เป็นต้น

การสอนเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 154-155) กล่าวว่า ความคิดรวบยอด (Concept) หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นความเหมือนของสิ่งเร้า และสามารถจัดกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีลักษณะร่วมกันไว้เป็นพวกเดียวกันได้ หรือการที่ผู้เรียนสามารถสรุปความคิดของบุคคลต่างๆ ที่มีต่อเรื่องราวที่เรียนรู้ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อสรุปความคิดนั้น ซึ่งมีวิธีการสอนเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นว่าเมื่อเรียนจบแล้วผู้เรียนจะสามารถทำอะไรได้บ้าง
2. วิเคราะห์สิ่งที่ครูจะทำการสอน โดยเน้นถึงลักษณะที่เด่นและสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นได้ชัดเจน
3. ครูให้คำจำกัดความของความคิดรวบยอดที่จะสอนโดยแนะให้ผู้เรียนสังเกตลักษณะร่วม ที่โดดเด่น ดังนั้นการใช้สื่อทางภาษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสอนความคิดรวบยอด เพราะผู้เรียนจะต้อง รู้จักคำต่างๆ ให้มาก
4. นำตัวอย่างมาแสดง หรือยกตัวอย่างประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตเห็นตัวอย่างที่นำมาเสนอควรมีทั้งตัวอย่างที่ถูกและตัวอย่างที่ผิดควบคู่กันไป เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องรานั้นได้ถ่องแท้ขึ้น
5. ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามและตอบคำถามของครู เมื่อผู้เรียนสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ครูก็ควรจะให้คำชมเชยผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจที่จะเรียนรู้ต่อไป
6. ครูควรทดสอบการเรียนรู้ความคิดรวบยอด โดยให้ผู้เรียนดูตัวอย่างทั้งในทางบวกและทางลบต่อเนื่องกันไป แล้วให้ผู้เรียนเลือกว่าตัวอย่างใดใช่ และตัวอย่างใดไม่ใช่
7. ครูจะต้องให้ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับความคิดรวบยอดที่ได้เรียนไปแล้ว โดยสรุปเป็นคำพูดของผู้เรียนเอง

การสอนเพื่อให้เกิดทักษะ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 155-156) กล่าวถึง ทักษะ (Skill) ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เรื่องทักษะมีลักษณะเป็นการลองผิดลองถูก ซึ่งผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติเอง เช่น การหัดเล่นเปียโน เป็นต้น ซึ่งวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะ เช่น

1. ครูจะต้องอธิบายเพื่อแนะนำให้ผู้เรียนทราบว่า ทำอย่างไร และให้ประโยชน์อะไรบ้าง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ พร้อมกับสาธิตวิธีการต่างๆ ประกอบการอธิบาย
2. ครูจะต้องพยายามให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดโดยลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทันที ภายหลังจากการอธิบายและสาธิตจบลง
3. ครูจะต้องพยายามให้ผู้เรียนได้กระทำซ้ำๆ ในลักษณะที่ถูกต้อง พร้อมกับการเสริมแรงควบคู่กันไปตลอดเวลา
4. ในระหว่างการแนะนำและฝึกหัด ครูจะต้องพยายามให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อเป็นการฝึกหัด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไป
5. ครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ครูจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า บรรยากาศที่ตึงเครียด การวิจารณ์ที่รุนแรง ในการใช้คำพูดเหน็บแนม จะไม่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะลงมือทดลองด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนเกรงว่าจะทำไม่ได้ดี และถูกวิจารณ์อย่างเสียหาย

การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

นักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น กิลฟอร์ด (Guilford) โคแกน (Kogan) มีความเห็นตรงกันว่า ความคิดสร้างสรรค์มิใช่เป็นพรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝน และเสริมสร้างขึ้นได้ ถ้ารู้วิธี และมีความอดทนเพียงพอ นอกจากนี้ มาสโลว์ (Maslow) ยังได้กล่าวไว้ว่าเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าผู้ใหญ่ เพราะโดยทั่วไปเด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็น รวมทั้งจินตนาการได้กว้างไกล จนบางครั้งผู้ใหญ่ตามไม่ทัน ดังนั้นบทบาทของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะครูต้องมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญอย่างเต็มที่ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภะ (2542: 163) กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรใช้แนวทางดังนี้

1. สอนให้เด็กรู้จักคิด คิดเป็น คิดหลายๆแง่มุม และสามารถคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ
2. กระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความรู้สึกรักคิดออกมาในวิถีทางที่สร้างสรรค์
3. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้จินตนาการของตนเอง ตลอดจนใช้ความสามารถต่างๆ เพื่อที่จะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอยู่เสมอ
5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักถามในระหว่างการเรียนการสอน โดยครูจะต้องให้ความสนใจต่อคำถามของนักเรียน
6. ครูควรใช้วิธีการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องทุกวัน

7. ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนแสดงออกทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ในเนื้อหาทุกๆ วิชา
8. ครูควรสร้างบรรยากาศแห่งความอิสระทางวิชาการ อย่าเข้มงวดกวดขันจนเกินไป
9. ครูควรจัดแต่งสภาพห้องเรียนให้เลอโฉมแปลกใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
10. ครูไม่ควรกำหนดรูปแบบความคิด และบุคลิกภาพของนักเรียนในชั้นให้เหมือนกับเป็นพิมพ์เดียวกัน แต่ควรส่งเสริมความคิด และการผลิตสิ่งแปลกใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชีวิต

สรุปแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้และการเรียนการสอน ได้ดังนี้

ก่อนปฏิบัติการสอน ครูผู้สอนต้องเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ต้องคิดเทคนิควิธีสอน เพื่อให้การปฏิบัติการสอนดำเนินไปได้ด้วยดีมีคุณภาพ และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

การสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงควรจัดการสอนอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการต่างๆ ซึ่งหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ครูกระทำอย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการ และกระบวนการที่ดีต้องมีความสัมพันธ์ สอดคล้อง และสนับสนุนการเรียนรู้ หากผู้เรียนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้สอนก็สามารถตรวจสอบได้ว่าบกพร่องในส่วนใดของกระบวนการสอน และสามารถแก้ไขได้ โดยสามารถกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการสอนได้ดังนี้ คือ

1. จุดประสงค์
2. สื่อการสอน และอาคารสถานที่
3. วิธีการสอน และกิจกรรมการสอน
4. การวัดผลและประเมินผล

ดังนั้นกระบวนการสอนที่มีคุณภาพ ย่อมจะทำให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้สอนมีความรู้และเข้าใจในความสัมพันธ์ของกระบวนการสอนโดยตลอด ทำให้สามารถดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและง่ายต่อการดำเนินสอนในขั้นต่อไป

2.2 คนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

2.2.1 ความสำคัญของคนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541: 17) กล่าวถึงความสำคัญของคนตรีว่าบุคคลทั่วไปมักรู้สึกรู้ว่าคนตรีมีประโยชน์ต่อเด็ก อย่างไรก็ตามคงจะมีน้อยคนที่เข้าใจบทบาทของคนตรีกับเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง และแม้ว่ามีบุคคลบางคนทราบถึงการให้การศึกษาด้านคนตรีกับเด็ก แต่ก็มีหนังสือไม่กี่เล่มที่กล่าวถึงคนตรีกับเด็กปฐมวัย จึงเป็นการสมควรที่บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่เป็นบิดามารดาควร

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อม และช่วยเหลือสนับสนุนให้เด็กในวัยนี้ มีพัฒนาการทางดนตรีที่ถูกต้องสมบูรณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา นอกจากนี้ อนุช สุทธิจิตต์ (2538: 27) ยังกล่าวเสริมว่า การจัดประสบการณ์ดนตรีสำหรับเด็กนั้น เป็นการศึกษาที่มุ่งเตรียม ความพร้อมให้แก่เด็กในระดับปฐมวัย ให้มีความพร้อมในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมไทย เพื่อให้เด็กมีคุณภาพและพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป

พัชรี วาสุวิท (2534: 38) กล่าวว่าไว้ว่า ดนตรีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็ก เพราะว่าดนตรี ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นสุข สนุกสนาน ทำให้เขาได้ใช้จินตนาการความนึกฝันส่วนตัว เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และสังคมของเด็กให้พัฒนาไปได้ อย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมให้ได้แสดงออกทางดนตรี เด็กจะได้พัฒนา ทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความคิด จินตนาการ สังคม การสื่อความหมาย และการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ตลอดจนลักษณะลีลาท่าทางที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้เด็กมีความมั่นคง ทางอารมณ์ มีสุขภาพจิต และสุขภาพกายดี ตลอดจนเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

วิลเลียม (William Young, 1990: 1-4) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนดนตรีไว้ว่า สิ่งที่ได้รับจากการเรียนดนตรีเป็นนามธรรมอย่างกว้างๆ ไม่สามารถอ่านหรือวัดได้ จึงยากต่อการอธิบายเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ การพัฒนาทางวัฒนธรรม และยังถูกสะท้อนทางทัศนคติ การตัดสินใจ บุคลิกภาพและความสนใจ ดังนั้น คุณค่าทางดนตรีจึงเป็นเรื่องที่ยากต่อการเข้าใจ ความสำคัญของการจัดโปรแกรมดนตรีในโรงเรียนทั่วไป คือ การยกระดับการพัฒนาทาง สุนทรียภาพและความเข้าใจทางวัฒนธรรม จากการค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีภาควิชา ดนตรีปฏิบัติ พบว่า นักเรียนสามารถทำวิชาอื่นๆ ได้ดีขึ้นด้วย

สิ่งที่ได้รับทางอ้อมจากการเรียนดนตรี วิชาส่วนใหญ่ทั้งหลายได้รับพื้นฐานเบื้องต้น มาจากการเรียนดนตรี รวมถึงการศึกษาสังคม, ธรรมชาติ, สิ่งแวดล้อม, ทักษะทางภาษาและคำศัพท์ วิธีที่ดนตรีช่วยการเรียนรู้ในส่วนนี้ ใช้ 2 รูปแบบ อย่างแรกมาจากข้อความหรือคำของเพลงที่ใช้ เมื่อนักเรียนร้องเพลงเกี่ยวกับสิ่งใดก็ตาม เขาจะเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว ในสิ่งที่เนื้อเพลงบอกความจริง และความเข้าใจสามารถถ่ายทอดทางการอ่านไปสู่ผู้เรียนโดยเพลงมีใจความสำคัญเกี่ยวกับ ความหลากหลายไม่มีสิ้นสุด วิธีอื่นที่ดนตรีช่วยในการเรียนคือ ประสบการณ์ที่สามารถเพิ่มขึ้นจาก การเรียนเพลงบางเพลงของผู้คนต่างๆ เพื่อศึกษาวัฒนธรรม และทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับดนตรี สิ่งที่นักเรียนได้รับคือความน่าสนใจของ นักเรียนต่อกิจกรรม นักเรียนจะสนุกกับการชวนพ่อแม่ และคนอื่นๆ มาดูและร่วมสนุกสนานด้วย

การร้องเพลงภาษาต่างประเทศเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์เรื่องภาษา ทฤษฎีของ Skinner เกี่ยวกับการเรียนกล่าวว่า การติดต่อสื่อสารมากจะสร้างความทรงจำที่ยิ่งใหญ่ให้กับผู้เรียนและวิชานั้นๆ คนตรีก็เช่นกัน มันจะช่วยเพิ่มและสนับสนุนการเรียนโดยผ่านการติดต่อสื่อสารที่แข็งแรงและทนทานในเนื้อหาวิชา ทั้งนี้ภาษาอาจรวมถึงสัญลักษณ์, ท่าทาง โดยผ่านการรับฟัง, เห็น, อ่านได้ถูก ถ่ายทอดผ่านการพูด, เขียน และภาษาท่าทาง อีกส่วนที่ได้รับจากประสบการณ์คนตรี คือ เลข ความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด เพลงจัดทำขึ้นโดยจังหวะและเสียงสูงต่ำ การออกเสียงแบ่งเป็น $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ และอื่นๆ ซึ่งช่วยทางคณิตโดยเฉพาะเศษส่วน

สิ่งสำคัญที่ใช้เพื่อเรียนการสอนเด็กๆ คือ การมองเห็นและการฟัง การวิจัยกล่าวว่าเด็กๆ ส่วนใหญ่มีทักษะการแบ่งสัปดาห์ที่จำเป็น เพื่อการเริ่มต้นที่จะอ่าน กล่าวคือ ผลชี้ว่าเด็กทั่วไปไม่แสดงทักษะ การแบ่งสัปดาห์ที่จำเป็นเพื่อการเริ่มอ่าน ด้วยเหตุนี้จึงเห็นด้วยว่า เด็กส่วนใหญ่ต้องการการฝึกการวัดในการแบ่งแยกสัปดาห์ก่อนที่เด็กเหล่านั้นจะเริ่มอ่านได้

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2532: 24) กล่าวถึงคุณค่าหรือจุดมุ่งหมายของดนตรีสำหรับเด็กเอาไว้ดังนี้

1. ดนตรีช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ดนตรีจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กคิดค้นทดลองและแสดงออกโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ
2. ดนตรีช่วยพัฒนาการตอบสนองทางอารมณ์ของเด็ก เนื่องจากประสบการณ์ดนตรีจะช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์
3. ดนตรีช่วยพัฒนาด้านปัญญา โดยสาเหตุที่เรียนดนตรีเป็นสื่อทำให้เด็กคิด และทำความเข้าใจกับเรื่องของเสียง และช่วยพัฒนาการรับรู้ ตลอดจนการเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ
4. ดนตรีช่วยพัฒนาการด้านภาษา เมื่อเด็กชอบและต้องการร้องเพลง การเรียนรู้ทางด้านภาษาจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่เด็กต้องเรียนรู้ไปด้วย นอกจากนี้เด็กยังใช้ภาษาเป็นสื่อในการอธิบายความรู้สึกต่อดนตรี ซึ่งทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษามากขึ้นด้วย
5. ดนตรีช่วยพัฒนาการด้านร่างกาย เนื่องจากประสบการณ์ทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเข้าจังหวะ สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อต่างๆ ดีขึ้น
6. ดนตรีช่วยพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากประสบการณ์ด้านดนตรีช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจความสามารถของตนเอง และยังช่วยให้เด็กเข้าใจเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนเองด้วย

7. ประการสำคัญที่สุด คือ ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสุนทรีย์ ซึ่งจะนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กรู้ซึ่งถึงความสวยงาม ความเต็มอิ่มในอารมณ์ และความมกงามทางการรับรู้ ทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ มีจิตใจเจริญงอกงามควบคู่ไปกับการคิดอ่านทางวิชาการด้านอื่นๆ

เบย์เลสและแรมซี่ (Bayless & Ramsey, 1978: VII อ้างถึงใน เขียวพา เดชะคุปต์, 2542: 60-61) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหรือคุณค่าของดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ว่าควรมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อจัดประสบการณ์ทางดนตรีที่หลากหลาย ซึ่งจะนำความสนุกสนาน และสร้างความพอใจให้กับเด็ก
 2. เพื่อตระหนักและเตรียมประสบการณ์ทางดนตรีที่เหมาะสมให้กับเด็ก โดยเน้นเสริมสร้างประสบการณ์ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
 3. ให้โอกาสเด็กได้ฟังเพลง สร้างเพลง ร้องเพลง เคลื่อนไหวตามจังหวะ และมีโอกาสทดลองเกี่ยวกับเสียง
 4. ให้เด็กได้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ทางดนตรี โดยเน้นศิลปะในการแสดงออก (Action Arts) แต่ไม่ใช่ศิลปะการแสดง (Performing Arts) โดยเน้นความสนุกสนานจากการได้รับประสบการณ์ทางดนตรีมากกว่าคาดหวังผล
 5. เพื่อแนะนำความคิดรวบยอดทางดนตรี และความเข้าใจทางดนตรีที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
 6. เพื่อกระตุ้นและช่วยเด็กซึ่งสื่อแวพรสวรรค์ทางดนตรีให้มีทักษะเพิ่มขึ้น
 7. เพื่อจัดประสบการณ์ทางดนตรี ซึ่งจะส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอื่นๆ เช่น ด้านภาษา ทักษะการฟัง การแยกแยะเสียง และความเข้าใจทางสังคม
 8. เพื่อจัดสิ่งแวดล้อมซึ่งเด็กจะรู้สึกเป็นอิสระที่จะสำรวจ และได้รับประสบการณ์ทางดนตรีที่หลากหลายซึ่งเป็นเพลงประจำชาติ ประจำเผ่าพันธุ์
 9. เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงตัวตนผ่านดนตรีในบรรยากาศที่อิสระ และเป็นที่น่าไว้วางใจ ซึ่งเด็กจะมีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ และความคิดหลากหลาย
- ดังนั้น การเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ
1. ช่วยให้เกิดมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และความคิดสร้างสรรค์
 2. ช่วยให้เกิดค้นพบความต้องการและความสามารถของตนเอง
 3. ช่วยให้ได้ประสบการณ์ ความสนุกสนาน และกล้าแสดงออกทางดนตรี

2.2.3 ทฤษฎีดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538: 107-125) ได้กล่าวถึง หลักการสอนดนตรีและทฤษฎีดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. หม่อมคุณหญิง บริพัตร จากประสบการณ์การสอนดนตรีสำหรับเด็กเล็ก หม่อมคุณหญิง บริพัตรได้เสนอแนะหลักการสอนดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหวเป็นหลัก โดยมีแนวคิด คือ การบูรณาการของทักษะดนตรี และการเคลื่อนไหว ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดทางดนตรีโดยใช้พื้นฐานทางการเคลื่อนไหวและทักษะดนตรีเป็นสื่อ การมีส่วนร่วมปฏิบัติในกิจกรรม เป็นหลักสำคัญในการสอนโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ทักษะพื้นฐานเบื้องต้น ทักษะพื้นฐานขั้นกลาง และทักษะในระดับสูง ซึ่งผู้เรียนจะเรียนรู้ดนตรีด้วยกิจกรรมดนตรี เช่น การร้อง การเปล่งเสียง และการเคลื่อนไหวจากรายละเอียดน้อยไปมากตามลำดับ ผู้เรียนจะได้สาระดนตรีควบคู่ไปด้วย

2. อรวรรณ บรรจงศิลป์ หลักการสอนดนตรีคือ การพัฒนาการรับรู้ทางด้านดนตรี และความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างหรือองค์ประกอบของดนตรี เพื่อนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะดนตรีในชีวิตประจำวัน หลักการนี้เน้นทักษะดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ และการอ่าน รวมทั้งโครงสร้างหรือองค์ประกอบดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์เพลงและลีลา โดยใช้กิจกรรมดนตรีเป็นสื่อ

3. วิมลศรี อุปรมย์ หลักการสอนดนตรีโดยยึดหลักเดียวกับกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษากล่าวคือ พัฒนาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แต่เน้นกระบวนการพื้นฐานของการเรียนดนตรี เพราะการเรียนดนตรีต้องมีการฟัง และการอ่านโน้ต ส่วนการพูดและการเขียนในความหมายของการเรียนดนตรี หมายถึงการร้องและการสร้างสรรค์ทางดนตรี

หลักการในกระบวนการเรียนดนตรี เริ่มต้นด้วยการฟังเป็นพื้นฐานสำคัญ หลังจากการฟังแล้ว ผู้เรียนตอบสนองด้วยการร้อง การแสดง หรือการเคลื่อนไหว และเมื่อมีความรู้เกี่ยวกับเสียงดนตรีแล้ว สัญลักษณ์ต่างๆ จึงเข้ามามีบทบาท ผู้เรียนจึงเริ่มอ่านภาษาดนตรี และในขั้นสุดท้ายคือขั้นของการเขียนภาษาดนตรีและการสร้างสรรค์ดนตรี

4. เอมีล ดาลโครซ (Emile Jaques-Dalcroz: 1865-1950) นักการศึกษาชาวสวิส ได้รับการฝึกฝนเล่าเรียนดนตรีมาตั้งแต่เด็ก เมื่อจบจากสถาบันดนตรีแห่งกรุงเวียนนา (Vienna Conservatory) ดาลโครซมีอาชีพเป็นนักแสดง นักร้อง ผู้อ่านวยเพลง นักกวี นักประพันธ์เพลง นักเปียโน และนักดนตรีเฝ้าพันธุ์วิทยา (Ethnomusicologist) รวมทั้งศาสตราจารย์ทางดนตรีกรุงเจนีวา จากการสอนนักเรียน ดาลโครซพบว่า การสอนทฤษฎีดนตรีในลักษณะของนามธรรมที่เต็มไปด้วยสัญลักษณ์และศัพท์เทคนิคต่างๆ มากมาย โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกับเสียงและการแสดงออก

ด้านความรู้สึก ทำให้ยากแก่การเข้าใจแทนที่จะสอนให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้นด้วยการพัฒนาการฟัง ดาลโครซจึงเริ่มค้นคว้า สังเกต และทดลองจากการสอน ทำให้ได้แนวคิดใหม่ในการสอนดนตรี ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับดนตรี ซึ่งเน้นเรื่องเสียงเป็นสำคัญ โดยใช้หลักของการเคลื่อนไหวเป็นสื่อไปสู่ความเข้าใจเรื่องดนตรี

หลักการของดาลโครซเน้นเรื่องการเคลื่อนไหว เกี่ยวข้องกับจังหวะ มีชื่อเฉพาะว่า ยูริธึมมิกส์ (Eurhythmics) ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนไหวทางจังหวะที่ดี (Good Rhythmic Movement) ซึ่งสรุปองค์ประกอบพื้นฐานทางดนตรี คือ ระดับเสียง จังหวะ และความดังค่อย (pitch rhythm and dynamics) ต่างก็มีความเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว ดังนั้นเด็กจึงได้รับประสบการณ์ ความเข้าใจ และแสดงออกได้โดยใช้การเคลื่อนไหว ดาลโครซจึงกำหนดองค์ประกอบดนตรีศึกษา 3 ประการ คือ

1.1 การพัฒนาศักยภาพของการเคลื่อนไหวร่างกาย (Eurhythmics) ซึ่งเป็นกระบวนการหลอมประสาทและการรับรู้และสติปัญญาเข้าด้วยกัน

1.2 การพัฒนาประสาทการรับฟัง (Solfege) สามารถร้องเพลงได้

1.3 ความสามารถในการประดิษฐ์หรือสร้างโดยอิสระ (Improvisation)

5. คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff: 1895-1982) นักการศึกษาและนักแต่งเพลงชาวเยอรมัน ะยะแรกออร์ฟมิได้สนใจดนตรีศึกษา แต่มุ่งเน้นการเป็นนักประพันธ์เพลงเพื่อละคร และการเต้นรำเป็นหลัก

ต่อมา โคโรธี กุนเธอร์ ได้ชักชวนให้ออร์ฟแต่งเพลงเพื่อใช้ในการสอนดนตรี และการเคลื่อนไหวสำหรับเด็ก ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็นแบบเรียนดนตรีที่รู้จักกันดี คือ “ออร์ฟซูลเวอร์ค” (Orff-schulwerk) ซึ่งหมายถึงหนังสือเรียนดนตรีที่ใช้ในโรงเรียน แนวคิดของ schulwerk ทำเป็นหลักสูตรในประเทศเยอรมนี ในปี ค.ศ.1930 และนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี ค.ศ. 1950

หลักการสอนของซูลเวอร์ค คือ การสอนร้อง, จังหวะและการเคลื่อนไหว พร้อมกับการเล่นของนักเรียนโดยเฉพาะเครื่องดนตรีที่ได้รับการออกแบบ และการแต่งเพลง โดยพยายามเริ่มต้นสอนในสิ่งที่ยาก และให้โอกาสผู้เรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้การเคลื่อนไหวทางกายภาพในการแสดงออกเกี่ยวกับจังหวะ ออร์ฟเน้นจุดเริ่มต้นโดยธรรมชาติสำหรับเด็กๆ ค่อยๆ ขยายตัวจนกระทั่งพวกร้องเพลงได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเริ่มจาก Scale 5 เสียง (Pentatonic) การพัฒนาจังหวะ เริ่มด้วยจังหวะการพูดแบบเด็ก, คำพูดแบบไม่มีเซ็นส์ และวัตถุที่คล้ายคลึง การเลียนแบบโดยการขำหัวเราะ, ตบมือ และตีดนนิ้ว หรือซ้ำประโยคเดิมและมีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะและทำนอง กระบวนการทั้งหมดเกิดจากการเลียนแบบคำพูด, จังหวะ, อุปกรณ์สร้างทำนอง ร่วมกับการเคลื่อนไหวร่างกาย และการใช้อุปกรณ์ในการแต่งเพลงอย่างสร้างสรรค์นั้น ยังเน้น

กระบวนการเดิมแต่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการฟังโดยใช้ความรู้สึก หลังจากนั้นออร์ฟ ได้มีโอกาสศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีตะวันออก คือดนตรีของอาฟริกาและอินโดนีเซีย ซึ่งใช้ระนาด หรือ xylophone เป็นเครื่องดนตรีหลัก นอกจากนี้ยังมีกลอง ฉาบ และประเภทไม้ตีอีก ออร์ฟจึงได้นำ เครื่องดนตรีเหล่านี้มาศึกษาคัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อใช้ในวิธีการสอนดนตรีตามวิธีการ ของออร์ฟ จนเป็นที่รู้จักกันในนามเครื่องดนตรีออร์ฟ (Orff Instrument)

6. โซลตัน โคดาย์ (Zoltán Kodály: 1882-1967) นักประพันธ์เพลงชาวฮังการี ซึ่งในระยะ ต่อมามีชื่อเสียงในฐานะนักวิชาการทางดนตรีและสาขาอื่นๆ คือ นักค้นคว้าทางดนตรีพื้นบ้าน นักภาษาศาสตร์ นักการศึกษา นักประพันธ์ และนักปรัชญา เกิดที่เมืองเคชเคเมท (Kecskemet) เป็นที่ๆ มีธรรมชาติและความเป็นอยู่แบบชาวฮังการีแท้ๆ ทำให้โคดาย์มีความซาบซึ้ง รักและสนใจ ในวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นอย่างมาก และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางดนตรีมาตลอด โคดาย์เข้าเรียนวิชา ประพันธ์เพลงที่สถาบันดนตรีฟรานซ์ลิสซท์ (Franz Liszt Academy of Music) และศึกษาในระดับ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D) ด้านภาษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยในนครบูดาเปสต์ควบคู่ไปด้วย โคดาย์ เป็นคนรักชาติมาก อยากให้ฮังการีเป็นชาติที่มีทุกอย่างเป็นของตนเอง ไม่ต้องการให้เป็นเมืองขึ้น ของชาติใด ด้วยแนวคิดนี้บวกกับความสามารถทางด้านดนตรี โคดาย์จึงรวบรวมเพลงพื้นเมือง และ พยายามประพันธ์เพลงโดยใช้ลักษณะเพลงพื้นบ้านเป็นหลัก ต่อมาโคดาย์ต้องการถ่ายทอด วัฒนธรรมด้านดนตรีให้กับชาวฮังการี จึงเริ่มหันมาสนใจการเรียนการสอนดนตรี และได้คิดค้น รวบรวมวิธีการสอนดนตรี ซึ่งกล่าวถึงหลักการ ปรัชญา ตลอดจนเทคนิควิธีสอนไว้อย่างละเอียด ทำให้วิธีการสอนของโคดาย์เป็นที่แพร่หลายนำไปใช้ในหลายประเทศทั่วโลก และมีสถาบัน นานาชาติเป็นสถาบันเฉพาะจัดสอน และอบรมการสอนของโคดาย์ ชื่อ Zoltán Kodály Pedagogical Institute of Music ตั้งอยู่ที่เมืองเคชเคเมทบ้านเกิดของโคดาย์

หลักการสำคัญของวิธีการนี้ คือ การพัฒนาการฟังและการร้องเพลง ซึ่งเป็นทักษะดนตรี ที่ควรเน้นเป็นอันดับแรก เพื่อให้เด็กเข้าใจซาบซึ้งในดนตรี การอ่าน การเล่นดนตรี การเคลื่อนไหว และการสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ควรสอนในระยะต่อมา วรรณคดีที่ควรนำมาใช้คือ เพลงพื้นบ้านเพราะ ใกล้เคียงผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งเป็นผลของภาควิชาดนตรีที่ครบถ้วน ที่จะพัฒนาการรู้หนังสือ ผู้แสดง ดนตรีที่ประสบความสำเร็จ อาจเพิ่มเรื่องการอ่านภาษาในเวลาเดียวกัน ในระยะต่อมาจึงนำเอาเพลง ขึ้นสูงที่มีคุณค่ามาใช้ในการเรียนการสอน หลักการนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนดนตรี ในทุกประเทศทั่วโลกได้

ศัพท์เฉพาะทักษะการอ่านลายลักษณ์อักษรซึ่งใช้ในการสอนดนตรี

6.1 ทักษะการฟัง

6.1.1 นิสัยการฟังอย่างตั้งใจ

สูงต่ำ

6.1.2 ความสามารถในการฟังเสียงเฉพาะ

6.1.3 ประเมินค่าความตั้งใจเพิ่ม

6.1.4 สมาธิ

6.2 การแบ่งแยกการฟัง

6.2.1 การเริ่ม, จบ และการใช้เสียงกลาง

6.2.2 การรวมคำเหล่านี้เป็นคำที่สมบูรณ์

6.2.3 เสียงสูงต่ำ, เสียงอุทาน, เสียงสะท้อน, คำถาม, ความแตกต่างของเสียง

6.2.4 การเน้นสำเนียงคำและประโยค

6.2.5 จังหวะ-การเคลื่อนไหวพื้นฐาน, คำและประโยค

6.2.6 พยางค์ของคำ

6.2.7 ความสามารถในการจำคำและพยางค์ที่ได้ยิน

6.3 การเข้าทำนองดนตรีในระดับเสียงที่สูงหรือต่ำกว่า (Sequence)

6.3.1 การออกเสียงภายในคำ

6.3.2 คำภายในประโยค

6.3.3 เหตุการณ์ภายในเรื่อง

6.4 การแบ่งแยกการมองเห็น

6.4.1 การกำหนดทิศทางจากซ้ายไปขวา

6.4.2 ความแตกต่างในการเขียนสัญลักษณ์

6.5 ความจำ

6.5.1 การช่วยจำ เช่น พยัญชนะ

6.5.2 การจำได้

6.6 กระบวนการวิธีการตรงกันข้าม

6.6.1 การมองเห็นแล้วพูด

6.6.2 การฟังแล้วเขียน

7. คอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) (CM) เป็นหลักปรัชญาการสอนดนตรีที่เกิดขึ้นในอเมริกาประมาณ ค.ศ. 1965 เป็นหลักการสอนดนตรีที่สืบเนื่องมาจากโครงการสอนเยาวชนอเมริกาที่มีความถนัดทางด้านดนตรี เป็นนักประพันธ์เพลง และนักดนตรี ผู้ดำเนินโครงการได้เห็นข้อบกพร่องของการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งเป็นไปในลักษณะการแบ่งแยกย่อยดนตรีเป็นวิชาต่างๆ ซึ่งเมื่อผู้เรียนเรียนไปแล้วไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดเกี่ยวกับ

ดนตรีเป็นภาพรวมที่ครอบคลุมได้ ซึ่งวิธีการนี้มีได้มุ่งเน้นให้เป็นนักดนตรี แต่ให้มีความรู้ทางดนตรีอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน สร้างเสริมให้ผู้เรียนมีดนตรีการที่สมบูรณ์แบบ

หลักการของวิธีการสอนนี้คือ การเรียนการสอนดนตรีควรใช้หลักพื้นฐานที่ว่าองค์ประกอบดนตรีทุกอย่างควรนำมาผสมผสานกัน ผู้ที่รับผิดชอบและดำเนินการคือ คณะกรรมการนักการศึกษาดนตรีแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (Music Educators National Conference)

2.2.4 องค์ประกอบของดนตรีสำหรับการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

(เยาพา เดชะคุปต์, 2542: 65) องค์ประกอบของดนตรี ได้แก่ การเคลื่อนไหว การฟังดนตรี การร้องเพลง และการปูพื้นฐานเครื่องดนตรี

1. การปูพื้นฐานด้านการเคลื่อนไหวในจังหวะดนตรี

1.1 ใช้วัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายเป็นอุปกรณ์ดนตรี เช่น ตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า ฯลฯ

1.2 หัดใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเคาะจังหวะ

2. การปูพื้นฐานทางการร้องเพลง

2.1 ให้เด็กร้องเพลงง่ายๆ เพลงควรมีทำนองที่ร้องง่าย และเนื้อร้องควรจะสั้น

2.2 ให้เด็กหัดเปล่งเสียง ตามเสียงโน้ตสากล

3. การปูพื้นฐานทางการฟังดนตรี

3.1 ให้เด็กฟังเพลงไทยและเพลงสากล

3.2 ให้เด็กรู้จักเสียงที่แตกต่างกันของเครื่องดนตรี

4. การปูพื้นฐานทางเครื่องดนตรี

4.1 แนะนำให้เด็กรู้จักเครื่องดนตรีต่างๆ

4.2 ให้เด็กหัดใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเคาะจังหวะ

2.3 การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

2.3.1 การฟัง (Listening)

เพทโซลต์ (Petzold, 1969: 82-87 อ้างถึงใน เยาพา เดชะคุปต์, 2542: 68-69) ได้ศึกษาการฟังเพลงของเด็กเป็นเวลา 6 ปี พบว่าพัฒนาการทางดนตรีของเด็กจะถูกจำกัด ถ้าเด็กไม่ได้ฝึกทักษะการฟังดนตรี เนื้อหาสาระดนตรีตั้งแต่เด็ก การฟังเสียงจึงเป็นพัฒนาการอย่างหนึ่งของเด็ก ซึ่งครูต้องรู้ว่าควรทำอะไรจึงจะเชื่อมโยงประสบการณ์ทางดนตรีให้เข้ากับเนื้อหาวิชา

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540: 32) กล่าวว่า การฟังเป็นทักษะดนตรีพื้นฐานที่จำเป็นมากทักษะหนึ่ง เนื่องจากการปฏิบัติทักษะใดๆ ทางดนตรี เช่น การร้อง การเล่น ต้องใช้การฟังเพื่อก่อให้เกิดการคิดก่อน ลักษณะของการฟังที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางดนตรีคือ การฟังโดยรับรู้ และมีความตั้งใจอย่างจริงจัง ทำให้การฟังดนตรีมีคุณค่า เกิดสุนทรีรสและความซาบซึ้งในดนตรี

การพัฒนาทักษะในการฟัง ในการเรียนดนตรีจึงมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและมีความรู้สึกร่วมกับดนตรีได้อย่างซาบซึ้ง การพัฒนาทักษะการฟังดังกล่าวเมื่ออยู่บนรากฐานของการรับรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรี และฟังโดยกระบวนการรับรู้ทางปัญญา เชิงคุณภาพ ผู้สอนควรมีการเตรียมตัวในการสอนฟังที่ดี เพื่อแนะนำผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายอย่างมีสาระ ควรคำนึงถึงลำดับขั้นความยากง่ายและความพร้อมของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีระบบ

จุดมุ่งหมายของการฟังโดยทั่วไป คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ และรู้สึกถึงความสวยงามในสุนทรีรสของดนตรี และความสนุกสนานเนื่องมาจากการฟังดนตรี การจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังดนตรีให้กับผู้เรียนมีข้อควรคำนึงถึง คือ

1. ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฟังดนตรีทุกประเภท เช่น เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงนานาชาติ เพลงคลาสสิก ฯลฯ โดยตัวอย่างของเพลงแต่ละประเภทควรเป็นตัวอย่างที่ดี
2. ผู้เรียนควรเรียนรู้และพัฒนาความสามารถ ในการตอบสนองต่อองค์ประกอบของดนตรี ได้แก่ ทำนอง จังหวะ ลีลา เสียงประสาน รูปแบบ และลักษณะของเสียง
3. ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังอย่างมีความหมาย เป็นรูปแบบประกอบความสนุกสนาน โดยเน้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการฟังโดยการรับรู้
4. เลือกบทเพลงให้เหมาะกับระดับและวัยของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจในบทเพลงนั้นๆ ได้
5. ผสมผสานกิจกรรมการฟังกับกิจกรรมดนตรีอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการถ่ายโยงการเรียนรู้ไปสู่ทักษะดนตรีต่างๆ
6. พัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรีรสของดนตรี

ประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังเริ่มต้นจากพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่มีอยู่และค่อยๆ พัฒนาความรู้ความสามารถในการฟังของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้นสู่ระดับที่สามารถซาบซึ้งในดนตรีได้ ซึ่งทำให้นดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของผู้เรียน

เด็กควรเรียนรู้โน้ตัมของความดัง ความค่อยหรือนุ่มนวล ครูอาจให้เด็กแสดงออกด้วยลีลาท่าทาง มโนทัศน์เกี่ยวกับเสียงสูงต่ำเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็ก ดังนั้น ในการสอนฟังระดับเสียง ครูควรให้เด็กฟังเสียงสูงต่ำที่มีความแตกต่างกันด้านระดับเสียงโดยสิ้นเชิง

เลห์แมน และคนอื่นๆ (Lehman, Paul R. et al. 1996: 29-59) กล่าวถึงเรื่องการฟังเพลงไว้ว่า จุดประสงค์ที่เป็นมาตรฐานทางด้านการฟังและพรรณนาถึงดนตรีนั้นมีหัวข้อที่เป็นมาตรฐาน คือ

1. นักเรียนสามารถระบุรูปแบบดนตรีอย่างง่ายได้จากการฟัง
 2. นักเรียนแสดงให้เห็นว่าเข้าใจ จากทักษะการเคลื่อนไหวจากการฟังที่ได้ยินนั้น และพรรณนาให้ฟังได้ โดยยกตัวอย่างจากหลายลักษณะ และแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมต่างๆ
 3. นักเรียนสามารถใช้ศัพท์เฉพาะได้อย่างเหมาะสมในการอธิบายดนตรี การใช้สัญลักษณ์ดนตรี เครื่องดนตรี เสียงร้องและการเล่นเครื่องดนตรี
 4. นักเรียนสามารถระบุความหลากหลายของเสียงเครื่องดนตรี ประกอบด้วยวงดุริยางค์ (Orchestra) และวงแบนด์ (Band instruments) และเครื่องดนตรีจากหลายวัฒนธรรม เช่นเดียวกับการแยกเสียงของเด็ก เสียงผู้ชาย และเสียงผู้หญิง
 5. นักเรียนสามารถได้ตอบผ่านท่าทางการเคลื่อนไหวอย่างมีเหตุผล ผ่านบทเพลง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่เด่นชัด ที่ได้ถูกเลือกหรือระบุเหตุการณ์ของเพลงนั้นๆ ขณะกำลังฟังดนตรี
- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2544: 1-7) กล่าวว่า ในหลักสูตรของการจัดการศึกษาในประเทศไทย อังกฤษนั้น นักเรียนต้องมีโอกาสดังนี้

1. นักเรียนต้องถูกสอนให้รู้จักการฟังเพื่อความเข้าใจในดนตรี บทเพลงที่นำมาสอนในการฟังนั้นจะต้องเป็นบทเพลงที่มีความแตกต่างทั้งในเรื่องยุคสมัยของดนตรี(time) วัฒนธรรม (places) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและการนำความรู้ไปใช้ในงานดนตรีของตนเอง
2. นักเรียนสามารถรู้จักและจดจำได้ว่าเสียงสามารถสร้างขึ้นได้หลายรูปแบบ เช่น จากการเป่า จากการดีด จากการเขย่า และจากการใช้เสียงร้อง และตอบได้ว่าเสียงเครื่องดนตรีนั้นเป็นเสียงเครื่องดนตรีแบบใด ทั้งประเภทเดี่ยวและรวมวง รวมทั้งตอบได้ว่าเครื่องดนตรีในห้องเรียนอยู่ในประเภทใด
3. นักเรียนสามารถรู้จัก จดจำ และตอบได้ว่าเสียงสามารถถูกนำมาใช้ในการสร้างงานทางดนตรีเพื่อได้ผลต่อความรู้สึกแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ความราบเรียบ ความตื่นเต้น สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารด้านอารมณ์และความรู้สึกได้
4. นักเรียนสามารถรู้จักและจดจำได้ว่าเสียงดนตรี(บทเพลง)นั้นมาจากต่างเขตวัฒนธรรม และมีความแตกต่างในเรื่องของยุคสมัย (เวลา) ของงานประพันธ์นั้นๆ และสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของงานทางดนตรีได้

5. สามารถอธิบายสิ่งที่ปรากฏในบทเพลงจากการฟัง จากการเล่น จากการประพันธ์ทางดนตรีที่ได้ยินด้วยคำศัพท์ทางดนตรีง่ายๆได้ และสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจนกระทั่งนำความรู้ที่มาสืบค้นความคิดเห็นของตนเองได้

2.3.2 การร้อง (Singing)

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540: 35) กล่าวว่า การร้องเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งเมื่อเด็กเริ่มออกเสียงได้ เด็กจะเริ่มส่งเสียงออกมาในลักษณะของการร้องเพลง เด็กมักพยายามเลียนแบบเสียงที่ได้ยินเสมอ ในระยะแรกอาจฟังดูไม่เป็นทำนอง แต่สังเกตได้ว่าเด็กเลียนแบบทำนองที่ได้ยินโดยการร้องซึ่งมีใช้ลักษณะของการพูด ในเวลาต่อมาเด็กอาจฮัมทำนองเพลงด้วยตนเอง ซึ่งแสดงว่าเด็กเริ่มมีแนวคิดในการร้องเพลง มีความสนใจและต้องการแสดงออกทางดนตรี จึงอาจกล่าวได้ว่าการร้องเพลงเป็นกิจกรรมอันดับแรกๆที่เด็กสามารถทำได้ และเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรีและทักษะต่างๆ ต่อไป

การร้องเป็นกิจกรรมทางดนตรีที่มีความสำคัญมาก คือ ประสบการณ์ด้านดนตรีส่วนใหญ่ มักใช้การร้องเพลงเป็นพื้นฐานเพื่อที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ทักษะดนตรีด้านต่างๆ การร้องเป็นกิจกรรมดนตรีที่ช่วยให้เด็กค้นพบ และใช้เสียงเป็นสื่อหรือเครื่องดนตรีในการแสดงออกทางดนตรี

จุดมุ่งหมายของการร้องเพลง คือ เพื่อสร้างความพึงพอใจในการร้องเพลงให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน รักในการร้องเพลงและซาบซึ้งในเสียงดนตรี และเป็นการสร้างทักษะการร้องเพลงให้ถูกต้องตามจังหวะ ระดับเสียง และลีลาของเพลง

แรมซีและเบย์เลส (Ramsey & Bayless. 1980: 148-149 อ้างถึงใน เขียวพา เดชะคุปต์, 2542: 87) กล่าวว่า การร้องเพลงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบหนึ่งในการจัดประสบการณ์ดนตรีให้กับเด็ก ซึ่งเด็กในวัยนี้ชอบร้องเพลง โดยเฉพาะเพลงที่เขาชอบ และชอบเรียนรู้เพลงใหม่ๆ ด้วยเพลงที่เด็กได้ยินในโทรทัศน์หรือเพลงที่ครูสอน เด็กมักจะนำมาร้องขณะเล่นหรือขณะทำงาน ซึ่งเป็นเพลงสั้นๆ และเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น เพลงอวยพรวันเกิด (Happy Birthday), เพลงรองเท้าคู่ใหม่, เพลงฟันหน้าหลุด ฯลฯ

การสอนร้องอย่างมีความหมายทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านดนตรีอย่างสมบูรณ์ การเลือก บทเพลงและการจัดกิจกรรมการร้องเพลงควรนำไปสู่พัฒนาการด้านต่างๆ ได้แก่

1. พัฒนาการด้านการร้อง คือ มีความสามารถในการร้องเพลงช่วงกว้างได้อย่างมีคุณภาพ ร้องได้ถูกต้องและไม่เพี้ยน มีน้ำเสียงไพเราะและมีลีลาความรู้สึกลักษณะของเพลง
2. พัฒนาการด้านความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรี คือ ความรู้สึกรวดเร็ว-ช้า ดัง-ค่อย ความเข้าใจเรื่องประโยคเพลง คำศัพท์ ตัวโน้ต ลักษณะแนวทำนอง เป็นต้น

3. พัฒนาการด้านความซาบซึ้งในดนตรี โดยในขณะร้องเพลงผู้เรียนจะได้ยินเสียงร้องที่ไพเราะและมีคุณภาพ

ดังนั้นสิ่งที่ผู้สอนควรคำนึงถึงมากที่สุด คือ การร้องเพลงให้ถูกต้องกับระดับเสียง มีคุณภาพและไพเราะ คือ ให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และควบคุมตนเองให้เปล่งเสียงออกมาได้ถูกต้องตามระดับเสียงให้ได้ยิน ซึ่งทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับการร้องคือการฟัง และสามารถฝึกได้ทุกเพศทุกวัย

เลห์แมน และคนอื่นๆ (Lehman, Paul R. et al. 1996: 29-59) กล่าวถึงเรื่องการร้องเพลงไว้ว่า จุดประสงค์ที่เป็นมาตรฐานทางด้านการร้องเพลงนั้นมีหัวข้อที่เป็นมาตรฐาน คือ

1. การร้องเพลงได้ทั้งเดี่ยวและกับบุคคลอื่น และมีความเข้าใจในองค์ประกอบอันหลากหลายทางดนตรี โดยมีผลความสำเร็จขั้นพื้นฐาน คือ

1.1 นักเรียนร้องเพลงได้อย่างอิสระ ตรงเสียงและตรงจังหวะ มีความเหมาะสมกับลักษณะของเสียง การออกเสียง และท่าทาง สามารถรักษาความสม่ำเสมอและต่อเนื่องของจังหวะนั้นได้

1.2 นักเรียนร้องเพลงโดยแสดงออกได้อย่างเห็นชัด มีความเหมาะสมเรื่องความดัง-เบาของเสียง ประโยคเพลง และสามารถอธิบายความหมายของเพลงและการแสดงนั้นได้

1.3 นักเรียนสามารถร้องเพลงจากความจำจากเพลงที่มีองค์ประกอบอันหลากหลาย สามารถแสดงออกให้เห็นถึงชนิด, รูปแบบ, ลักษณะจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย

1.4 นักเรียนสามารถร้องเพลงแบบออสตินาโต Ostinato ร้องเพลงเป็นคู่และร้องแบบรวดได้

1.5 นักเรียนสามารถร้องเพลงได้เป็นกลุ่ม มีลักษณะเสียงที่กลมกลืนกัน มีระดับความดัง-เบาที่เท่าเทียมกับผู้อื่น และตอบสนองการให้สัญญาณจากผู้อำนวยเพลง(ครูผู้สอน)ได้

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2544: 1-7) กล่าวว่า ในหลักสูตรของการจัดการศึกษาในประเทศไทย อังกฤษนั้น นักเรียนต้องมีโอกาสดังนี้

1.ในการปฏิบัติดนตรี (เล่นและร้อง) ต้องสามารถจัดการต่อเสียง (control sounds) ทั้งในแง่ของเสียงร้อง (voice) พิสัยของเสียง (range of tuned) และเสียงจากเครื่องดนตรี ในแบบที่ไม่มีระดับเสียง (untuned instruments)

2. ปฏิบัติดนตรีทั้งการเล่นและการร้องร่วมกับผู้อื่น โดยตระหนักถึงโอกาส และความเหมาะสม (awareness) ในการแสดงทั้งแง่ผู้ชม สถานที่ (venue) และโอกาส (occasion)

3. นักเรียนสามารถร้องเพลงจากความทรงจำ โดยการเรียนรู้ที่จะควบคุมลมหายใจ รู้จักใช้ความดังเบาของเสียงที่เหมาะสม ควบคุมรักษากังหะให้สม่ำเสมอและร้องได้ถูกต้องระดับเสียง และมุ่งพัฒนาเรื่องการอ่านเสียงอักขระ (diction) ละเรียนรู้องค์ประกอบทางดนตรี (musical elements)

4. สามารถร้องเพลงแนวเดี่ยว เพลงแบบรวด์ และเพลงประสานเสียง 2 แนวได้ โดย มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องของการร้องหรือบรรเลงร่วมกับคนอื่นๆ

2.3.3 การเล่น (Playing)

การเล่นเป็นกิจกรรมดนตรีที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะการเล่นเป็นกิจกรรมที่เป็น การแสดงออกด้านความสามารถ ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2540: 61) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เพราะผู้เรียนได้ใช้เครื่องดนตรีทำให้เกิดเสียงต่างๆ การเล่นเครื่องดนตรีทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สำรวจทดลองว่าเครื่องดนตรีนั้นมีลักษณะอย่างไร เกิดเสียงอย่างไร จะเล่นอย่างไร ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็กที่ชอบทดลองสิ่งใหม่ๆ เมื่อได้เล่นเครื่องดนตรีตามที่ผู้สอนแนะนำ หรือเล่นจากโน้ต หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ล้วนเป็นเรื่องที่ท้าทายความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นการสร้างความภูมิใจให้กับ ผู้เรียนอีกด้วย ผลประการสำคัญจากการเล่น คือ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ พัฒนาแนวคิดดนตรี โดยใช้ทักษะการเล่นเป็นสื่อ การเรียนรู้และความเข้าใจดนตรีย่อมพัฒนามากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้เล่น เครื่องดนตรี เพราะผู้เรียนต้องทำความเข้าใจบทเพลง ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ องค์ประกอบดนตรีไปพร้อมกัน ดังนั้นการเล่นดนตรีเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากที่ผู้เรียนควรมีโอกาสปฏิบัติ เพื่อการเรียนรู้ เนื้อหาและแนวคิดทางดนตรี

จุดมุ่งหมายของการเล่น คือการเรียนรู้เนื้อหาและแนวคิดดนตรี รวมทั้งการพัฒนาทักษะการเล่นเครื่องดนตรี อาจกล่าวได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. เพื่อเป็นการสร้างเสริมความสนใจของผู้เรียนเกี่ยวกับเครื่องดนตรีและทักษะการเล่น
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาและทดลองเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ
3. เพื่อพัฒนาแนวคิดเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรีให้ลึกซึ้ง ในด้านจังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ สีสัมผัส และลักษณะของเสียง โดยใช้การเล่นดนตรีเป็นสื่อ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ในการเล่นเครื่องดนตรี และพัฒนาทักษะการเล่นดนตรี
5. เพื่อเป็นการสร้างเสริมด้านการอ่าน การที่สามารถอ่านภาษาดนตรีและเล่นเครื่องดนตรีได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้านดนตรีได้อย่างไม่มีขอบเขต
6. เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้แสดงออกทางดนตรี อาจเป็นลักษณะของกิจกรรม ในห้องเรียน หรือ กิจกรรมพิเศษของโรงเรียน

7. เพื่อพัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรีयरสของดนตรี

ไนย์ (Nye. 1975: 82 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542: 72) กล่าวว่า ครูควรจัดสภาพการณ์เพื่อให้เด็กได้เลือกเล่นเครื่องดนตรีที่เขาคิดว่าเหมาะสมที่สุด ควรเป็นเพลงหรือนิทานในโลกปัจจุบัน เพราะดนตรีที่เป็นแบบแผนในสมัยก่อนเด็กจะไม่รู้สึกชื่นชม การเล่นเครื่องดนตรีควรเป็นการใช้อย่างสร้างสรรค์ โดยให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจ ถามคำถาม ออกแบบ และได้เล่นดนตรี

การเล่นเครื่องดนตรีเป็นทักษะที่สำคัญกับเด็กทุกระดับชั้น และเป็นก้าวแรกที่จะทำให้ผู้เรียนรู้ถึงความสามารถ ความชอบของตนเองต่อการเล่นดนตรี เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้ผู้เรียนหันมาสนใจและชอบดนตรี ทำให้ผู้สอนประเมินความสามารถ ความถนัดของผู้เรียนได้ การเล่นเครื่องดนตรีที่ง่ายที่สุดคือการเล่นเครื่องดี ซึ่งมีทั้งเครื่องดีที่มีระดับเสียงและไม่มีความเสี่ยง ครูผู้สอนสามารถสอนได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย และควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักระวังรักษาเครื่องดนตรีให้อยู่ในสภาพดีไม่ชำรุดเสียหายและใช้ได้ในระยะยาว

เลห์แมน และคนอื่นๆ (Lehman, Paul R. et al. 1996: 29-59) กล่าวถึงเรื่องการเล่นดนตรีไว้ว่า จุดประสงค์ที่เป็นมาตรฐานทางด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรีนั้นมีหัวข้อที่เป็นมาตรฐาน คือ

1. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงในจังหวะได้อย่างเหมาะสมกับระดับเสียงดัง-เบา โดยรักษาคุณลักษณะของเสียง ความสม่ำเสมอมั่นคงและต่อเนื่องของจังหวะได้
2. นักเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีด้วยจังหวะและทำนองง่ายๆ และมีแบบอย่างที่ยืดหยุ่นเข้ากันได้เป็นอย่างดี แม่นยำ มีอิสระจากจังหวะ, ทำนอง และเล่นประสานกันได้ในห้องเรียนดนตรี
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยแสดงให้เห็นได้อย่างเด่นชัดและหลากหลายในองค์ประกอบของดนตรี เป็นตัวอย่างและแสดงออกถึงชนิด, รูปแบบ และลักษณะอันหลากหลาย
4. นักเรียนสามารถเล่นเพลงแบบเสียงสะท้อน ในจังหวะและทำนองแบบสั้นๆ ได้
5. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้เป็นกลุ่ม มีความกลมกลืนในคุณลักษณะของเสียง มีระดับความดัง-เบาที่เท่าเทียมกัน และตอบสนองการให้สัญญาณจากผู้อำนวยการเพลง (ครูผู้สอน) ได้
6. นักเรียนแบ่งกลุ่มเล่นเครื่องดนตรีโดยอิสระ ในขณะที่เด็กอีกกลุ่มหนึ่งร้องเพลงหรือเล่นแนวตรงกันข้าม

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2544: 1-7) กล่าวว่า ในหลักสูตรของการจัดการศึกษาในประเทศไทย อังกฤษนั้น นักเรียนต้องมีโอกาสดังนี้

1. ในการปฏิบัติดนตรี (เล่นและร้อง) ต้องสามารถจัดการต่อเสียง (control sounds) ทั้งในแง่ของเสียงร้อง (voice) พิสัยของเสียง (range of tuned) และเสียงจากเครื่องดนตรี ในแบบที่ไม่มีระดับเสียง (untuned instruments)

2. ปฏิบัติดนตรีทั้งการเล่นและการร้องร่วมกับผู้อื่น โดยตระหนักถึงโอกาสความเหมาะสม (awareness) ในการแสดงทั้งแง่ผู้ชม สถานที่ (venue) และโอกาส (occasion)

3. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรี เล่นคลอประกอบบทเพลง และเล่นท่อนซ้ำ ได้จากการฟังโดยมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ในการบรรเลงร่วมกับคนอื่นๆ ในหลายแนวได้ และมีความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรี และปฏิบัติตามองค์ประกอบดนตรีได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนเป็นสำคัญ

4. นักเรียนจะต้องได้ซ้อม และแสดงโดยผลงานที่แสดงนั้นอาจเป็นผลงานของตนเองหรือผลงานที่ระบุให้ฝึกซ้อม

2.3.4 การเคลื่อนไหว (Moving)

การเคลื่อนไหวเป็นลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ และเพื่อเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สำเร็จ มณีเนตร (2520: 1) ให้ความเห็นว่า การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายควรเป็นการสำรวจ (Exploration) เพื่อค้นหาและแก้ไขปัญหาต่างๆ จากการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า เด็กที่จะเข้าเรียนอนุบาลส่วนใหญ่ยังขาดทักษะเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การเคลื่อนไหวและจังหวะจะช่วยสร้างประสบการณ์ในการพัฒนาศักยภาพแก่เด็กอย่างมาก

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540: 89) กล่าวว่า ดนตรีเป็นสิ่งเร้าสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กเคลื่อนไหว ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากองค์ประกอบต่างๆ ของดนตรีไม่ว่าจะเป็นทำนอง จังหวะ ลีลาเป็นต้น ล้วนมีส่วนทำให้เด็กต้องการตอบสนองต่อดนตรีโดยการเคลื่อนไหว และเมื่อเด็กได้เคลื่อนไหวตามดนตรีที่ได้ยินแล้ว เด็กจะเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ทำให้เด็กเรียนรู้ความรู้สึกของตนเองและเรียนรู้ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายของตนเอง การเคลื่อนไหวเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งทางดนตรี เป็นการตอบสนองทางดนตรีเบื้องต้น เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกที่ผู้นั้นมีต่อดนตรีออกมาในลักษณะของภาษาท่าทางโดยไม่ต้องใช้คำอธิบายใดๆ เด็กสามารถเรียนรู้แนวคิดต่างๆ ด้านดนตรีได้จากการเคลื่อนไหว ผู้สอนจึงสามารถใช้การเคลื่อนไหวเป็นการประเมินผลพัฒนาการด้านดนตรีได้

จุดมุ่งหมายของการเคลื่อนไหว คือ เป็นสื่อในการเรียนรู้ดนตรี อันเป็นการศึกษาผลจากการตอบสนองของผู้เรียนต่อดนตรี ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการเต้นและรำในลักษณะต่างๆ ต่อไป สามารถจำแนกเป็นข้อๆ ดังนี้

1. เพื่อใช้การเคลื่อนไหวเป็นสื่อการสนองตอบต่อดนตรี นอกเหนือจากการร้อง การเล่น และการสร้างสรรค์ เป็นต้น
2. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้องค์ประกอบดนตรีต่างๆ เช่น จังหวะ ทำนอง เป็นต้น
3. การเคลื่อนไหวเป็นภาษาหนึ่งนอกจากภาษาพูด สามารถถ่ายทอดความคิดของผู้คนได้
4. การเคลื่อนไหวเป็นวิถีทางหนึ่งในการแสดงออกด้านดนตรี

5. เพื่อปูพื้นฐานของผู้เรียนในเรื่องของการเดินร่า ทำให้ผู้เรียนทราบถึงความชอบ และความถนัดของตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เรื่องศิลปะการเดินร่าต่อไป

6. เป็นการเพิ่มการรับรู้ด้านสุนทรียรสทางดนตรี โดยใช้การเคลื่อนไหวเป็นสื่อ ในการตอบสนองต่อการรับรู้

เยาพา เดชะคุปต์ (2542: 67) กล่าวว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวช่วยให้เด็กมีทักษะในการเคลื่อนไหว และช่วยควบคุมกล้ามเนื้อได้มากขึ้น สามารถแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกหรืออารมณ์ได้โดยใช้การเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญาช่วยให้เด็กได้ใช้จินตนาการ สามารถจำแนกการสอน การเคลื่อนไหวเป็น 3 ประเภท คือ

1. การปูพื้นฐานการเคลื่อนไหวเบื้องต้น

1.1 การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ (Non-Locomotor Movement) เช่น การโยกตัว การยืด การเหยียดตัว ฯลฯ

1.2 การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ (Locomotor Movement) เช่น การวิ่ง การกระโดด การควมบ้า ฯลฯ

1.3 การรู้จักทิศทางในการเคลื่อนที่ เช่น เคลื่อนไปทางซ้าย ทางขวา ฯลฯ

2. การปูพื้นฐานการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์

2.1 ให้แสดงความรู้สึกออกมาทางสีหน้าและท่าทาง

2.2 ให้เลียนแบบคน สัตว์ สิ่งของรอบตัว กิริยาท่าทางต่างๆ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

2.3 ให้เด็กได้เล่นสมมติต่างๆ

2.4 ให้เด็กได้เล่นตามเรื่องในชีวิตประจำวันหรือเล่นตามจินตนาการ

2.5 การใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว เช่น ลูกบอล ห่วงเชือก ฯลฯ

3. การเคลื่อนไหวตามเสียงดนตรี

การสอนเด็กเล็ก ควรเริ่มด้วยการให้เด็กเคลื่อนไหวเองมากกว่าการสอนให้เด็กทำตาม เลียนแบบครู ครูควรบอกถึงส่วนต่างๆ ของร่างกายที่เคลื่อนไหว เช่น แขน มือ เท้า ศรีษะ แล้วจึงให้เด็กตั้งใจคิดถึงการเคลื่อนไหวในลักษณะอื่นๆ ด้วย เช่น หน้า เบา เร็ว ช้า สูง ต่ำ หยาบ นิ่มนวล สามารถทำได้พร้อมกันเช่น ก้าวเท้าซ้าย ยกสูงๆ และนิ่มนวล เป็นต้น ครูสามารถใช้เครื่องดนตรีช่วยให้เด็กได้ฝึกในเรื่องของอัตราจังหวะและใช้ความคิดตนเอง

ผลการศึกษาของเปียเจต์ (Jean Piaget) นักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กพบว่า ความสามารถในการคิดและทักษะทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับพื้นฐานของ

ประสบการณ์ทางด้านกล้ามเนื้อ เด็กไม่สามารถพัฒนาภาษาได้ถ้าปราศจากพื้นฐานที่มั่นคงทางด้านประสบการณ์ การออกกำลังกาย และการหยิบจับสิ่งของรอบๆ ตัว

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมดนตรีที่เน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ เพราะบางครั้งลักษณะท่าทางที่ผู้เรียนแสดงออกเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกของดนตรีได้ดีกว่าการอธิบายเป็นภาษาพูด ในการสอนการเคลื่อนไหวควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน การคัดเลือกบทเพลง การเตรียมสถานที่ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดและสร้างสรรค์ท่าทางเอง ซึ่งผู้สอนสามารถให้การแนะนำ เสนอแนะท่าทางให้กับผู้เรียนได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความคิด และสามารถประเมินผลการเรียนดนตรีจากการเคลื่อนไหวของผู้เรียนได้

เลห์แมน และคนอื่นๆ (Lehman, Paul R. et al. 1996: 29-59) กล่าวถึงเรื่องการเคลื่อนไหวทางดนตรีไว้ในกลุ่มของการฟัง คือเมื่อเด็กรับรู้และได้ฟังสิ่งต่างๆ แล้วนักเรียนมีการตอบสนองด้วยการเคลื่อนไหวให้ตรงประเด็นที่ต้องการ

2.3.5 การคิดสร้างสรรค์ (Creating)

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540: 109) กล่าวว่า การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่สำคัญในการเรียนการสอนดนตรี เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สาระดนตรีไปพร้อมกับการพัฒนาความคิดและการสร้างสิ่งที่เป็นของตนเองขึ้นมา ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความคิด เกิดความสงสัยและ ข้อซักถาม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ ย่อมช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านความคิดได้เป็นอย่างดี สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในแต่ละวัยนั้นมีลักษณะการสร้างสรรค์ต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความคิดและระดับการเรียนรู้ในแต่ละวัย

การสร้างสรรค์ทางดนตรีสามารถทำได้หลายลักษณะ ซึ่งมักแทรกอยู่ในทักษะดนตรีต่างๆ กัน เช่น การสร้างสรรค์ท่าทางในกิจกรรมเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ดนตรีจากการรวมวง เป็นต้น เป็นการตอบสนองด้านดนตรีอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้สอนเข้าใจ และทราบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจดนตรีในระดับใด สำหรับการสร้างสรรค์ในรูปแบบของการประพันธ์เพลงเป็นลักษณะเฉพาะ มิได้แทรกอยู่ในกิจกรรมหรือทักษะดนตรีอื่นๆ ผู้เรียนต้องมีทักษะและความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรีมาพอสมควร และมีลำดับขั้นการฝึกประพันธ์เพลงจากง่ายไปสู่การประพันธ์ที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการสอนการคิดสร้างสรรค์ คือ ต้องการให้เกิดการสร้างสรรค์ดนตรีในเชิงทักษะอย่างเป็นระบบ เป็นทั้งรูปแบบตามลักษณะของดนตรีที่ทุกคนรู้จัก หรืออาจเป็นดนตรีในรูปแบบใหม่ แต่ในด้านดนตรีศึกษาอาจกล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เชิงดนตรี ผู้เรียนควรมีโอกาสได้คิด สร้างสรรค์ลักษณะต่างๆ ดัดแปลงทำทาง หรือเปลี่ยนแปลงแนวทำนองที่มีตามหลักเกณฑ์ที่เรียนรู้อยู่มา หรือสร้างขึ้นเอง เช่น การสร้างเครื่องดนตรี เป็นต้น

2. เพื่อให้ผู้เรียนตอบสนองต่อดนตรีเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ในหลายลักษณะ เช่น การวาดภาพเพื่อบรรยายถึงความรู้สึกที่ได้จากการฟังเพลง การแสดงท่าทางประกอบเพลง การสร้างเรื่องราวจากดนตรีที่ฟัง เป็นต้น

3. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี โดยใช้ทักษะเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อในการแสดงออก เช่น การแสดงท่าทาง การแต่งทำนองเพลง หรือการใส่คอร์ดเพลงใดเพลงหนึ่ง เป็นต้น

4. เพื่อพัฒนาการประพันธ์หรือแต่งเพลง

5. เพื่อพัฒนาการอิมโพรไวเซชัน (Improvisation) คือ ต้องสร้างสรรค์และบรรเลงในทันทีทันใด ซึ่งเป็นความสามารถอีกแบบหนึ่งต่างไปจากการประพันธ์เพลงทั่วไป

6. เพื่อสร้างเสริมพัฒนาความซาบซึ้งในดนตรี ในกระบวนการของการคิดสร้างสรรค์

เยาพา เดชะคุปต์ (2542: 62) กล่าวถึง การส่งเสริมการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ว่า เด็กสามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยดนตรีเป็นสื่อ เด็กสามารถแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกอย่างอิสระในขณะที่เล่นดนตรี หรือเดินไปตามจังหวะ เด็กต้องการเวลา วุฒิภาวะ ทักษะ และความรู้ที่จะคิดสิ่งใหม่ๆ ครูมีบทบาทในการส่งเสริมให้เด็กแสดงออกหลายๆ วิธจาก ประสบการณ์เดียวกัน ให้อิสระ วัสดุอุปกรณ์ และเวลาอย่างพอเพียงพอแก่เด็กได้สร้างสรรค์ ยอมรับเด็กทุกคน ไม่ตัดสินหรือเปรียบเทียบกับผลงานเด็กกับผลงานของผู้ใหญ่ ครูไม่ควรบอกเด็กถึงวิธีการเคลื่อนไหวหรือวิธีการร้องเพลง ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในวิธีของตนเอง

ดังนั้น การสร้างสรรค์ทางดนตรี คือ ทักษะอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความคิดของตนเองอย่างเต็มที่โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ ดังนั้น การสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญมากพอสมควรในระยะแรก การสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและทักษะดนตรี ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอย่างอิสระ ควรมีการแนะนำอย่างเป็นขั้นตอนชี้ให้ผู้เรียนเห็นสิ่งที่ดีเพื่อใช้เป็นหลักในการสร้างสรรค์ต่อไป และควรมีกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างสรรค์อย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น

เลห์แมน และคนอื่นๆ (Lehman, Paul R. et al. 1996: 29-59) กล่าวถึงเรื่องการสร้างสรรค์ทำนอง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง และการร้องคลอไว้ว่า จุดประสงค์ที่เป็นมาตรฐานทางด้านการคิดสร้างสรรค์นั้นมีหัวข้อที่เป็นมาตรฐาน คือ

1. นักเรียนสามารถคิด “การตอบ” ในลักษณะที่เหมือนกับจังหวะและประโยคที่ตั้งให้ได้

2. นักเรียนสร้างสรรค์จังหวะง่ายๆ และร้องคลอทำนองออสตินาโต (ostinato) ได้
3. นักเรียนสร้างสรรค์จังหวะง่ายๆ ที่หลากหลายและทำนองที่ตกแต่งง่ายๆ ได้จากทำนองที่คุ้นเคย
4. นักเรียนสร้างสรรค์เพลงสั้นๆ และเพลงบรรเลง โดยใช้ความหลากหลายของแหล่งกำเนิดเสียง, การรวมเสียงจากต้นกำเนิดดั้งเดิม, ต้นกำเนิดเสียงสมัยใหม่ ซึ่งหาได้ในชั้นเรียน, เสียงจากร่างกาย และเสียงที่ผลิตจากเครื่องอิเล็กทรอนิกส์

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2544: 1-7) กล่าวว่า ในหลักสูตรของการจัดการศึกษาในประเทศไทย อังกฤษนั้นนักเรียนต้องมีโอกาสดังนี้

1. จากการที่นักเรียนได้เรียนในเรื่องของการเล่นและการร้องมาแล้ว ควรสอนให้นักเรียนมีโอกาสดูหาเพื่อการค้นพบ มีโอกาสใช้ความคิดสร้างสรรค์ มีโอกาสเลือก และเรียนรู้การจัดการของเสียงจากบทเพลงที่มีโครงสร้างง่ายๆ
2. ให้นักเรียนมีโอกาในการเลือกสรรเสียงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ เช่น การแต่งเพลงเกี่ยวกับเครื่องกล การแต่งเพลงเกี่ยวกับท้องทุ่งหรือในป่า เป็นต้น

2.4 สารัตถะและเนื้อหาที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน - กระบวนการสอน

2.4.1 ความหมายของการสอน และกระบวนการสอน

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good. 1973 อ้างถึงใน เจริญใจ บุญยทัต และคนอื่นๆ, 2525 : 18 - 19) กล่าวว่า iva การสอน หมายถึง การจัดสถานการณ์หรือกิจกรรม เพื่อช่วยให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่าย หน้าที่ของครูไม่ใช่เพียงสอนให้เด็กได้มีวิชาความรู้ หรืออ่านออกเขียนได้เท่านั้น การสอนของครูจะสมบูรณ์เมื่อเด็กได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ และความสามารถอื่นๆ สรุปได้ว่าการเรียนการสอนจึงหมายความว่าผู้เรียนและผู้สอน กล่าวคือ เมื่อมีผู้สอนก็ต้องมีผู้เรียน แต่ไม่จำเป็นว่าผู้สอนนั้นจะต้องเป็นครูเสมอไป อาจเป็นคนอื่นๆ ก็ได้ เป็นธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ อันสามารถทำให้เราเกิดการเรียนรู้

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2537: 196) กระบวนการ หมายถึง แนวทางดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีขั้นตอนวางไว้อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด

ชม ภูมิภาค (2523: 18) กระบวนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ครูทำอย่างเป็นระบบเพื่อนำผู้เรียนให้ไปสู่เป้าหมายตามที่ต้องการ

กระบวนการสอน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดโครงสร้าง เนื้อหาสาระ จัดลำดับประสบการณ์ เตรียมความพร้อม ได้รับความสนใจ จัดกิจกรรมและประเมินผล

จากการที่นักวิชาการได้กล่าวมาในข้างต้น “กระบวนการสอน” จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นลำดับ และบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาตามต้องการ

2.4.2 พฤติกรรมการสอน

ก่อนที่จะจัดระบบการเรียนการสอนนั้น ครูควรศึกษาหลักสูตรและวัตถุประสงค์ แผนการจัดประสบการณ์ วางโครงการสอนและบันทึกการสอน เพื่อจัดแนวทางในการเรียนรู้ให้เป็นลำดับขั้นตอนและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นอกจากนั้นครูควรศึกษาเทคนิควิธีสอน และใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีความหลากหลาย และยังคงศึกษาสภาพจิตวิทยาของนักเรียน รวมไปถึงการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2.4.3 ขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525: 32-33) กล่าวว่า ขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการสอนเป็นขั้นตอนที่ครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน สามารถจำแนกได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นทดสอบก่อนการเรียน เพื่อช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนมีความรู้เดิมในเรื่องที่เรียนมากน้อยเพียงใด
2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูควรยึดจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ ให้นักเรียนเห็นความคิดรวบยอดในเรื่องที่จะเรียน และครูนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเรียกร้องความสนใจ
3. ขั้นสอน เป็นขั้นที่ครูเริ่มกำหนดความรู้ให้นักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการสอนที่ให้ครูเป็นศูนย์กลางหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางก็ตาม ประสิทธิภาพการเรียนของนักเรียนจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการสื่อความหมายของครู
4. ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปประเด็นหรือความคิดรวบยอด
5. ขั้นทดสอบหลังเรียน เป็นการดูว่านักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด โดยใช้ข้อสอบชุดเดียวกันหรือขนานกันกับข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน หากนักเรียนไม่มีการพัฒนาขึ้นนั้นแสดงให้เห็นข้อบกพร่องในจุดใดจุดหนึ่งของกระบวนการสอนของครู

ดังนั้น การสอนจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และการสอนเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการจัดกระบวนการสอนเท่านั้น

2.4.4 การเลือกและการใช้กระบวนการสอน

ปัญหาการเลือกกระบวนการสอนไม่ได้อยู่ที่กระบวนการใดดีที่สุด แต่อยู่ที่ว่ากระบวนการสอนใดเหมาะสมกับนักเรียน เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ครูจะสอน ครูควรเลือกและค้นหาผสมผสานกระบวนการสอนหลายๆ แบบ และต้องตระหนักไว้เสมอว่า ยังไม่มีกระบวนการสอนใดประสบความสำเร็จกับนักเรียนทุกคน หรือทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในทุกๆ ข้อ

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการใช้กระบวนการสอนนั้นมีหลายด้าน เช่น วัตถุประสงค์ของการสอนนั้นสามารถจำแนกได้ตามชนิดของการเรียนรู้ และลำดับการเรียนรู้ช่วยให้เห็นแนวทางในการจัดกระบวนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งครูควรใช้สื่อประกอบการสอน เพื่อช่วยให้ขั้นตอนของการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.5 จิตวิทยาที่นำมาใช้ในระบบการเรียนการสอน

1. จิตวิทยาก่อนการเรียนการสอนนั้น ครูควรวินิจฉัยผู้เรียนว่ามีลักษณะหรือภูมิหลังอย่างไร เพื่อจะได้จัดกิจกรรมให้เหมาะสม ซึ่งจิตวิทยาที่ครูควรศึกษา คือ จิตวิทยาทางด้านกายภาพและความต้องการพื้นฐาน ธรรมชาติของการรับรู้ การคิด การตัดสินใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน รวมไปถึงด้านอารมณ์ สังคม ภาษา สติปัญญาและบุคลิกภาพ การปรับตัว และความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. จิตวิทยาที่ครูควรศึกษาในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูต้องมีความรู้ทางจิตวิทยาในเรื่องการเรียนรู้และการเกิดการเรียนรู้ และใช้เทคนิคหรือทักษะการสอนในการปรับพฤติกรรมเด็ก รวมไปถึงศึกษาถึงอิทธิพลของทัศนคติและค่านิยมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักเรียน

3. จิตวิทยาในขั้นประเมินผลการเรียนนั้น ครูควรรู้ถึงหลักการวัดและประเมินผล วิธีสร้างแบบทดสอบ สถิติและการแปลความหมาย เพื่อช่วยให้การประเมินผลการเรียนของเด็กนักเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และช่วยให้ทราบถึงสิ่งที่ควรปรับปรุงในการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นสิ่งสำคัญของกระบวนการสอน คือ การเตรียมการสอนซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นมากสำหรับครูผู้สอน เพราะการเตรียมเนื้อหาและศึกษาคิดหาวิธีสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนก่อนการสอนทำให้ครูมีความพร้อมในการสอน ซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้าว่าในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นควรทำอะไรก่อน-หลัง อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และช่วยให้การสอนดำเนินไปด้วยดี

- วัตถุประสงค์

2.4.6 ความสำคัญของวัตถุประสงค์การเรียนการสอน

ปรีชา คัมภีรปกรณ (2529: 6) กล่าวว่า จุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์ (Objective) เป็นความต้องการหรือความคาดหวังในระดับที่เฉพาะเจาะจง จุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์จะกำหนดในรูปข้อความหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่ส่วนใหญ่นิยมเขียนหรือกำหนดในรูปของพฤติกรรมที่ต้องการใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์การเรียนการสอน มีความสำคัญดังนี้

1. เป็นการนำความหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ การศึกษาในแต่ละระดับ และหลักสูตรมาทำเป็นจุดมุ่งหมายย่อยหรือเฉพาะ เป็นการง่ายที่จะนำไปปฏิบัติ
2. เป็นการกำหนดทิศทางหรือแนวทางในการสอนของผู้สอนว่า ควรจะดำเนินการไปในแนวใด ซึ่งทำให้ผู้สอนสะดวกในการสอน
3. ทำให้ทราบเป้าหมายในการสอน ผู้สอนจึงทราบว่าจุดมุ่งหมายที่ต้องการนั้นคืออะไร
4. ทำให้ผู้สอนทราบถึงทิศทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง

2.4.7 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน

โครนลันด์ (Norman E. Gronlund, 1967 อ้างถึงใน ปรีชา คัมภีรปกรณ, 2529: 12-13) ได้เสนอแนะขั้นตอนการเตรียมวัตถุประสงค์การสอนไว้ ดังนี้

1. วิเคราะห์วัตถุประสงค์แต่ละข้อเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน พร้อมกำหนดเนื้อหาวิชา วิธีการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้
2. กำหนดจุดประสงค์การสอนกว้างๆ ให้ครอบคลุมผลการเรียนที่กำหนดไว้ทั้งหมด
3. กำหนดจุดประสงค์การสอนให้ชัดเจนแน่นอน โดยกำหนดผลการเรียนรู้ให้ชัดเจนแน่นอนในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้

ทั้งนี้ผู้สอนต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม ว่าครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่สำคัญๆ ที่ต้องการ และมีความชัดเจน เข้าใจตรงกันหรือไม่ และวัตถุประสงค์นั้นมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับจุดมุ่งหมายเพียงใด ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน รวมไปถึงความเหมาะสมกับเวลาและความสามารถของผู้เรียนด้วย

2.4.8 การนำวัตถุประสงค์ในการสอนไปปฏิบัติ

ปรีชา คัมภีรปกรณ (2529: 14-16) กล่าวว่า การนำวัตถุประสงค์การสอนไปปฏิบัตินั้นมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดวิธีสอน ควรหาวิธีการเรียนการสอนที่เห็นว่าสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งไม่มีวิธีใดดีที่สุด แต่มีวิธีการสอนซึ่งแต่ละวิธีมีความเหมาะสมในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
2. กำหนดสื่อการสอน ซึ่งต้องเป็นสื่อที่สามารถทำให้ผู้สอนใช้เพื่อดำเนินการสอนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว และควรเลือกให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของนักเรียนและเหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน ซึ่งครูผู้สอนควรฝึกใช้ให้เกิดความชำนาญ
3. กำหนดขั้นตอนการสอน ให้เป็นไปตามลำดับขั้น เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและติดตามการสอนได้ครบถ้วน และเกิดพฤติกรรมที่ต้องการในที่สุด
4. กำหนดแนวการประเมินผล ผู้สอนควรจะได้มีการประเมินการสอนของตนเอง และประเมินความรู้ของนักเรียน

- สื่อการสอน

2.4.9 จุดมุ่งหมายในการใช้สื่อการสอน

สาขันธ์ บุญใบ (2543: 28) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการใช้สื่อการสอน มีดังนี้

1. สร้างความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้น
2. เป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. ให้นักเรียนได้เห็นสิ่งที่ป็นรูปธรรม
4. ช่วยให้ผู้เรียนจดจำในสิ่งที่ครูสอนได้รวดเร็วและยาวนาน
5. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนได้ชัดเจนมากขึ้น
6. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น
7. นักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการเรียน จึงสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

2.4.10 การเลือกสื่อการสอน

วารินทร์ รัชมีพรหม (2531: 36) กล่าวว่า องค์ประกอบที่เป็นหลักการพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอนมีดังต่อไปนี้

1. พิจารณาคณะลักษณะของผู้เรียน
2. พิจารณาธรรมชาติของจุดมุ่งหมาย

3. พิจารณาลักษณะวิธีสอน

4. พิจารณาข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

นอกจากหลักเกณฑ์ทั้ง 4 ประการนี้ ข้อสำคัญของสื่อที่เลือกมาจะต้องตรงกับจุดมุ่งหมาย และตรงกับลักษณะการเรียนการสอน โดยอยู่ในข้อจำกัดของสภาพทางการเรียนการสอน ดังนั้น การเลือกสื่อการสอน ครูผู้สอนควรพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียน เข้ากับบทเรียน และสภาพของห้องเรียน ซึ่งสื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน และบรรลุวัตถุประสงค์ โดยถูกต้องและรวดเร็ว

2.4.11 การใช้สื่อการสอน

ชม ภูมิภาค (2523: 12) กล่าวว่า หลักต่างๆ ในการใช้สื่อการสอน สำหรับครูผู้สอน คือ

1. ต้องเลือกสื่อที่ดีมีคุณภาพ โดยยึดจุดมุ่งหมายในการสอนที่เด่นชัดถูกต้อง
2. ก่อนนำเสนอสื่อ ต้องมีการสร้างความพร้อมให้แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ
3. ใช้วัสดุเครื่องมืออย่างปลอดภัยและประหยัดเวลา
4. แนะนำให้นักเรียนรู้จักมีปฏิริยาและการกระทำที่เหมาะสมต่อการใช้สื่อ
5. ประเมินผลทั้งในตัวสื่อเองและเทคนิคการใช้สื่อ

- วิธีการสอน และกิจกรรมการสอน

2.4.12 ลักษณะการสอนที่ดี

จันทิกา ลิ้มปิเจริญ (2526: 155-157) กล่าวว่า ลักษณะการสอนที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. การเตรียมบทเรียน ผู้สอนต้องกำหนดความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนที่จะสอนไว้ก่อน และจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน ตลอดจน การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์และความคิดรวบยอดที่กำหนดไว้

2. ส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนการสอนนั้น ต้องจัดกระบวนการให้เหมาะสม คือ

2.1 ยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางโดยคำนึงถึง ระดับวุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ประสบการณ์เดิม ความสนใจ ความสามารถ เหล่านี้เป็นต้น

2.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วถึงกัน
ลักษณะที่ดีคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดค้นหาเหตุผลวิเคราะห์วิจารณ์ในสิ่งที่เรียน จนเกิดการเรียนรู้ไปสู่ความคิดรวบยอดที่กำหนดไว้ได้เอง

2.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนอยู่ตลอดเวลาโดยอาจใช้การถามช่วยกระตุ้นให้ตอบ มีการเสริมกำลังใจทั้งทางบวกและทางลบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนจนถึงเป้าหมายที่วางไว้

2.4 เปิดโอกาสให้มีการฝึกการทำงานกลุ่ม โดยสอนให้รู้จักเคารพนับถือในความคิดของผู้อื่น เคารพตัวบุคคล รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างสามัคคี ตลอดจนฝึกความมีวินัย และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนอันเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกัน

2.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีครูช่วยนำทางและคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักตัดสินใจเอง กระทำด้วยตนเอง ควบคุมการกระทำของตนเองและนำทางตัวเองจนเกิดการเรียนรู้ได้เอง

3. การใช้สื่อการเรียนการสอน ครูพึงตระหนักไว้เสมอว่า การสอนเด็กเล็กและเด็กในระดับประถมศึกษาต้องใช้สื่อ ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่พร้อมที่จะรับรู้ในสิ่งที่เป็นามธรรมได้ดี สื่อการสอนบางอย่างสามารถทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น และสื่อที่ใช้ต้องเหมาะสมกับบทเรียน เข้าหลักเกณฑ์ประโยชน์ ประหยัด ประณีต และทนทานด้วย จึงจะครบถ้วนสมบูรณ์

4. การวัดและประเมินผลนั้น การสอนที่ดีต้องมีการวัดและประเมินผลตลอดเวลาไม่ว่าในขณะเรียนหรือนอกห้องเรียนใช้วิธีการวัดและประเมินหลายๆ วิธี เพื่อให้แน่ใจว่าการสอนนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความคิดรวบยอดที่วางไว้หรือไม่

5. ลักษณะการสอนที่ดี ผู้สอนไม่ควรยึดมั่นอยู่กับวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว เพราะไม่มีวิธีใดที่ดีและเหมาะสมที่สุด การสอนที่ดีจึงควรใช้วิธีการหลายๆ อย่าง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมและการเรียนรู้ได้เร็ว ตามคุณสมบัติที่หลักสูตรกำหนดไว้

2.4.13 ขั้นตอนการสอน

อรรถิย์ ฐ ตะกั่วทุ่ง (2537: 228) กล่าวถึงขั้นตอนการสอนในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนการสอนของกานญ์ (Gagne) เป็นผู้สร้างกระบวนการสอน หรือขั้นตอนการสอนที่มีชื่อเรียกว่า “Events of Instruction” กระบวนการสอนนี้ถูกออกแบบมาเพื่อให้ครูสามารถช่วยนักเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แบ่งเป็น 9 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเร้าความสนใจ (Gaining Attention)
2. ขั้นแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ (Informing the Learner the Objective)
3. ขั้นทบทวน / กระตุ้นประสบการณ์เดิม (Stimulating Recall of Prerequisite Learning)

4. ขั้นนำเสนอสิ่งเร้า (บทเรียน) ใหม่ (Presenting the Stimulus Material)
5. ขั้นให้แนวการเรียนรู้ (Providing Learning Guidance)
6. ขั้นให้ลงมือกระทำ (Eliciting the Performance)
7. ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับ (Providing Feedback)
8. ขั้นประเมินผลการกระทำ (Assessing the Performance)
9. ขั้นเสริมให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ และถ่ายโยงความรู้ (Enhancing Retention and Transfer)

2. ขั้นตอนการสอนแบบอุปมาน (Inductive Method) เป็นการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม หรือสอนจากตัวอย่างแล้วสรุปเป็นหลักเกณฑ์หรือหลักทั่วไป มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการปูพื้นฐาน และเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่

2.2 ขั้นสอน ครูให้ตัวอย่างแก่นักเรียนหลายตัวอย่าง จนนักเรียนสังเกตเห็นและพิจารณาหาข้อสรุปได้

2.3 ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนสามารถเปรียบเทียบ แยกแยะข้อแตกต่างและมองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดที่เหมือนกันได้จากการลงมือทดลอง สังเกตตัวอย่างจนกระทั่งสรุปได้

2.4 ขั้นสรุป เป็นการสรุปองค์ประกอบร่วมจากตัวอย่างต่างๆ ที่นักเรียนได้สังเกต พิจารณา หรือทดลองพิสูจน์มาแล้ว เป็นกฎเกณฑ์ สูตร หรือนิยามได้

2.5 ขั้นนำไปใช้ เป็นการทดสอบนักเรียนเกี่ยวกับความเข้าใจ กฎเกณฑ์ หรือข้อสรุปนั้นๆ ว่านักเรียนสามารถนำไปใช้ในการทำแบบฝึกหัดอื่นๆ หรือแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่นๆ ได้

3. ขั้นตอนการสอนแบบโครงการ เป็นการสอนที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยยึดหลักที่ว่า การเรียนรู้ทั้งหมดเกิดจากการกระทำด้วยตัวผู้เรียนเอง

2.4.14 จิตวิทยาในการสอน

เจริญใจ บุญยทัต และคนอื่นๆ (2525: 88-90) กล่าวว่าจิตวิทยาที่ใช้ในการสอนในห้องเรียนนั้น ได้นำเอาหลักจิตวิทยาการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ มาสโลว์ และบลูม มาประยุกต์ดังนี้

1. วุฒิภาวะ หมายถึงการพัฒนาการทางร่างกาย อันมีผลจากพันธุกรรมในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ

2. ความพร้อม หมายถึงความพร้อมในแง่ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. ผลที่ได้รับ อันเกิดจากการตอบสนองของเด็กจากการปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดกำลังใจหรือเกิดการปรับปรุงตัวเอง
4. การฝึกฝน การที่เด็กได้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซ้ำๆ ก่อให้เกิดทักษะในสิ่งนั้น เช่น วิชาดนตรี ศิลป ข่าง เป็นต้น
5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูต้องตระหนักเสมอว่า เด็กแต่ละคนมีความสามารถต่างกัน
6. การจูงใจ ครูต้องมีความสามารถในการจูงใจ มากกว่าการดัดทอนกำลังใจ
7. ความต้องการพื้นฐาน ครูต้องตระหนักถึงธรรมชาติของเด็ก ที่ว่าธรรมชาติของเด็กต้องการความปลอดภัย ความรัก ความสำเร็จ และต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
8. กิจกรรมและประสบการณ์ กิจกรรมเป็นสิ่งที่เสริมให้เด็กเกิดประสบการณ์ตรง ได้เผชิญและแก้ไขปัญหา ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้
9. การถ่ายโยงการเรียนรู้มีหลักสำคัญ คือ ความคล้ายคลึงของสถานการณ์จะช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

2.4.15 วิธีการสอนดนตรี

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538: 125-126) กล่าวว่า เทคนิควิธีสอนดนตรีโดยทั่วไปที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในดนตรีได้ ควรยึดหลักการสอนให้ผู้เรียนรู้จักเสียงก่อนสัญลักษณ์ เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง มีผู้เสนอหลักการสอนดนตรีทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ดังนี้

1. วิธีการของหม่อมดุษฎี บริพัตร เน้นทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลัก การเรียนรู้ดนตรีเกี่ยวข้องกับทักษะการเคลื่อนไหว การเรียนรู้เหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระดนตรีควบคู่ไปด้วย
2. วิธีการของอรพรรณ บรรจงศิลป์ เน้นการเรียนรู้สาระดนตรีโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา ด้วยกระบวนการนี้ ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวคิดและทักษะดนตรีควบคู่กันไป
3. วิธีการของวิมลศรี อุปรมัย นำหลักการเรียนรู้ภาษามาใช้ คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งนำมาใช้ทางดนตรีคือให้ผู้เรียนฟังก่อน จากนั้นจึงร้องและเล่นดนตรี จนไปสู่การคิดสร้างสรรค์
4. วิธีการของดาลโครซ เน้นการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลัก เพราะการเคลื่อนไหวร่างกาย ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีได้ถึงแก่น โดยเน้นเรื่องการสร้างสรรค์ควบคู่ไปด้วย

5. วิธีการของออร์ฟ เน้นการสำรวจเกี่ยวกับเสียงโดยใช้การร้องและการเล่นดนตรี สำรวจที่ว่างรอบๆ ตัวโดยการเคลื่อนไหว และสำรวจรูปแบบโดยใช้การเลียนแบบนำไปสู่การสร้างสรรค์ จุดเด่นของวิธีนี้คือ ใช้เครื่องดนตรีออร์ฟในการเรียนการสอน

6. วิธีการของโคคาย เน้นการร้องเป็นหลัก มีการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีลักษณะเป็นรูปธรรม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนรับรู้ดนตรีในลักษณะของเสียงง่ายขึ้น

7. วิธีการแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ เน้นหลักการของการจัดประสบการณ์ทางดนตรีในลักษณะของการผสมผสานกลมกลืนขององค์ประกอบดนตรีเป็นสำคัญ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นทั้งผู้ฟัง ผู้แสดง และผู้สร้างสรรค์ดนตรี

2.4.16 หลักทั่วไปในการสอนดนตรี

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538:103-104) กล่าวว่า หลักในการสอนดนตรีโดยทั่วไป มีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักการจัดการเรียนการสอนดนตรีของระบบเพสตารอสซี่ ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

1. สอนให้รู้จักเสียงก่อนสัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนการร้องก่อนเรียนเกี่ยวกับการเขียนโน้ต หรือชื่อของตัวโน้ต

2. แนะนำให้ผู้เรียนสังเกตและฟังเสียงตลอดจนลองเลียนเสียงแบบต่างๆ ที่ได้ยิน เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนหรือความแตกต่าง และผลที่เกิดจากเสียง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงอย่างเต็มที่ และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

3. สอนสิ่งต่างๆ ที่ละอย่าง ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และลีลาของดนตรี โดยมีทั้งการสอนและการปฏิบัติควบคู่กันไป ก่อนที่ผู้เรียนจะเรียนรู้และปฏิบัติบทเรียนที่เป็นผลรวมขององค์ประกอบดนตรีในระดับที่มีความยากมากขึ้น

4. ในการฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนควรปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในแต่ละขั้นตอนก่อนที่จะก้าวไปสู่การฝึกปฏิบัติที่ยากขึ้นต่อไป

5. ควรใช้วิธีการอุปนัย (Induction) ในการสอน คือการให้ตัวอย่างฝึกปฏิบัติ แล้วจึงค่อยสรุปเป็นหลักการหรือทฤษฎี

6. ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติในเรื่องของคุณภาพของเสียง และประยุกต์สิ่งที่ได้รับกับดนตรี

7. การสอนชื่อตัวโน้ต ควรให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลงที่ใช้ประกอบการเรียน ดังนั้น สามารถสรุปวิธีการสอน และกิจกรรมการสอน จากหลักการที่สำคัญดังนี้

1. สอนจากความรู้เดิมของนักเรียนไปสู่ความรู้ใหม่

2. สอนจากระดับง่ายไปสู่ระดับยาก

3. สอนจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม
4. สอนให้เรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์
5. สอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

และสามารถสรุปขั้นตอนการสอนที่สำคัญได้ดังนี้ คือ

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
2. ขั้นสอน
3. ขั้นวิเคราะห์
4. ขั้นสรุป

เทคนิค ขั้นตอนและวิธีการสอนต่างๆ ตลอดจนการจัดรูปแบบกิจกรรม ควรปรับหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนตามแต่ละสภาพ ซึ่งจะทำการเรียนการสอนดนตรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ผู้สอนได้ตั้งเอาไว้

- การวัดผลและประเมินผล

2.4.17 ความสำคัญของการวัดผลและประเมินผล

การวัด หมายถึง การวัดผลผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร ซึ่งช่วยให้ครูรู้จักสภาพของเด็ก มักมีค่าเป็นตัวเลขา

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538: 161) การประเมินผล หมายถึง การรวมค่าจากการวัดผล และมีการประเมินค่าออกมาเป็นรูปของคุณภาพที่ดีมาน้อยเพียงใด

ศิลปชัย กงตาล (2540: 3) การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ที่ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน และเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จการดำเนินการตามแนวทางของหลักสูตร

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538: 162-165) กล่าวว่า วิธีการวัดและประเมินผลสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การวัดและประเมินผลเชิงกระบวนการ (Formative Evaluation) เป็นการวัดผลประเมินผลเป็นระยะๆ ในระหว่างเรียน ได้แก่ การทดสอบเมื่อเรียนจบในแต่ละชั่วโมง
2. การวัดและประเมินผลเชิงผลงาน (Summative Evaluation) เป็นการวัดผลประเมินผลรวมเมื่อการเรียนสิ้นสุดลง ได้แก่ การสอบก่อนปิดภาคเรียน

ในทางดนตรีสามารถวัดและประเมินผลได้โดย การสร้างแบบทดสอบ โดยคำนึงถึงโครงสร้างของดนตรีเป็นหลัก สามารถแบ่งการประเมินผลได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลในเชิงปริมาณ ได้แก่ การวัดเนื้อหาทางด้านทฤษฎีและทักษะดนตรี

2. การประเมินผลในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวัดเจตคติ แนวคิด ความซาบซึ้งในดนตรี รวมทั้งทักษะดนตรีในระดับสูง

2.4.18 การวัดผลภาคปฏิบัติ

ไพศาล หวังพานิช (2526: 89) กล่าวว่า การวัดผลภาคปฏิบัติหรือความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นการวัดที่ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมตรงออกมาด้วยการกระทำ โดยถือว่าการปฏิบัติเป็นความสามารถในการผสมผสานหลักการ วิธีการต่างๆ ที่ได้รับการฝึกฝนมา ให้ปรากฏออกมาเป็นทักษะของผู้เรียน

สุมาลี จันทร์ชลอ (2542: 191) กล่าวว่า ในการวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติทุกชนิดไม่ว่าจะใช้เทคนิคใดก็ตาม ผู้ประเมินควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน การวัดการประเมินผลจะต้องกำหนดจุดประสงค์เฉพาะตั้งแต่ต้นของการประเมินเพื่อจะทำให้เห็นจุดเด่น-จุดด้อยของผู้ถูกประเมิน
2. กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติ โดยแยกเป็นประเด็นที่จะสังเกต และเกณฑ์ที่จะตัดสิน ผลเกณฑ์การปฏิบัติเป็นพฤติกรรมเฉพาะที่นักเรียนควรปฏิบัติ เพื่อที่จะให้ผลการปฏิบัติเหมาะสม การกำหนดเกณฑ์หรือประเด็นที่เหมาะสมจึงเป็นหัวใจของความสำเร็จในการวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ
3. ตัดสินและให้คะแนนการปฏิบัติ ส่วนมากใช้เทคนิคการสังเกต ถ้าสามารถทำได้ ควรสังเกตหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ผลการสังเกตเชื่อถือได้มากขึ้น

2.4.19 เครื่องมือวัดผลภาคปฏิบัติ

การวัดผลภาคปฏิบัติให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยนั้น ต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดผลการปฏิบัติ ซึ่งมีเครื่องมือหลายชนิด คือ

1. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) คือ เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน ว่าได้กระทำหรือไม่ สิ่งที่ได้กระทำถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช้อย่างไร ครูต้องจดบันทึกหรือทำเครื่องหมายตามลำดับก่อน-หลัง เพื่อจะได้มองเห็นภาพรวมของการปฏิบัติของนักเรียน
2. แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) คือ เครื่องมือประเมินค่าคุณภาพลักษณะต่างๆ เพื่อประมาณค่าพฤติกรรมของนักเรียน และผลงานที่นักเรียนกระทำ โดยผู้สังเกตจะเป็นผู้บันทึกมาตราประมาณค่าต้องมีการบรรยายคุณภาพให้เกิดความเข้าใจของผู้สังเกตแต่ละคน

3. แบบประเพณีพหุติการณ (Anecdotal Record) คือ การวัดโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนตามข้อเท็จจริง โดยบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และบันทึกทันทีที่เหตุการณ์นั้นสิ้นสุดลง จัดทำบันทึกแบบย่อๆ กระดาษขีด เพื่อความแม่นยำ ควรมีแบบฟอร์มการบันทึกที่สร้างขึ้นเองก็ได้ เพื่อความสะดวกยิ่งขึ้น (กรมวิชาการ สำนักกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

- ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี

2.4.20 ความสำคัญของทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2541: 12) กล่าวว่า ทักษะการปฏิบัติเป็นธรรมชาติของการเรียนการสอนวิชาดนตรี การปฏิบัติในวิชาดนตรีจะถูกเรียกว่าการฝึกทักษะดนตรีปฏิบัติ (Music skill) เนื้อหาสาระทางดนตรีจะถูกสอนผ่านทักษะเสมอ

ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ (2540: 8) กล่าวว่า ทักษะดนตรี เป็นส่วนที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจสาระดนตรีได้ และจัดเป็นหัวใจของการศึกษาดนตรีสำหรับผู้ที่จะเป็นนักดนตรี (Musician หรือ Performer) ต่อไปทักษะดนตรีแต่ละประเภทย่อมมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรมีการเสนอทักษะดนตรีต่างๆ อย่างครบถ้วน ซึ่งทักษะดนตรีดังกล่าวประกอบด้วย การฟัง การร้อง การเล่น การอ่าน การเคลื่อนไหว และการสร้างสรรค์

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2524: 95) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีว่า มีความสำคัญ 2 ลักษณะ คือความสำคัญในแง่ของการศึกษา เพราะทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ในลักษณะของการนำไปใช้ส่วนทางด้าน ผู้สอนได้มีโอกาสเห็นผลของการสอนของตนในทันทีทันใด

2.4.21 องค์ประกอบของการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2523: 271) กล่าวว่า องค์ประกอบที่จำเป็นในการเรียนการสอนทักษะ การปฏิบัติ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียน ได้แก่ วุฒิภาวะ ประสบการณ์เดิม ความพร้อม แรงจูงใจ เป็นต้น
2. อาจารย์ผู้สอน ได้แก่ วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน การศึกษาภูมิหลังของผู้เรียน ฝึกฝนทักษะ ที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ และส่งเสริมทักษะที่มีอยู่แล้วให้มีความชำนาญมากขึ้น อธิบายและสาธิตทักษะ ที่จะฝึกอย่างช้าๆ ให้เข้าใจ และชัดเจนตามลำดับทุกขั้นตอน พยายามแจ้งผลการฝึกกลับไปยังผู้เรียนบ่อยๆ หรือทันทีที่ฝึกสำเร็จในแต่ละขั้น

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540: 68-69) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ควรคำนึงถึง มีดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนทุกคนควรได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีในการประกอบกิจกรรม
2. เครื่องดนตรีควรอยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุด
3. การปลูกฝังการเก็บรักษาเครื่องดนตรีหลังจากการเล่น
4. วิธีปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี เพื่อถนอมเครื่องดนตรีไม่ให้ชำรุดเสียหายไปอย่างรวดเร็ว
5. การฝึกปฏิบัติดนตรีทั้งแบบกลุ่ม แบบเป็นวง และแบบเดี่ยว
6. การเล่นดนตรีโดยการอ่านและการสร้างสรรค์
7. การฟังการเล่นของตนเอง เพื่อประเมินผลการเรียนให้ผู้เรียน ได้ปรับปรุงการเล่นของตนเอง
8. ราคาเครื่องดนตรี

ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2524: 97) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี มีดังต่อไปนี้

1. สถานที่ฝึกปฏิบัติต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา
2. การฝึกปฏิบัติเป็นการลงมือทำงานจริง ปฏิบัติงานจริง ในสภาพที่ใกล้เคียงหรือเป็นจริงมากที่สุด
3. เอกสารการฝึกปฏิบัติ เช่น คู่มือ หรือแบบฝึกปฏิบัติ
4. การเตรียมตัวของผู้เรียนและผู้สอน เช่น ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึก กำหนดเนื้อหา เตรียมเอกสาร อุปกรณ์ สถานที่ และกำหนดเวลา ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ มีทักษะขั้นพื้นฐาน เข้าใจขั้นตอนและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติ

จากองค์ประกอบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ในการฝึกทักษะดนตรีผู้เรียนทุกระดับชั้นควรมีประสบการณ์ การฝึกทักษะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเนื้อหาสาระทางดนตรีได้เป็นอย่างดี และยังเป็นส่งเสริมให้มีการพัฒนาความคิด การสร้างสรรค์ และกล่อมเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย นอกจากนี้การฝึกทักษะดนตรีแบบกลุ่ม หรือการรวมวง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน สร้างความสัมพันธ์ในกลุ่ม และทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขทริย์

2.4.22 วิธีการฝึกทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2523: 274) กล่าวว่า การฝึกทักษะเครื่องดนตรี จะมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับวิธีต่างๆ ดังนี้

1. การจัดเวลาฝึก ควรฝึกโดยใช้เวลานั้นๆ ดีกว่าฝึกโดยใช้ระยะเวลานานๆ
2. เน้นการฝึกส่วนย่อยแล้วจึงฝึกส่วนรวม
3. เน้นการฝึกความแม่นยำก่อนความรวดเร็ว
4. การวัดความก้าวหน้าของทักษะเป็นระยะๆ แล้วสะท้อนกลับให้ผู้เรียนรับรู้
5. ควรฝึกสภาพที่เป็นจริงให้มากที่สุด
6. การเชื่อมโยงทักษะเดิมให้สอดคล้องกับทักษะใหม่
7. การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาปรับปรุงวิธีการเรียนทักษะให้ทันสมัย

ชูชาติ พิทักษากร (2535: 141) กล่าวว่า การฝึกซ้อมประจำวันเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด ในการฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี ผู้ฝึกต้องวางแผนให้รอบคอบ และเหมาะสมกับเวลาที่ตนเองมีอยู่ การฝึกซ้อมควรแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. การฝึกซ้อมเทคนิค แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

- 1.1 การแก้ไขข้อบกพร่องทางเทคนิคของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้ฝึกต้องสำรวจตัวเองว่ามีจุดใดที่จะต้องแก้ไขบ้าง และแก้ไขอย่างไร การแก้ไขข้อบกพร่องเป็นสิ่งแรกที่พึงกระทำในการฝึกซ้อมหากไม่รีบแก้ไขจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการฝึกทักษะ

- 1.2 การพัฒนาเทคนิคควรฝึกให้ถูกวิธีและฝึกซ้อมอย่างซ้ำๆ มีสติทุกครั้งที่ฝึก

2. การฝึกซ้อมเพลง ผู้ฝึกควรนึกเพลงนั้นๆ ไว้ในใจก่อนทำการฝึกซ้อม ควรตีความหมายของบทเพลงให้เข้าใจก่อนลงมือฝึกซ้อม และฝึกซ้อมให้มั่นใจว่าจะสามารถเล่นได้อย่างถูกต้องทุกครั้ง

3. ฝึกการแสดงจริง ควรเล่นไปตามโปรแกรมที่จัดไว้ หากมีการผิดพลาดเกิดขึ้นอย่าหยุดเล่น เพราะในการแสดงจริงๆ จะหยุดเล่นไม่ได้ ควรบันทึกเสียงไว้ เพื่อนำมาแก้ไขข้อบกพร่องหลังจากจบการแสดงนั้น ดังนั้นการฝึกซ้อมทักษะจึงไม่เพียงแต่ฝึกเพื่อเล่นได้ถูกต้องเท่านั้น แต่ต้องซ้อมจนกว่า จะเล่นได้โดยไม่ผิดจึงจะใช้ได้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

จิระศักดิ์ ย่านกลาง (2542) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เขตเทศบาลตำบลนางรอง กับโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเกี่ยวกับหลักสูตร การเตรียมการสอนดนตรี และวิธีการสอนดนตรี พบว่า โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร ใช้หลักสูตรดนตรีที่สร้างเอง ผู้สอนมีวุฒิด้านดนตรีโดยตรง สามารถเขียนแผนการสอนและเตรียมการสอนได้ดี ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาเทศบาลตำบลนางรองใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้สอนไม่มีวุฒิทางดนตรี จึงเลือกใช้บทเรียน สำเร็จรูปและเลือกหัวข้อที่ตนสามารถสอนได้เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพทางการสอนดนตรีตามที่ต้องการได้

สายนต์ บุญใบ (2543) ได้ศึกษากระบวนการสอนวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ในสถาบันราชภัฏ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนมีวุฒิการศึกษาและมีประสบการณ์ต่างกัน แต่มีสภาพกระบวนการสอนและปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสอนไม่แตกต่างกัน

ชัยวัฒน์ เชาว์รัตนะ (2543) ได้ศึกษาสภาพการศึกษาวิชาปฏิบัติดนตรีสากลของภาควิชาดุริยางค์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตเหมาะสมดี แต่บางรายวิชาตั้งเกณฑ์ไว้สูงไป และบางวิชามีคำอธิบายรายวิชาไม่ชัดเจน ด้านแผนการสอน ผู้สอนมีทั้งแบบเตรียมการสอน และทำแผนการสอน ด้านเทคนิควิธีการสอน ผู้สอนใช้วิธีอธิบายและสาธิตให้ดู สอนให้รู้จักแก้ปัญหา ผู้สอนบางคนนอกจากเครื่องดนตรีแล้วจะใช้สื่อที่เป็นตำราอย่างเดียวด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนใช้วิธีสอบเก็บคะแนนตามปกติ

วิระชัย จารยรัตน์ (2544) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านบุคลากร ด้านการวางแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านค่านิยมและเจตคติ ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าสถานศึกษาและผู้สอนมีทัศนคติต่อสภาพการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านบุคลากรและสื่อการสอนมีน้อย แต่มีค่านิยมและเจตคติที่ดี

เมทินี เทชะวิทยากุล (2545) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีตามโครงการศึกษาดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการเรียนดนตรีอยู่ในระดับสูง แต่ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับความพึงพอใจที่ได้รับมีความแตกต่างกัน

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Norman M. Weinberger (1994) ได้ทำการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีศึกษาและความเข้าใจว่าการฝึกฝนดนตรีทำให้เกิดความคล่องด้านทักษะ ความรับรู้และความเข้าใจ รวมไปถึง การอ่าน ความสามารถในการเว้นจังหวะ และการคิดสร้างสรรค์

Norman M. Weinberger (1995) ได้ค้นคว้าวิจัยว่า การศึกษาเป็นวิธีที่ดี และสำคัญที่สุดที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญา และความสามารถเฉพาะตัวของเด็กๆ ได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นหน้าที่ของครูที่ควรช่วยสนับสนุนการค้นหานั้น จากนั้นจึงให้ความรู้ทางสติปัญญาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้

Brendan Drummond (1999) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับครูดนตรีที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพเขตที่ศึกษาคือเขตหนึ่งในเกาะไอร์แลนด์เหนือ จากการวิจัยพบว่า ด้านการเงิน และอุปกรณ์ ความสะดวกต่างๆ ยังขาดแคลนอย่างมาก

Siw G. Nielsen (1999) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาได้ใช้วิธีการฝึกซ้อมเครื่องดนตรีโดยการเลือกและรวบรวมข้อมูล แล้วจึงนำไปรวมกับความรู้เดิมที่มีอยู่ นอกจากนี้ นักศึกษายังได้คัดเลือกชนิดของอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนอย่างเป็นระบบ

Harald J. & Oslash; rgensen (2000) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องการศึกษาเครื่องดนตรีในระดับสูงที่ควรจะเป็นความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษาที่มีต่อการเรียนของนักศึกษา ซึ่งเป็นส่วนที่ถูกละเลยมากที่สุดของการเรียนทั่วไปของนักศึกษา

Adrian Pitts and Robert Mawuena Kwami (2002) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลต่อการแต่งเพลงในโรงเรียนในระดับมัธยม รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาทางกายภาพ เช่น ความรู้ของครูผู้สอนและแหล่งที่มาของข้อมูล ฯลฯ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการแต่งเพลง

Diane C. Persellin (2002) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า เด็กๆ มีโอกาสมากที่จะพัฒนาทักษะทางดนตรี และทัศนคติ จากประสบการณ์ทางดนตรีทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างที่เรียนอยู่ในช่วงระดับอนุบาล โดยได้ศึกษาด้านการร้องเพลง การฟัง และผลกระทบที่ได้รับเมื่อเด็กได้เรียนดนตรี ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของเด็ก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินงานการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการศึกษาค้นคว้าสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กำหนดแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) แบ่งขั้นตอนการศึกษาวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

- 3.1 ขอบเขตพื้นที่ภาคสนาม แหล่งข้อมูลที่วิจัย
 - 3.2 ประชากรศึกษา
 - 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 - 3.4 วิธีดำเนินการ
 - 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.6 การนำเสนอข้อมูล
- โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอบเขตพื้นที่ภาคสนาม แหล่งข้อมูลที่วิจัย

ขอบเขตพื้นที่ภาคสนาม และแหล่งข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากสถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่ง ได้แก่

1. สถาบันจินตการดนตรี อาคารเซ็นทรัลชิดลม ถนนสุขุมวิท
2. สถาบันดนตรีมีฟ้า สุขุมวิท 39
3. สถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN) ถนนพระราม 9 และสยามสแควร์ ซอย 4

ในส่วนของรายละเอียดในข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมรายละเอียดจากเอกสาร สอบถาม สัมภาษณ์และสังเกตการณ์จากผู้เชี่ยวชาญหรือครูผู้สอน ด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนดนตรีเอกชนดังกล่าว

3.2 ประชากรศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย และเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาวิชาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านครูผู้สอน ศึกษากิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การวางแผนการสอน วัตถุประสงค์ สื่อการสอน วิธีการสอน การวัดและประเมินผล สภาพปัญหาที่พบ เป็นต้น

ด้านเด็กนักเรียน ศึกษาพัฒนาการ, ความสามารถ และพฤติกรรมของเด็กนักเรียน อันเป็นผลสัมฤทธิ์จากการเรียนดนตรี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสังเกต สอบถามและสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว ทำการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) เพื่อบันทึกข้อมูลอย่างเป็นทางการ บันทึกข้อมูลคำศัพท์เฉพาะทางวิชาการ และใช้วิธีสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลส่วนย่อยและบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสร้างเครื่องมือแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เพื่อบันทึกและทราบถึงข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ของบุคคลข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาภาคสนามมีความจำเป็นต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งอุปกรณ์หรือเครื่องมือนี้สามารถช่วยในการบันทึก เพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลก่อนนำเสนอข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้วิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมภายในห้องเรียน และสอบถามจากครูผู้สอนนอกเวลาเรียนเพื่อให้ได้บริบทที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาภาคสนามประกอบด้วย

3.3.1 กล้องบันทึกภาพ ใช้เพื่อบันทึกภาพกิจกรรมการเรียนการสอนในการสังเกตการณ์ การเลือกใช้กล้องถ่ายภาพควรคำนึงถึงสถานที่ถ่ายภาพ ว่ามีแสงสว่างมากน้อยเพียงใด และต้องเลือกใช้ฟิล์มให้เหมาะสม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายภาพแบบอัตโนมัติ (Automatic) เนื่องจากต้องการความสะดวกรวดเร็วในการเก็บข้อมูล เพื่อไม่ให้ผู้เรียนดนตรีเสียเวลาและสมาธิในการฝึกซ้อม และเลือกใช้ฟิล์มสไลด์ เนื่องจากมีความเหมาะสมในการถ่ายภาพ และสะดวกรวดเร็วในการนำเสนอ และห้องเรียนดนตรีส่วนใหญ่จะอยู่ภายในอาคาร ซึ่งโปร่งแสงไม่แตกต่างกันนัก ซึ่งในบางห้องเรียนถ้ามีความทึบแสงมากควรใช้แฟลชจากกล้องถ่ายภาพ ช่วยในการถ่ายภาพให้มีปริมาณแสงที่เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

3.3.2 เครื่องบันทึกเสียง และ เทปบันทึกเสียง ในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และสอบถามครูผู้สอน เพื่อช่วยในการบันทึกข้อมูลให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวและอ้างอิง ใช้ระบบ(mono)ในการบันทึกเสียงสนทนา

3.3.3 สมุดจดบันทึก การใช้สมุดบันทึก ควรใช้สมุดจดที่มีขนาดเล็กพอประมาณ เพื่อจดบันทึกสั้นๆ ในส่วนที่มีรายละเอียดย่อยเพิ่มเติม หรือบันทึกคำเฉพาะ

3.4 วิธีดำเนินการ

การศึกษาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนคนตรีนัน ใช้วิธีการศึกษาด้านคนตรีศึกษาเป็นหลักด้วยการเก็บข้อมูลเอกสารจากแหล่งต่างๆ เช่น จากหลักสูตร เอกสารและวารสารของทางโรงเรียน หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และบันทึกภาพ ในลักษณะของการบันทึกภาพนิ่ง มุ่งเน้นด้านสภาพการเรียนการสอน สถานที่ และองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน รวมไปถึงการสังเกตการณ์ในขณะดำเนินการสอน

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในชั้นเรียน 2-3 ครั้งของแต่ละสถาบัน รวบรวมและจัดกระทำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากภาคสนาม และข้อมูลทางด้านเอกสาร เพื่อนำมาวิเคราะห์อ้างอิง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านเอกสาร, รูปภาพมาศึกษา วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์
2. นำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาถอดเทปบทสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์แบบสังเกตและการสอบถามจากครูผู้สอน มาทำการบันทึกเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบของเอกสาร
3. จัดลำดับเนื้อหา และรายละเอียดที่ต้องการในงานวิจัย ด้านข้อมูลโรงเรียน หลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนคนตรีนัน และการจัดกิจกรรม
4. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิเคราะห์ตามประเด็นดังนี้
 - 4.1 หลักสูตรของแต่ละสถาบันการศึกษา
 - 4.2 กระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน
 - 4.3 การจัดกิจกรรมการเรียนคนตรีนันสำหรับเด็กปฐมวัย

3.6 การนำเสนอข้อมูล

วิธีการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ และนำเสนอไว้ดังนี้
 ประเด็นเรื่อง โรงเรียนคนตรีนันเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร นำเสนอไว้ในบทที่ 4
 ประเด็นเรื่อง หลักสูตรและกระบวนการศึกษาคณตรีสำหรับเด็กปฐมวัย นำเสนอไว้ในบทที่ 5

บทที่ 4

โรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1 พัฒนาการของโรงเรียนดนตรีเอกชน

โรงเรียนดนตรีเอกชน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดเป็นรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามมาตรา 15 (2) ซึ่งอยู่ในประเภทของศิลปศึกษา มีจุดประสงค์ในการให้การศึกษาด้านศิลปะ ซึ่งแนวทางปฏิบัติต่างๆ จะต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของกองส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนดนตรีเอกชนที่ดำเนินการอยู่ในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น หลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสยามกลการ ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนของของสถาบันดนตรียามาฮา (Yamaha) กลุ่มโรงเรียนดนตรีจินตการ ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันคาไว (Kawai) และกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มโรงเรียนดนตรีเอกเทศโดยส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนการสอนของสถาบัน Trinity ประเทศอังกฤษ

4.1.1 พัฒนาการของโรงเรียนดนตรีเอกชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ก่อนที่จะกล่าวถึงพัฒนาการความเป็นมาของโรงเรียนดนตรีเอกชนในประเทศไทยนั้น จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงความเป็นมาของการดนตรีสากลเมื่อแรกเริ่มแพร่กระจายเข้ามาสู่ประเทศไทย ก่อน โดยในขั้นต้นนั้น วัฒนธรรมการดนตรีสากลตลอดจนการเรียนการสอน มีไว้สำหรับบุคคลระดับเจ้านายชั้นสูงหรือบุตรหลานของขุนนางผู้ใหญ่ในราชสำนักเท่านั้น ต่อมาค่านิยมดังกล่าว จึงเริ่มออกไปสู่สังคมระดับชาวบ้านที่ต้องการเอาอย่างแบบแผนนิยมของเจ้าขุนมูลนายในอดีต สถาบันการสอนดนตรีสากลที่สำคัญล้วนแล้วแต่เป็นหน่วยงานของส่วนราชการทั้งสิ้น ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเมื่อปี.ศ. 2475 เป็นผลให้โครงสร้างสังคมและสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนไป การเล่าเรียนดนตรีจึงเป็นที่นิยมมากขึ้น ดังนั้น ภาคเอกชนจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้กับบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยไม่จำกัดเพศ วัย และ การศึกษาของผู้เรียน ดังเช่น ในปัจจุบัน

แต่เดิมนั้นดนตรีสากลได้เข้ามาสู่ประเทศไทยในราวสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2396-2411) โดยมีสาเหตุมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงต้องการให้มีการฝึกหัดทหารเป่าแตรเดินแถวตามแบบฉบับของประเทศทางแถบทวีปยุโรป ดังนั้นในรัชสมัยนี้จึงได้เริ่มมีการว่าจ้างครูฝึกสอนเป่าแตรมาจากต่างประเทศ เพื่อเข้ามาฝึกหัดทหารภายในวังหลวงและวังหน้าให้เรียนรู้การเดินแถวเกียรติดุขตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันแบบสากลนิยม โดยครูฝึกสอนทหารชาวต่างประเทศที่ทางราชสำนักได้ว่าจ้างเข้ามาทำการสอนทหารไทยในยุคแรกนี้มีด้วยกัน 3 คนคือ นายร้อยเอกอิมแปย์ (Impay) ซึ่งเป็นนายทหารอังกฤษทรงโปรดให้จ้างมาจากประเทศอินเดีย มีหน้าที่ฝึกสอนทหารภายในวังหลวง ส่วนคนที่ 2 ชื่อ นายร้อยเอกน็อกซ์ (Knox) เป็นนายทหารอังกฤษที่ได้ว่าจ้างมาจากประเทศอินเดียเช่นเดียวกัน โดยพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดให้เข้ามาทำการสอนทหารภายในวังหน้า ต่อมาภายหลังเมื่อครูอิมแปย์ถึงแก่กรรม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้โปรดให้จ้างนายทหารฝรั่งเศสชื่อ ลามาซ เข้ามาทำการสอนแทน และได้แต่งตั้งให้เป็น หลวงอุปเทศทวยหาญ ในเวลาต่อมา สรุปได้ว่าในช่วงรัชสมัยนี้เองที่การดนตรีตะวันตกได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยเป็นครั้งแรก โดยเข้ามาในรูปของแตรวงทหารเดินแถว มีไว้สำหรับเป็นเครื่องประกอบอิสริยยศของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเจ้านายชั้นสูง (ชลหมู่ ชลานุเคราะห์, 2524: 15)

สมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2453) ประเทศไทยได้มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้เสด็จประพาสยุโรปหลายครั้ง ทรงส่งพระราชโอรสหลายพระองค์แยกย้ายกันไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ ดังนั้นจึงได้ทรงนำเอาแบบแผนวัฒนธรรมดนตรีต่างๆ ที่เป็นของอารยประเทศเข้ามาปรับปรุงการดนตรีภายในประเทศให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น กรมพระนครสวรรค์วรพินิต หรือที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันในนาม ทูนกระหม่อมบริพัตร ซึ่งเป็นพระราชโอรสในพระพุทธเจ้าหลวง ภายหลังจากที่สำเร็จวิชาการทหารกลับมาจากประเทศเยอรมันแล้วก็ได้ทรงก่อตั้งแตรวงทหารบก และ แตรวงทหารเรือขึ้น ซึ่งด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ทำให้สถาบันดนตรีของทหารทั้งสองแห่งนี้มีบทบาทสำคัญต่อวงการดนตรีในยุคนี้เป็นอย่างมาก มีบทเพลงที่ทรงนิพนธ์ไว้ทั้งไทยและสากลเป็นจำนวนไม่น้อย ได้มีการนำเอาเพลงไทยเดิมมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่และบรรเลงด้วยวงดนตรีสากล โรงเรียนแตรวงทหารบก และ โรงเรียนแตรวงทหารเรือนี้ รับนักเรียนที่สนใจเข้าฝึกอบรมการดนตรี เมื่อสำเร็จแล้วก็บรรจุให้เข้ารับราชการตามความเหมาะสม จัดได้ว่าเป็นสถาบันการดนตรีหลักของส่วนราชการที่ผลิตนักดนตรีและครูดนตรีที่มีฝีมือออกมารับใช้สังคมในยุคนั้น (ปัจจุบันคือกองดุริยางค์ทหารบก และ กองดุริยางค์ทหารเรือ) ยุคสมัยของพระพุทธเจ้าหลวงนี้ การดนตรีตะวันตกมีบทบาทไม่น้อยในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมต่างๆ ของสังคมไทยเดิม ให้มีความเป็นสากลมากขึ้น

เพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งประพันธ์โดยนายร้อยเอกจ่าเอกป๋ายไฟต์ (บิดาของพระเจนดุริยางค์) ซึ่งเป็นครูแถววงประจำกองทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ก็ได้มีขึ้นในยุคนี้ ภายในวังของเจ้าدارราชมิได้เริ่มมีการว่าจ้างหม่อมมัทสนันท์เข้ามาทำการสอนเปียโนให้แก่ราชินิกุล โรงแรมชั้นหนึ่งหลายแห่งย่านบางรักได้เริ่มนำเอาวงดนตรีสากลเข้ามาใช้บรรเลงประกอบการเดินรำ เพื่อต้อนรับแขกที่มาพัก โรงเรียนสอนศาสนาคริสต์ต่างๆ มีการสอนให้นักเรียนรู้จักการร้องประสานเสียงในโบสถ์ และสอนการเล่นเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ บริษัทแผ่นเสียงจากต่างประเทศหลายแห่งได้เริ่มเข้ามาทำการบันทึกเสียงและจัดจำหน่ายในประเทศไทย

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453-2468) การดนตรีสากลได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก มีการนำเอาวงดนตรีไทยมาผสมกับเครื่องดนตรีสากล เช่น วงเครื่องสายผสมเปียโนคณะนาครีศรีสุมิตรซึ่งโด่งดังมากในยุคนั้น รวมถึงวงซิมโฟนีออเคสตรา (Orchestra) วงแรกของประเทศไทยก็ได้ก่อตั้งขึ้นในยุคนี้ด้วย (เดิมเรียกว่า วงเครื่องสายฝรั่งหลวง) โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโปรดเกล้าให้จัดตั้งขึ้นในช่วงแรกได้ว่าจ้างครูดนตรีชาวอิตาลีชื่อ โปรเฟสเซอร์ อัลแบร์โต นาซาลิ มาทำการควบคุม (ต่อมาเปลี่ยนเป็น ร้อยตรีคุณ เสนาะวินิน และหลวงเจนดุริยางค์ตามลำดับ) ทางด้านสถาบันการสอนดนตรีต่างๆ ก็เปิดรับสมัครและคัดเลือกบุคคลเข้ารับการศึกษ เมื่อสำเร็จแล้วก็บรรจุให้เข้ารับราชการตามกรมกองต่างๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในยุคสมัยนี้การดนตรีสากลได้แพร่กระจายออกไปสู่สังคมทุกระดับแล้ว แต่การเรียนการสอนที่เป็นระบบ ก็ยังมีอยู่เฉพาะในสถาบันของส่วนราชการ และโรงเรียนมิชชันนารีเท่านั้น เช่น โรงเรียนทหารกระบี่หลวง (ภายหลังเปลี่ยนเป็นโรงเรียนพรานหลวง) กรมเครื่องสายฝรั่งหลวง กองดุริยางค์ทหารบก กองดุริยางค์ทหารเรือ โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง (ปัจจุบันคือวัฒนาวิทยาลัย) โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ สีม (พูนพิศ อมาตยกุล, 2529: 25)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 7 การดนตรีสากลในประเทศไทยได้เจริญรุดหน้าเป็นอันมาก วงดนตรีสตริงคอมโบ้และวงบิ๊กแบนด์ซึ่งใช้ในงานลีลาศเริ่มแพร่หลายในหมู่บุคคลชั้นสูงและนักธุรกิจ โรงเรียนสอนดนตรีของรัฐ และกองดุริยางค์ของกองทัพต่างๆ ได้ผลิตนักดนตรีที่มีคุณภาพออกมารับใช้สังคมอย่างไม่ขาดสาย นักดนตรีชาวต่างประเทศโดยเฉพาะชาวฟิลิปปินส์ เป็นจำนวนมากเริ่มหลั่งไหลเข้ามาประกอบอาชีพภายในประเทศไทย พระเจนดุริยางค์ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้ควบคุมวงดุริยางค์ของกรมศิลปากร เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่อง และมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย จึงได้ก่อตั้งโรงเรียนดนตรีเอกชนแห่งแรกขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2477 มีชื่อว่า “วิทยาลัยดนตรีสถาน” ตั้งอยู่ที่ชั้นบนของตึกแถวริมถนนอัษฎางค์ ใกล้เชิงสะพานมอญ (ข้างคลองหลอด) มีจุดมุ่งหมายในการผลิตนักดนตรีอาชีพ และผู้มีความนิยมในการดนตรีเป็นพิเศษ เปิดสอนทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ มีกำหนดการเรียน

สัปดาห์ละ 2 วัน เริ่มเวลา 17.00 น. ถึง 19.00 น. โดยเก็บค่าเรียนเดือนละ 3 บาท ชั้นแรกมีผู้สมัครเข้าเรียนทั้งที่เป็นนักดนตรีมาแล้วและผู้ที่หัดเริ่มใหม่เป็นจำนวนมากพอสมควร ซึ่งนักเรียนในรุ่นแรกเท่าที่พอสืบได้ คือ ครูมนตรี ตราโมท นายสิริ ยงยุทธ นายนารถ ถาวรบุตร อาจารย์วินพัตรา (หุตะโชติ) มีสุข นายศรีโพธิ์ ทสนุช นายจำปา เล่มสำราญ นายสอาด เกตศิริ หมั่นประไพ เพลงประสม นายเอื้อน สวนสุวรรณ นายพิชญ์ แซ่มบาง นายปรุง ประสานศัพท์ พ.ต.อ. กมล แพทย์คุณ นายเอื้อ สุนทรสนาน นายลิขิต จิตรมั่งคั่ง นายชด ศรียาสวิญ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม โรงเรียนดนตรีเอกชนแห่งแรกนี้ ได้ดำเนินการอยู่ประมาณสองปี ก็จำเป็นต้องล้มเลิกกิจการไป เพราะพระเจนดุริยางค์ ได้รับทุนจากรัฐบาลส่งให้ไปดูงานการดนตรีที่ต่างประเทศ จึงไม่มีครูดนตรีที่สามารถจะรับช่วงดำเนินการต่อไปได้ (ชลหมู่ ชลานุเคราะห์, 2524: 32)

ภาพที่ 1 ตึกแถวริมถนนอัษฎางค์ในอดีตเคยเป็นสถานที่ตั้งวิทยาลัยดนตรีสถานแห่งแรกของไทย

ในปี พ.ศ. 2479 ซึ่งเป็นช่วงที่วงดนตรี “สุนทราภรณ์” กำลังเริ่มได้รับความนิยมจากมหาชน ครูเอื้อ สุนทรสนาน ซึ่งเป็นหัวหน้าวง ได้เปิดโรงเรียนสอนดนตรีขึ้นบริเวณถนนหลานหลวง เยื้องบริษัทเดินอากาศไทย มีชื่อว่า “โรงเรียนคอนคอร์ดียร์” มีจุดมุ่งหมายในการสร้างนักร้องนักดนตรี รุ่นใหม่ๆ ขึ้นมา ทั้งนี้มีอาจารย์เข้าร่วมสอนด้วยกันหลายท่าน อาทิเช่น ครูนารถ ถาวรบุตร ส. จิตรมั่งคั่ง เมย์ เอื้อเฟื้อ โฉลก เนตรสุตร แสงว จาตกะวร และสังข์ อัสตัยถาวศรี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม โรงเรียนดนตรีแห่งนี้ดำเนินการอยู่ได้ไม่นาน ก็มียอดต้องล้มเลิกกิจการไป (สุวัฒน์ วรดิลก, 2532: 68)

อาจารย์วชิรสิทธิ์ จรรย์ยานนท์ กล่าวไว้ว่า ถึงแม้ว่าโรงเรียนดนตรีของพระเจนฯ และโรงเรียนดนตรีของครูเอื้อ ต้องปิดกิจการลง แต่กระแสความนิยมของคนในสังคมก็ไม่เปลี่ยนแปลงไป สังคมไทยในยุคหลังให้คุณค่าต่อการศึกษาเล่าเรียนดนตรีสากลเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพราะการได้รับ

ข่าวสารและสื่อต่างๆ จาก วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ มีความเจริญมากก้าวหน้ามากขึ้น ภายหลังจากที่โรงเรียนของพระเจษฎาปิดไปแล้ว แม้ว่าจะไม่มีโรงเรียนดนตรีเอกชนแห่งอื่นเกิดขึ้นอีกในช่วงเวลานั้นแต่ก็มีสำนักสอนดนตรีเล็กๆเกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น สำนักของครูชด สำนักของครูล้วน ควันธรรม สำนักของครูณรงค์ มณีขาว เป็นต้น ซึ่งกระจายกันอยู่ตามที่ต่างๆในกรุงเทพฯ มีผู้สนใจเรียนเป็นจำนวนมาก บางแห่งล้มเลิกกิจการไปแล้ว บางแห่งยังคงดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน มีการประเมินผลโดยส่งผู้เรียนเข้าสมัครทดสอบความสามารถกับสถาบัน Trinity College ซึ่งได้เริ่มเข้ามาเปิดรับสมัครสอบครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2504 (อ้างถึงในวรรณเทพ หาญกล้า, 2539: 7)

จากการที่มีผู้สนใจเรียนดนตรีกับสำนักต่างๆนี้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ทักษะคดีเก่าๆ ที่มองดนตรีว่าเป็นเครื่องมือเดินกินรำกิ้นของคนระดับล่างเริ่มเปลี่ยนไป สังคมไทยให้คุณค่าต่อการศึกษาด้านดนตรีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดมีกลุ่มผู้สนใจเป็นผู้ประกอบการซึ่งเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเปิดโรงเรียนดนตรี ดำเนินงานเป็นองค์กรเด่นชัด มีแบบแผนโครงสร้างและหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน ซึ่งเจตนารมณ์ของคนกลุ่มดังกล่าวก็ได้บรรลุผลเป็นรูปธรรมขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2509 โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนดนตรีสยามกลการ” ในช่วงแรกเริ่มนั้นก็ได้รวบรวมผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีหลายท่านมาทำการสอน เช่น อาจารย์ประสิทธิ์ พยอมยงค์ อาจารย์แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ อาจารย์หิรัญยศสุนทร เป็นต้น ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้รับหลักสูตรการเรียนการสอนจากโรงเรียนดนตรียามาฮ่า แห่งประเทศญี่ปุ่น แต่เดิมนั้นโรงเรียนดนตรีสยามกลการเปิดสอนที่ปทุมวันเป็นแห่งแรก ภายหลังจึงขยายกิจการและเครือข่ายออกไปตามลำดับ จนกระทั่งปัจจุบันโรงเรียนดนตรีสยามกลการมีสาขาทั่วประเทศ 72 แห่ง

ปัจจุบันมีโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกกระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม จากการสำรวจสถิติของกรมการศึกษานอกกระบบโรงเรียน พบว่ามีโรงเรียนดนตรีเอกชนซึ่งดำเนินการอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่จดทะเบียนเรียบร้อยแล้วเป็นจำนวน 85 แห่ง มีจำนวนครูดนตรีทั้งสิ้น 1,030 คน และมีจำนวนนักเรียน 19,365 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2544: 41-42) และยังมีสำนักสอนดนตรีขนาดเล็กอีกเป็นจำนวนไม่น้อยที่อยู่ระหว่างการจดทะเบียนเพื่อเลื่อนสถานภาพเป็นโรงเรียน

4.2 การดำเนินงานของโรงเรียนดนตรีเอกชนว่าด้วยระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญต่างๆ สำหรับโรงเรียนดนตรีเอกชน ดังนี้

4.2.1 รูปแบบการขออนุมัติหลักสูตร

โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร เพื่อให้ใช้ดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบของการศึกษาที่แตกต่างจากระบบโรงเรียน ตามมาตรา 15 (2) ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษานอกระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน ทางกระทรวงศึกษาธิการโดยกองส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยมีประเด็นสำคัญในการจัดทำคือ พื้นความรู้ของผู้เรียน จุดประสงค์ อัตราเวลาเรียน รายการสอน และการประเมินผล มีกรอบรูปแบบการจัดทำหลักสูตรดังนี้

รูปแบบการจัดทำหลักสูตร

โรงเรียน..... สถานที่ตั้งเลขที่.....ถนน.....
ตำบล(แขวง).....อำเภอ(เขต).....จังหวัด.....โทรศัพท์.....

หลักสูตรวิชา.....

ระยะเวลา รวมตลอดหลักสูตรใช้เวลา.....ชั่วโมง

เวลาฝึกซ้อมด้วยตนเอง.....ชั่วโมง

พื้นความรู้ของผู้เรียน

1. จบการศึกษาระดับ.....เป็นอย่างต่ำ
2. อายุไม่ต่ำกว่า.....ปี
3. มีความรู้หรือประสบการณ์ทางอาชีพ.....(ถ้ามี)

จุดประสงค์

1.
2.
3.
4.

อัตราเวลาเรียนสอนสัปดาห์ละ.....วัน วันละ.....ชั่วโมง

คิดเป็นสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง

เปิดสอน.....รอบ รอบละ.....ชั่วโมง

ตั้งแต่.....น. ถึง.....น. รวมตลอดหลักสูตรใช้เวลาเรียน.....ชั่วโมง

รายการสอน

1.(ใช้เวลา.....ชั่วโมง)
2.(ใช้เวลา.....ชั่วโมง)
3.(ใช้เวลา.....ชั่วโมง)
4.(ใช้เวลา.....ชั่วโมง)
5.(ใช้เวลา.....ชั่วโมง)

การประเมินผล

1. สัดส่วนระหว่างภาคทฤษฎี : ภาคปฏิบัติเป็นร้อยละ.....
2. เกณฑ์การตัดสินร้อยละ.....

เอกสารประกอบการเรียนการสอน

1.
2.
3.
4.

อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน

1.
2.
3.
4.

ลงชื่อ.....ครูใหญ่

(.....)

ลงชื่อ.....เจ้าของ / ผู้จัดการ

(.....)

4.2.2 การดำเนินงานของโรงเรียนดนตรี

โรงเรียนดนตรีเอกชนที่ดำเนินงานอยู่ในประเทศไทยทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือกลุ่มสยามกลการและเครือข่าย ซึ่งครอบคลุมและกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประมาณ 80 เพอร์เซ็นต์ของโรงเรียนที่มีอยู่ในประเทศไทยทั้งหมด กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มของโรงเรียนดนตรีจินตการและเครือข่าย มีอยู่ 15 เพอร์เซ็นต์ และกลุ่มสุดท้ายดำเนินการโดยอิสระ มีประมาณ 5 เพอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่เปิดทำการวันพุธถึงวันอาทิตย์ หยุดวันจันทร์-อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลาทำการวันธรรมดา 10.00-18.00 น. วันเสาร์และอาทิตย์ 8.00-18.00 น. บางโรงเรียนอาจมีวันหยุด และเวลาทำการต่างกันออกไป แต่โรงเรียนดนตรีทุกแห่งจะเปิดสอนในวันเสาร์ อาทิตย์

โรงเรียนแต่ละแห่งมีประวัติความเป็นมาไม่เหมือนกัน บางแห่งเจ้าของเป็นครูดนตรีเอง บางแห่งเจ้าของเป็นนักธุรกิจ แต่รักดนตรีจึงลงทุนเปิดกิจการ บางแห่งเจ้าของเป็นพนักงานขององค์กร เช่นผู้จัดการฝ่ายขาย จึงซื้อเครื่องหมายการค้าของต้นสังกัดมาดำเนินงาน โรงเรียนบางแห่งขายเครื่องดนตรีไปกับการเรียนการสอนด้วย บางแห่งสอนอย่างเดียว ไม่ขายเครื่อง จากการสอบถามเจ้าของโรงเรียน พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ตามโรงเรียนพบข้อควรสังเกต คือ โรงเรียนที่มีผู้บริหารหรือเจ้าของโรงเรียนเคยเป็นครูดนตรี มักจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการสอนมากกว่า เพราะสามารถจัดระบบระเบียบการศึกษาได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้เรียน ตลอดจนความละเอียดอ่อนทางจิตใจของครูดนตรีด้วยกันอย่างลึกซึ้ง จึงปกครองและบริหารงานการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน เจ้าของที่เคยเป็นนักธุรกิจ หรือ ผู้จัดการฝ่ายขาย ก็มีความถนัดทางการขายเครื่อง และบริหารการขายได้ดี

นอกจากนั้นพบว่าตามโรงเรียนดนตรีในเขตกรุงเทพนั้น ครูผู้สอนดนตรี มีทั้งอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ (บางส่วนยังเป็นนักศึกษา) เช่น โรงเรียนดนตรีสยามกลการ เป็นต้น โรงเรียนบางแห่งเก็บค่าเรียนเป็นรายเดือน หรือรายสามเดือน โดยจัดให้ผู้เรียนมาเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละหนึ่งชั่วโมง อาจเปลี่ยนแปลงได้เป็นกรณีพิเศษ หากบางครั้งครูผู้สอนประจำไม่มาทางโรงเรียนจึงจัดให้มีครูสอนแทน หลักการรับสมัครครูทั่วไป โรงเรียนจะรับผู้มีวุฒิการศึกษาเข้าเป็นครู หากเป็นครูในสายวิชาชีพเฉพาะเช่นนี้จะมีโอกาสมากกว่าผู้อื่น แต่ในความเป็นจริงอาจารย์บางท่านมีประสบการณ์และความสามารถสูง ซึ่งสามารถเรียกศรัทธาจากผู้เรียนได้เช่นกัน

สิ่งที่ไม่ควรละเลยในการดำเนินการของโรงเรียนนั้น คือ การจัดกิจกรรมดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงออก ฝึกมารยาททางดนตรีทั้งตัวผู้แสดงและผู้ชมดนตรี เช่น ให้นักเรียนออกมาแสดงเปียโนบนเวที ร้องเพลง รำไทย เป็นต้น ทั้งนี้อาจจัดเป็นกิจกรรมเล็กๆ ภายในโรงเรียนซึ่งมักจัดให้ดูฟรี หรืออาจเช่าสถานที่ตามสโมสรหรือโรงแรมต่างๆ ซึ่งการจัดนอกสถานที่มักมีการเก็บเงินค่าบัตรเข้าชม

4.3 หลักเกณฑ์การพิจารณาหลักสูตร

ในการพิจารณาหลักสูตรของโรงเรียนดนตรีเอกชน กองส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532: 259-260)

หลักเกณฑ์การพิจารณาหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่จัดทำถูกต้องตามรูปแบบการจัดทำหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
2. จัดทำหลักสูตรโดยใช้ภาษาไทย
3. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนเศรษฐกิจของตนเองและประเทศชาติ
4. มีรายการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
5. กำหนดรายการสอนที่ประกอบด้วยทฤษฎีเบื้องต้นของอาชีพนั้นๆ รายละเอียดการฝึกทักษะอาชีพ และการจัดการเกี่ยวกับอาชีพนั้นอย่างชัดเจนและครอบคลุมตลอดหลักสูตร
6. กำหนดระยะเวลาของหลักสูตรไว้เหมาะสมกับเนื้อหาและการปฏิบัติ โดยเน้นการฝึกทักษะอาชีพเฉพาะเรื่อง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในตลาดแรงงานได้จริง
7. กำหนดการประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยศชั้น พุทธศักราช 2522
8. กำหนดเอกสารประกอบการเรียนการสอน ที่ประกอบด้วยเอกสารทั้งของครูและนักเรียนตามหลักบรรณานุกรมและสอดคล้องกับหลักสูตร และควรมุ่งเน้นการใช้เอกสารภายในประเทศ
9. กำหนดอุปกรณ์การเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรโดยระบุจำนวนหน่วยต่อคนและเป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้งานได้ตามสภาพแรงงานปัจจุบัน

4.4 ใบอนุญาต

กองส่งเสริมการศึกษานอกระบบได้กำหนดให้ทางโรงเรียนต้องใช้ใบอนุญาตต่างๆ เพื่อประกอบการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532: 4-7)

1. ใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียน

ในการขอจัดตั้งหรือขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนดนตรีเอกชน ผู้ขออนุญาตต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนดนตรีเอกชน พ.ศ. 2525 กล่าวคือ

- 1.1 มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด
- 1.2 อายุ 20 ปี บิบูรณ์

1.3 มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

1.4 มีทรัพย์สินหรือฐานะพอที่จะจัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนได้

1.5 มีความรู้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด อย่างน้อยต้องจบประโยคประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.3) สำหรับโรงเรียนประเภทศิลปศึกษา

1.6 มีความประพฤติเรียบร้อยไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่ฝักใฝ่หรือเลื่อมใสในลัทธิที่เป็นภัยต่อความมั่นคง หรือความปลอดภัยของประเทศ หรือขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ และไม่เคยได้รับโทษจำคุก

2. ใบอนุญาตให้เป็นผู้จัดการ

ต้องมีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ มีความรู้สามัญไม่ต่ำกว่าชั้นประโยคประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับประเภทอาชีวศึกษา และประโยคมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับประเภทศิลปศึกษา ไม่เคยถูกออกจากราชการ ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตให้เป็นผู้จัดการ ไม่เคยถูกรับโทษจำคุก ไม่เป็นโรคตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ได้แก่ โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง โรคยาเสพติด ไข้ไทฟอยด์ โรคพิษสุราเรื้อรัง

3. ใบอนุญาตให้เป็นครูใหญ่

จะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 กล่าวคือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวุฒิวิชาชีพตามที่โรงเรียนขอเปิดสอน มีสัญชาติไทย ต้องมีประสบการณ์เคยทำงานหรือทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ถ้าหากครูใหญ่ยังไม่เคยขออนุญาตเป็นครูมาก่อนก็ต้องขออนุญาตเป็นครูด้วย

4. ใบอนุญาตให้เป็นครู

ต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ และมีความรู้ในสาขาวิชาที่สอน

4.5 อาคาร สถานที่

ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขนาดและรูปแบบ อาคารสถานที่ของโรงเรียนดนตรีเอกชนไว้ดังนี้ คือ ห้องเรียนต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร ส่วนกว้างของห้องเรียนไม่ต่ำกว่า 3.50 เมตร ต้องมีห้องธุรการต่างหาก ไม่ปะปนอยู่ในห้องเรียน ห้องสุขา 2 ที่ แยกชาย-หญิง ห้องเรียนต้องเป็นเอกเทศไม่ปะปนกับกิจการอื่น ถ้าห้องเรียนอยู่ใน

ส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคารซึ่งมิได้ใช้ อาคารทั้งหลังเป็นโรงเรียน ทางเข้าออกหรือทางขึ้นลง จะเข้าห้องเรียน ต้องแยกเป็นเอกเทศไม่ผ่านเข้าไปในกิจการใดๆ และอาคารที่จะใช้เป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนนั้นต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้จัดตั้งโรงเรียน หรือผู้ขอจัดตั้งโรงเรียนต้องมีสิทธิครอบครอง โดยการซื้อขายโอนด หรือสัญญาเช่า (อายุการเช่าไม่น้อยกว่า 3 ปี) หรือหนังสือยินยอมที่ทำขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นหลักฐานยืนยันได้ การเช่าหรือยินยอมต้องระบุด้วยว่ายินยอมให้เช่าอาคารสถานที่เป็นที่ตั้งโรงเรียนได้ พร้อมทั้งหลักฐานแสดงว่าผู้ให้เช่า หรือผู้ยินยอมเป็นเจ้าของสถานที่นั้นจริง (กระทรวงศึกษาธิการ 2532: 5) แต่มีโรงเรียนดนตรีจำนวนไม่น้อยที่ดำเนินกิจการอยู่ภายในห้างสรรพสินค้า ซึ่งพื้นที่จำกัด ดังนั้นห้องเรียนเครื่องดนตรีบางชนิด จึงต้องประหยัดพื้นที่ใช้สอย โดยมีพื้นที่น้อยกว่าที่กระทรวงกำหนด

อาคารและสถานที่ตั้งของโรงเรียนแต่ละแห่งจะมีสภาพแวดล้อมต่างกัน บางแห่งเป็นอาคารตึกแถว บางแห่งดำเนินการเช่าพื้นที่ภายในห้างสรรพสินค้า บางแห่งใช้บ้านทั้งหลังทำเป็นโรงเรียน

สภาพภายในโรงเรียนจะแบ่งพื้นที่ห้องเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน กล่าวคือสำหรับรายวิชาที่สอนเดี่ยว หรือเครื่องเฉพาะบุคคล เช่น เปียโน ไวโอลิน ฟลูต จำเป็นต้องใช้ห้องเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากผู้สอนต้องสอนนักเรียนคนเดียว แต่ภายในหนึ่งชั่วโมงผู้สอนอาจสอน 2-3 ห้องสลับไปมา สำหรับรายวิชาที่สอนกลุ่ม เช่น อีเลคโทน กีตาร์ มักใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่ สำหรับ 4-6 คน เรียนรวมกันในห้องนี้ สำหรับการเรียนอีเลคโทนส่วนใหญ่ไม่แบ่งห้องเพราะอีเลคโทนสามารถใส่หูฟัง (Headphone) ทำให้เสียงไม่รบกวนเพื่อนร่วมห้อง โดยในห้องมีผู้สอนหนึ่งคนต่อนักเรียนหนึ่งกลุ่ม บางโรงเรียนอาจจัดกีตาร์เป็นห้องเรียนเดี่ยว และเดินสอนสลับไปมาเหมือนวิชาเปียโน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดชั้นเรียนในแต่ละรายวิชา

ในส่วนของคนตรีไทยบางโรงเรียนจัดชั้นเรียนเหมือนวิชาดนตรีสากล คือ เป็นห้องเรียนเดี่ยว มีเครื่องดนตรีประจำห้อง เช่น ขลุ่ยวงใหญ่ ระนาด จิม ซอชนิดต่างๆ ไว้ประจำห้อง ภายในหนึ่งชั่วโมงผู้สอนอาจสอน 2-3 ห้องสลับไปมา โดยแต่ละชั่วโมงครูอาจสอนทั้ง จิม ซอสามสาย และระนาดในเวลาเดียวกันได้ เพราะนักเรียนมีห้องเรียนแยกกันอยู่แล้ว บางโรงเรียนจัดการเรียนคนตรีไทยเป็นแบบกลุ่ม จึงจำเป็นต้องใช้ห้องขนาดใหญ่ ซึ่งในแต่ละชั่วโมงครูสามารถสอนเครื่องดนตรีได้ชนิดเดียว แต่ในบางกรณีครูสามารถจัดกลุ่มให้นักเรียนเล่นรวมเครื่องกันได้ แต่ทั้งนี้ผู้เรียนต้องมีความชำนาญทางทักษะในเครื่องของตนเองมากพอสมควร

4.6 ประวัติโรงเรียนดนตรีเอกชนที่เลือกศึกษา และความสำคัญของหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย

4.6.1 ประวัติโรงเรียนดนตรีเอกชนที่เลือกศึกษา

4.6.1.1 สถาบันจินตการดนตรี

สถาบันจินตการดนตรีได้ก่อตั้งขึ้นจากความคิดริเริ่มของคุณวันชัย จิราธิวัฒน์ ประธานกรรมการกลุ่มเซ็นทรัลจัดตั้งเป็นศูนย์ฝึกดนตรีเซ็นทรัลขึ้นในปีพ.ศ. 2524 และต่อมาในปีพ.ศ. 2525 ได้มีการพัฒนาจัดตั้งเป็นโรงเรียนดนตรีขึ้นโดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนจินตการดนตรี ซึ่งในขณะนั้นมีที่ทำการอยู่ที่ถนนพระราม 1 สยามสแควร์ซอย 3 (ใกล้โรงภาพยนตร์ลิโด้)

ในปีพ.ศ. 2532 นับเป็นช่วงสำคัญที่สุดของการปรับปรุงองค์กรให้เป็นสถาบันดนตรีชั้นนำของประเทศ โดยย้ายมาอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาชิดลม ทางสถาบันได้ชื่อว่าเป็นสถาบันโรงเรียนดนตรีแห่งแรกของประเทศไทยที่มีการจัดการศึกษาอยู่ในห้างสรรพสินค้า โดยมีปณิธาน แนวความคิดว่าการจัดการศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต จึงมีการปรับปรุงองค์กรทั้งระบบการจัด การเรียนการสอน การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย ทางสถาบันได้เข้าร่วมเป็นภาคีกับหลายสถาบันในต่างประเทศ ได้แก่ สถาบัน Kawai, สถาบัน Casio ประเทศญี่ปุ่น สถาบัน Guildhall School of Music and Drama ประเทศอังกฤษ

ปีพ.ศ. 2542 ทางสถาบันได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐาน และได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนดนตรีทั่วประเทศ และในปีพ.ศ. 2543 กระทรวงศึกษาธิการให้ทางสถาบันเป็นผู้อบรมวิชาดนตรีในระดับปฐมวัย 250 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นเริ่มใช้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532 มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรทุกๆ 4 ปี ปัจจุบันกำลังใช้หลักสูตรใน Edition 4 สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดโปรแกรมดนตรีสำหรับเด็กวัยอนุบาล โดยมุ่งให้เด็กได้ประสบการณ์ ความสนุกสนานและเพลิดเพลินไปกับดนตรี กิจกรรมการเรียนประกอบด้วยการเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายขึ้นพื้นฐานไปกับจังหวะสนุกสนานกับเกมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยปลูกฝังสาระดนตรีลงไปในตัวเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ

ปัจจุบันทางสถาบันจินตการดนตรี ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการในการออกประกาศนียบัตรตั้งแต่ระดับชั้นต้น ไปจนถึงระดับประกอบอาชีพดนตรีในระดับสูงได้ อีกทั้งทางสถาบันยังทำการเทียบโอนหน่วยกิตในระดับนานาชาติ โดยทำงานร่วมกับสถาบัน Guildhall School of Music and Drama ประเทศอังกฤษ

4.6.1.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า

ก่อตั้งขึ้นในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2542 โดยบริษัทแกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (ปัจจุบันคือ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) เพื่อขยายรูปแบบการทำงาน นอกเหนือจากด้านการตลาด โฆษณา สื่อธุรกิจ ให้เป็นลักษณะ Edutainment เปิดทำการสอนที่ โรงเรียนในบริเวณซอยสุขุมวิท 39 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถาบัน ทางการศึกษาทางวิชาการ และการแสดงดนตรีอย่างถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติและ พัฒนาความรู้ และทักษะทางการดนตรีได้อย่างดี ปัจจุบันเปิดทำการสอนให้นักเรียนตั้งแต่อายุ 4 ปี ขึ้นไป และ บ่อยครั้งที่มียุมนักเรียนอายุมากกว่า 50 ปีที่ยังสนใจมาเรียนดนตรี รวมทั้งสัมมนาวิชาการ ทางด้านดนตรี และการแสดงคอนเสิร์ตอย่างต่อเนื่อง โดยนักดนตรีที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ พื้นที่ภายในโรงเรียนประกอบด้วยอาคารเรียน 2 หลัง สามารถรับนักเรียนได้กว่า 1,000 คน ต่อวัน นอกจากห้องเรียนแล้วยังมีห้องสำนักงาน, ห้องพักครู, ห้องสมุด ตลอดจนร้านจำหน่าย หนังสือ/อุปกรณ์ดนตรี และ ร้านจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม ไว้บริการภายในบริเวณโรงเรียนอีกด้วย

หลักสูตรของโรงเรียนเน้นถึงผลสูงสุดของการเรียนที่นักเรียนจะได้รับ โดยเฉพาะการ เทียบหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานสากลโดยนักเรียนสามารถสอบเทียบเกรดจากสถาบันต่างๆ ของ ทางประเทศญี่ปุ่น หรือในประเทศยุโรป สำหรับหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เริ่มใช้หลักสูตร ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 โดยผู้ทำหลักสูตรเล่ม 1 คือ คุณแอนดรูว์ ฮิลล์(ARCM) และคุณขวัญใจ ฮิลล์ (M.Ed.) และเล่ม 2 คือ คุณณพวัช เชษประยูร วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมดนตรีให้กับเด็กเล็กใน ระดับอนุบาล โดยเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ดนตรีให้เด็กได้มีความสุขสนุกสนานกับการเรียน ดนตรี และสอดแทรกเนื้อหาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นไปในขณะเดียวกัน และยังเป็นการปลูกฝัง ทักษะคิด และความรักในดนตรี กิจกรรมโดยทั่วไปของหลักสูตร คือ กิจกรรมการฟัง การร้องเพลง การเคลื่อนไหว และการเล่นเครื่องดนตรี ส่วนกิจกรรมด้านการคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นกิจกรรมพิเศษ ที่ครูสามารถเสริมให้เด็กได้เอง ขึ้นอยู่กับบทเรียนและครูผู้สอน ซึ่งหลักสูตรการเรียนการสอนวิชา ต่างๆนั้น ได้มีการรับรองอย่างถูกต้องจากกองส่งเสริม การศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการ การการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

4.6.1.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN)

ในปี พ.ศ. 2543 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น(KPN) ได้ก่อตั้งขึ้นภายใต้การนำของคุณพณรค์เดช โดยมีดร.เกษม และคุณหญิงพรทิพย์ ณรงค์เดช เป็นประธานบริหาร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ให้การพัฒนางานดนตรีในประเทศไทยเป็นไปอย่างจริงจัง เป็นที่สร้างสรรค์ดนตรีและนักดนตรี ที่มีคุณภาพ รองรับผู้ที่สนใจจะพัฒนาด้านดนตรี และผู้ที่ต้องการจะเรียนดนตรีเพื่อความสนุกสนาน

ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งทางสถาบันมีการสอนดนตรีทุกประเภท และใช้วิธีการสอนดนตรีในทฤษฎี แนวใหม่ตั้งแต่ดนตรีพื้นฐานสำหรับเด็ก การร้องเพลง การเต้น การแต่งเพลง การเรียบเรียงเสียงประสาน การเล่นประสมวง และทฤษฎีดนตรี และทางสถาบันกำลังขยายโครงการไปในภูมิภาคต่างๆ ไม่ว่า จะเป็นเชียงใหม่ ภูเก็ต สุพรรณบุรี แพร่ เป็นต้น หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนดนตรีที่ใช้ ส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรของ Alfred สำหรับหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ทางสถาบันได้ขอลิขสิทธิ์ Music for Little Mozarts มาจาก Alfred Publishing Inc. USA. ประเทศสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกัน โดยหลักสูตร MLM นั้นมุ่งเน้นให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียนดนตรี และเสริมความรู้ด้านประวัติศาสตร์และทฤษฎีดนตรีพื้นฐานควบคู่ไปด้วย โดยกิจกรรมทั่วไปของหลักสูตรประกอบไปด้วยการฟังเพลง ร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี และการเคลื่อนไหวเป็นหลัก

4.6.2 ความสำคัญของหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย

4.6.2.1 หลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

คำว่า “หลักสูตร” บัญญัติ พจนานุกรม (2529: 6) ได้เสนอความหมายของนักวิชาการการศึกษาไว้หลายท่าน เช่น

พนัส หันนากินทร์

หลักสูตร (เดิม) หมายถึง รายวิชาที่กำหนดไว้เพื่อให้เด็กได้เรียนในโรงเรียน

หลักสูตร (ปัจจุบัน) หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาทุกอย่างที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกอบรมในด้านต่างๆ อย่างดีที่สุด จนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ธำรง บัวศรี หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่เด็กนักเรียน

กมล สุดประเสริฐ หลักสูตร มิได้หมายความว่าเพียงหนังสือหรือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้นแต่ยังหมายถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับเด็ก ซึ่งรวมถึงการสอนของครูต่อนักเรียนด้วย

เอกวิทย์ ณ ถลาง หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้เด็กได้เรียน เนื้อหาวิชา ทักษะ ทักษะ แบบอย่าง พฤติกรรม กิจกรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เมื่อประมวลเข้ากันแล้วจะเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของเด็ก ถือว่าเป็นหลักสูตรทั้งสิ้น

ในส่วน of หลักสูตรดนตรีนั้น โดยในที่นี้ขอกล่าวถึงหลักสูตรสำหรับเด็กเล็กเท่านั้น ซึ่งหลักสูตรชั้นเด็กเล็กฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2533) ให้คำสำคัญไว้ว่า หลักสูตรชั้นเด็กเล็กเป็นหลักสูตรที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งปลูกฝังจริยธรรมและค่านิยมไทย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถต่างๆ

ดังกล่าวของเด็ก ฌูทซ์ สุธจิตต์ (2538: 7) กล่าวว่า ในด้านดนตรีนั้นมักกล่าวไว้ในรายการประสบการณ์และเนื้อหา คือ การร้องเพลง การเคลื่อนไหวตามสัญญาณจังหวะ และดนตรี ซึ่งเป็นประสบการณ์เพื่อผ่อนคลายความเครียด มีสุขภาพจิตดีและมีความสุขเป็นส่วนที่ช่วยพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ

4.6.2.2 ที่มาของการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย

จากข้อมูลเอกสารของโรงเรียน การสอบถามครูผู้สอน และการสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่ของสถาบันดนตรีดังกล่าวทั้ง 3 แห่ง พบว่าการที่โรงเรียนอนุบาลหลายๆ โรงเรียนขาดความพร้อมในการจัดหลักสูตรดนตรี ทำให้เด็กไม่มีโอกาสได้เรียนดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้รับการฝึกฝนพัฒนาการของสมองและร่างกายในส่วนต่างๆ อย่างครบถ้วน ครูในโรงเรียนอนุบาลได้ใช้เพลงอื่นๆ นำมาช่วยสอนในวิชาต่างๆ มากมายและเกิดผล เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทางโรงเรียนดนตรีเอกชน จึงเล็งเห็นแนวทางในการจัดโปรแกรมดนตรีสำหรับเด็ก และจัดทำหลักสูตรเด็กปฐมวัย มีเหตุผลเพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนดนตรีขั้นพื้นฐาน และเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ให้กับเด็ก ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์กับเด็กจากหลายๆ โรงเรียน และจากสภาพแวดล้อมต่างๆ กัน พบว่าดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก ถ้าเด็กได้มีโอกาสเรียนรู้กับหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะด้านการฟัง การเปล่งเสียงร้อง การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง และการใช้เครื่องดนตรีอย่างง่ายๆ ตามลำดับขั้นตอนร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ก็จะส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม จิตใจ และการเรียนอย่างมีระบบตามพัฒนาการของวัยได้อย่างเต็มที่ และเป็นการปลูกฝังความรักและความชื่นชอบในดนตรี เพื่อเสริมสร้างทักษะพิเศษให้กับเด็ก เป็นการเรียนรู้เสริมจากหลักสูตรปกติของนักเรียน ก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ต่อไป

4.6.2.3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารด้านวัตถุประสงค์ของสถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่งนั้น พบว่าสถาบันดนตรีดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกันคือ เพื่อมุ่งเสริมประสบการณ์ดนตรี โดยเน้นให้เด็กได้เรียนเนื้อหาทางดนตรีอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินกับกิจกรรมดนตรีหลากหลายชนิด จนเกิดความชอบและรักที่จะเรียนดนตรีด้วยตัวเอง

สถาบันจินตการดนตรีนั้นมุ่งให้เด็กรักที่จะค้นหา สร้างสรรค์คำ ทำนอง จังหวะใหม่ขึ้น ทั้งจากที่มีอยู่แล้วหรือแต่งขึ้นใหม่ด้วยตัวเอง กิจกรรมหลักที่ใช้ส่วนใหญ่คือการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเดินร่ายไปกับบทเพลง และการฝึกฟังเสียงต่างๆ ทางดนตรี ซึ่งเป็นกิจกรรม

ทางดนตรีที่มีเป้าหมายในการสร้างพื้นฐานทางดนตรีที่แท้จริงให้เด็ก กิจกรรมและเกมการเรียนรู้ต่างๆ ของหลักสูตรถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อปลูกฝังสาระดนตรีลงไปในตัวเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ

สถาบันดนตรีมีฟ้านั้นปลูกฝังให้เด็กรักการร้องเพลง เน้นการพัฒนาการได้ยินภายใน (Inner hearing) โดยใช้ความสัมพันธ์ของระบบ Solfa และสัญญาณมือในการฝึกกำหนดจังหวะให้ผู้เรียนมีจังหวะและทำนองภายในใจ ก่อนการเรียนเครื่องดนตรี นอกจากนั้นยังใช้เพลงท้องถิ่นหรือการเล่นประจำชาติเพื่อปลูกฝังความเป็นไทย

สถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้นมุ่งให้เด็กเป็นนักดนตรีที่สมบูรณ์ ปลูกฝังให้เด็กรักเสียงดนตรี โดยเน้นกิจกรรมหลักคือการเล่นเครื่องดนตรีประเภทเปียโนหรือคีย์บอร์ด การฟัง การร้องเพลง และการเคลื่อนไหว โดยมีตุ๊กตาทมิ (Beethoven Bear) และตุ๊กตาทหนู (Mozart Mouse) เป็นตัวละครในการนำเข้าสู่บทเรียน และช่วยสร้างความสนุกสนานในการเรียนด้วยการเล่านิทานประกอบรูปภาพได้อย่างน่าสนใจ

วัตถุประสงค์ดังกล่าวของทั้ง 3 สถาบัน อาจกล่าวรวมได้ว่าเป็นหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งปลูกฝังจริยธรรมและค่านิยมไทย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ตรงด้านดนตรี รวมไปถึงพัฒนาความสามารถต่างๆ ดังกล่าวของเด็กนักเรียน

4.6.2.4 ระยะเวลาการศึกษา

จากการศึกษาสถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่ง นั้นพบว่าหลักสูตรดนตรีที่ใช้เป็นหลักสูตรดนตรีพื้นฐานสำหรับเด็กเล็ก อายุ 3½ - 6 ปี ระยะเวลาศึกษาทั้งสิ้น 2 ปี อาจมากหรือน้อยกว่านั้นขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของเด็กและกลุ่มที่เรียน โดยทางสถาบันดนตรีมีฟ้ามีหนังสือประกอบหลักสูตร 2 เล่ม สถาบันดนตรีเคพีเอ็นมีหนังสือประกอบหลักสูตร 3 เล่ม และสถาบันจินตการดนตรีมีหนังสือประกอบหลักสูตร 4 เล่ม ตามลำดับ (รายการสอน เอกสารการสอน และอุปกรณ์การเรียนการสอนในบทที่ 5 และภาคผนวก ก และ ค)

4.6.2.5 การลงทะเบียนเรียน

สามารถลงทะเบียนเรียนได้ทั้งที่สถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN) โดยสามารถเลือกวัน เวลา และกลุ่มเรียนได้กับทางโรงเรียน โดยตารางเรียนนั้นจะเป็นวัน เสาร์และอาทิตย์ เรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยทางโรงเรียนเปิดสอนทั้งรอบเช้าตั้งแต่ 10.00-12.00 น. และช่วงเวลา 13.00-17.00 น. ในรอบบ่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนในกลุ่ม ซึ่งอาจมีการย้ายกลุ่มเพื่อความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ดังนั้นนักเรียน

ที่จะลงทะเบียนเรียนต้องอยู่ในระดับอนุบาล ซึ่งบางกรณีอาจรับเด็กตั้งแต่เตรียมอนุบาล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสามารถของเด็กเอง

4.7 บทสรุปพัฒนาการของโรงเรียนดนตรีเอกชน

พัฒนาการของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา เห็นได้ว่าในสมัยแรกเริ่มนั้น เป็นการเรียนดนตรีเพื่อเป็นนักดนตรีโดยส่วนใหญ่และการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้พื้นที่บ้านอาจารย์ หรือ ดิ็กแถวห้องเล็กๆ เท่านั้น อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ เครื่องดนตรีที่บรรเลงในวงดุริยางค์ต่างๆ และการเรียนทฤษฎีดนตรี ต่อมาจึงค่อยมีการจัดระบบให้เป็นในลักษณะของโรงเรียน เช่น มีการวางหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนขึ้น การจัดชั้นเรียน การกำหนดพื้นที่ของห้องเรียนให้เป็นมาตรฐาน และเก็บค่าเรียนในราคาที่ไม่แพงนัก

ในสมัยปัจจุบันอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการเรียนดนตรีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีไฟฟ้า เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์ ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ อีกทั้งในด้านเครื่องดนตรีนั้นก็มีการพัฒนาขึ้นส่วนต่างๆ และมีเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นใหม่หลายชนิดเป็นเหตุผลที่ส่งผลให้ค่าเรียนดนตรีมีราคาสูง การจัดระบบโรงเรียนให้เป็นมาตรฐานจึงมีความสำคัญอย่างมาก ด้านกระทรวงศึกษาธิการ โดยกองส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจึงต้องออกมาตรการการดำเนินงานที่เป็นระเบียบแบบแผนให้กับโรงเรียนดนตรีเอกชนให้มีรูปแบบการดำเนินงานเช่นเดียวกัน

โรงเรียนและสถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่ง ที่ผู้วิจัยเลือก ได้แก่ สถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า สถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN) เป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานผ่านการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับสถาบันจินตการดนตรีนั้น เป็นโรงเรียนดนตรีเอกชนแห่งหนึ่งที่เปิดดำเนินการมาเป็นเวลานาน ด้านสถาบันดนตรีมีฟ้า เป็นโรงเรียนดนตรีที่เปิดดำเนินการในลักษณะกึ่งบริษัท โดยแยกออกมาเป็นโรงเรียนในสังกัดค่ายเทพ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) และสถาบันดนตรีเคพีเอ็นเป็นโรงเรียนเปิดใหม่ที่มีชื่อเสียงภายในระยะเวลาสั้นๆ สถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่งนี้ มีหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีระยะเวลาเรียนทั้งสิ้นประมาณ 2 ปีเช่นเดียวกัน และมีการเรียนการสอนในวันเสาร์-อาทิตย์เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นสถาบันดนตรีมีฟ้าที่มีการจัดการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนอนุบาลภายนอกเพิ่มขึ้นด้วย และแต่ละสถาบันมีจำนวนหนังสือเรียนรวมตลอดหลักสูตรไม่เท่ากัน

บทที่ 5

หลักสูตรและกระบวนการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาดนตรีของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลจากสถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า สถาบันดนตรีเคพีเอ็น โดยกำหนดการศึกษาไว้ 3 ประเด็น คือ

1. หลักสูตรของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
2. กระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน
3. การจัดกิจกรรมการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

5.1 หลักสูตรของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

5.1.1 สถาบันจินตการดนตรี

หลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตการดนตรี มีชื่อว่า หลักสูตร “ร้อง เล่น เต้น ฟัง” ผู้เขียนหลักสูตร คือ อาจารย์สนทณี สุขประเสริฐ และอาจารย์บุปผวรรณ ชีระวรรณวิไล สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดโปรแกรมดนตรีสำหรับเด็กวัยอนุบาล โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้สนุกสนานและเพลิดเพลินไปกับดนตรี กิจกรรมการเรียนประกอบด้วยการเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายขึ้นพื้นฐานไปกับจังหวะสนุกสนานกับเกมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยปลูกฝังสาระดนตรีลงไปในตัวเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ โดยหลักสูตรนี้เริ่มใช้สอนมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรมาตลอด (ปัจจุบันกำลังใช้หลักสูตรใน Edition 4) โดยครูผู้สอนที่มีประสบการณ์กับเด็กจากหลายๆ โรงเรียน และจากสภาพแวดล้อมต่างๆ กัน พบว่าดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก ถ้าเด็กได้มีโอกาสเรียนรู้กับหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะด้านการฟัง การเปล่งเสียงร้อง การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง และการใช้เครื่องดนตรีอย่างง่ายๆ ตามลำดับขั้นตอนร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ก็จะส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม จิตใจ และการเรียนอย่างมีระบบตามพัฒนาการของวัยได้อย่างเต็มที่

จากประสบการณ์ดังกล่าว หลักสูตร “ร้อง เล่น เต้น ฟัง” จึงได้รับการพัฒนาปรับปรุงอีกครั้งเพื่อให้เหมาะสมกับการสอนดนตรีในโรงเรียนอนุบาลทั่วไป จุดเด่นของหลักสูตรนี้ คือ

นักเรียนจะค้นพบความสามารถและความรักทางดนตรีที่มีอยู่ในตัวเอง การเรียนเป็นกลุ่มช่วยให้นักเรียนมีสังคมและสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนๆ เพลงและแนวทำนอง จังหวะในหลักสูตรนี้ สร้างขึ้นจากความคิดและจินตนาการของเด็ก ใช้ถ้อยคำเรียบง่าย กิจกรรมมีรูปแบบที่เน้นความสนุกเพลิดเพลินไปพร้อมกับการเรียนรู้ เสริมสร้างทัศนคติ ปลูกฝังวินัยและสุนทรียทางดนตรี ทั้งนี้มีกิจกรรมที่ดัดแปลงมาจากหลักทฤษฎีของการร้องเพลงโดยใช้สัญลักษณ์มือของโคดาไล (Kodály) เป็นการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายให้มีความแตกต่างกันจากระดับเสียง ตั้งแต่โน้ตตัว โด-ใช้มือจับหัวเข่า เร-ใช้มือแตะต้นขา มิ-ใช้มือแตะส้นเท้า ฟา-ใช้มือจับเอว ซอล-ใช้มือแตะกลางอก ลา-ใช้มือแตะไหล่ ที-ใช้มือจับหู โดสูง-ใช้มือแตะกระหม่อม เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นโดยคนไทย นอกจากนั้นยังผสมผสานกับการเคลื่อนไหวร่างกายแบบ Eurhythmics ของดัลโครซ (Dalcroze) และใช้เครื่องดนตรีของออร์ฟในเรื่องของระดับเสียง โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 12 คน และอาจมีครูในชั้นเรียนได้ 2 คน

หลักสูตร “ร้อง เล่น เต้น ฟัง” มีคู่มือครูที่ช่วยเป็นแนวทางในการสอน แนะนำการใช้สื่อการสอน และอุปกรณ์การสอนต่างๆ มีเทปเพลงประกอบ สำหรับช่วยเหลือครูที่ไม่มีประสบการณ์ทางดนตรีมาก่อน ทำให้สามารถใช้โปรแกรม “ร้อง เล่น เต้น ฟัง” ได้สะดวก และมีการอบรมก่อนการใช้ด้วย ซึ่งในหลักสูตรมีใบประเมินผลไว้ในส่วนท้ายของแต่ละเล่มด้วย (ดูจากภาคผนวก ก)

หลักสูตร “ร้อง เล่น เต้น ฟัง” ประกอบด้วย

1. หนังสือแบบเรียน เล่ม 1-4 (ดูภาคผนวก ก)
2. เทปประกอบการเรียนการสอน
3. ชุดเครื่องดนตรีสื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน และครู
4. คู่มือครูที่อธิบายวิธีสอนชัดเจน ง่ายต่อการสอน

5.1.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า

หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ทางสถาบันเรียกหลักสูตรนี้ว่า “Early Childhood” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมดนตรีให้กับเด็กเล็กในระดับอนุบาล โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้มีความสนุกสนานกับการเรียนดนตรี และสอดแทรกเนื้อหาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นไปในขณะเดียวกัน และยังเป็นการปลูกฝังทัศนคติ และความรักในดนตรี กิจกรรมโดยทั่วไปของหลักสูตร คือ กิจกรรมการฟัง การร้องเพลง การเคลื่อนไหว การอ่านสัญลักษณ์ง่ายๆ เพื่อการเล่นเครื่องดนตรี ส่วนกิจกรรมด้านการคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นกิจกรรมพิเศษที่ครูสามารถเสริมให้เด็กได้เอง ขึ้นอยู่กับ

บทเรียนและครูผู้สอน โดยจุดประสงค์หลักของโปรแกรม คือ การพัฒนาการได้ยินภายใน (Inner hearing) โดยใช้ความสัมพันธ์ของระบบ Solfa และสัญญาณมือ ใช้สัญลักษณ์แสดงจังหวะแทนการอ่านโน้ตเบื้องต้น เป็นการฝึกก่อนที่จะเรียนเครื่องดนตรี มีสิ่งสำคัญคือ

1. การพัฒนาการได้ยินภายใน คือ สามารถได้ยินในสิ่งที่เขียนและสามารถเขียนในสิ่งที่ตนเองได้ยิน
2. ความสัมพันธ์ของระบบ Solfa คล้ายกับแนวคิดของหลายๆ คนนั่นคือ โด เร มี เพื่อความง่ายและอธิบายความสัมพันธ์ Solfa หรือฝึกร้องเพลงโดยอาศัยโน้ตไล่เสียง
3. ใช้โน้ตโดเคลื่อนที่ (Move Do) ซึ่งโดสามารถไปอยู่ที่โน้ตตัวใดก็ได้ เพราะเสียงของการเว้นระยะสำคัญกว่าการมองเห็น ดังนั้นโน้ต 2 ตัวของเพลง เช่น ซอล - มี อาจเป็นโน้ตตัวที่ 5 และตัวที่ 3 ของสเกลใดก็ได้ เพราะเป็นการฝึกให้เกิดความแม่นยำของระยะห่างของเสียงสูงต่ำที่ต่างกัน
4. สัญญาณมือจัดเป็นกิริยาทางกายภาพ เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ของเสียงสูงต่ำและตัวหยุด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการเรียนเพลงใหม่ๆ
5. สัญลักษณ์แทนจังหวะ (The Rhythmic Syllables) จัดเป็นการพูดหรือร้องเพื่อแสดงความยาวของตัวโน้ต เช่น ใช้รูปดอกไม้ 2 รูป และรูปใบไม้ 1 ใบ ดัดเรียงกัน แทนโน้ต

เพลงที่ใช้ถูกเลือกอย่างพิถีพิถันเพื่อพัฒนาการรับรู้ของความสัมพันธ์ของเสียงสูงต่ำ และเพื่อปลูกจิตสำนึกและความสนุกสนานในการร้องเพลง ตามที่โคดาไล (Kodály) ได้กล่าวไว้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ เพลงจากโน้ต 2 ตัว ตามด้วย โน้ต 3 ตัว เพลงในทัศนคติทั้งหลายควรรวบรวมรูปแบบพื้นฐานเป็นวิธีการใช้เครื่องดนตรีเบื้องต้น ประกอบด้วยเสียงของเด็กๆ และเครื่องดนตรีที่คุ้นเคย เพลงบางเพลงแต่เดิมเป็นเพลงทางตะวันตกแต่ใช้ภาษาไทย บางเพลงเป็นส่วนหนึ่งของเพลงไทย ซึ่งโคดาไล เน้นการใช้เพลงพื้นเมืองประจำชาติ และเพลงเด็กประจำชาติ

เพลงไทยโดยปกติมักเกี่ยวข้องกับระบบขั้นคู่ (Interval) ที่ค่อนข้างกว้างและจังหวะยากๆ ซึ่งไม่เหมาะที่จะใช้สอนเด็กเล็ก การใช้เพลงตะวันตก เช่น เพลงของชาวฮังการี อังกฤษ หรืออเมริกันซึ่งเป็นเพลงที่มีจังหวะง่าย เด็กเข้าใจทำนองและจังหวะได้ และเป็นการนำเสนอดนตรีในทุกวัฒนธรรมให้กับเด็กนักเรียน ทั้งนี้แผนการต่างๆ ของเพลงทุกเพลงที่เขียนขึ้นในบันไดเสียง C Major หรือ A minor ที่เด็กร้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเห็นของเด็กๆ

ส่วนที่เกี่ยวกับการสอนนั้น ยึดหลักว่าการเรียนที่ปลอดภัยและสนุกสนานควรคิดและสร้างจากทัศนคติด้านบวกของครู ด้านการแสดงและสาธิตนั้นมีหลักว่าครูห้ามสาย ไม่อึดอัด และต้องเตรียมตัวอย่างดีเสมอ ครูควรนำเสนอบทเรียนด้วยความร่าเริงแต่มั่นคงและมีเหตุผล การสอน

ในห้องต้องสะอาดและไม่ยุ่งเหยิง มีพฤติกรรมความพอใจ ไม่ข่มขู่ เพราะครูไม่ควรจะลืมว่าตนเองมีบทบาทที่เข้มแข็ง ใช้การพิจารณาเพื่อกำลึงใจของทุกคนในชั้นเรียน ซึ่งจะรุ่งเรืองตามธรรมชาติในภายหลัง ในเวลาสอนนั้นไม่ควรมีเด็กคนใดถูกทำให้รู้สึกท้อหรือผิด เป็นหน้าที่ของครูที่ต้องช่วยเด็กๆ ทุกคนไม่รู้สึกรู้สีกเกิดการแข่งขันและให้กำลังใจ เด็กในความดูแลของครูควรจะสามารถและทัศนคติที่แตกต่างของกันและกัน การทำอะไรซ้ำๆ เป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับผู้ใหญ่แต่ไม่ใช่สำหรับเด็ก ครูต้องไม่แสดงอาการอย่างนี้นัยในความรู้สึกทางลบ ต้องหาวิธีทำให้สดชื่น การแสดงเป็นส่วนที่สำคัญในการสร้างเสียงดนตรี การแสดงในชั้นเรียนสั้นๆ เกี่ยวกับการเล่น เครื่องดนตรีที่แตกต่างกันจะช่วยให้เด็ก ตัดสินใจว่าเครื่องดนตรีใดที่อยากเล่น อาจให้เป็นเทปหรือซีดี ในการสาธิตความหลากหลายของเสียงของเครื่องดนตรีทั่วโลก

ดนตรีสามารถสร้างและบรรเทาความเครียดของเด็กทุกคน ความยุ่งเหยิงและไม่ผ่อนคลายของเด็กอาจไม่พัฒนาพฤติกรรม ถ้าให้โอกาสรับผิดชอบให้เท่าเทียมกันโดยให้เป็นผู้นำกิจกรรม เช่นเดียวกับเด็กที่อายุน้อยและสั้นโดยควรได้รับการยินยอมเมื่อใดก็ตามที่เป็นไปได้และให้โอกาสเขาภาคภูมิใจ ส่วนใหญ่เด็กได้อะไรจากการเรียนแต่ไม่สามารถนำกลับไปใช้ได้แต่ประสบการณ์สนุกสนานที่เด็กได้รับนั้นสามารถนำไปสู่ทัศนคติในแง่บวกและสามารถช่วยในด้านอื่นๆ ของการเรียน ความสามารถในการตั้งใจ การจำ และการฟังจะพัฒนาทักษะให้ประสานกันและมีปฏิกิริยาตอบโต้ทางจิตใจ ท้ายที่สุดคือต้องการให้เด็กรักดนตรี โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 4 คนแต่ไม่เกิน 15 คน และอาจมีครูได้ 2 คน ในหลักสูตรประกอบด้วยหนังสือหลักสูตรและแผ่นซีดี 2 เล่ม/ 2 แผ่น โดยในเล่มแรก เน้นให้นักเรียนสามารถฟังเพลง ร้องเพลงได้อย่างไพเราะ ทั้ง 2 ภาษา รู้จักจังหวะและเครื่องดนตรี มีการเคลื่อนไหวที่ถูกต้องตรงจังหวะ และกล้าแสดงออก นอกจากนั้นยังเริ่มทำความรู้จักกับเกมการเล่นเบื้องต้น เช่น มอญซ่อนผ้าอีกด้วย ส่วนในเล่มที่ 2 นั้น มุ่งความรู้พื้นฐานทางดนตรีที่มากขึ้นซึ่งนักเรียนจะสามารถฟังเพลงที่เป็นเพลงเดี่ยวของเครื่องดนตรีและเพลงบรรเลงหมู่ของเครื่องดนตรีที่หลากหลายขึ้น ร้องเพลงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น รู้จักลักษณะตัวโน้ตและเล่นเครื่องดนตรีได้ อย่างถูกต้องและตรงจังหวะมากขึ้น และมีการเคลื่อนไหวที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังสนุกกับการเล่นต่างๆ มากขึ้น เช่น เกมวิธีข้าวสาร เกมโยกเขยเขย เกมเก้าอี้ดนตรี เป็นต้น

ทางสถาบันเริ่มใช้หลักสูตรตั้งแต่พุทธศักราช พ.ศ. 2543 โดยผู้จัดทำหลักสูตรเล่ม 1 คือ คุณแอนดรูว์ อีลิย์ และคุณขวัญใจ อีลิย์ และเล่ม 2 คือคุณณพวัช เเดชประยูร ปัจจุบันนี้ทางสถาบันได้ดำเนินการนำหลักสูตรออกไปใช้ ในโรงเรียนอนุบาลทั่วไป เช่น โรงเรียนอนุบาลปรางทิพย์

โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยในหลักสูตรประกอบด้วย

1. หนังสือแบบเรียน เล่ม 1-2 (ดูภาคผนวก ก)
2. แผ่น CD ประกอบการเรียนการสอน
3. Wood stick (กรับ) (มีให้เฉพาะนักเรียน คนละ 1 คู่ เมื่อลงทะเบียนเรียน)

5.1.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น

หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการเรียนรวมกลุ่มกับผู้ปกครอง โดยหลักสูตรที่ใช้ได้ลิขสิทธิ์ Music for Little Mozarts (MLM) มาจาก Alfred Publishing Inc. USA. ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสถาบันเคพีเอ็นได้รับลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย หลักสูตรนี้กำลังแพร่หลายทั้งในยุโรปและเอเชียเพราะเป็นหลักสูตรพิเศษที่ได้รับการประยุกต์มาจากคอร์สชั้นนำต่างๆ ทั่วโลก ให้เหมาะกับเด็กตั้งแต่วัย 3 ขวบครึ่ง – 6 ขวบ โดยอาจารย์ที่เชี่ยวชาญจิตวิทยาโดยเฉพาะ วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งสถาบันดนตรี คือ เพื่อให้การพัฒนาทางดนตรีในประเทศไทยเป็นไปอย่างจริงจัง เป็นที่สร้างสรรค์ดนตรีและนักดนตรีที่มีคุณภาพรองรับผู้ที่สนใจจะพัฒนาด้านดนตรี และผู้ที่ต้องการจะเรียนดนตรีเพื่อความสนุกสนานทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งทางสถาบันมีการสอนดนตรีทุกประเภท และใช้วิธีการสอนดนตรีในทฤษฎีแนวใหม่ โดยหลักสูตร MLM นั้นมุ่งเน้นให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียนดนตรี เป็นหลักสูตรที่เขียนขึ้นเพื่อเตรียมการวิธีการสอนเปียโนสำหรับเด็ก พร้อมกันนั้นก็ได้พัฒนาทักษะการฟังไปพร้อมๆ กัน ในหลักสูตรถูกออกแบบมาเพื่อเตรียมความพร้อมระหว่างการฝึกฝนการเล่นดนตรีและความสนุกสนานควบคู่กันไป ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางโครงสร้างของดนตรี นอกจากนั้นยังเสริมความรู้ด้านประวัติศาสตร์และทฤษฎีดนตรีพื้นฐานควบคู่ไปด้วย โดยกิจกรรมทั่วไปของหลักสูตรประกอบไปด้วยการฟังเพลง ร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี และการเคลื่อนไหวเป็นหลัก ศูนย์กลางของหลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยของตุ๊กตาหมี (Beethoven Bear) และตุ๊กตาทู (Mozart Mouse) เป็นตัวละครเอกที่นำเด็กนักเรียนเข้าสู่บทเรียนดนตรีต่างๆ เช่น ใช้เป็นตัวแทนในเรื่องความแตกต่างของระดับเสียง คือ ใช้หนูแทนเสียงสูงหรือเสียงเล็ก และใช้หมีแทนเสียงต่ำหรือเสียงใหญ่ เป็นต้น ในแต่ละชุดนั้น หนังสือเรียนประกอบด้วย Music Lesson Book, Music Workbook และ Music Discovery Book

สำหรับ Music Lesson Book นั้น เป็นหนังสือที่นำไปสู่ความคิดใหม่ๆ ทางดนตรี คือการแนะนำและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง และเป็นเรื่องของการแสดงผลงานเพลงสั้นๆ ที่บรรเลงโดยเปียโน จากการอ่านและการฝึกฝนของนักเรียนที่เด็กๆ ได้จากการติดตามเรื่องราวของ Beethoven

Bear และ Mozart Mouse มีตุ๊กตาสัตว์ทั้ง 2 ชนิดทำจากผ้าเนื้อนุ่มมาใช้เพื่อเพิ่มความสนุกสนานสำหรับเด็กในการเรียน

Music Workbook คือหนังสือที่ถูกออกแบบหน้าระบายสีอย่างพิถีพิถัน เป็นส่วนที่เพิ่มเติมและนำเสนอเกี่ยวกับ Music Lesson มีจุดเด่นที่พิเศษ คือ เพื่อฝึกฝนการใช้และพัฒนาหูหรือการฟัง ระหว่างหนังสือทั้ง 2 เล่มนั้น มีการถ่ายทอดความรู้ถึงกันอย่างกลมกลืนโดยในส่วนที่เพิ่มเติมเน้นเน้นในเรื่องกิจกรรมการฟังที่ดี ที่จะช่วยพัฒนาโสตประสาทได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์

Music Discovery Book คือ หนังสือที่เป็นเพลงร้อง การฟังท่วงทำนอง และแนะนำเนื้อหาของเพลง เช่นเพลงพื้นเมืองที่ควรรู้จัก เพลงเด็กมาตรฐาน เพลงคลาสสิกที่น่าสนใจ เพลงมาร์ชที่ควรรู้จัก เพลงในละครสัตว์เพื่อความกระฉับกระเฉง นักเรียนสามารถฟังแผ่นซีดีก่อนเริ่มเรียนหนังสือเล่มนี้ได้ ทั้งนี้จะช่วยพัฒนาประสบการณ์ดนตรีผ่านการร้องเพลง การเคลื่อนไหว และปฏิกิริยาโต้ตอบจากรูปแบบจังหวะต่างๆ ด้านความซาบซึ้งทางดนตรีจะถูกส่งเสริมจากการเลือกเพลงมาใช้ เป็นการนำเด็กไปสู่โลกของดนตรีตามยุคสมัย แนวทำนองของการร้องเพลงเลือกใช้ได้ทั้งระบบซอลฟา หรือการร้องชื่อตัวโน้ต เพื่อช่วยผู้เรียนในการเรียนเรื่องระดับเสียง และค้นพบท่วงทำนองที่เป็นส่วนประกอบของดนตรี

สำหรับครูผู้สอนมีคู่มือที่อธิบายรายละเอียดการใช้แบบหน้าต่อหน้า มีการจัดวางไว้อย่างกระชับไม่สับสน และมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องทั้ง 3 เล่ม ครูควรต้องสอนด้วยความระมัดระวังในการพัฒนาและสร้างเสริมกำลังใจ เพลงที่เลือกสรรมาเป็นที่น่าสนใจและให้ฝึกอย่างชำนาญ การใช้แผ่นซีดีเป็นสิ่งจำเป็นและขาดไม่ได้ทั้งครูและนักเรียน เพื่อแสดงรายละเอียดให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และเด็กต้องมีกระเป๋าดนตรีในการนำอุปกรณ์การเรียนทุกอย่างมาให้ครบ โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ เข้าเรียนกับผู้ปกครองและมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 6 คน ซึ่งในหลักสูตรดังกล่าวจากหนังสือทั้ง 4 เล่ม อาจจำแนกการประเมินผลได้เป็นเล่มที่ 1 เด็กจะรู้จักตัวโน้ตและเล่นเพลงที่มีโน้ตตัวดำ ตัวขาว ตัวกลม ได้ ร้องเพลงได้ตรงจังหวะ เคลื่อนไหว ด้วยท่าทางที่ถูกต้อง เล่มที่ 2 นั้นจะเน้นเด็กให้รู้จักเรื่องชื่อโน้ต เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ การร้องเพลงด้วยเสียงที่ถูกต้องและตรงจังหวะมากขึ้น เล่มที่ 3 นั้นเน้นให้เด็กได้เล่นชิ้นคู่ต่างๆ มากขึ้น ร้องเพลงได้ตรงจังหวะและไพเราะขึ้น ส่วนในเล่มที่ 4 นั้นเด็กจะสามารถเล่นรวมมือได้อย่างสมบูรณ์

หลักสูตร MLM (Music for Little Mozarts) ประกอบด้วย

1. หนังสือแบบเรียน (ฝึกเล่น) เรียกว่า Music Lesson ชุดที่ 1-2-3-4
2. หนังสือแบบเรียน (ร้องเพลงและเคลื่อนไหว) เรียกว่า Music Discovery ชุดที่ 1-2-3-4

3. หนังสือแบบฝึกหัด เรียกว่า Music Workbook ชุดที่ 1-2-3-4

4. แผ่น CD 2 แผ่น ประกอบหนังสือ Music Lesson และ Music Discovery แต่ละชุด (คู่มืออย่างหนังสือภาพประกอบจากภาคผนวก ก)

5. ตุ๊กตาหมี (Beethoven Bear) ตุ๊กตาค้าง (Mozart Mouse) และแผ่นบอร์ดยึด 5 เส้น ขนาดเล็ก

คู่มือครู MLM (Music for Little Mozarts) ประกอบด้วย

1. แผนการสอน (Lesson Plans) เรียกว่า Teacher's Handbook ชุดที่ 1-2-3-4

2. Flash Cards คือ แผ่นบัตรคำ สัญลักษณ์ และรูปแบบจังหวะทางดนตรีชนิดต่างๆ

5.1.4 สรุปหลักสูตรของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

โครงสร้างหลักสูตรมุ่งพัฒนาการทางด้านดนตรีและร่างกาย โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ หลักสูตรของสถาบันดนตรีทั้ง 3 แห่ง มีประเด็นที่แตกต่างกัน คือ

1. หลักสูตรของโรงเรียนจินตการดนตรี เป็นหลักสูตรที่สร้างโดยคนไทย ผ่านการทดลองผิดถูก และได้มีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพเด็กไทยมากกว่า 14 ปี เช่น การปรับทฤษฎีการร้องเพลงโดยใช้สัญลักษณ์มือของโคดาไล (Kodály) เป็นการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายให้มีความแตกต่างกันจากระดับเสียง ตั้งแต่โน้ตตัว โด-ใช้มือจับหัวเข่า เร-ใช้มือแตะต้นขา มี-ใช้มือแตะส้นเท้า ฟา-ใช้มือจับเอว ซอล-ใช้มือแตะกลางอก ลา-ใช้มือแตะไหล่ ที-ใช้มือจับหู โดสูง-ใช้มือแตะกระหม่อม ผสมผสานกับการเคลื่อนไหวร่างกายแบบ Eurhythmics ของดัลโครซ (Dalcroze) และใช้เครื่องดนตรีของออร์ฟในเรื่องของระดับเสียง มีหนังสือและเทปประกอบการเรียนทั้งหมด 4 เล่ม/ 4 ม้วน โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 12 คน และอาจมีครูในชั้นเรียนได้ 2 คน กิจกรรมการเรียนนั้นครอบคลุมพัฒนาการทางด้านดนตรีและพัฒนาการทางร่างกายในทุกด้านแบบเท่าเทียมกัน เป็นโรงเรียนดนตรีเอกชนแห่งหนึ่งที่เปิดดำเนินการมาเป็นเวลานาน และการจัดหลักสูตรมีความคล้ายคลึงกับการจัดหลักสูตรมาตรฐานด้านทักษะดนตรีนานาชาติ (Performance Standards for Music ของ MENC = Music Educators National Conference) ซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรมาตรฐานตั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาลถึงเกรด 12 จนกระทั่งปัจจุบันถือว่าเป็นหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์หลักสูตรหนึ่ง

2. หลักสูตรของสถาบันดนตรีมีฟ้า เป็นหลักสูตรที่สร้างผสมผสานระหว่างคนต่างชาติและคนไทย โดยเน้นการร้องเพลง ซึ่งเด็กสามารถร้องออกเสียงและร้องในใจได้เป็นอย่างดี การเล่นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ และเน้นการเคลื่อนไหวของเด็กเป็นหลัก มีแนวคิดและทฤษฎี

เกี่ยวกับ Inner hearing ซึ่งเป็นการพัฒนาการได้ยินภายในหู ดังนั้นเพลงร้องจึงมีทั้ง 2 ภาษา คือ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เน้นทฤษฎีและการขับร้องโดยใช้สัญลักษณ์มือของโคดาไล (Kodály) อีกทั้งยังเน้นกิจกรรมเกี่ยวกับ Eurhythmics ของดาลโครซ(Dalcroze) และใช้จินตนาการซึ่งเลียนแบบเครื่องดนตรีของออร์ฟในเรื่องของระดับเสียง และยังเน้นถึงเพลงการเล่นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยไว้ด้วย แต่หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยนี้ไม่ค่อยเน้นกิจกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ ในดนตรี ทางสถาบันมีหนังสือและซีดีประกอบหลักสูตรทั้งหมด 2 เล่ม/ 2 แผ่น โดยในชั้นเรียน จะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 4-12 คน และอาจมีครูในชั้นเรียนได้ 2 คน หรือมากกว่า สถาบันดนตรีมีฟ้า เป็นโรงเรียนดนตรีที่เปิดดำเนินการในลักษณะกึ่งบริษัท โดยแยกออกมาเป็นโรงเรียนในสังกัดค่ายเทพ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) การจัดหลักสูตรนั้นมีแนวทางเดียวกันกับการจัดโปรแกรมดนตรีภาคบังคับของประเทศอังกฤษ ในเรื่องของการจัดกิจกรรมดนตรีทางด้านของการฝึกทักษะและปฏิบัติดนตรี ตลอดจนการนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ

3. สถาบันดนตรีเคพีเอ็น ใช้หลักสูตรของชาวต่างชาติ โดยขอลิขสิทธิ์มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในหลักสูตรเน้นการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด การเคลื่อนไหว การร้องเพลง และการฟังดนตรี มีตุ๊กตหมี (Beethoven Bear) และตุ๊กตหนู(Mozart Mouse) เป็นตัวละครเอกที่เป็นนิทานนำเด็กนักเรียนเข้าสู่บทเรียนต่างๆ และใช้เป็นตัวแทนในเรื่องความแตกต่างของระดับเสียงโดยใช้หนูแทนเสียงสูงและใช้หมีแทนเสียงต่ำ เน้นกิจกรรมเกี่ยวกับ Eurhythmics ของดาลโครซ (Dalcroze) การเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมงนั้นจะมีผู้ปกครองนั่งเรียนอยู่กับเด็กนักเรียนประจำเครื่องของแต่ละคน โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ เข้าเรียนกับผู้ปกครอง และมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 6 คน สำหรับหลักสูตรนี้ไม่เน้นการเรียนการสอนด้านการคิดสร้างสรรค์ในดนตรี โดยในหลักสูตรมีหนังสือและซีดีประกอบหลักสูตรทั้งหมด 4 เล่ม / 4 แผ่น สถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้นเป็นสถาบันดนตรีแห่งใหม่ที่มีชื่อเสียงภายในระยะเวลาสั้นๆ และใช้หลักสูตรลักษณะพิเศษจากสหรัฐอเมริกาและคล้ายกับหลักสูตร JMC ของโรงเรียนดนตรีสยามกลการ สถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่งนี้ มีหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คล้ายคลึงกัน

5.2 กระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน

กระบวนการและเทคนิคการสอนดนตรีของครูผู้สอนนั้น จำเป็นต้องวางแผนการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร เพื่อเป็นการลำดับขั้นการเรียนรู้ และจัดให้เป็นระบบระเบียบขั้นตอนให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อช่วยให้ครูมีแนวคิดหลักเป็นแนวทางในการสอน

ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด กระบวนการสอนของครูผู้สอน สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. แผนการสอน
2. เทคนิคการสอน
3. สื่อและอุปกรณ์การสอน
4. การวัดผลและประเมินผล
5. สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

5.2.1 สถาบันจินตการดนตรี

5.2.1.1 การสอนฟังสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

สถาบันจินตการดนตรีได้ใช้หลักสูตรที่ทางโรงเรียนสร้างขึ้นเอง ในการสอน กิจกรรมการฟังดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของทางสถาบันนั้น ในหลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการฟัง ในหลายลักษณะลงในแต่ละชั่วโมง แต่ละเนื้อหาแตกต่างกันไป คือ

1. ให้นักเรียนฝึกฟังเสียงสูง-ต่ำ ดัง-ค่อย เร็ว-ช้า
2. ฟังระดับเสียง ขึ้น-ลง ช้า-เสียง เช่น เสียงโน้ต ฟา-ลา-โด, โด-ลา-ฟา หรือการซ้ำเสียง

เช่น เร-เร-เร, ลา-ลา-ลา เป็นต้น

3. การแยกความแตกต่างของ Beat กับ Rhythm

4. การฟังแล้วแปลความหมายเป็นภาพลายเส้น (Graphic notation) คือ การฟังเสียงที่ตนได้ยิน จากนั้นใช้วิธีทำแบบฝึกหัดจากภาพลายเส้นที่มีสัญลักษณ์แตกต่างกัน โดยนักเรียนจะเป็นผู้เลือกภาพสัญลักษณ์ที่ตรงกับเสียงที่ได้ยิน (ดูภาคผนวก ข)

5. ฟังแล้วเขียนแบบเสียงที่ได้ยิน

6. การฟังเสียงของธรรมชาติ

7. การฟังประโยคคำถาม – คิดประโยคคำตอบ เช่น ครูถามว่าเครื่องดนตรีชนิดใดบ้าง ไม่ได้ทำด้วยไม้ หรือไม่ได้ใช้ไม้เป็นส่วนประกอบ แล้วให้เด็กคิดหาคำตอบเอง หรือใช้เพลงเป็นสื่อโดยครูถามว่าใครอยากเปลี่ยนเนื้อเพลงเป็นคำว่าอะไร แล้วให้นักเรียนคิดคำใหม่มาใส่เนื้อเพลง หรือใส่คำกลอนใหม่ตามจังหวะ เช่น กลอนเพลงเรื่องจังหวะคู่กัน (ดูภาคผนวก ข)

8. ฝึกให้นักเรียนฟังซึ่งกันและกัน โดยมีครูให้คำแนะนำ และเมื่อฟังเพื่อนเล่นแล้ว ต้องปรบมือให้ผู้แสดง เป็นการฝึกมารยาทและการนับถือซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการฟังในเล่มที่ 1 เป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาการฟัง ให้เด็กรู้จักจำแนกเสียงต่างๆ ของธรรมชาติ และสิ่งรอบตัวได้ เช่น เสียงสัตว์ต่างๆ เสียงฝนตก ลมพัด โดยเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาดนตรี ในเล่มที่ 2 พัฒนาการฟังในระดับที่ลึกขึ้น เด็กสามารถจำแนกเสียงต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ เช่น เสียงโลหะ ซ้อนส้อม เครื่องยนต์ เครื่องจักร เชื่อมโยงเสียงเหล่านี้เข้าสู่เนื้อหาดนตรี ให้นักเรียนรู้จักสังเกตเปรียบเทียบ นำไปสู่การถ่ายทอดออกมาเป็นภาพที่เป็นรูปลักษณะ

(2) เทคนิคการสอน

ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของแต่ละบุคคล และเรื่องที่จะสอน แต่สิ่งที่คล้ายคลึงกันของครูผู้สอนในทุกโรงเรียน คือ การตั้งคำถามหลังจากที่เด็กได้ฟังเสียงนั้นๆ ไปแล้ว และครูมักใช้เสียงสูง-ต่ำ นุ่มลึก ดึงให้ผู้เรียนมีความสนใจในการฟังมากขึ้น หรือคอยเรียกชื่อให้เด็กตอบคำถาม

การเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมงนั้น ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นเพลงเกี่ยวกับสัตว์ ครูจะส่งเสียงร้องของสัตว์ชนิดนั้นออกมา และให้นักเรียนบอกว่าเป็นสัตว์ชนิดใด หรือ ถ้าครูต้องการให้นักเรียนรู้จักแยกเสียงสั้นยาว ครูก็จะใช้วิธีส่งเสียงร้อง หรือเล่นเปียโน แล้วให้นักเรียนบอกว่าเป็นเสียงสั้นยาว หรือใช้วิธีทำแบบฝึกหัด ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้จัดทำแผนการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างสมบูรณ์ ซึ่งครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้ และยังสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามแต่เห็นสมควร

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนกำลังสอนเรื่องเสียง(พูด)วาวว.. วาวว.. วาว.. กับสัญลักษณ์ ใช้เสียงจู้ จู้ จู้ กับสัญลักษณ์ • • • ใช้เสียงลา..า..า (ลากยาว) ด้วยสัญลักษณ์ จากนั้นจึงให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดด้วยการฟังเสียงสุนัขเห่าสั้นๆ หรือ หอนยาวๆ ด้วยการใช้เสียงครุเห่า บ๊อ บ๊อ บ๊อ (แบบสั้นๆ) และใช้การหอนด้วยเสียง โส่ง โส่ง โส่ง บร้าว..ว...ว (ลากยาว) แล้วให้นักเรียนเลือกว่าได้ยินเสียงแบบใด จากสัญลักษณ์ภาพในแบบฝึกหัด (ดูแบบฝึกหัดจากภาคผนวก ข)

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนฟัง ส่วนใหญ่ใช้เสียงร้องของครูผู้สอน บางครั้งอาจใช้เครื่องดนตรี และบางครั้งอาจใช้เทปเพลงต่างๆ ขึ้นอยู่กับบทเรียนนั้นๆ สำหรับชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น ครูผู้สอนใช้เพียงเสียงร้องและเปียโนไฟฟ้าในการร้องเพลง และออกเสียงเพื่อให้เด็กฟังเสียงในการทำแบบฝึกหัดเท่านั้น

(4) การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลด้านการฟังของนักเรียนนั้น ในหลักสูตรได้มีการสร้างแบบฝึกหัดที่รองรับพัฒนาทักษะด้านการฟังอย่างมีระบบระเบียบ โดยนำสิ่งที่นักเรียนได้ยินอันเป็นนามธรรมมาแสดงผลโดยการทำแบบฝึกหัดให้ออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และมีใบประเมินผลในส่วนท้ายเล่มที่นักเรียนได้เรียน ในด้านทักษะการฟังเสียงเครื่องดนตรี การฟังระดับเสียง และเพลงเร็วช้าต่าง ๆ ดังนั้น ครูจึงสามารถรู้ได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ เพียงใด

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ในด้านการสอนทักษะการฟังนั้น สิ่งที่เป็นปัญหาคือ ด้านสมาธิในการฟังของเด็ก ซึ่งบางครั้งเด็กคุยกัน เล่นกัน หรือบางครั้งเด็กกำลังใช้สมาธิไปกับการจับสี การระบายลงภาพ การหาข้อ ทำให้ฟังเสียงที่ครูกำหนดให้ไม่ทัน

5.2.1.2 การสอนร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการร้องเพลงในดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตนาการดนตรีนั้น ในหลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการร้องลงในแต่ละชั่วโมงอย่างหลากหลาย เนื้อหาของเพลงแตกต่างกันไป มีทั้งเพลงที่เกี่ยวกับสัตว์ สิ่งของ, เครื่องดนตรี และมวลที่อยู่รอบตัวของเด็ก ทักษะที่สำคัญในการสอนร้องที่สำคัญ ประมวลจากหลักสูตรทั้ง 4 เล่ม คือ

1. การหาช่วงเสียงของเด็ก
2. การฝึกร้องโดยไม่มีดนตรีประกอบ เช่นการใช้เสียงครุร้องนำ เป็นต้น
3. ฝึกร้องแบบแต่งฉับพลัน โดยใช้เพนทาโทนิคสเกล (Pentatonic scale) และใช้พื้นฐานอัตราจังหวะ 2/4 4/4
4. การร้องโต้ตอบเป็นประโยคสั้นๆ อาจร้องกับครูผู้สอน หรือแบ่งกลุ่มแล้วร้องโต้ตอบกันก็ได้ (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ข)
5. การฝึกร้องดัง-เบา ช้า-เร็ว และ ดัง+ช้า ดัง+เร็ว เบา+ช้า เบา+เร็ว
6. ตบมือ ตบตัก พร้อมไปกับการร้องเพลง หรือกลอน

กิจกรรมการร้องเพลงในห้องเรียนนั้นยกตัวอย่างเช่น เพลงหอยทากน้อยน่ารัก เพลงแมงมุมลาย เพลงช้างตัวใหญ่ เพลงปูทะเล ฯลฯ เป็นเพลงเกี่ยวกับสัตว์และสิ่งมีชีวิตต่างๆ เพลงรถไฟแสนสนุก เพลงดื่กดอกนาฬิกา เพลงเล่นรำนะนาด้วยกัน ฯลฯ (ดูภาคผนวก ข) เป็นเพลงที่เกี่ยวกับสิ่งของ เกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่อยู่ในห้องเรียน นอกนั้นเป็นเพลงทั่วไปที่เด็กสามารถพบเห็นได้ เช่น เพลงมือสปรก เพลงเรดตบมือกัน เพลงเรามาแข่งเคาะกัน เพลงยามกลางคืน ฯลฯ

(ดูตัวอย่างจากภาคผนวก ข) ซึ่งเป็นเพลงที่เด็กเข้าใจได้ง่ายและมีอยู่รอบตัวเด็ก เพลงที่แต่งขึ้นมาในหลักสูตรนี้มีทั้งเป็นโน้ตเพลงอย่างสั้น 2-4 บรรทัด หรือไม่เกิน 16 ห้อง และยังมีการร้องตามบทกลอน โดยไม่ใช่โน้ตเพลง แต่เป็นลักษณะคล้ายการพูดให้เป็นจังหวะเท่าๆกัน ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้จัดทำแผนการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างสมบูรณ์ ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้ และยังสามารถปรับเปลี่ยนลำดับได้ตามแต่เห็นสมควร

กิจกรรมการร้องเพลงสำหรับเล่มที่ 1-2 นั้นมีการร้องเพลงที่ช่วยฝึกการเปล่งเสียง การใช้อักขระให้ชัดเจน รวมไปถึงการร้องเพลงประกอบท่าทาง สำหรับในเล่มที่ 2 นั้นการร้องเพลงเริ่มแทรกรายละเอียดในตัวดนตรีประกอบนิทาน เช่น นกในนิทานกำลังบินทางเรามาเสียงร้องของนกเริ่มดังขึ้น เมื่อนกบินออกไปไกลจากตัวเราเสียงของนกเริ่มเบาลง ใช้หลักการของความเป็นจริงจากธรรมชาติมาโยงเข้าสู่เนื้อหาดนตรีในเรื่องความดังเบา (Dynamics) สำหรับกิจกรรมการร้องเพลงสำหรับเล่มที่ 3-4 เด็กสามารถร้องเพลงประกอบท่าทางได้เป็นกลุ่ม มีการร้องสลับกลุ่มได้ร้องโต้ตอบกันได้

(2) เทคนิคการสอน

ในการสอนร้องเพลงนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีท่องเป็นกลอน เป็นจังหวะให้นักเรียนฟังก่อนอย่างช้าๆ แล้วจึงให้เด็กพูดตามที่ละประโยค และในบางเพลงที่เป็นเพลงร้องครูก็ใช้วิธีเดียวกันเมื่อเด็กสามารถพูดได้ทันตามจังหวะ จึงเริ่มใส่จังหวะและดนตรี โดยก่อนหน้านี้เด็กต้องทำการบ้านมาก่อนโดยต้องฟังเทปเพลงประกอบบทเรียนมาก่อน ดังนั้นเด็กจึงสามารถร้องเพลงได้อย่างรวดเร็ว

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนกำลังสอนร้องเพลง ตีกลอง เบา-ดัง โดยครูใช้วิธีท่องเป็นกลอนเป็นจังหวะ ทีละ 1 ประโยค แล้วให้เด็กพูดตามช้าๆ เมื่อร้องจบรอบแรกแล้วครูร้องเป็นทำนองตามจังหวะ ทีละ 1 ประโยค เมื่อเด็กพอร้องได้ 2-3 รอบแล้ว ลองให้นักเรียนถ้อยไม้และตีกลองไปด้วย โดยตีให้ตรงคำร้องว่า ตีเบา-เบา (เด็กต้องตีกลองให้เบามาก) และตีให้ตรงคำร้องว่า ตีดัง-ดัง (เด็กต้องตีกลองให้มีเสียงดัง) มีเนื้อเพลงร้องว่า

“...ตีกลอง ตีกลอง ตีเบา – เบา ตีกลอง ตีกลอง ตีเบา – เบา

ตีกลอง ตีกลอง ตีดัง – ดัง ตีกลอง ตีกลอง ตีดัง – ดัง...”

โดยที่ครูสามารถแทรกจังหวะเป็นส่วนเข้บ็ต 1 ขึ้นได้โดย แทรกคำร้องเป็น ตีเบา-เบา-เบา-เบา และ ตีดัง-ดัง-ดัง-ดัง และให้เด็กตีกลองให้ครบทุกคำที่ร้อง แต่เนื่องจากชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น เป็นการเริ่มเรียนเพลงนี้เป็นครั้งแรก เด็กสามารถทำตามจังหวะตัวคำ (๐) ตามปกติได้ทั้งร้อง และ การเล่นเครื่องดนตรี นอกจากนั้นเด็กสามารถร้องเพลงโดยแทรกคำในจังหวะเข้บ็ต 1 ขึ้นได้ แต่ยังตีกลองให้ตรงตามคำร้องไม่ทัน (ดูตัวอย่างเพลงในภาคผนวก ข)

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนร้องเพลงส่วนใหญ่ใช้เครื่องดนตรี ประเภท คีย์บอร์ด ซึ่งเป็นคีย์บอร์ดประเภทที่ทำเสียงได้หลายๆชนิด บางครั้งใช้เสียงครู๊ร้อง และบางครั้ง อาจใช้เทปเพลงต่างๆ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน สำหรับในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น สื่อและ อุปกรณ์ที่ครูใช้คือ เสียงร้องของครูและเปียโนไฟฟ้า สำหรับเพลงที่เป็นเพลงใหม่ ครูใช้เสียงร้อง อย่างเดียวก่อน สำหรับเพลงที่ใช้สอนนี้ มีการติกลอง ครูจะติกลองใหญ่มาวางตะแคงกลางห้อง ใน ขณะที่เด็กร้องเพลงไปก็จะมีการเดินรอบกลองเป็นวงกลม แล้วร้องติดต่อกันว่า “ตีเบา-เบา” และ “ตี ดัง-ดัง” พร้อมกัน

(4) การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลด้านการร้องเพลงของนักเรียนนั้น ในหลักสูตรได้ใช้วิธีการ แสดงออกด้านการร้อง โดยให้เด็กร้องเพลงเป็นกลุ่ม สำหรับการท่าทำประกอบเพลงนั้นมีบ้างเป็น บางเพลงขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเพลง และในกลุ่มที่เรียนเบื้องต้นนั้นเมื่อถึงกำหนดจัดคอนเสิร์ต ครูผู้สอนจึงจัดการแสดงด้านการร้องเพลงเป็นกลุ่ม และมีใบประเมินผลในส่วนท้ายเล่มที่นักเรียน ได้เรียน ในด้านทักษะการร้องเน้นการใช้คำในการร้องเพลงได้ชัดเจน เลียนแบบแนวทำนองได้ อย่างถูกต้อง และร้องอย่างมีชีวิตชีวา ตามความรู้สึกของเพลง ดังนั้น ครูจึงสามารถรู้ได้ว่านักเรียนมี ความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ เพียงใด โดยสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ในด้านการสอนทักษะการร้องนั้น สิ่งที่เป็นปัญหามาจากเรื่องสมาธิในการฟังของเด็ก ซึ่ง บางครั้งเด็กคุยกัน เล่นกัน ทำให้ฟังคำร้องจากครูไม่ชัด และบางครั้งขึ้นอยู่กับการพูดไม่ชัดตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน แต่พบไม่บ่อยนัก

5.2.1.3 การสอนเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตการดนตรีนั้น ในหลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะชนิดต่างๆ ลงในแต่ละ ชั่วโมงอย่างหลากหลาย บางเพลงเป็นการฝึกร้องเพลงประกอบการเล่นเครื่อง โดยมีทั้งเนื้อร้องและ ให้นักเรียนเป็นผู้ใส่เสียงเครื่องดนตรีแทรกเข้าไป เช่น เพลงฉันชอบเป่าขลุ่ย ตีกลองเบา ดัง หรือ อาจเป็นเพลงที่มีการร้องตามบทกลอน โดยไม่ใช้โน้ตเพลง แต่เป็นลักษณะคล้ายการพูดให้เป็น จังหวะเท่าๆกัน โดยก่อนการเล่นเครื่องดนตรีนี้เริ่มจากการใช้ร่างกายของตนเอง (Body) เช่น ตบมือ ตบตัก ตบเข่า ย่ำเท้า ภูมือ หลังจากนั้นจึงฝึกเข้าจังหวะ(Rhythm)โดยใช้ Rhythm stick เป็นไม้สองอัน

ทำให้เด็กไว้เคาะทั้งมือซ้ายและมือขวา ฝึกการดูผู้นำเพลงจากท่าทาง เช่นดัง เบา เร็ว ช้า ใครเล่นก่อนหลัง และฝึกฟังเครื่องของตัวเองและเพื่อน แล้วจึงพัฒนาไปตามลำดับขั้น คือ

1. เล่นเดี่ยว
2. เล่นกับเพื่อน เครื่องเหมือนกัน
3. เล่นกับเพื่อน เครื่องเหมือนกัน โต้ตอบกัน
4. เล่นกับเพื่อน เครื่องต่างกัน โต้ตอบกัน
5. เล่นเป็นลักษณะวงดนตรี เครื่องต่างกัน เล่นไม่เหมือนกัน จากเครื่อง 2-4 อย่าง

กิจกรรมการเล่นดนตรีในเล่มที่ 1 นั้นเริ่มจากการใช้ร่างกายของตนเอง เช่น ตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า ให้อยู่กับจังหวะ จากนั้นจึงเริ่มแนะนำให้เด็กรู้จักกับเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ พร้อมกับเคาะจังหวะอย่างง่ายๆ ในเล่มที่ 2 นั้นนักเรียนจะมีพัฒนาการในการใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะได้คล่องแคล่วขึ้น จากบทเพลงง่ายๆ ในแบบฝึกหัด ระดับเสียงที่ให้อยู่ในเพนทาโทนิคสเกล (โด-เร-มิ-ซอล-ลา) ในเล่มที่ 3-4 นั้นเน้นการเล่นเครื่องดนตรีมากขึ้น เด็กเริ่มเรียนรู้การเล่นเครื่องดนตรีเป็นวง ใช้ระดับเสียงกว้างขึ้นเป็นไดอาโทนิคสเกล (โด-เร-มิ-ฟา-ซอล-ลา-ที-โด) และเริ่มอ่านเครื่องหมายทางดนตรี

สำหรับการเรียนกิจกรรมด้านการเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะนั้น มีการแทรกเรื่องการอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรีอย่างง่าย เช่น เรื่องสัญลักษณ์ในระบบโคดา (PI = ที-ที ทา) โดยใช้รูปภาพ กระต่าย หนู แมว แทนสัญลักษณ์ในขั้นต้น ใช้ชื่อคำ 2 พยางค์ เช่น กระต่าย แทน PI (ที-ที) ใช้ชื่อคำ 1 พยางค์ เช่น แมว แทน I (ทา) ตัวอย่างเช่น (PI = ที-ที ทา) ครูจะติดรูปภาพบนบอร์ดสักหลาด รูปกระต่ายกับแมว เด็กต้องอ่านตามจังหวะเป็น “กระต่าย แมว” เป็นต้น หลังจาก que เด็กเริ่มเข้าใจ ครูจึงแทรกสัญลักษณ์ของโคดาตามปกติในบัตรคำ แล้วให้นักเรียนปฏิบัติซ้ำเป็นการโยงความเข้าใจจากรูปภาพ เสียง สัญลักษณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นไม่เน้นเรื่องการอ่านโน้ต เพราะเป็นภาษาที่ยากเกินวัยของผู้เรียน จึงเน้นการอ่านสัญลักษณ์อย่างง่าย เช่น รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ของโคดาดังกล่าว นอกจากนั้นยังแทรกองค์ประกอบของดนตรีเรื่องความดังเบา จังหวะ เร็วช้า ค่อยๆ ดังขึ้น (Crescendo) เข้าไปด้วย

โดยการเล่นเครื่องดนตรีนั้น ในหลักสูตรนำการใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะในระบบโคดามาใช้ เช่น PI (ที-ที ทา) เป็นต้น (ดูตัวอย่างจากภาคผนวก ค) ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้จัดทำแผนการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างสมบูรณ์ ซึ่งครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้ และยังสามารถปรับเปลี่ยนลำดับได้ตามแต่เห็นสมควร

(2) เทคนิคการสอน

ในการสอนทักษะการเล่นเครื่องดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตการดนตรีนั้น เริ่มจากการใช้อวัยวะในร่างกายเป็นเครื่องดนตรี เช่น ตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า ครูเป็นผู้ปฏิบัติให้นักเรียน ดูเป็นตัวอย่างในขั้นแรก จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม สำหรับการสอนเล่นเครื่องดนตรีชนิดอื่น ครูจะสอนวิธีการจับไม้ การจับเครื่อง และการเล่นที่ถูกวิธีให้ก่อน แล้วจึงให้นักเรียนปฏิบัติไปพร้อม เพื่อนและเพลงที่ร้อง จนกระทั่งสามารถเล่นเครื่องดนตรีทั้งเพลงได้เอง

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนกำลังสอนเครื่องดนตรีชื่อ “กิ้ง” ซึ่งเป็นครั้งแรกที่นักเรียนกลุ่มนี้ได้รู้จักกิ้งโดยเริ่มจากการนำกิ้งยกขึ้นให้ดูเป็นตัวอย่าง พร้อมกับ ตั้งคำถามก่อนว่าใครรู้จักเครื่องดนตรีชนิดนี้บ้างพร้อมกับแนะนำชื่อเครื่องดนตรี ซึ่งครูผู้สอนเน้น ให้เด็กเรียกให้ถูก และอธิบายว่าทำมาจากเหล็ก จากนั้นครูสอนวิธีจับด้วยการจับเชือกของกิ้งด้วย มือซ้าย และจับไม้ตีด้วยมือขวา (กรณีนี้เด็กในห้องดนตรีทั้งหมดจึงไม่มีปัญหา) ให้นักเรียน 2-3 คนลองจับเครื่องและตี ครูผู้สอนกล่าวว่าถ้าใครที่ถนัดซ้ายหรือเขียนหนังสือมือซ้ายก็ให้จับไม้ตี คนละด้านได้ หลังจากนั้นครูสอนวิธีตีที่ถูกต้องด้วยการตีตรงกลางของด้าน ของสามเหลี่ยม ซึ่งจะ เป็นด้านขวาหรือตรงกลางก็ได้ (สำหรับเด็กถนัดซ้ายให้ตีด้านซ้ายหรือตรงกลางเช่นเดียวกัน) และ แนะนำว่าไม่ควรใช้นิ้วมือข้างที่จับเชือกมาจับโคนเหล็กที่จะตี เพราะจะทำให้ตีแล้วได้เสียงไม่ใส ซึ่งครูทำให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียนเปรียบเทียบ หลังจากนั้นครูผู้สอนให้เด็ก ผลัดกันเล่นเครื่องทีละคน

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

เครื่องดนตรีของโรงเรียนจินตการดนตรีมีหลายชนิด แบ่งเป็น

1. อุปกรณ์สำหรับครู ได้แก่ เครื่องเสียงและเปียโนของครูผู้สอน
2. อุปกรณ์สำหรับนักเรียน เช่น กรับ กระพรวน ขลุ่ย กิ่ง รำมะนา ลูกแซ็ก เป็นต้น (ดู ภาพผนวก ก)

ทางโรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ให้นักเรียน 8-12 ชิ้น ยกเว้น ขลุ่ยกลองใหญ่ และชุด เครื่องดนตรีออร์ฟ ส่วนสื่ออื่นๆ เช่น การวาดภาพประกอบในชั้นเรียน การทำบัตรคำ บัตรภาพ ครูเป็นผู้หาและจัดทำสื่อเอง จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนใช้กิ้ง เป็นสื่อในการเรียนเบื้องต้น เพื่อให้เด็กทำความรู้จักกับรูปร่างหน้าตา, เสียง, วัสดุที่ใช้ทำ และวิธีการ ใช้เครื่องดนตรี

(4) การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลด้านการเล่นเครื่องดนตรีของนักเรียนนั้น ในหลักสูตรได้ใช้วิธีการ แสดงออกด้านการเล่น โดยให้เด็กเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ เป็นกลุ่ม และในกลุ่มที่เรียนเบื้องต้น

นั้นเมื่อถึงกำหนดจัดคอนเสิร์ต ครูผู้สอนอาจจัดการแสดงด้านการเล่นเครื่องดนตรี โดยให้เล่นเครื่องดนตรีชนิดเดียวกันเป็นกลุ่ม และมีใบประเมินผลในส่วนท้ายเล่มที่นักเรียนได้เรียน ในด้านทักษะการเล่นเครื่องดนตรีนั้น เน้นการจับเครื่องดนตรีได้อย่างถูกต้อง เล่นเข้าจังหวะที่กำหนดได้ สามารถคิดจังหวะใหม่ๆ ได้ และเลียนแบบจังหวะจากเพื่อนและครูได้ ดังนั้น ครูจึงสามารถรู้ได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ เพียงใด โดยสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ปัญหาการเรียนการสอนการเล่นเครื่องดนตรีนั้นมีไม่มาก เพราะเด็กนักเรียนค่อนข้างให้ความสนใจกับเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ มาก ปัญหาที่อาจเกิดในระหว่างการสอน คือ การที่เด็กได้เล่นเครื่องดนตรีชนิดใหม่ที่ต่างกัน เด็กอาจแย่งกัน หรือบางครั้งเมื่อเด็กมีเครื่องดนตรีอยู่กับมือแล้วไม่ให้ความสนใจกับสิ่งอื่นๆ อีก

5.2.1.4 การสอนการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการเคลื่อนไหวในดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตนาการดนตรีนั้น ในหลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการเคลื่อนไหวไปพร้อมกับการร้องเพลงลงในแต่ละชั่วโมงอย่างหลากหลาย เนื้อหาของเพลงแตกต่างกันไป มีทั้งเพลงที่เกี่ยวกับสัตว์ สิ่งของ, เครื่องดนตรี และมวลที่อยู่รอบตัวของเด็ก ทักษะที่สำคัญในการสอนการเคลื่อนไหว ประมวลจากหลักสูตรทั้ง 4 เล่มคือ

1. เริ่มจากการใช้ร่างกายทำจังหวะ เช่น ตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า โดยอยู่กับที่ ทั้งแบบอิสระและถูกบังคับด้วยจังหวะ ซึ่งเด็กต้องสามารถทำจังหวะตามทำนอง และจังหวะ Even beat ของทุกๆ เพลงได้

2. เคลื่อนไหวร่างกายโดยอยู่กับที่ ค้นหาที่ว่างรอบตัว ใช้ท่าทางเข้าช่วย เช่น การยืดตัว หดตัว กว้างออก แคบเข้า ทั้งแบบอิสระและถูกบังคับด้วยจังหวะ

3. เคลื่อนไหวออกจากที่ของตนเอง มีหลายวิธี เช่น การก้าว การกระโดด เป็นต้น

4. เคลื่อนไหวเลียนแบบธรรมชาติ

5. เคลื่อนไหวตามเสียงที่ได้ยิน เรื่อง Texture ของเสียง เช่นการเคาะไม้ เคาะโลหะ

6. เคลื่อนไหวจากเรื่องเสียงที่ ดังกว่า เบากว่า และเรื่องเสียงสูงต่ำ

7. เคลื่อนไหวตามจังหวะ เช่น เดินช้า เดินธรรมดา วิ่ง ควบ กระโดด แกว่งตัว โยกตัว กระโดดแบบ Hop กระโดดแบบ Skip

8. เคลื่อนไหวตามแนวทำนอง เป็นการเคลื่อนไหวไปตามประโยคเพลง เช่น การเปลี่ยนทิศทาง รือ ขดตัวขึ้น เปลี่ยนท่าทาง หรือนำหนักที่ออกมา

9. เคลื่อนไหวตามฟอร์มของเพลง คือ มีการกำหนดท่าทางการเคลื่อนไหวให้เข้ากับฟอร์มของเพลง แต่ไม่เน้นการเข้าจังหวะมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเกร็ง ด้านจังหวะแต่ให้ทำอย่างผ่อนคลาย สนุกสนาน ทำบ่อยๆ สม่่าเสมอ เด็กจะค่อยๆ จับจังหวะนั้นได้เอง

10. เคลื่อนไหวสร้างสรรค์ เป็นการเคลื่อนไหวโดยที่ผู้เคลื่อนไหวคิดท่าทางออกมาเอง หรืออาจได้รับคำสั่งให้คิดท่าทาง ทั้งแบบที่ไม่ถูกกำหนดด้วยแบบแผนทางดนตรี และแบบที่ถูกดนตรีเป็นตัวนำความรู้สึกและความคิดสร้างสรรค์ ความคิดที่ผ่อนคลายเด็กด้วยท่าทางง่ายๆ จะนำไปสู่ท่าทางสร้างสรรค์

กิจกรรมการเคลื่อนไหวในเล่มที่ 1 นั้น มีกิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะโดยใช้ท่าทางพื้นฐาน เช่น การเดินในลักษณะต่างๆ การวิ่ง การกระโดด ให้เข้ากับเสียงดนตรีและจังหวะที่สร้างขึ้น สำหรับในเล่มที่ 2 นั้นการเคลื่อนไหวมีความละเอียดมากขึ้น การใส่ท่าทางในบทเพลงสัมพันธ์กับบทเพลงมากขึ้น สำหรับในเล่มที่ 3-4 นั้น การเคลื่อนไหวประกอบเพลงจะสอดแทรกความคิดสร้างสรรค์ต่อไปอย่างสม่ำเสมอ

กิจกรรมการเคลื่อนไหวในห้องเรียนนั้น ต้องใช้พื้นที่ในห้องเรียนอย่างคุ้มค่าที่สุด และต้องสอนให้เด็กทำแฉะแบบต่างๆ และวงกลมแบบต่างๆ บทเพลงที่ใช้เป็นเพลงที่เด็กเข้าใจได้ง่าย และมีอยู่รอบตัวเด็ก เพลงที่แต่งขึ้นมาในหลักสูตรนี้มีทั้งเป็นโน้ตเพลงอย่างสั้น 2-4 บรรทัด หรือไม่เกิน 16 ห้อง ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้จัดทำแผนการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างสมบูรณ์ ซึ่งครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้ และยังสามารถปรับเปลี่ยนลำดับได้ตามแต่เห็นสมควร

(2) เทคนิคการสอน

ในการสอนการเคลื่อนไหวนั้น ครูผู้สอนเริ่มจากใช้วิธีท่องเป็นกลอน เป็นจังหวะให้นักเรียนฟังก่อน แล้วจึงให้เด็กพูดตามทีละประโยค พร้อมกับทำท่าประกอบ และในบางเพลงที่เป็นเพลงร้องครูก็ใช้วิธีเดียวกัน เมื่อเด็กสามารถร้องหรือพูดได้ทันตามจังหวะ จึงเริ่มใส่จังหวะและดนตรี โดยทำท่าประกอบซ้ำๆ หลายๆ รอบ โดยก่อนหน้าเด็กต้องทำการบ้านมาก่อนโดยต้องฟังเทปเพลงประกอบบทเรียนมาก่อน ซึ่งสามารถทำให้เด็กร้องเพลงได้อย่างรวดเร็ว

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนสอนกิจกรรมการเคลื่อนไหวในหลายเพลง เช่น เพลง Brother John Dance และให้ฟังเพลงบรรเลงจากแผ่นซีดี โดยในเพลง Brother John Dance นั้น ครูเปิดซีดีเพลง ส่วนตัวครูผู้สอนนั้นเข้ามาจับกลุ่มกับเด็กนักเรียนโดยจับเป็นวงกลมพร้อมกับขำเท้าเดินเข้าวงกลม, ถอยออกจากวงกลม, หมุนตัวตามเข็มนาฬิกา, คบมือ, เขย่งเท้าวิ่งเข้าวง, เขย่งเท้าถอยออกจากวง, หมุนตัวตามเข็มนาฬิกา และคบบมือตามจังหวะ ตาม

โน้ตเพลงแต่ละท่อน (ดูตัวอย่างเพลงจากภาคผนวก ข) สำหรับเพลงบรรเลงอื่นๆ ที่ครูผู้สอนยกตัวอย่างมานั้น ในช่วงนี้ครูผู้สอนใช้การเปิดซีดีเช่นเดียวกัน เพลงบรรเลงดังกล่าวเป็นเพลงที่บรรเลงด้วยกีตาร์ ที่มีเสียงนุ่มนวลและต่อเนื่อง ครูปิดไฟในห้องเรียน พร้อมกับแจกริบบิ้นให้นักเรียนคนละ 1 เส้น ซึ่งเป็นริบบิ้นยาวประมาณ 1 เมตร โดยให้นักเรียนเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ซึ่งเด็กอาจหมุนมือไปทางใดก็ได้ ลากไปทางใดก็ได้ แต่ต้องทำให้นุ่มนวลเหมือนเสียงเพลงที่ได้ยิน

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนการเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่ใช้เครื่องเสียง และเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด ซึ่งเป็นคีย์บอร์ดประเภทที่ทำเสียงได้หลายๆชนิด โดยเริ่มจากใช้เสียงครูร้องนำก่อนพร้อมทำท่าประกอบ และบางครั้งอาจให้พูดหรือร้องเพลงให้เป็นก่อนแล้วจึงให้เด็กคิดท่าทางประกอบเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับครูผู้สอน

(4) การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลด้านการเคลื่อนไหวของนักเรียนนั้น ในหลักสูตรได้ใช้วิธีการแสดงออกด้านการเคลื่อนไหว โดยให้เด็กได้ร้องเพลงพร้อมกับทำท่าประกอบเป็นกลุ่ม ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเพลง และในกลุ่มที่เรียนเบื้องต้นนั้นเมื่อถึงกำหนดจัดคอนเสิร์ต ครูผู้สอนจึงจัดการแสดงด้านการร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม และมีใบประเมินผลในส่วนท้ายเล่มที่นักเรียนได้เรียน ในด้านทักษะการเคลื่อนไหว คือ ต้องเคลื่อนไหวอย่างมีความรู้สึกร่วมในบทเพลง สามารถทำท่าเข้ากับจังหวะได้อย่างถูกต้อง และรักษารูปแบบได้อย่างคงที่ ดังนั้น ครูจึงสามารถรู้ได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ เพียงใด โดยสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ในด้านการสอนทักษะการเคลื่อนไหวนั้น สิ่งที่เป็นปัญหามาจากเรื่องสมาธิในการฟังของเด็ก ซึ่งบางครั้งเด็กคุยกัน เล่นกัน ทำให้ฟังคำอธิบายจากครูไม่ชัด ว่าครูต้องการให้ทำอะไร และบางครั้งขึ้นอยู่กับสรีระตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน แต่พบไม่บ่อยนัก

5.2.1.5 การสอนการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ในดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันจินตนาการดนตรีนั้น ในหลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมกับกิจกรรมการเคลื่อนไหว การร้องเพลง และการสอนเรื่องจังหวะลงในแต่ละชั่วโมงอย่างหลากหลาย เนื้อหาของเพลงแตกต่างกันไป มีทั้งเป็นการพูดตามจังหวะแบบทกลอน การตอบจังหวะ มีทั้งเพลงทั่วไปที่เกี่ยวกับสัตว์ สิ่งของ, เครื่องดนตรี และมวลที่อยู่รอบตัวของเด็ก ทักษะที่สำคัญในการสอนการคิดสร้างสรรค์ คือ

การใช้ประสบการณ์เดิมของเด็กผสมกับความรู้ใหม่ เช่น การหาคำให้ตรงจังหวะ การคิดทำทางประกอบเพลงใหม่ๆ หลังจากที่ทำทำบังคับของเพลงแล้ว เป็นต้น (ตัวอย่างเพลงภาคผนวก ข)

กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ในหลักสูตรของสถาบันจินตการดนตรี เริ่มในช่วงปลายเล่มที่ 1 เริ่มจากการคิดจังหวะ $\Pi \mid \Pi \mid$ (ที-ที ทา ที-ที ทา) วางสลับกันไปมา หรือการเลือกเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ มาใช้ประกอบเพลงอย่างง่าย เป็นต้น สำหรับในเล่มที่ 2 เป็นต้นไป มีการให้นักเรียนช่วยคิดจังหวะในเพลงใหม่ คิดคำร้องใหม่ๆ มาประกอบเพลงด้วย

(2) เทคนิคการสอน

การสอนคิดสร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กมีพื้นประสบการณ์น้อย การคิดคำ หรือผสมคำใหม่ตามจังหวะจึงถือเป็นเรื่องท้าทายสำหรับเด็กวัยนี้ ครูผู้สอนมักใช้การยกตัวอย่างให้นักเรียนดูหลายๆ รอบ แล้วให้นักเรียนช่วยกันคิดยกตัวอย่างเช่นกลอนเพลงเรามาแข่งเคาะกัน โดยให้เด็กคิดคำใหม่ๆ ให้ตรงจังหวะที่บังคับ เป็นต้น (ดูตัวอย่างเพลงที่ภาคผนวก ข) โดยไม่เจาะจงเป็นรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น สำหรับการคิดทำทางประกอบเพลงใหม่ๆ เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ทำได้ดีอยู่แล้ว

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนสอนเรื่องจังหวะในระบบสัญลักษณ์ของโคคาย เช่น $\mid \mid \Pi \mid$ (ทา ทาที-ที ทา) หรือ $\mid \mid \mid \square$ (ทา ทา ทา อึง) โดยใช้บอร์ดสักรูปภาพแทนสัญลักษณ์ในขั้นแรก เช่น $\mid$ (ทา) ใช้รูปผีเสื้อ, Π (ที-ที) ใช้รูปผึ้ง(ที่เล็กกว่า), $\square$ (อึง) ใช้รูปใบไม้ เป็นต้น อาจให้เหตุผลว่าผึ้งและผีเสื้อชอบกินน้ำหวานจากดอกไม้แต่เมื่อเจอใบไม้ ก็เลยอึง เป็นต้น (ครูท่านอื่นๆ อาจใช้ภาพนอกเหนือจากนี้ได้ตามใจชอบ) จากนั้นให้เด็กตอบจังหวะพร้อมกับพูดทา, ที-ที ไปพร้อมกับตบมือตามครูในขั้นแรก เมื่อเด็กพอทำได้ครูจึงลองเรียกให้เด็ก คนหนึ่งมาสลับตำแหน่งของจังหวะบนบอร์ดสักรูปภาพ แล้วจึงให้เพื่อนทั้งห้องช่วยกันตอบจังหวะตามที่เด็กคนนั้นคิดขึ้นใหม่ แล้วจึงนำเข้าสู่วัตรคำ โดยเป็นบัตรคำที่แสดงสัญลักษณ์ของโคคาย ดังเช่น $\mid \mid \Pi \mid$ เป็นต้น และยังสามารถให้เด็กเป็นคนเลือกบัตรคำให้ครูได้เองด้วย หรือบางครั้งอาจให้เด็กบอกแล้วครูเขียนลงบนกระดานไวท์บอร์ด แล้วจึงให้นักเรียนคนอื่นๆ ตบมือตามจังหวะ ที่เพื่อนคิดใหม่

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนการคิดสร้างสรรค์ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมนั้นๆ เช่น ถ้าสอนเรื่องจังหวะ อาจต้องใช้ทั้งกระดานสักรูปภาพ ปากกาและกระดานไวท์บอร์ด แผ่นภาพแทนสัญลักษณ์ของโคคาย(ผีเสื้อ, ดอกไม้) ถ้าสอนเรื่องคิดคำกลอนเพลงใหม่ๆ อาจใช้เฉพาะเสียงร้องของครู (อาจแทรกจังหวะด้วยรามะนา) สำหรับกิจกรรมเพื่อให้เด็กสร้างสรรค์จากการเคลื่อนไหวส่วนใหญ่ใช้เครื่องเสียง ซึ่งบางครั้งครูอาจหาซิติ เสียงดนตรีแปลกๆ มาเอง และ

เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด ซึ่งเป็นคีย์บอร์ดประเภทที่ทำได้หลายชนิด บางครั้งเริ่มจากใช้เสียงครูว์ร่อนำก่อนพร้อมทำทำประกอบ แล้วจึงให้นักเรียนร้องตามพร้อมกับคิดทำทางประกอบเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเชี่ยวชาญของเด็กและการแนะนำของครูผู้สอน

(4) การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนนั้น ในหลักสูตรได้ใช้วิธีการผสมผสานไปกับการแสดงออกด้านการร้อง การตอบจังหวะและการเคลื่อนไหว โดยให้เด็กได้คิดคำร้อง คิดจังหวะ หรือทำทางเองบางครั้งเมื่อเห็นว่าเด็กคิดได้เหมาะสม อาจใส่จังหวะหรือคำร้องนั้นแล้วให้เด็กทุกคนตอบจังหวะหรือร้องตาม พร้อมทำทำประกอบเป็นกิจกรรมวงกลมหน้าชั้นเรียน และมีใบประเมินผลในส่วนท้ายเล่มที่นักเรียนได้เรียน โดยมีหัวข้อด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ คือ การคิดคำใหม่ๆ มาแทนคำเดิมได้ หรือสามารถคิดแต่งทำทางให้เข้ากับเพลงที่ได้ยิน และบางครั้งต้องสามารถใช้เครื่องมือเคาะจังหวะมาประกอบเพลงให้แตกต่างออกไปได้ ดังนั้น ครูจึงสามารถรู้ได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ เพียงใด โดยสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ในด้านการสอนทักษะการคิดสร้างสรรค์นั้น สิ่งที่เป็นปัญหามาจากความอ่อนประสบการณ์ของเด็ก คือรู้จักคำไม่มาก และความไม่กล้าแสดงออกของเด็ก บางครั้งเด็กอาจทำตามเพื่อน จึงทำให้ไม่เกิดความคิดใหม่ๆ

5.2.2 สถาบันดนตรีมีฟ้า

5.2.2.1 การสอนฟังสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

สถาบันดนตรีมีฟ้าได้สร้างหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็ก โดยคุณแอนดรูว์ และ คุณขวัญใจ อีลิย์ สำหรับการจัดแผนการสอนขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคน สำหรับโรงเรียนภายนอกมีการนัดประชุมครู เรื่องการวางแผนการสอนตลอดภาคการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนจึงมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา ส่วนใหญ่การฟังเพลงของนักเรียนนั้นได้จากการฟังเพลงร้องจากแผ่นซีดี และการฟังเพลงต่างๆ ที่ครูจัดให้สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนไหว และสามารถเพิ่มเติมได้ตามแต่เห็นสมควร การสอนเกี่ยวกับเรื่องการฟังให้เด็กนั้น โดยส่วนใหญ่เด็กจะได้ฟังเสียงต่างๆ จากการสอนร้องเพลงเป็นหลัก อาจเป็นเสียงร้องของครู เสียงเครื่องดนตรี เช่น เปียโน, ไวโอลิน, เชลโล ซึ่งเล่นเป็นแนวทำนองเดียวให้นักเรียนร้องตาม หรือการฟังเสียงเครื่องดนตรีเพื่อแนะนำให้ได้รู้จักเครื่องดนตรีต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลำดับกิจกรรมที่ครูผู้สอนตั้งไว้ในแต่ละชั่วโมง

กิจกรรมการฟังดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้า นั้น ส่วนใหญ่เด็กได้ฟังการร้องเพลงจากครูผู้สอน ในหนังสือเรียนเล่ม 1 นั้น เด็กจะได้ฟังเสียงร้องของครูเป็นหลักในการฝึกร้องเพลง และฟังเสียงเพลงบรรเลงประกอบการเคลื่อนไหว บางครั้งอาจมีเนื้อร้องประกอบ ส่วนใหญ่การฟังในระยะแรกเป็นการฟังคำแนะนำของครู เมื่อถึงระดับหนึ่งครูจึงเริ่มให้ฟังเสียงเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ พร้อมทำท่าเล่นเครื่องดนตรีประกอบเสียงที่ได้ยินว่าเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า สี ตี ฯลฯ สำหรับแบบเรียนในเล่มที่ 2 นั้นการฟังเพลงจะรวมไปกับการทำลีลาประกอบเพลง การฟังของสถาบันดนตรีมีฟ้า นั้นแตกต่างกับสถาบันจินตการดนตรี เพราะสถาบันดนตรีมีฟ้า นั้นเน้นการฟังเสียงและประเภทของเครื่องดนตรีเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นยังเน้นให้เด็กฟังเพลงเพื่อการเคลื่อนไหวท่าประกอบ ซึ่งสถาบันจินตการดนตรีเน้นการฟังในเรื่ององค์ประกอบของดนตรี เช่น เรื่องดัง-เบา จังหวะเร็ว-ช้า ค่อยๆ ดังขึ้น (crescendo) เป็นต้น

(2) เทคนิคการสอน

ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของแต่ละบุคคล แต่สิ่งที่คล้ายคลึงกันของครูผู้สอนในทุกโรงเรียน คือ การตั้งคำถามหลังจากที่เด็กได้ฟังเสียงนั้นๆ ไปแล้ว และครูมักใช้เสียงสูง-ต่ำ นุ่มลึก ดึงให้ผู้เรียนมีความสนใจในการฟังมากขึ้น บางครั้งครูอาจใช้การเปรียบเทียบจากประสบการณ์เดิมของนักเรียนมาเป็นส่วนประกอบ

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนกำลังดำเนินทวนประกอบกับการแนะนำเครื่องดนตรี ซึ่งเมื่อครูดำเนินทวนไป ก็จะมีการแนะนำเครื่องดนตรีที่กล่าวถึงไว้ด้วย แล้วครู

ก็จะเปิดเทปเพลงให้ฟังเสียงเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ทีละชนิด เช่น ฟลูต, ทรัมเปต, แซกโซโฟน, กลองเป็นต้น แล้วให้นักเรียนดูรูปร่างเครื่องดนตรีจากของเล่นพลาสติก (พลาสติกนั้นมีรูปร่างลักษณะเหมือนเครื่องดนตรี) พร้อมทั้งทำท่าเล่นเครื่องดนตรีเหมือนตัวการ์ตูนในนิทาน ในขั้นสุดท้ายนั้นในนิทานเป็นการบรรเลงรวมวงของตัวการ์ตูน เช่นเดียวกับในเทปเพลงสุดท้ายนั้นเป็นเพลงบรรเลงวงดุริยางค์ในลักษณะของวงโยชวาทิต แล้วจึงให้เด็กเลือกเครื่องดนตรีที่ตนเองสนใจ แล้วเดินเป็นวงกลมพร้อมกับทำท่าเล่นเครื่องดนตรีนั้นๆ จากการสอบถามครูผู้สอนทราบว่า ชุดหนังสือและของเล่นพลาสติกเป็นของส่วนตัวที่นำมาจากต่างประเทศของครูผู้สอนเอง แต่อุปกรณ์ชุดดังกล่าวสามารถใช้ได้ตามหลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีอยู่ในเล่ม 2

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนฟัง ส่วนใหญ่ใช้เครื่องดนตรี ประเภทคีย์บอร์ด ซึ่งเป็นคีย์บอร์ดประเภทที่ทำเสียงได้หลายๆชนิด บางครั้งใช้เสียงครู้อิ่ง และบางครั้งอาจใช้เทปเพลงต่างๆ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน

สำหรับกิจกรรมการฟังในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น มีอุปกรณ์ที่ใช้ คือ หนังสือนิทาน เทปเพลงประกอบนิทาน เครื่องเล่นเทป และของเล่นพลาสติกรูปเครื่องดนตรี

(4) การวัดผลและประเมินผล

ในการสอนการฟังนั้นในหลักสูตร ไม่เน้นการแสดงออกเป็นรูปธรรม แต่ผู้สอนมักใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการวัดและประเมินผล ว่าเด็กสามารถทำได้หรือไม่ มีผลการตอบสนองจากเด็กอย่างไร หลังจากทีครูสอนร้องเพลง สอนการเคลื่อนไหว หรือแนะนำการเล่นเครื่องดนตรีไปแล้ว

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

เด็กในกลุ่มมีจำนวนมาก (โรงเรียนภายนอก) ทำให้มีสมาธิในการฟังน้อย และคุยกันเองมาก แต่เด็กส่วนใหญ่มักทำตามเพื่อน ถ้าเพื่อนทำได้และได้รับคำชม จึงอยากทำได้บ้าง สำหรับการเรียนการสอนภายในโรงเรียนนั้นไม่ค่อยมีปัญหาในการเรียนการสอน

5.2.2.2 การสอนร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการร้องเพลงในดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้าเน้นการวางแผนการสอนขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคน สำหรับโรงเรียนภายนอกมีการนัดประชุมครู เรื่องการวางแผนการสอนตลอดภาคการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนจึงมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา และสามารถเพิ่มเติมได้ตามแต่เห็นสมควร เช่น เพลงสวัสดี

เพลง Hello เป็นต้น ซึ่งเพลงทักทายในตอนแรกนั้นก็แตกต่างกันไปแล้วแต่การกำหนดของครูแต่ละคน ในหลักสูตรของมีฟ้านั้นเริ่มจากเทคนิคของ Solfage โดยเริ่มจากโน้ตซอล-ลา, ซอล-มี และสัญลักษณ์มือ และเนื้อเพลงในบทเรียนนั้น เป็นเพลงที่แต่งคำร้องและทำนองจากโน้ตซอล-ลา, ซอล-มี (ดูจากภาคผนวก ข และภาคผนวก ค) นอกจากนั้นหลักสูตรยังแทรกเพลงร้องและกิจกรรมทางวัฒนธรรมไว้ด้วย เช่น เพลงมอญซ่อนผ้า วีรีข้าวสาร หรือเพลงไทยอมตะสมัยเก่า เช่น เพลงบัวขาว เพลงสามัคคีชุมนุม เพลงตามองตา เป็นต้น และยังมีเพลงพื้นเมืองของต่างชาติด้วย เช่น เพลง Old Macdonald เพลง Twinkle, twinkle little star เป็นต้น (ดูจากภาคผนวก ข) โดยการสอนใช้วิธีฟังและสอนจากแผ่นซีดี หรือการเล่นคีย์บอร์ด ทั้งนี้ทางหลักสูตรไม่มีตัวอย่างโน้ตเพลงในหนังสือแบบเรียน (ดูตัวอย่างหนังสือจากภาคผนวก ข)

กิจกรรมการสอนร้องเพลงทั้ง 2 เล่ม มีลักษณะคล้ายกัน เพียงแต่มีลักษณะที่พัฒนาขึ้นตามลำดับ เริ่มจากโน้ต 2 ตัว คือ ซอล-มี ร้องโดยใส่เนื้อเพลง จากนั้นจึงเพิ่มเป็นโน้ต 3 ตัว คือ ซอล-มี-ลา ร้องโดยใส่เนื้อเพลงเช่นกัน อยู่ในเพนทาโทนิคสเกลเช่นเดียวกับสถาบันจินตนาการดนตรี มีทั้งเพลงภาษาไทยและภาษาอังกฤษสลับกันไป เมื่อถึงเล่ม 2 นักเรียนจะได้เรียนเพลงที่ตนคุ้นเคยมากขึ้น เช่น เพลง Happy birth day เป็นต้น และรายละเอียดในการร้องเพลงนั้นนำไปสู่ไดอาโทนิคสเกลในช่วงหลัง พร้อมกับทำสัญลักษณ์มือประกอบการร้องไปด้วย ทั้งนี้ในหลักสูตรฝึกนักเรียนสามารถร้องโน้ตบันไดเสียงใดก็ได้ (Move Do)

(2) เทคนิคการสอน

เทคนิคการสอนร้องเพลงนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคน ส่วนใหญ่เทคนิคในการสอนร้องเพลงนั้นเริ่มจากกิจกรรมวงกลม ครูร้องได้ตอบกับนักเรียน การสอนร้องเพลงนั้นเริ่มจากครูต้องร้องเพลงให้เด็กฟังก่อน แล้วจึงให้เด็กร้องตามที่ละประโยค จากนั้นครูจึงให้เด็กร้องเองโดยที่ครูเล่นเปียโนหรือคีย์บอร์ดประกอบ บางครั้งจะให้ร้องเพลงพร้อมกับเทปเพลงหรือแผ่นซีดี และต้องเริ่มด้วยเพลงทักทาย ซึ่งเป็นเพลงภาษาไทย หรือเป็นเพลงภาษาอังกฤษก็ได้ เมื่อจบชั่วโมงก็ต้องร้องเพลงลาจบ ซึ่งเป็นเพลงภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้เช่นกัน

โดยในหลักสูตรกล่าวถึงการใช้เสียงพูดและสอนร้องของครูผู้สอนไว้ว่า ต้องมาจากร่างกายที่ผ่อนคลาย หายใจลึก และไม่เกร็งไหล่จะช่วยให้เสียงฟังดูร่าเริง ไม่เครียด และเน้นว่า ต้องใช้เสียงให้น่าฟังโดยเฉพาะระหว่างการเล่นเกมนหรือการเล่าเรื่อง บางครั้งควรใช้การกระซิบเพื่อให้เด็กตั้งใจฟังอย่างใกล้ชิด สำหรับการสอนร้องเพลงนั้น ครูผู้สอนต้องมีทักษะที่ดีในการให้เสียงสูงต่ำ และร้องตรงคีย์ตลอดเวลา ต้องระวังว่าเด็กอาจมีช่วงเสียงไม่เหมือนกัน เด็กโตกว่าอาจมีช่วงเสียงต่ำ แต่อาจดึงเสียงสูงออกมาได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงช่วงเสียงควรใช้การเปลี่ยนบันไดเสียง (Movable DO) โดยที่ทั้งครูและเด็กไม่ควรฝืนเสียง ครูควรร้องให้ชัด, เน้น และใช้เสียงที่นาฟังเพื่อให้เด็กเลียน

แบบ และการสอนเพลงใหม่ให้ร้องเดี่ยวโดยไม่ใช้เครื่องดนตรี หลังจากนั้นจึงค่อยใช้เครื่องดนตรี
 ประกอบด้วยเครื่องดนตรีชิ้นเดียว เช่น ไวโอลิน, เชลโล, ฟลูต, เปียโน เป็นต้น

การสอนเพลงใหม่ควรเริ่มจาก

1. ครูร้องเดี่ยวทั้งเพลง
2. ร้องตามครูทีละประโยค
3. ร้องพร้อมกันทั้งเพลง
4. นักเรียนร้องตามครูทีละประโยคด้วยการใช้ SOFA และครูนำการใช้สัญลักษณ์มือ
5. ร้องทั้งเพลงด้วยการใช้ SOFA และครูนำการใช้สัญลักษณ์มือ
6. สอนการใช้สัญลักษณ์มือพร้อมกับร้องเพลง
7. ทำสัญลักษณ์มือและร้องเพลง
8. ทำสัญลักษณ์มืออย่างเดียวไม่ต้องร้อง
9. พูดคำร้องทีละประโยคให้ตรงจังหวะ
10. พูดคำร้องทั้งเพลง
11. ร้องตามครูโดยใช้ระบบจังหวะแบบสัญลักษณ์ (| | Π | = ทา ทา ที-ที ทา)

ทีละประโยค

12. ร้องทั้งเพลงโดยใช้ระบบจังหวะแบบสัญลักษณ์

ทั้งหมดนี้ไม่จำเป็นต้องทำทั้งหมดใน 1 บทเรียน แต่เป็นสิ่งที่สำคัญที่สามารถใช้สอน
 ร้องเพลงให้มีความหลากหลาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในบทเรียน

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนได้สอนเพลงร้องหลายชนิดใน
 ชั่วโมงเดียวกัน เช่น เพลงทักทายกัน (Hello) เพลงร้องสั้นๆ สำหรับเด็ก ซึ่งมีทั้งเพลงภาษาไทยและ
 ภาษาอังกฤษ และแทรกกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การทำสัญลักษณ์มือ การตบมือ การย่ำเท้า
 การกระโดด ทั้งอยู่กับที่และเคลื่อนที่ไปรอบๆ มีครูผู้สอน 2 คน โดยครูคนหนึ่งนำกิจกรรมร่วมกับ
 นักเรียน และครูอีกคนหนึ่งเล่นเปียโนประกอบการร้องเพลง และบางครั้งก็มาช่วยเล่น
 เครื่องประกอบจังหวะเมื่อเด็กเข้ากลุ่มเป็นวงกลม หรือช่วยเปิดแผ่นซีดีก่อนเริ่มกิจกรรมต่างๆ ซึ่ง
 แต่ละกิจกรรมต่างๆ จะต่อเนื่องกันตลอดไม่มีการหยุดพัก เพราะจะช่วยให้เด็กมีความสนใจต่อเนื่อง

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนร้อง ส่วนใหญ่ใช้เปียโนหรือคีย์บอร์ด บางครั้งใช้
 เครื่องเล่นเทป โดยใช้เทปเพลง หรือ แผ่นซีดีของทางหลักสูตร บางครั้งครูใช้วิธีร้องเพลงปากเปล่า
 อย่างซ้ำๆ เพื่อให้เด็กฟัง ร้องตาม และทำท่าประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

สำหรับการสอนในชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น ครูผู้สอนใช้เปียโนไฟฟ้า กับ เครื่องเล่นเทปและแผ่นซีดี ในการสอนให้เด็กร้องเพลง นอกจากนั้นยังใช้เครื่องประกอบจังหวะ เช่น รำมะนา ลูกแซ็ก มาประกอบด้วย

(4) การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลการร้องเพลงนั้นครูใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน สามารถทำได้ทั้ง การแสดงเป็นกลุ่ม หรือจัดการแสดงเดี่ยวในชั้นเรียน หรือประเมินจากการร้องโต้ตอบของเด็กจาก กิจกรรมวงกลม

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

สภาพปัญหาจากการสอนร้องนั้น คือ เด็กชอบร้องเสียงเบาเกินไปไม่ชัดเจน แต่เมื่อครู บอกให้ร้องดังขึ้น เด็กจะตะเบ็งเสียงขึ้นแข่งกัน ซึ่งครูต้องคอยเตือนอยู่ตลอดเวลาไม่ให้เด็กตะโกน และแผ่นซีดี ประกอบการร้องเพลงในหลักสูตรนั้น เป็นเพลงบรรเลงมีเสียงเชลโลน่า เป็นเสียง ทำนองหลัก และมีจังหวะเร็วมาก ทำให้เด็กร้องเพลงไม่ทันจังหวะ ซึ่งครูแก้ไขโดยการเล่นเปียโน หรือ ใช้เครื่องประกอบจังหวะอื่นๆ โดยใช้เสียงครูร้องนำ และปัญหาอีกส่วนหนึ่งคือ เพลงร้อง ที่เป็นภาษาอังกฤษเด็กจะร้องได้ไม่ชัด และไม่ทันจังหวะ เช่น เพลงที่กล่าวถึงอวัยวะต่างๆ ของ ร่างกาย คือ เพลงHead shoulders knees and toes หรือเพลง Row, Row, Row the boat เป็นต้น โดยการสอนใช้วิธีให้นักเรียนฟังและสอนร้องจากซีดี หรือการเล่นคีย์บอร์ด ทั้งนี้ทางหลักสูตรไม่มี ตัวอย่างโน้ตเพลงในหนังสือแบบเรียน ครูต้องเล่นเครื่องดนตรีเองหรือหาโน้ตเพลงมาเอง (ดูตัวอย่างหนังสือจากภาคผนวก ข)

5.2.2.3 การสอนเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้า นั้น ใน หลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ลงในแต่ละชั่วโมงอย่างหลากหลาย โดยการเล่นเครื่องดนตรีนี้เริ่มจากการใช้ร่างกายของตนเอง เช่น ตบมือ ตบตัก ตบเข่า ย่ำเท้า หลังจากนั้นจึงใช้ กรับ (Wood stick) ซึ่งเป็นไม้สองอันที่ให้เด็กไว้เคาะทั้งมือซ้ายและมือขวา และฝึกการเล่น เครื่องดนตรีชนิดอื่น เช่น กระพรวน กรับ(Castanets) รำมะนา หิ่ง ฆาบ กลองเล็ก (ดูจากภาคผนวก ค)โดยเล่นเหมือนกันเป็นกลุ่ม แล้วจึงพัฒนาไปตามลำดับขั้น คือ เริ่มจากเล่นเป็นกลุ่ม ด้วยเครื่อง ชนิดเดียวกัน แล้วจึงสลับให้มีการเล่นเดี่ยวทีละคน อาจมีการปรับเปลี่ยนผสมเครื่องดนตรีซึ่ง ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็กและครูผู้สอน นอกจากนี้การสอนเล่นดังกล่าว มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง

กับกิจกรรมการเคลื่อนไหว คือ กิจกรรมการเล่นตามแบบวัฒนธรรม เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร เป็นต้น ซึ่งในหลักสูตรแนะนำการวางแผนบทเรียนไว้ว่า

สัปดาห์ที่ 1 แนะนำวัสดุต่างๆ

สัปดาห์ที่ 2 เน้นเรื่องเสียง

สัปดาห์ที่ 3 เน้นจังหวะ

สัปดาห์ที่ 4 สรุป

การวางแผนการสอนนี้สามารถใช้ได้ในทุกกิจกรรม ตั้งแต่การฟัง การร้อง การเล่นเครื่องดนตรี และการเคลื่อนไหว

กิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะของสถาบันดนตรีมีฟ้านั้น ทั้ง 2 เล่ม เน้นให้เด็กเล่นตามจังหวะบนกระดานหรือบัตรคำ จากการอ่านสัญลักษณ์อย่างง่ายๆ ได้ตามลำดับขั้น เช่นเดียวกับสถาบันจินตนาการดนตรี นอกจากการเล่นตามสัญลักษณ์ของโคคาย เช่น I I Π I (ทา ทา ที-ที ทา) แล้ว ยังเน้นเรื่องความแตกต่างของเสียงของเครื่องดนตรี และเรื่องความดังเบาในการเล่นอีกด้วย ดังนั้นเด็กจึงสามารถเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะตามสัญลักษณ์อย่างง่ายๆ ได้

(2) เทคนิคการสอน

ในการสอนทักษะการเล่นเครื่องดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้านั้น เริ่มจากการใช้อวัยวะในร่างกายเป็นเครื่องดนตรี เช่น ตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า ครูเป็นผู้ปฏิบัติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างในขั้นแรก จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม สำหรับการสอนเล่นเครื่องดนตรีชนิดอื่น ครูจะสอนวิธีการจับไม้ การจับเครื่อง และการเล่นที่ถูกวิธีให้ก่อน แล้วจึงให้นักเรียนปฏิบัติไปพร้อมเพื่อนและร้องเพลงไปพร้อมกัน บางครั้งอาจมีการเล่นเกมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเพลง เกี่ยวกับเสียง หรือเกี่ยวกับจังหวะ จนกระทั่งสามารถร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรีประกอบได้เอง

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนได้สอนเรื่องการใช้เครื่องดนตรีกับระบบสัญลักษณ์จังหวะ I I I ๒ (ทา ทา ทา อึ่ง = คำว่า “ทา” ตบมือ 1 ครั้ง คำว่า “อึ่ง” แบมือ) เริ่มจากการทบทวนจังหวะโดยให้เด็กพูดและตบจังหวะพร้อมกัน แล้วจึงให้เด็กเลือกเครื่องดนตรีประกอบจังหวะที่ตนเองชอบชนิดใดก็ได้ มาเล่นให้ตรงจังหวะ ทา ทา ทา สำหรับคำว่า อึ่ง ให้นักเรียนยกมือออกจากเครื่องดนตรี ระหว่างนั้นครูคอยดูว่าเด็กจับเครื่องดนตรีอย่างไร ถูกต้องหรือไม่ จากนั้นครูเล่นเปียโนเป็นเพลงประกอบ โดยที่ครูผู้สอนอีกคนหนึ่งคอยเคาะจังหวะไปกับเด็ก ให้เด็กเล่นทีละคน คนละ 1-2 รอบ

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

เครื่องดนตรีของสถาบันดนตรีมีฟ้ามีหลายชนิด แบ่งเป็น

3.1) อุปกรณ์สำหรับครู ได้แก่ เครื่องเสียงและเปียโน หรือคีย์บอร์ด ของครูผู้สอน

3.2) อุปกรณ์สำหรับนักเรียน เช่น กรับ กระพรวน กิ่ง รำมะนา กลองเล็ก เป็นต้น

นอกเหนือจากเครื่องดนตรียังมี ตุ๊กตาหมี ลูกบอล ถุงผ้า(มีไส้ถั่วเขียวด้านใน) ทางโรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ให้นักเรียน 8-12 ชั้น ยกเว้น กลองเล็ก มีประมาณ 1-2 คู่ ส่วนสื่ออื่นๆ เช่น บัตรคำ ผ้าเช็ดหน้า ครูเป็นผู้หาและจัดทำสื่อเอง สำหรับชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น ครูผู้สอนใช้ เปียโนไฟฟ้า และให้เด็กเล่นเครื่องประกอบจังหวะต่างๆ ได้แก่ กิ่ง ลูกแซก รำมะนา เป็นต้น

(4) การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลการเล่นเครื่องดนตรีนั้นครูใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน สามารถทำได้ทั้งการแสดงเป็นกลุ่ม หรือจัดการแสดงเดี่ยวในชั้นเรียน หรือประเมินจากการเล่นเครื่องดนตรี บางครั้งมีการเล่นเครื่องดนตรีโต้ตอบกันของเด็กจากกิจกรรมวงกลม

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ปัญหาการเรียนการสอนการเล่นเครื่องดนตรีนั้นมีไม่มาก เพราะเด็กนักเรียนค่อนข้างให้ความสนใจกับเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ มาก ปัญหาที่อาจเกิดในระหว่างการสอน คือ การที่เด็กได้เล่นเครื่องดนตรีชนิดใหม่ที่ต่างกัน เด็กอาจแย่งกัน หรือบางครั้งเมื่อเด็กมีเครื่องดนตรีอยู่กับมือแล้ว ไม่ให้ความสนใจกับสิ่งอื่นๆ อีก

5.2.2.4 การสอนการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการเคลื่อนไหวในดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้า นั้น การวางแผนการสอนขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคน สำหรับโรงเรียนภายนอกมีการนัดประชุมครู เรื่อง การวางแผนการสอนตลอดภาคการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนจึงมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา และสามารถเพิ่มเติมได้ตามแต่เห็นสมควร สำหรับด้านการสอนทักษะเคลื่อนไหวนั้น เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก เพราะเด็กต้องทำไปพร้อมกับการร้องเพลง เช่น เพลงสวัสดี เพลง Hello เป็นต้น ในหลักสูตรของมีฟ้า นั้นเริ่มจากเทคนิคของ Solfage โดยเริ่มจากโน้ตซอล -ลา, ซอล-มี และสัญลักษณ์มือ เด็กนักเรียนเริ่มเคลื่อนไหวจากการทำสัญลักษณ์มือทั้งสองข้าง และเนื้อเพลงในบทเรียนนั้น เป็นเพลงที่แต่งคำร้องและทำนองจากโน้ตซอล-ลา, ซอล-มี และมีเพลงที่แนะนำอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ให้นักเรียนได้แสดงการจับอวัยวะต่างๆ เช่น เพลง Head shoulders knees and toes เป็นต้น นอกจากนั้นหลักสูตรยังแทรกเพลง กิจกรรมทางวัฒนธรรมไว้ด้วย เช่น เพลงมอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ซึ่งเด็กสามารถทำกิจกรรม

เคลื่อนไหวได้อย่างเต็มที่ และเป็นธรรมชาติ อันได้แก่ การวิ่ง การเดิน การแกว่งผ้าเช็ดหน้า เป็นต้น และยังมีเพลงต่างชาติสำหรับเด็กด้วย เช่น เพลง Row, Row, Row the boat เพลง A ram sam sam เป็นต้น โดยการสอนใช้วิธีให้นักเรียนฟังเพลงและสอนจากแผ่นซีดี หรือการเล่นคีย์บอร์ด ทั้งนี้ทางหลักสูตรไม่มีตัวอย่างโน้ตเพลงในหนังสือแบบเรียน (ดูตัวอย่างหนังสือจากภาคผนวก ข)

การสอนการเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมลำดับที่สาม รองลงมาจากการเล่นเพลงทักทาย และการร้องเพลงกับการฝึกจังหวะในเพลงที่เลือกตั้งแต่ต้นชั่วโมง เมื่อเด็กได้ฝึกร้องเพลง และทบทวนจังหวะได้แม่นยำแล้ว ครูผู้สอนจึงนำเข้าสู่การใส่ท่าทางการเคลื่อนไหวในบทเพลงนั้นๆ

กิจกรรมการเคลื่อนไหวในเล่มที่ 1 นั้นเน้นให้นักเรียนเคลื่อนไหวให้ถูกต้องตามจังหวะของเพลงที่ได้ยิน รวมไปถึงการทำสัญลักษณ์มือพร้อมการร้องเพลง นอกจากนี้ยังใช้การทำท่าทางประกอบไปพร้อมกับการร้องเพลงด้วย สำหรับในเล่มที่ 2 นั้น เน้นรายละเอียดในการเคลื่อนไหวมากขึ้น เช่น เคลื่อนไหวช้า-เร็ว การคิดสร้างสรรค์ท่าทางประกอบเพลงใหม่ๆ เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนไหวนี้ยังรวมการละเล่นต่างๆ ของไทยไว้ด้วย เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร โยกเยกเยย เมื่อจบหลักสูตรเด็กจะสามารถทำท่าประกอบเพลงได้ตรงจังหวะ และกล้าคิดท่าทางประกอบเพลงได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังรู้จักการละเล่นพื้นบ้านของไทยอีกด้วย

(2) เทคนิคการสอน

เทคนิคการสอนทักษะการเคลื่อนไหวนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคน ส่วนใหญ่เทคนิคการสอนกิจกรรมเคลื่อนไหวนั้นเริ่มจากกิจกรรมวงกลมหรือการจับคู่ ซึ่งกิจกรรมนั้นมีทั้งการเคลื่อนไหวด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกาย การโยกตัว(กล่อมเด็ก)โดยใช้ตุ๊กตาหมี การรับ-ส่งด้วยการกลิ้งลูกบอล เป็นต้น ครูทำท่าทางและร้องโต้ตอบกับนักเรียน เพลงบางเพลงมีท่าประจำเพลง ครูผู้สอนต้องทำเหมือนกันสอนเหมือนกัน ส่วนใหญ่การสอนเคลื่อนไหวหรือท่าประกอบต่างๆ นั้นเริ่มจากครูต้องร้องเพลงพร้อมท่าประกอบให้เด็กดูก่อน แล้วจึงให้เด็กทำตามและร้องตามทีละประโยค จากนั้นครูจึงให้เด็กทำตามประกอบการเล่นเพลงเองโดยที่ครูเล่นเปียโนหรือคีย์บอร์ดประกอบ บางครั้งอาจให้เด็กปฏิบัติเองพร้อมกับเพลงหรือแผ่นซีดี

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนได้สอนให้เด็กทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวในเพลงเกือบทุกเพลง ยกเว้นเพลงที่เป็นการเล่นเครื่องดนตรี ทั้งการเคลื่อนไหวด้วยการทำสัญลักษณ์มือ การเคลื่อนไหวแบบอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบๆ โดยใช้เพลงร้องประกอบการเล่นเปียโนไฟฟ้าของครูเป็นสื่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ยกตัวอย่างเช่น เพลงมาร้องเพลง ซึ่งใช้สัญลักษณ์มือ, เพลง A ram sam sam ใช้มือทำท่าประกอบขณะนั่งล้อมกันเป็นวงกลม และใช้เพลงไทยสากลเพลงแฟนจำ ของธงไชย แมคอินไตย์ ประกอบการเดินอย่างอิสระ เป็นต้น

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนทักษะการเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่ใช้เปียโนหรือคีย์บอร์ด บางครั้งอาจใช้เครื่องเสียงซึ่งมาจากเทปเพลง หรือ แผ่นซีดี ของทางหลักสูตร บางครั้งครูใช้วิธีร้องเพลงปากเปล่าอย่างช้าๆ เพื่อให้เด็กฟัง แล้วจึงทำท่าประกอบและร้องเพลงตามกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง สำหรับชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น ครูผู้สอนใช้เปียโนไฟฟ้าเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือเครื่องเสียง

(4) การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลการเคลื่อนไหวของเด็กนั้น ครูใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนสามารถทำได้ทั้งการแสดงเป็นกลุ่ม หรือจัดการแสดงเดี่ยวในชั้นเรียน หรือประเมินจากทักษะการโต้ตอบทางสรีระร่างกายของเด็กจากกิจกรรมวงกลมหรือการจับคู่

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

สภาพปัญหาจากการสอนทักษะการเคลื่อนไหวนั้น แบ่งเด็กได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มแรกเด็กมักทำท่าเร็วกว่าเพลงหรือจังหวะที่ร้อง และชอบร้องเพลงเสียงดัง เพื่อให้ครูชมว่าร้องเพลงเก่งและจำทำได้ บางครั้งออกมาในรูปแบบของการทำเล่นๆ หรือทำท่าตลกๆ ให้เพื่อนหัวเราะ ส่วนเด็กกลุ่มหลังมักทำท่าประกอบช้า ไม่ตรงจังหวะ และร้องเพลงอยู่ในลำคอเพราะไม่มั่นใจ ต้องคอยดูเพื่อนที่เก่งกว่า และแผ่นซีดี ประกอบกิจกรรมในหลักสูตรนั้น เป็นเพลงบรรเลงมีเสียงเชลโลน่าเป็นเสียงทำนองหลัก และมีจังหวะเร็วมาก ทำให้เด็กทำท่าประกอบและร้องเพลงไม่ทันจังหวะ ซึ่งครูแก้ไขโดยการเล่นเปียโน หรือ ใช้เครื่องประกอบจังหวะอื่นๆ โดยใช้เสียงครูร้องนำ และต้องคอยปรับให้เด็กร้องให้ตรงจังหวะพร้อมกันทั้งกลุ่ม และปัญหาอีกส่วนหนึ่ง คือ เพลงร้องที่เป็นภาษาอังกฤษเด็กจะร้องได้ไม่ชัด ทำให้เด็กทำท่าไม่ทันจังหวะ เช่น เพลงที่กล่าวถึงอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย คือ เพลงHead shoulders knees and toes เป็นต้น

5.2.2.5 การสอนการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ในดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้า นั้น การวางแผนการสอนขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคนที่สามารถคิดขึ้นได้เอง สำหรับโรงเรียนภายนอกมีการนัดประชุมครู เรื่องการวางแผนการสอนตลอดภาคการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนจึงมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา และสามารถเพิ่มเติมได้ตามแต่เห็นสมควร สำหรับด้านการสอนการคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นกิจกรรมที่ผสมผสานไปพร้อมกับการฟังและการเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เด็กจะทำไปพร้อมกับการฟังดนตรี เช่น

ครูเปิดเพลงบรรเลงเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือสัตว์ป่า เด็กสามารถทำท่าสัตว์ต่างๆ ที่อยู่ในป่าได้หลายๆ ชนิด เป็นต้น โดยเด็กจะเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล สำหรับแผนการสอนนี้มีก็อยู่ในรูปแบบของการร้องเพลง เช่น ในขณะที่ร้องเพลงนั้นครูแนะนำให้เด็กคิดไปหลายๆ แบบจากของเดิมที่มีอยู่ เป็นต้น

กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ของสถาบันดนตรีมีฟ้านั้น แตกต่างกับสถาบันจินตการดนตรี เพราะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กส่วนใหญ่เน้นการคิดทำทางประกอบเพลง คิดชื่อสัตว์ต่างๆ เพื่อส่งเสียงร้องตามสัตว์ชนิดนั้น แต่สถาบันจินตการดนตรีจะเน้นเรื่องการคิดคำร้องใหม่ๆ หรือคิดจังหวะดนตรีใหม่ๆ เลือกใช้เครื่องดนตรีประกอบ และใส่ทำทางประกอบ ลงไปในเพลงเอง แต่ทั้ง 2 สถาบัน ใช้วิธีอิมโพรไวเซชัน (Improvisation) ในชั้นเรียนโดยตรง คือ การให้นักเรียนคิดทันทีทันใด แล้วตอบครูผู้สอนในช่วงเวลานั้นเหมือนกัน

(2) เทคนิคการสอน

เทคนิคการสอนทักษะการคิดสร้างสรรค์นั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละคน ส่วนใหญ่เทคนิคการสอนกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์นั้นเริ่มจากกิจกรรมวงกลม และเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากการเคลื่อนไหวด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกาย คือ เมื่อเด็กทำท่าอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วให้เด็กเป็นผู้คิดทำทางต่อไปเอง ครูอาจทำท่าทางและแนะแนวทางให้กับนักเรียนตามสมควร ส่วนใหญ่ก่อนการสอนการคิดสร้างสรรค์นั้น ครูต้องสอนการเคลื่อนไหวหรือท่าประกอบต่างๆ ให้เด็กดูก่อน แล้วจึงให้เด็กคิดทำท่าประกอบเพลงเอง โดยเปิดพร้อมกับเทปเพลงหรือแผ่นซีดี บางครั้งครูอาจเล่นด้วยเปียโนหรือคีย์บอร์ด แล้วปรับแต่งเสียงต่างๆ

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนได้สอนเรื่องเพลงสวนสัตว์ เมื่อเด็กร้องเพลงไปก็ทำท่าสัตว์ต่างๆ ไปด้วย จากนั้นครูเรียกให้นักเรียนเอ่ยชื่อสัตว์คนละตัว ทีละคน โดยที่ให้นักเรียนทุกคนทำท่าของสัตว์ที่เพื่อนเอ่ยชื่อมา และให้ทุกคนร้องเพลงพร้อมทำท่าสัตว์ชนิดนั้นไปด้วย โดยเวียนชื่อไปที่ละคน ดังนั้นนักเรียนจะทำท่าทางของสัตว์หลายชนิดตามแต่ที่เพื่อนในชั้นจะคิดมา ซึ่งครูผู้สอนที่เล่นเปียโนไฟฟ้าจะเล่นเพลงวนไปหลายๆ รอบ

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนทักษะการคิดสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่ใช้เครื่องเสียงซึ่งมาจากเทปเพลง หรือ แผ่นซีดี ซึ่งครูหาเอง บางครั้งครูอาจใช้เปียโนหรือคีย์บอร์ด เพื่อให้เด็กฟังเสียงต่างๆ แล้วจึงคิดทำท่าประกอบเพลงได้อย่างอิสระ สำหรับชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์ครั้งนี้ ครูผู้สอนใช้เปียโนไฟฟ้าในการเล่นดนตรีประกอบเท่านั้น

(4) การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลการคิดสร้างสรรค์ของเด็กนั้น ครูใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนสามารถสังเกตได้จากการแสดงเป็นกลุ่ม หรือเดี่ยวในชั้นเรียน หรือประเมินจากทักษะการโต้ตอบทางสรีระร่างกายของเด็กจากการฟังเพลง การร้องเพลง และการตอบคำถามของครูผู้สอน

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

สภาพปัญหาจากการสอนทักษะการคิดสร้างสรรค์นั้น มีปัญหาเช่นเดียวกับสถาบันดนตรีดนตรี คือ เด็กมีประสบการณ์น้อย คิดทำทางสร้างสรรค์ได้ไม่มาก และการเลียนแบบเพื่อน ทำให้ไม่เกิดความคิดใหม่ๆ

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีมีฟ้า
(ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์)

สถาบันดนตรีมีฟ้า	อาจารย์ดวงกมล บางขวด (ครูเจ)
วันที่ 19 กันยายน 2545 เวลา 9.00 น.	- ทักทายด้วยเพลง Hello จากนั้นให้ฟังเสียงสูง-ต่ำ โดยให้นักเรียนลูกนั่งตามเสียงที่ได้ยิน - ร้องเพลงเต่า เพลงนก พร้อมให้ทำท่าประกอบโดยเด็กสามารถคลานหรือกางแขนขยับขึ้นลงไปได้รอบๆ ห้อง - ร้องเพลงฉันแปรงฟัน เคลื่อนไหวท่าทางตามกิจวัตรประจำวัน - ร้องโน้ตซอล-ลา พร้อมทำสัญญาณมือ - ร้องเพลง Head shoulder knees and toes พร้อมทำท่าประกอบ - ดบจังหวะโดยครูเขียนสัญลักษณ์ ♪ ♪ ♪ โบนกระดาน ให้นักเรียนลองอ่าน จากนั้นครูตีกลองนำร้อง “ทา ทา ทา” แล้วใช้นิ้วชี้ปิดปากพร้อมกับออกเสียงลมในจังหวะตัวหยุดว่า “ch...” - ร้องเพลง Bye baby bunting เบาๆ พร้อมกับสมมุติให้นักเรียนเป็นแม่ไก่

(ต่อ)	กล่อมใจให้ใจนอนหลับ - ให้นักเรียนฟังครูเล่นกีตาร์เป็น arpeggio (ขึ้นคู่) ให้นักเรียนจับคู่ทำปุ๊ ใต้แขนเพื่อน เมื่อได้ยินเสียง Glissando (รูดคีย์) ให้นักเรียนไหลมือตามแขน เพื่อนมาที่จุดเริ่มใหม่ - มีกิจกรรมร้องเพลงอีกหลายเพลง โดย ครูให้ใช้การร้องเพลง, ร้อง เพลงประกอบการทำท่าแบบช้า แบบ เร็ว, ร้องเพลงท่าประกอบทีละกลุ่ม เป็นต้น - ครูสอนให้เล่นกลองโดยสอนจับไม้ และวิธีตี แล้วให้นักเรียนตีทีละคน พร้อมกับการเล่านิทานประกอบ โดยใช้เสียงฝนตกและฟ้าผ่าด้วยการตี กลอง จากนั้นให้นักเรียนตีกลองจาก การเล่านิทานของครู
-------	---

5.2.3 สถาบันดนตรีเคพีเอ็น

5.2.3.1 การสอนฟังสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

ในการสอนกิจกรรมการฟังดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น ได้ใช้ หลักสูตร Little Mozart ของ Alfred ซึ่งในหลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการฟังไว้บ้างในบางชั่วโมง ส่วนใหญ่ในเบื้องต้นเด็กจำเป็นต้องฟังเพลงสำหรับกิจกรรมร้องเพลง โดยฟังจากแผ่นคอมแพ็คดิสก์ (แผ่นซีดี) หรือเทปเพลงของครูผู้สอน ทั้งนี้ในหลักสูตรได้จัดทำแผนการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นภาษาอังกฤษอย่างสมบูรณ์ และทางโรงเรียนได้ทำการแปลไว้แล้วโดยครูผู้สอนคนไทย ซึ่ง ครูผู้สอนท่านอื่นๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้ และครูผู้สอนสามารถแทรกกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามหัวข้อที่สอน รูปแบบของการสอนฟังของสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้นมักอยู่ในรูปแบบของการ ฟังเพลงเพื่อร้อง ฟังเพลงเพื่อการเคลื่อนไหว และฟังเพลงตัวอย่างจากครูเพื่อเล่นเครื่องดนตรีเป็น ส่วนใหญ่ แต่ในระดับสูงขึ้นเด็กจะได้ฝึกการฟังเกี่ยวกับเรื่องระดับเสียงที่มีรายละเอียดมากขึ้น

(2) เทคนิคการสอน

ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของแต่ละบุคคล แต่สิ่งที่คล้ายคลึงกันของครูผู้สอนในทุกโรงเรียน คือ การตั้งคำถามหลังจากที่เด็กได้ฟังเสียงนั้นๆ ไปแล้ว เพื่อให้เด็กอธิบายว่าสิ่งที่ได้ยินนั้นคืออะไร แต่เนื่องจากเพลงที่เด็กได้ยินเป็นเพลงภาษาอังกฤษครูจึงต้องแปลคำศัพท์บางคำให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งทำท่าประกอบด้วย นอกจากนั้นครูยังใช้วิธีให้ฟังเพลงจากแผ่นซีดี แล้วให้เด็กเล่นเครื่องดนตรีให้ตรงกับจังหวะของเพลง เช่น รูดคีย์เปียโน บางครั้งใช้การเคลื่อนไหวมาประกอบ เช่น ตบมือ หมุนตัว กระโดด เป็นต้น

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนได้สอนทบทวนเพลงร้องต่างๆ ซึ่งมีหลายเพลง มีการใช้ตุ๊กตาหนูและหมี่ประกอบการฟังเพลง เช่น เมื่อดนตรีมีทำนองมาถึงจุดหนึ่งมีการใช้ Glissando เด็กต้องรูดตุ๊กตาหมี่ หรือตุ๊กตาหนูไปตามคีย์เปียโน ตามทำนองดนตรีที่ครูเปิดจากแผ่นซีดี นอกจากนั้นครูผู้สอนยังเล่นเปียโนไฟฟ้าให้เด็กฟังเป็นตัวอย่างในการสอนเล่นเครื่องดนตรีอีกด้วย

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์ส่วนใหญ่สำหรับสอนฟัง ส่วนใหญ่ใช้เครื่องเสียง ซึ่งมาจากเทปเพลงหรือ แผ่นซีดีของทางหลักสูตร บางครั้งครูใช้วิธีร้องเพลงปากเปล่าอย่างซ้ำๆ เพื่อให้เด็กฟังและทำท่าประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง สำหรับชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น ครูผู้สอนใช้แผ่นซีดีเปิดให้นักเรียนฟังเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งครูเล่นเปียโนไฟฟ้าเพื่อการสอนเล่น โดยเล่นให้เด็กฟังเป็นตัวอย่างก่อนที่จะเริ่มฝึกพร้อมๆ กัน

(4) การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการฟังของนักเรียนนั้น ครูใช้วิธีประเมินผลจากการตอบคำถามสังเกตจากการทำท่าทางประกอบเพลงของเด็ก และการเล่นเครื่องดนตรีของเด็ก ว่าเด็กสามารถทำได้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

เด็กในกลุ่มชั้นเรียนมีจำนวนไม่มากนัก คือ ไม่เกิน 6 คน ครูสามารถดูแลได้ทั่วถึง แต่เนื่องจากหลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ ครูต้องคอยย้ำคำที่เป็นภาษาอังกฤษ พร้อมทบทวนท่าประกอบอยู่เป็นประจำ แต่ละเรื่อง แต่ละบทเรียนครูต้องทบทวนบ่อยๆ และใช้เวลาหลายสัปดาห์ในการทำซ้ำๆ เพื่อให้เด็กจำได้และทำได้อย่างแม่นยำ อาจมีบางครั้งเด็กบางคนที่ทำได้แล้วต้องทำซ้ำๆ อีก ทำให้เกิดการเบื่อหน่าย

5.2.3.2 การสอนร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การจัดแผนการสอนการร้องเพลงของสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น ในหลักสูตรได้จัดการร้องเพลงไว้ในทุกชั่วโมงที่เรียน เพราะเมื่อนักเรียนทุกคนเข้าชั้นเรียน ครูจึงเริ่มเปิดเทปหรือแผ่นซีดีเพื่อร้องเพลงทักทายกัน ในเพลง Hello Song โดยใช้ตุ๊กตาดานู (Mozart Mouse) และตุ๊กตาหมี (Beethoven Bear) เป็นสื่อในการร้องเพลง (ดูตัวอย่างเพลงในภาคผนวก ข) นอกจากนั้นจึงมีกิจกรรมอื่นๆ มาแทรก แล้วอาจกลับมาร้องเพลงใหม่ โดยใช้แผ่นซีดี นำในการร้องเพลง พร้อมกับเคลื่อนไหวไปตามจังหวะและการร้องเพลง (ดูจากภาคผนวก ง) ในการสอนร้องเพลงของสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น มีรูปแบบการจัดระบบเป็น Lesson plan ซึ่งในแต่ละสัปดาห์นั้นถูกกำหนดกิจกรรมไว้อย่างต่อเนื่องแล้ว เช่น 5 นาทีแรกร้องเพลง Hello Song 10 นาทีต่อมาร้องเพลงในหนังสือเรียน เพลง If you happy เป็นต้น (ดูภาคผนวก ข) เพลงที่นำมาใช้ในการเรียนส่วนใหญ่เป็นเพลงเด็กที่ควรรู้จัก และถูกนำมาบรรจุในหนังสือตามลำดับตั้งแต่เล่ม 1-4 เพื่อแบ่งระดับความยากง่ายของเพลง

(2) เทคนิคการสอน

เทคนิคด้านการสอนร้องเพลงให้กับเด็กในหลักสูตรนี้ ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของครูแต่ละคน ครูบางคนเริ่มจากร้องนำปากเปล่าก่อน แล้วจึงร้องเพลงเข้าจังหวะพร้อมทำท่าประกอบ ครูบางคนให้เด็กฟังไปพร้อมกับทำท่าประกอบพร้อมครูตั้งแต่แรก แล้วหมั่นทำซ้ำบ่อยๆ จนเด็กจำได้ขึ้นใจ

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น เริ่มจากการที่เด็กได้ร้องเพลงทักทายกันหน้าชั้นเรียนแล้ว ครูผู้สอนได้สอนร้องเพลงในหนังสือทบทวนเพลงเก่าที่เคยเรียนไปแล้ว แต่ยังมีเด็กบางคนที่ยังจำท่าประกอบไม่ได้ ต้องคอยดูครูผู้สอน และคอยทำตามเพื่อน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเด็กส่วนใหญ่ยังร้องเพลงไม่ค่อยได้ เนื่องจากเป็นเพลงภาษาอังกฤษ บทเพลงเป็นเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน ค่อนข้างเร็ว มีเด็กบางคนเท่านั้นที่ทำท่าทางได้ตรงจังหวะตามเพลงที่ครูผู้สอนเปิด สำหรับการร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหวนี้ครูผู้สอนให้นักเรียนออกมายืนที่ว่างหน้าห้องเรียน ส่วนผู้ปกครองนั้นนั่งประจำอยู่ที่เครื่องเปียโนไฟฟ้าในห้องเรียน

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนในการร้องเพลง ส่วนใหญ่คือการใช้เครื่องเสียง โดยการเปิดแผ่นซีดี ควบคู่ไปกับการร้องของครู สำหรับอุปกรณ์การสอนในชั่วโมงที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น ครูผู้สอนใช้การเปิดแผ่นซีดีจากเครื่องเสียงหน้าห้องเรียน

(4) การวัดผลและประเมินผล

ครูประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน จากการเรียกเด็กออกมาหน้าชั้น เป็นเป็นวงกลมแล้วปฏิบัติพร้อมเพื่อนคนอื่นๆ บางครั้งเมื่อเด็กมีความกล้าแสดงออกมากขึ้นครูผู้สอน จะให้แสดงเดี่ยวทีละคน

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ทักษะการร้องเพลงจากกลุ่มเด็กนักเรียนเคพีเอ็นนั้น ส่วนใหญ่เด็กร้องเพลงเองโดยไม่ใช้ แผ่นซีดีไม่ได้ เนื่องจากคำร้องทุกเพลงเป็นภาษาอังกฤษ การออกเสียงของเด็กค่อนข้างติดขัด เพราะ ในหลักสูตรไม่เน้นเรื่องการร้อง (ในส่วนของคำร้อง) เท่าที่ควร แต่อาจมีบางคำที่สำคัญ และเด็ก ควรรู้จัก การร้องเพลงนี้ไปสู่การปฏิบัติได้ เช่น Clap, Jump, Whistle หรืออวัยวะต่างๆ เช่น Thumb (นิ้วโป้ง) Ring (นิ้วนาง) เป็นต้น โดยในบทเพลงจะมีช่วงเว้นวรรคให้เด็กปฏิบัติทำทางต่างๆ ได้ (ดูจากภาคผนวก ข)

5.2.3.3 การสอนเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนกิจกรรมการเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น ใน หลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดลงในแต่ละชั่วโมง โดยการเล่น เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดนั้น ใช้นิทานที่นำเอาตัวละครเอก Beethoven Bear และ Mozart Mouse เข้าสู่โลกดนตรีที่เต็มไปด้วยการผจญภัย ในเนื้อหานี้เริ่มสอนตั้งแต่การวางมือ ตำแหน่งของ 2-3 Black keys จนกระทั่งการวางมือที่ตำแหน่ง โด เร มี ฟา ซอล ตามลำดับ สำหรับแผนการสอนนี้ มีเครื่องดนตรีชนิดอื่นแทรกบ้าง เช่น กระปรวน กรับ(Castanets) รำมะนา ลูกแซ็ก (ดูภาคผนวก ค) แต่มีเพียง 1-2 ชิ้น โดยแบ่งกันเล่นคนละชิ้นและเล่นเหมือนกันเป็นกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่เน้นที่การเล่น เปียโนหรือคีย์บอร์ด อาจมีการปรับเปลี่ยนผสมเครื่องดนตรีซึ่งขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็กและ ครูผู้สอน

(2) เทคนิคการสอน

ครูผู้สอนอธิบายการอ่านโน้ต การวางนิ้ว และเล่นให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง บางครั้งเขียน และอธิบายคำศัพท์ต่างๆ บนกระดานไวท์บอร์ด หรือบัตรคำ เป็นบัตรสำเร็จรูปที่ครูผู้สอนต้อง ซื่อเอง บางเพลงเด็กต้องเล่นประกอบกับเพลงจากแผ่นซีดี ครูผู้สอนต้องร้องเพลงและเล่นไปพร้อมกับเพลงจากแผ่นซีดี จากนั้นเด็กจึงปฏิบัติตาม แล้วครูผู้สอนจึงเดินดูตามเครื่องเป็นรายบุคคล

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนได้สอนเพลงในหนังสือ Lesson book โดยที่เด็กกำลังขึ้นเพลง The C song (คู่มืออย่างเพลงจากภาคผนวก ข) โดยครูผู้สอนให้นักเรียนช่วยกันอ่านโน้ตพร้อมๆ กัน ตามจังหวะ จากนั้นให้หุ้มนิ้วทั้ง 5 นิ้วขึ้นมาขยับนิ้วในอากาศ ในขณะที่ปากยังร้องชื่อโน้ตเป็นเพลงไปเรื่อยๆ เมื่อเด็กทำได้ดีขึ้นครูแนะนำตำแหน่งการวางมือเด็กน้อยสำหรับคนที่ลืมหุ้มนิ้ว จากนั้นลองให้ทุกคนเล่นพร้อมๆ กันไปซ้ำๆ โดยที่ครูร้องนำและใช้อีกมือเล่นไปพร้อมๆ กับนักเรียนด้วย และเมื่อเด็กลองทำได้ประมาณ 2-3 รอบแล้ว ครูเริ่มเดินตรวจดูทีละคนตามเครื่องจนครบทุกคน ขณะที่ครูกำลังเดินตรวจเพื่อนแต่ละคนนั้นครูต้องคอยกำชับเสมอให้นักเรียนคนอื่นๆ ซ้อมไว้ เพราะเด็กมักจะมีสมาธิไม่นานในการซ้อม และในขั้นสุดท้ายจึงให้เด็กเล่นพร้อมกันทั้งเพลงอีก 2-3 รอบ พร้อมทั้งย้ำให้ซ้อมเป็นการบ้านด้วย การสอนทักษะการเล่นเปียโนนั้นครูผู้สอนใช้เวลาค่อนข้างมาก ประมาณ 15 – 30 นาทีในแต่ละชั่วโมง

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์การสอนเล่นเครื่องในสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น เครื่องดนตรีส่วนใหญ่คือเครื่องคีย์บอร์ดหรือเปียโนไฟฟ้า มีประมาณ 6-8 เครื่อง นอกจากนั้นเป็นเครื่องดนตรีชิ้นเล็ก เช่น กระพรวน กรับ (Castanets) รำมะนา และลูกแซ็ก แต่ละเครื่องมีเพียง 1-2 ชิ้น และมีตุ๊กตาหมี (Beethoven Bear) กับ ตุ๊กตาทู (Mozart Mouse) เป็นตัวประกอบในบทเรียน สำหรับชั่วโมงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์ครั้งนี้ ครูผู้สอนใช้เพียงเปียโนไฟฟ้าในการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีตลอดเวลา ซึ่งครูบางคนอาจมีการเสริมกิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะไว้ตอนท้ายชั่วโมงบ้างแต่ก็จะใช้ระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ 5-10 นาที

(4) การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลการเล่นเพลงนั้นครูใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน สามารถทำได้ทั้งการแสดงเป็นกลุ่ม หรือการแสดงเดี่ยวหน้าชั้นเรียน หรือประเมินจากการเล่นโต้ตอบของเด็กในขณะเปิดแผ่นซีดี

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

ด้านสภาพปัญหาในการเรียนการสอนเล่นเครื่องดนตรีของเด็กเคพีเอ็นนั้น มีปัญหาน้อย เพราะนักเรียนนั่งแยกเป็นเครื่องส่วนตัวกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองสามารถเรียนไปด้วยและช่วยอธิบายให้เด็กทำได้เร็วขึ้น และจากการที่ครูผู้สอนต้องดูเด็กทีละคนตามเครื่อง ทำให้เด็กคนอื่นๆ ที่รอครูขณะที่ครูเดินตามเครื่องนั้นหันไปสนใจอย่างอื่น เช่น เล่นตุ๊กตา ดูหนังสือเล่มอื่นๆ เป็นต้น

5.2.3.4 การสอนการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย

(1) แผนการสอน

การสอนทักษะการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น ในหลักสูตรได้จัดวางกิจกรรมการเคลื่อนไหวไว้ในทุกชั่วโมง โดยการเคลื่อนไหวนั้นมีจุดประสงค์ที่ต้องการให้สัมพันธ์กับการร้องเพลง การตอบสนองต่อรูปแบบจังหวะ รวมไปถึงการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด ตั้งแต่การเคลื่อนไหวของนิ้ว การขยับมือ และตัวเลขสำหรับนิ้ว และยังมีการแทรกการเคลื่อนไหวอื่นๆ เช่น การหมุนตัว ชูมือ แกว่งแขน (ดูภาคผนวก ง) ประกอบเพลงที่เด็กร้อง เป็นการทำให้ประกอบการเล่นไปพร้อมกับเพลงจากแผ่นซีดี สำหรับแผนการสอนนี้ มีการแทรกเครื่องดนตรีชนิดอื่นเข้ากับการเคลื่อนไหวบ้าง เช่น กระพรวน กรับ(Castanets) รำมะนา ลูกแซก แต่มีเพียง 1-2 ชิ้น โดยแบ่งกันเล่นคนละชิ้นและเล่นเหมือนกันเป็นกลุ่ม หรือใช้ตุ๊กตาหมี และตุ๊กตาหนูประกอบการเคลื่อนไหว แต่ส่วนใหญ่เน้นการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับการเล่นเปียโนหรือคีย์บอร์ด นอกจากนั้นมีการเล่นเกมต่างๆ เพื่อให้เด็กตื่นตัวในการเรียนดนตรี ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายมีประโยชน์ และนำไปใช้ในเรื่องอื่นๆ ได้

(2) เทคนิคการสอน

เทคนิคด้านการสอนทักษะการเคลื่อนไหวให้กับเด็กในหลักสูตรนี้ ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของครูแต่ละคน ดังนั้นเพลงแต่ละเพลงจึงไม่มีทำตายตัว ขึ้นอยู่กับการแต่งท่าทางของครูผู้สอนแต่ละคนเอง แต่อาจมีบางที่ในบทเพลงที่ต้องทำท่าเดียวกัน เช่น เพลง Racing car นักเรียนต้องใช้ตุ๊กตาหมีหรือตุ๊กตาหนูทำ Glissando ที่เปียโน ครูบางคนเริ่มจากร้องนำปากเปล่าก่อน แล้วจึงทำท่าให้นักเรียนดูซ้ำๆ แล้วจึงร้องเพลงเข้าจังหวะพร้อมทำท่าประกอบ ครูบางคนให้เด็กฟังไปพร้อมกับทำท่าประกอบพร้อมครูตั้งแต่แรก แล้วหมั่นทำซ้ำบ่อยๆ จนเด็กจำได้ขึ้นใจ

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชั่วโมงเรียนนั้น ครูผู้สอนได้สอนร้องเพลงต่างๆ าย บทเพลงประกอบการเคลื่อนไหว โดยให้เด็กออกมาขึ้นหน้าชั้นเรียน และครูผู้สอนจะเปิดแผ่นซีดี แล้วจึงให้เด็กเต้นและเคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อมๆ กัน กิจกรรมการเคลื่อนไหวมีทั้งการทำท่าทางอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวเป็นวงกลม โดยที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้นำในการทำท่าทางประกอบกิจกรรม ซึ่งมีทั้งการตบมือ ย่ำเท้า เดินเป็นวงกลม และการกระโดดครูผู้สอนจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนออกเสียงด้วยการร้องเพลงด้วยเสียงที่ดังชัดเจน บางทีครูต้องคอยเรียกชื่อให้นักเรียนช่วยร้องบ้าง การที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหวที่ตรงจังหวะและถูกต้องนั้น ช่วยให้เกิดมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อจังหวะที่ชัดเจน อันจะส่งผลให้การเล่นเปียโนหรือคีย์บอร์ดของนักเรียนตรงจังหวะขึ้น และสามารถใช้ในการเล่นได้อย่างถูกต้อง

(3) สื่อและอุปกรณ์การสอน

การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนในการเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่ใช้เครื่องเสียง โดยการเปิดแผ่นซีดี ควบคู่ไปกับการร้องและทำท่าประกอบเพลงของครู บางครั้งอาจใช้ตุ๊กตาหมีและตุ๊กตาหนูเป็นส่วนประกอบในการเคลื่อนไหวด้วย การเคลื่อนไหวนี้มีทั้งการเคลื่อนไหวประกอบเพลง การเคลื่อนไหวจากการขยับนิ้วในการเล่นเปียโนไฟฟ้า และการเคลื่อนไหวจากการเล่นเกม

(4) การวัดผลและประเมินผล

ครูประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยเรียกให้เด็กออกมาหน้าชั้นยืนเป็นวงกลมแล้วร้องเพลงและทำท่าทางพร้อมเพื่อนคนอื่นๆ สำหรับการฝึกขยับนิ้วกลางอากาศ และข้อมนิ้วที่เครื่องนั้น ครูสามารถเรียกออกมาเล่นหน้าชั้นที่เครื่องของครูได้ที่ละคน และสังเกตและประเมินผลการเล่นเปียโนไฟฟ้าได้จากการปฏิบัติของนักเรียน

(5) สภาพปัญหาในการเรียนการสอน

สภาพปัญหาด้านทักษะการเคลื่อนไหวจากกลุ่มเด็กนักเรียนเคพีเอ็นนั้น ส่วนใหญ่เด็กร้องเพลงเองโดยไม่ใช้แผ่นซีดีไม่ได้ เนื่องจากทุกเพลงเป็นภาษาอังกฤษ แต่เด็กหลายคนสามารถทำท่าประกอบและเคลื่อนไหวได้อย่างถูกต้อง มีบางคนทำซ้ำบ้างไม่พร้อมเพรียงบ้าง เช่นเดียวกับเด็กของสถาบันดนตรีมีฟ้า และมีบางคำที่สำคัญ และเด็กควรรู้จัก สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ เช่น Clap, Jump, Whistle หรืออวัยวะต่างๆ เช่น Thumb (นิ้วโป้ง) Ring (นิ้วนาง) เป็นต้น โดยในบทเพลงจะมีช่วงเว้นวรรคให้เด็กปฏิบัติท่าทางต่างๆ ได้

5.2.3.5 การสอนการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การสอนทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น ในหลักสูตรไม่มีการสอนเรื่องการคิดสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่การเรียนการสอนเป็นการเลียนแบบและทำตามครูตั้งแต่การเล่นดนตรี การฟังเพลง การร้องเพลงและการทำท่าประกอบเพลง ทั้งนี้ในหลักสูตรเสริมเรื่องของการอ่านโน้ตเพลงและสัญลักษณ์ทางดนตรีเข้ามาประกอบการเรียน ให้นักเรียนสามารถเล่นเปียโนหรือคีย์บอร์ดได้อย่างถูกต้องตามสัญลักษณ์ต่างๆ ด้วยตัวของเด็กเอง

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้สอบถามจากผู้จัดการสถาบันดนตรีเคพีเอ็น พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาใหญ่ในการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น คือ ความไม่ต่อเนื่องจากความร่วมมือของผู้ปกครอง และผู้ปกครองไม่มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร ทำให้การเรียนการสอนพัฒนาไปอย่างเชื่องช้า

ตารางที่ 3 ตัวอย่างการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีเคพีเอ็น
(ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์)

สถาบันดนตรีเคพีเอ็น	อาจารย์โสภิญญา จันทะสอน (ครูตุ้ม)
วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2546 เวลา 10.00 น.	- ร้องเพลง Hello song จับตุ๊กตาร้องเพลงหน้าชั้นเรียนเป็นวงกลม โดยครูเปิดแผ่นซีดี - ร้องเพลง If you're happy and you know it เด็กไม่ได้ร้องเนื้อเพลงทุกคำ ทำท่าประกอบและร้องเฉพาะคำสำคัญ เช่น clap your hands, stamp your feet, jump up high เป็นต้น และให้เคลื่อนไหวอิสระด้วยการสั่งให้นักเรียน Shake your (hands, leg etc.) โดยให้นักเรียนสลับมือ สลับขาตามคำสั่ง (จากหนังสือ Discovery) และให้ร้องเพลงอื่นๆ เช่น Racing car โดยครูเปลี่ยนให้ร้องตามสัญลักษณ์ และ P f (เบาะ-ดัง) ใน Flash cards - เล่นเพลงในหนังสือ Lesson book และให้เด็กเล่นแบบฝึกนิ้วมือขวา โด-เร-มิ-ฟา-ซอล วางนิ้ว 1-2-3-4-5 ตามลำดับ และมือซ้าย โด-ที-ลา-ซอล-ฟา วางนิ้ว 1-2-3-4-5 ตามลำดับซึ่งเป็นโน้ตของครูผู้สอนเอง ให้ผู้ปกครองช่วยชี้โน้ต และให้เด็กร้องไปด้วย - ดบจังหวะ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ครูผู้สอนนับ one two three four ก่อนให้นักเรียนดบจังหวะพร้อมกัน เป็นการฝึกก่อนขึ้นเพลงใหม่

(ต่อ)	- ครูให้วางนิ้วในตำแหน่ง 2 black keys ขยับนิ้วในอากาศพร้อมร้องเป็นเลขนิ้ว จากนั้นครูลองเล่นพร้อมนักเรียนโดยไม่ใช้แผ่นซีดี - เมื่อเด็กเล่นพอได้ครูจึงให้ฟังแผ่นซีดี ก่อนขึ้นเพลงมี Metronome เคาะจังหวะมาก่อนขึ้นเพลง จากนั้นครูจึงเรียกให้เด็กออกมาเล่นให้ครูดูหน้าชั้นเรียนทีละคน - ระบายสีแบบฝึกหัดเรื่อง Soft-Loud Sound
-------	---

5.2.4 สรุปกระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน

การสอนกิจกรรมคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ด้านกระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอนของสถาบันดนตรีทั้ง 3 สถาบันนั้น เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์จากการสอน ครูผู้สอนเกือบทุกคนมีการวางแผนการสอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการสอนด้วยตัวเอง หรือทางหลักสูตรวางไว้ให้ เพื่อจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ และหาเทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนนั้นๆ ล่วงหน้า ก่อนที่จะเกิดการเรียนการสอนภายในห้องเรียนจริง และเป็นการลำดับเหตุการณ์ก่อนหลังกิจกรรมต่างๆ ให้มีขั้นตอนและเป็นระบบ บางครั้งเทคนิคการสอนของครูสามารถคิดขึ้นได้เองใหม่ เช่น การเล่นเกม หรือ การดับไฟ เพื่อให้เด็กเกิดสมาธิในการฟังครู เป็นต้น เมื่อได้ทำการสอนบทเรียนนั้นๆ ไปแล้ว ครูควรให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือปฏิบัติให้ครูผู้สอนเห็นผลของการกระทำ ซึ่งสามารถอธิบายความเข้าใจของเด็กได้ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงกลุ่ม หรือการแสดงเดี่ยว ในทุกกิจกรรมตั้งแต่การฟัง การร้อง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหว และการคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนได้ บางครั้งจำเป็นต้องมีการเล่นนิทานหรือเล่นเกมเพื่อให้เด็กตื่นตัวในการรับรู้ อาจเป็นเกมที่ครูคิดขึ้นมาใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ควรเป็นนิทานหรือเกมที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังต้องศึกษาสภาพปัญหาในการเรียนการสอนด้วย เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างสูงสุด

5.3 การจัดกิจกรรมการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ในสถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็นนั้น สามารถแบ่งกิจกรรมการเรียนดนตรี ออกเป็น 5 กิจกรรม คือ

1. การฟังสำหรับเด็กปฐมวัย
2. การร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย
3. การเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
4. การเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย
5. การคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

5.3.1 การฟังสำหรับเด็กปฐมวัย

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยทั้ง 3 สถาบันและจากการให้ความเห็นของครูผู้สอน พบว่าการฟังเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย ในช่วงอายุ 3 – 6 ขวบนั้น เป็นช่วงที่พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กกำลังพัฒนาขึ้นตามลำดับ การให้เด็กฟังเพลงนั้นสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ เด็กในวัยนี้สามารถฟังเพลงได้ทุกชนิด ทั้งเพลงร้อง เพลงบรรเลง เพลงสำหรับเด็กในวัยนี้ ควรเป็นเพลงที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คือ ต้องเป็นภาษาที่ง่าย และมีความชัดเจน จังหวะและทำนองควรเป็นเพลงสนุกสนานแต่ไม่ควรมีจังหวะและเสียงเครื่องดนตรีซับซ้อนมากนัก คือเป็นเพลงฟังทำนองเดียว หรือเป็นเพลงบรรเลงที่แยกประเภทเครื่องดนตรีที่ชัดเจน ควรแบ่งแยกเพลงเป็นประเภท เช่น การฟังเพลงเพื่อการเคลื่อนไหว ควรเป็นเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน ใช้ได้ทั้งเพลงที่มีเนื้อร้อง และเพลงบรรเลง และการฟังเพลงในการเคลื่อนไหวนี้มีจุดประสงค์ที่สำคัญ คือ การฟังและเคลื่อนไหวโดยการเลียนแบบท่าทางจากครูนั้น นักเรียนจะได้ทำท่าทางที่เหมาะสม และทำท่าทำได้ตรงจังหวะ โดยเกี่ยวข้องกับเรื่องของระดับเสียงสูง-ต่ำ ความสั้นยาวของเสียง เป็นต้น ทั้ง 3 สถาบันมีลักษณะของการฟังเพลงที่คล้ายคลึงกัน การฟังเพลงเพื่อการร้อง ควรมีเพลงตัวอย่างที่มีการร้องซ้ำ คำร้องชัดเจน มีเสียงเครื่องกำหนดจังหวะประกอบ เพื่อการฝึกร้องเบื้องต้น หรือการฟังเพลงเพื่อเล่นเครื่องดนตรี อาจใช้เป็นเพลงบรรเลงที่มีเสียงเครื่องกำหนดจังหวะประกอบไปด้วย เพื่อฝึกการเล่นเครื่องดนตรีของนักเรียนให้มีจังหวะสม่ำเสมอเป็นต้น

5.3.2 การร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านการร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีทั้ง 3 แห่งนั้น ครูผู้สอนให้ความเห็นว่าการร้องเพลงเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เด็กสามารถแสดงออกได้ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน โดยจะเปล่งเสียงเพื่อเลียนเสียงสิ่งต่างๆ ที่ได้ยิน ในระยะนี้พบว่าเด็กหลายๆ คนยังร้องเพลงเพี้ยนร้องได้ไม่ตรงเสียง เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรี และทัศนคติที่ดีต่อดนตรี การสอนการร้องเพลงให้กับเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรเน้นเรื่องเสียงร้องที่ถูกต้องกับระดับเสียง และการออกเสียงคำร้องให้ชัดเจนและมีความหมาย รองลงมาคือการร้องเพลงได้ตรงจังหวะ ในเรื่องของจังหวะนี้เด็กสามารถเรียนรู้ได้กับกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหว ให้เข้าจังหวะ การตบมือ หรือการเล่นเครื่องดนตรี เป็นต้น เพลงที่ใช้สำหรับการร้องให้เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ ควรใช้เพลงภาษาไทย นอกจากนั้นยังสามารถแทรกเพลงภาษาอังกฤษได้บ้างตามความเหมาะสม การเริ่มฝึกการร้องเพลงควรสอนร้องด้วยตัวอย่างเสียงร้องที่ไพเราะ ร้องอย่างช้าๆ ออกเสียงคำชัดเจน และควรมีเสียงเครื่องกำหนดจังหวะประกอบ เพื่อให้เด็กฟังและร้องตามได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ทั้ง 3 สถาบันใช้วิธีเดียวกัน คือ เริ่มให้นักเรียนฟังเพลงก่อนที่จะร้อง เพราะเด็กยังอ่านหนังสือไม่ได้ จึงเป็นการเรียนร้องเพลงด้วยความจำ แต่สำหรับเรื่องการพูดจังหวะด้วยสัญลักษณ์ระบบโคคายนั้น (ดูภาคผนวก ค) นักเรียนจะรู้จักการอ่านสัญลักษณ์บ้างแล้ว บางครั้งครูผู้สอนใช้ทั้งรูปภาพเปรียบเทียบ ใช้บอร์ดสัญลักษณ์หรือกระดานให้นักเรียนอ่านจังหวะต่างๆ โดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น

5.3.3 การเล่นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

จากการสังเกตการณ์ด้านการเล่นเครื่องดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยและการสอบถามครูผู้สอนนั้น การให้เด็กได้มีโอกาสเล่นเครื่องดนตรีนั้นถือว่าเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนดนตรีมากขึ้น เพราะเครื่องดนตรีเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับเด็กในวัยนี้ เด็กในวัยนี้ชอบทดลองดูว่าเครื่องดนตรีนั้นมีลักษณะอย่างไร เกิดเสียงได้อย่างไร และมีวิธีการเล่นอย่างไร เครื่องดนตรีที่แนะนำและใช้เป็นทักษะปฏิบัติสำหรับเด็กในวัยนี้ คือ เครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ เช่น กรับ(Castanets) กิ่ง ลูกแซก แทมโบรีน กลองเล็ก เป็นต้น ถ้าเป็นไปได้ควรมีชุดเครื่องดนตรีของออร์ฟ เพื่อเสริมสร้างทักษะเกี่ยวกับความแตกต่างของระดับเสียงด้วย การใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องดี หรือเครื่องประกอบจังหวะนั้น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหว และร่างกายให้เป็นไปอย่างอิสระ เด็กในวัยนี้สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ทั้งแบบเดี่ยวแบบกลุ่ม ถ้าฝึกจนชำนาญสามารถเล่นประสานเสียงกันได้ด้วยเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด เมื่อพัฒนาการทางด้านการดนตรีของเด็กค่อยๆ พัฒนาไปในระดับที่น่าพอใจแล้ว จึงควรสอดแทรก

ทักษะด้านการเล่นเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ด้วย เช่น ขลุ่ย หรือคีย์บอร์ด เป็นต้น เพื่อเป็นการนำนักเรียนเข้าสู่การเรียนรู้ทักษะเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ต่อไป สำหรับการเล่นเครื่องดนตรีของโรงเรียนทั้ง 3 สถาบันนั้น แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ เครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ เด็กจะได้รับมาจากการฟังเป็นส่วนใหญ่ ทั้งการเล่นตามครูโดยที่ครูเป็นต้นแบบ หรือการฟังไปพร้อมกับการเล่นพร้อมซิดีหรือการเล่นเปียโนของครู โดยจะเน้นเรื่องรูปแบบของจังหวะหลายๆ ชนิด ส่วนชนิดที่ 2 คือ เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด (เฉพาะสถาบันดนตรีเคพีเอ็น) ได้มาจากการฟังและการอ่านโน้ต ทั้งการเล่นจากการเลียนแบบครูผู้สอน จนกระทั่งเด็กอ่านโน้ตและเล่นพร้อมกับฟังแผ่นซิดีได้

5.3.4 การเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีทั้ง 3 แห่งนั้น ครูผู้สอนให้ความเห็นว่าการเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่เด็กสามารถแสดงออกได้ตั้งแต่อ่อนวัยเรียนเพื่อตอบสนองต่อสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การลุกนั่ง การโบกมือนั้นเป็นธรรมชาติของเด็กอยู่แล้ว การจัดกิจกรรมดนตรีให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหว จัดว่าดนตรีเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกระตุ้นให้เด็กอยากเคลื่อนไหว อยากเต้นรำ และเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นที่รอบตัวทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะควบคุมร่างกายของตนเองให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ต้องการและเหมาะสม กิจกรรมการเคลื่อนไหวเป็นการเรียนเพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ เด็กนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง การเคลื่อนไหวของเด็กในวัยนี้ ทำให้ครูผู้สอนรับรู้ถึงอารมณ์ การสนองตอบต่อดนตรี ตลอดจนเป็นสื่อที่ทำให้เกิดการเรียนรู้องค์ประกอบทางดนตรี อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการเรียนนาฏศิลป์ บัลเลต์ หรือโมเดิร์นแดนซ์ ต่อไป นอกจากนั้นการเคลื่อนไหวยังมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมาย สำหรับการเคลื่อนไหวนั้นทั้ง 3 สถาบันเน้นในเรื่ององค์ประกอบของดนตรีต่างๆ อารมณ์เพลง และการเคลื่อนไหวอย่างอิสระเช่นเดียวกัน เช่น เรื่องเสียงสูง-ต่ำ จังหวะ เพลงช้า (มีลักษณะเป็นเพลงเพื่อกล่อมเด็กนอน ฯลฯ) เพลงเร็ว (มีลักษณะเป็นเพลงเพื่อท่องเที่ยว ฯลฯ) เป็นต้น แต่ทั้ง 3 สถาบันนั้นเน้นรายละเอียดดังกล่าวมากน้อยไม่เท่ากัน กิจกรรมการเคลื่อนไหวของสถาบันจินตการดนตรี และสถาบันเคพีเอ็นนั้นเน้นการเคลื่อนไหวเพื่อการตอบสนองทางดนตรี และให้เคลื่อนไหวเพื่อแสดงออกถึงองค์ประกอบของดนตรีไม่ต่างกัน สำหรับสถาบันดนตรีมีฟ้านั้นเน้นการเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรีเป็นส่วนใหญ่

5.3.5 การคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

จากการสังเกตการณ์ด้านการคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีทั้ง 2 แห่งนั้น คือ สถาบันจินตการดนตรี และสถาบันดนตรีมีฟ้า ครูผู้สอนให้ความเห็นว่าการคิดและสร้างสรรค์องค์ประกอบดนตรีขึ้นเป็นผลงานใหม่ การจัดกิจกรรมเพื่อการสร้างสรรค์ทางดนตรีนั้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สาระทางดนตรีไปพร้อมกับพัฒนาเป็นความคิดของตนเอง สามารถทำได้หลายลักษณะ เช่น การสร้างสรรค์ทำทางในกิจกรรมการเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์คำร้องซึ่งเป็นเนื้อเพลงท่อนใหม่ เด็กสามารถแยกแยะประเภทได้ เช่น เสียงสัตว์ต่างๆ รถชนิดต่างๆ เป็นต้น ครูผู้สอนควรแนะแนวทางให้กับผู้เรียนให้เข้าใจว่าต้องการให้นักเรียนทำสิ่งใด โดยการยกตัวอย่างจากเพลงที่สอน เป็นต้น บทเพลงที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นเพลงที่มีความซับซ้อน คำร้องหรือเนื้อเพลงที่ใช้ในบทเรียนนั้นควรเป็นคำที่พบเห็นได้ทั่วไป หรือเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน สำหรับสถาบันจินตการดนตรีนั้น เน้นให้เด็กคิดคำร้อง(เนื้อเพลง) ขึ้นใหม่ได้ คิดจังหวะในเพลงขึ้นใหม่ได้ และคิดทำทางประกอบเพลงใหม่ได้ สำหรับสถาบันดนตรีมีฟ้านั้นเน้นให้เด็กคิดทำทางประกอบเพลงขึ้นใหม่เป็นส่วนใหญ่

5.3.6 สรุปผลการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบันดนตรีทั้ง 3 แห่งนั้น เป็นการจัดโปรแกรมการเรียนดนตรีให้กับเด็กในช่วงอายุ 3 – 6 ขวบ ซึ่งเป็นช่วงที่พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กกำลังพัฒนาขึ้นตามลำดับ การที่เด็กได้ฟังเพลง ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี เคลื่อนไหวเข้าจังหวะ และเสนอความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีนั้น สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ เพลงสำหรับเด็กในวัยนี้ เพลงที่ใช้สอนในบทเรียนควรเป็นเพลงที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คือ ต้องเป็นภาษาที่ง่าย และมีความชัดเจน จังหวะและทำนองควรเป็นเพลงสนุกสนานแต่ไม่ควรมีจังหวะและเครื่องดนตรีหลากหลายซับซ้อนมากนัก ในการสอนเพลงร้อง ควรเริ่มฝึกร้องเพลงจากจังหวะช้า หรือเป็นเพลงที่ไม่เร็วเกินไป เพื่อให้เด็กฟังและร้องตามได้ และควรฝึกให้เด็กร้องด้วยถ้อยคำที่ชัดเจน นอกจากนั้นควรให้เด็กร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อฝึกให้เด็กฟังและเข้าจังหวะ และการเล่นเครื่องดนตรีเบื้องต้นควรให้เด็กใช้เครื่องประกอบจังหวะต่างๆ เพื่อให้เด็กเล่นและแสดงออกทางด้านเครื่องดนตรีอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่ฝืนธรรมชาติทางกล้ามเนื้อของเด็ก นอกจากนั้นควรให้เด็กคิดสร้างสรรค์จังหวะดนตรีจากการเล่นเครื่องดนตรีด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์จริงทางดนตรีสำหรับตัวของผู้เรียนจากการทดลองและให้ความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถาบันจินตการดนตรีกล่าวว่าเด็กนักเรียนไม่มีความตื่นตัวในการทำความรู้จักนักประพันธ์เพลงอย่าง Wolfgang Amadeus Mozart หรือ Ludwig

Van Beethoven แม้จะมีตัวอย่างเพลงให้ฟังก็ตาม เด็กๆ ไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร สำหรับเด็กที่จบหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยแล้วนั้น ส่วนใหญ่มีการเลือกเรียนเครื่องดนตรีที่ตนเองถนัดมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการเรียนเปียโนกลุ่มต่อเนื่อง บางคนเรียนร้องเพลง และยังมีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่เรียนวิชาด้านศิลปะเพิ่มเติมอีกด้วย

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักสูตร กระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย จากสถาบันคณิตทั้ง 3 แห่ง คือ สถาบันจินตการคณิต สถาบันคณิตมีฟ้า และสถาบันคณิตเคพีเอ็น (KPN) โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเอกสาร การสอบถามและสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยประชากรในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มเด็กนักเรียน

โดยกิจกรรมดังกล่าวสามารถศึกษาได้จากครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและใช้บรรทัดฐานด้านการเรียนการสอนเดียวกัน โดยมุ่งเน้นด้านการวางแผนการสอน เทคนิคการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดผลและประเมินผล และสภาพปัญหาในการเรียนการสอน ตลอดจนศึกษาพัฒนาการและความสามารถที่พัฒนาขึ้นจากตัวผู้เรียน ผลการศึกษา มีดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

โรงเรียนคณิตเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา ในสมัยปัจจุบันอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการเรียนคณิตมากขึ้น การจัดระบบโรงเรียนให้เป็นมาตรฐานจึงมีความสำคัญอย่างมาก ด้านกระทรวงศึกษาธิการ โดยกองส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจึงมีมาตรการการดำเนินงานที่เป็นระเบียบแบบแผนให้กับโรงเรียนคณิตเอกชนให้มีรูปแบบการดำเนินงานเช่นเดียวกัน

โรงเรียนและสถาบันคณิตเอกชนทั้ง 3 แห่ง ที่ผู้วิจัยเลือก ได้แก่ โรงเรียนจินตการคณิต สถาบันคณิตมีฟ้า สถาบันคณิตเคพีเอ็น (KPN) เป็นโรงเรียนที่ผ่านการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนจินตการคณิตนั้น เป็นโรงเรียนคณิตเอกชนแห่งหนึ่งที่เปิดดำเนินการมาเป็นเวลานาน ด้านสถาบันคณิตมีฟ้า เป็นโรงเรียนคณิตที่เปิดดำเนินการในลักษณะกึ่งบริษัท โดยแยกออกมาเป็นโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดค่ายเทพ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) และสถาบันคณิตเคพีเอ็นเป็นโรงเรียนเปิดใหม่ที่มีชื่อเสียงภายในระยะเวลาสั้นๆ โรงเรียนคณิตเอกชนทั้ง 3

แห่งนี้ มีหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเช่นเดียวกัน ในการจัดโปรแกรมดนตรีของสถาบันทั้ง 3 แห่ง มีดังนี้

6.1.1 หลักสูตรของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

โครงสร้างหลักสูตรมุ่งเน้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ และผ่านกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ หลักสูตรของโรงเรียนและสถาบันดนตรีทั้ง 3 แห่ง มีประเด็นที่แตกต่างกัน คือ

1. หลักสูตรของโรงเรียนจินตการดนตรี เป็นหลักสูตรที่สร้างโดยคนไทย และมีการปรับใช้ให้เข้ากับเด็กไทย เช่น การปรับทฤษฎีการร้องเพลงจากการใช้สัญลักษณ์มือของโคดาไล (Kodály) มาเป็นการเคลื่อนไหวโดยใช้มือและอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายให้มีความแตกต่างกันจากระดับเสียง ตั้งแต่โน้ตตัว โด-ใช้มือจับหัวเข่า เร-ใช้มือแตะต้นขา মি-ใช้มือแตะสี่ข้าง ฟา-ใช้มือจับเอว ซอล-ใช้มือแตะกลางอก ลา-ใช้มือแตะไหล่ ที-ใช้มือจับหู โดสูง-ใช้มือแตะกระหม่อม ผสมผสานกับการเคลื่อนไหวร่างกายแบบ Eurhythmics ของดัลโครซ(Dalcroze) มีการใช้เครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะเป็นหลัก สำหรับด้านการคิดสร้างสรรค์นั้นเน้นทั้งการใส่ทำนองประกอบเพลงเองและใส่องค์ประกอบของดนตรีเองด้วยการคิดจังหวะกับเนื้อร้องขึ้นใหม่ และใช้เครื่องดนตรีของออร์ฟในเรื่องของระดับเสียง กิจกรรมด้านการฟังนั้นเน้นองค์ประกอบของดนตรีเป็นหลัก มีหนังสือและเทปประกอบการเรียนทั้งหมด 4 เล่ม/ 4 ม้วน โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 12 คน และอาจมีครูในชั้นเรียนได้ 2 คน กิจกรรมการเรียนนั้นเน้นทักษะดนตรี เพื่อให้ครอบคลุมพัฒนาการทางด้านดนตรีและพัฒนาการทางร่างกายและความคิดในทุกด้าน ถือเป็นหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กที่มีความสมบูรณ์หลักสูตรหนึ่ง

2. หลักสูตรของสถาบันดนตรีมีฟ้า เป็นหลักสูตรที่สร้างผสมผสานระหว่างคนต่างชาติและคนไทย โดยเน้นการร้องเพลง ซึ่งเด็กสามารถร้องออกเสียงและร้องในใจได้เป็นอย่างดี การเล่นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ และเน้นการเคลื่อนไหวของเด็กเป็นหลัก มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ Inner hearing ซึ่งเป็นการพัฒนาการได้ยินจากภายใน คือเด็กสามารถร้องเพลงในใจได้ในขณะที่ทำท่าทางต่อเนื่องไปได้แม้ไม่มีเสียงเพลง ดังนั้นการแสดงลีลาท่าทางจึงเป็นสิ่งที่เน้นมาก เพื่อให้เด็กแสดงออกได้อย่างตรงจังหวะ สำหรับการเล่นเครื่องดนตรีนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับสถาบันจินตการดนตรี คือเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะและเล่นเครื่องดนตรีออร์ฟ ดังนั้นเพลงร้องจึงมีทั้ง 2 ภาษา คือ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เน้นทฤษฎีและการขับร้องโดยใช้สัญลักษณ์มือของโคดาไล (Kodály) อีกทั้งยังเน้นกิจกรรมเกี่ยวกับ Eurhythmics ของดัลโครซ(Dalcroze) และใช้ชิ้นระนาดซึ่งเลียนแบบเครื่องดนตรีของออร์ฟในเรื่องของระดับเสียง และยังเน้นถึงเพลงการละเล่นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยไว้ด้วย แต่หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยนี้ไม่ค่อยเน้นกิจกรรมด้านความคิด

สร้างสรรค์ในดนตรี แต่เน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ด้านการเคลื่อนไหวมากกว่าทางสถาบันมีหนังสือและซีดีประกอบหลักสูตรทั้งหมด 2 เล่ม/ 2 แผ่น โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 4-12 คน และอาจมีครูในชั้นเรียนได้ 2 คนหรือมากกว่า

3. สถาบันดนตรีเคพีเอ็น ใช้หลักสูตรของชาวต่างชาติ โดยขอลิขสิทธิ์มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในหลักสูตรเน้นการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดประกอบการอ่านโน้ตและสัญลักษณ์ทางดนตรี การเคลื่อนไหว การร้องเพลง และการฟังดนตรี หลักสูตร MLM นั้นมุ่งเน้นให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียนดนตรี เป็นหลักสูตรที่เขียนขึ้นเพื่อเตรียมการวิธีการสอนเปียโนสำหรับเด็ก พร้อมกันนั้นก็ได้พัฒนาทักษะการฟังไปพร้อมๆ กัน ในหลักสูตรถูกออกแบบมาเพื่อเตรียมความพร้อมระหว่างการฝึกฝนการเล่นดนตรีและความสนุกสนานควบคู่กันไปผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางโครงสร้างของดนตรี ศูนย์กลางของหลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยของตุ๊กตาทมิ (Beethoven Bear) และตุ๊กตาทมิ (Mozart Mouse) เป็นตัวละครเอกที่นำเด็กนักเรียนเข้าสู่บทเรียนดนตรีต่างๆ เช่น ใช้เป็นตัวแทนในเรื่องความแตกต่างของระดับเสียง คือ ใช้หนูแทนเสียงสูงหรือเสียงเล็ก และใช้หมีแทนเสียงต่ำหรือเสียงใหญ่ เป็นต้น ในแต่ละชุดนั้น หนังสือเรียนประกอบด้วย Music Lesson Book, Music Workbook และ Music Discovery Book เน้นกิจกรรมเกี่ยวกับ Eurhythmics ของดาลโครซ (Dalcroze) การเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมงนั้นจะมีผู้ปกครองนั่งเรียนอยู่กับเด็กนักเรียนประจำเครื่องของแต่ละคน โดยในชั้นเรียนจะเป็นเด็กอายุระหว่าง 3-6 ขวบ เข้าเรียนกับผู้ปกครองและมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 6 คน สำหรับหลักสูตรนี้มีหนังสือและซีดีประกอบการเรียนทั้งหมด 4 เล่ม/ 4 แผ่น แต่ไม่เน้นการเรียนการสอนด้านการคิดสร้างสรรค์ในดนตรี

วิชาดนตรีสำหรับเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบโรงเรียนมีครูประจำโรงเรียน 3-4 คน/โรงเรียน/สาขา ยกเว้นสถาบันดนตรีมีฟ้า ซึ่งมีการจัดการที่แตกต่างจากโรงเรียนอื่นๆ เพราะนอกจากจะมีการเรียนการสอนในสถาบันแล้ว ยังมีการนำหลักสูตรเด็กปฐมวัยออกสู่โรงเรียนในระบบการศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลทั่วไป แต่ละโรงเรียนมีครูดนตรี 1 คน และให้ครูพี่เลี้ยงของทางโรงเรียนมาช่วยควบคุม 1 คน ครูดนตรีเป็นลักษณะครูพิเศษ และเด็กอนุบาลที่เรียนในระบบโรงเรียนนั้น มีการแบ่งระดับชั้นเรียนที่แน่นอน

6.1.2 กระบวนการและเทคนิคการสอนของครู

การสอนกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ด้านกระบวนการและเทคนิคการสอนของครูผู้สอนนั้น เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์จากการสอน ครูผู้สอนควรวางแผนการสอนเพื่อจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ และหาเทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนนั้นๆ ล่วงหน้า

ก่อนที่จะเกิดการเรียนการสอนภายในห้องเรียนจริง ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่ในสถาบันดนตรีดังกล่าว มีการเตรียมแผนการสอนล่วงหน้า บางครั้งเทคนิคการสอนของครูสามารถคิดขึ้นได้เองใหม่ เช่น การเล่นเกม การเล่านิทานนำบทเรียน นิทานเพลง หรือการดับไฟ เพื่อให้เด็กเกิดสมาธิในการฟังครู เป็นต้น ครูผู้สอนควรสอนอย่างระมัดระวังเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างกำลังใจ เมื่อได้ทำการสอน บทเรียนนั้นๆ ไปแล้ว ครูได้ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือปฏิบัติให้ครูผู้สอนเห็นผลของการกระทำ ซึ่งสามารถอธิบายความเข้าใจของเด็กได้ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงกลุ่ม หรือ การแสดงเดี่ยว ครูผู้สอน สามารถประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนได้ ผู้วิจัยพบว่านอกจากนี้ ครูผู้สอนยังต้องศึกษา สภาพปัญหาในการเรียนการสอนด้วย เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสม และ เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างสูงสุด

นอกเหนือจากนั้นผู้วิจัยพบว่า การใช้สัญญาณมือเพื่อฝึกร้องเพลงไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร และจากการทดลองและให้ความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถาบันจินตการดนตรีกล่าวว่า เด็กนักเรียนไม่มีความตื่นตัวในการทำความรู้จักนักประพันธ์เพลงอย่าง Wolfgang Amadeus Mozart หรือ Ludwig Van Beethoven แม้จะมีตัวอย่างเพลงให้ฟังก็ตาม เด็กๆ ไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร และครูผู้สอนส่วนใหญ่ของสถาบันจินตการดนตรี ไม่ได้จบวุฒิการศึกษาด้านครุดนตรีสำหรับเด็ก แต่มีประสบการณ์ด้านการสอนดนตรีสำหรับเด็กยาวนาน สำหรับสถาบันมีฟ้านั้น ครูผู้สอน ดนตรีสำหรับเด็กทุกคนมีวุฒิการศึกษาทางดนตรี และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น มีทั้งครูผู้สอนที่มีวุฒิ การศึกษาด้านดนตรีและไม่ได้จบวุฒิการศึกษาด้านดนตรี แต่มีประสบการณ์การสอนดนตรีสำหรับเด็กด้วยกัน

6.1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการจัดโปรแกรมการเรียน ดนตรีให้กับเด็กในช่วงอายุ 3 – 6 ขวบ เป็นช่วงที่พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กกำลังพัฒนาขึ้น ตามลำดับ การให้เด็กได้ฟังเพลง ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี เคลื่อนไหวเข้าจังหวะ และเสนอความ คิดสร้างสรรค์ทางดนตรีนั้น สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กในช่วงอายุนี้นี้สามารถร้องเพลงได้ตรงเสียงขึ้นกว่าเมื่อก่อน สามารถใช้ความคิด จินตนาการหลากหลายไปกับดนตรีได้อย่างบริสุทธิ์ สามารถร้องเพลงได้ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม สามารถร้องสลับกันไปมาระหว่างกลุ่มได้ ถ้ามีการฝึกฝนไปในระดับหนึ่ง เด็กจะสามารถเล่น เครื่องดนตรีรวมกันเป็นวงดนตรีได้ นอกจากนี้ยังสามารถคิดจังหวะและทำนองใหม่ๆ แทรกได้

ดังนั้นเพลงสำหรับเด็กในวัยนี้ ควรเป็นเพลงที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คือ ต้องเป็นภาษาที่ง่าย มีความชัดเจน จังหวะและทำนองควรเป็นเพลงสนุกสนานแต่ไม่ควรมีจังหวะ

และเสียงเครื่องดนตรีซับซ้อนมากนัก ยกเว้นเพลงร้อง ควรให้เริ่มฝึกเบื้องต้นหรือหัดเพลงใหม่อย่างช้าๆ ไม่เร็วจนเกินไป ควรฝึกให้เด็กร้องด้วยถ้อยคำที่ชัดเจน ทั้งนี้การฝึกร้องเพลงอย่างช้าๆ ในขั้นแรกจะทำให้เด็กจับจังหวะและคำร้องได้อย่างถูกต้อง เมื่อต้องร้องให้เร็วขึ้นเด็กจะร้องคำได้อย่างชัดเจน ไม่หลงจังหวะ สำหรับการเล่นเครื่องดนตรีเบื้องต้นควรใช้เครื่องประกอบจังหวะต่างๆ เพื่อให้เด็กเล่นและแสดงออกทางด้านเครื่องดนตรีอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่ฝืนธรรมชาติทางด้านกล้ามเนื้อของเด็ก

จากการสำรวจการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบการศึกษาทั้ง 3 แห่ง คือ สถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า สถาบันดนตรีเคพีเอ็น พบว่า การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยไม่มีความแตกต่างกันในด้าน Objective Learning

กิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กของสถาบันจินตการดนตรีและสถาบันดนตรีมีฟ้านั้น เป็นสถาบันดนตรีที่มุ่งเน้นให้เด็กเตรียมความพร้อมทางการเรียนดนตรี เพื่อค้นหาความถนัดและความชอบในการเล่นเครื่องดนตรีด้วยตนเอง เด็กสามารถฟังเพลง ร้องเพลงได้อย่างไพเราะและถูกต้อง นอกจากนั้นเด็กยังสามารถเล่นเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่งได้ รวมไปถึงมีความกล้าแสดงออกด้านการเคลื่อนไหว กล้าคิดสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างออกไปได้ ยกเว้นสถาบันดนตรีเคพีเอ็น(KPN) นั้นในหลักสูตรไม่มีการเรียนการสอนเรื่องการคิดสร้างสรรค์ แต่เน้นการเรียนในการฝึกทักษะปฏิบัติการเล่นกีตาร์หรือเปียโน การอ่านโน้ตเพลงและสัญลักษณ์ การเคลื่อนไหว และร้องเพลงสิ่งที่แตกต่างกันของโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง คือ ลักษณะของบทเพลงในหลักสูตร ทั้งเพลงร้องเพลงสำหรับเล่นเครื่องดนตรี เทคนิคของครูผู้สอนหรือการนำเสนอให้เด็กปฏิบัติด้วยวิธีการต่างๆ โดยในแต่ละวิธีนั้นสามารถนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้เหมือนกัน

6.2 การอภิปรายผล

6.2.1 หลักสูตรของการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

โครงสร้างหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยมุ่งเน้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อผ่านกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ หลักสูตรของโรงเรียนและสถาบันดนตรีทั้ง 3 แห่ง มีประเด็นที่แตกต่างกัน คือ

หลักสูตรของสถาบันจินตการดนตรี เป็นหลักสูตรที่สร้างโดยคนไทย และมีการปรับใช้ให้เข้ากับเด็กไทย กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะดนตรีในทุกด้าน เพื่อเป็นการพัฒนาการทางด้านดนตรีและพัฒนาการทางร่างกาย ความคิด ตลอดจนทัศนคติที่ดีของผู้เรียน อุปกรณ์การเรียนที่เด็กต้องเตรียมมาคือ หนังสือแบบเรียน และเด็กต้องทบทวนเพลงร้องโดยการฟังเทปเพลงประกอบการเรียนทุกสัปดาห์ กิจกรรมการฟังของสถาบันจินตการดนตรี เน้นเรื่ององค์ประกอบ

ของเสียงและดนตรี กิจกรรมการร้องเพลงผสมผสานการเคลื่อนไหวเน้นให้เด็กร้องเพลงอย่างถูกต้องทั้งจังหวะและระดับเสียง กิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีเน้นการเล่นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เพราะมีความเห็นว่ามีพื้นฐานการเคลื่อนไหวของเด็ก ส่วนกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์นั้นฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องขององค์ประกอบทางดนตรี ไม่ว่าจะเป็นจังหวะหรือทำนอง ด้วยการอิมโพรไวเซชัน (Improvisation) คือ คิดแล้วแสดงออกทันทีในชั้นเรียน รวมไปถึงการคิดสร้างสรรค์ทำทางประกอบเพลงใหม่ๆ ด้วย

สำหรับหลักสูตรของสถาบันดนตรีมีฟ้า เป็นหลักสูตรที่สร้างผสมผสานระหว่างคนต่างชาติและคนไทย โดยเน้นการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี และการเคลื่อนไหวของเด็กเป็นหลัก ดังนั้นเพลงร้องจึงมีทั้ง 2 ภาษา คือ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จุดประสงค์หลักของโปรแกรม คือ การพัฒนาการได้ยินภายใน (Inner hearing) โดยใช้ความสัมพันธ์ของระบบ Solfa และสัญญาณมือ ใช้สัญลักษณ์แสดงจังหวะแทนการอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรีเบื้องต้น เป็นการฝึกก่อนที่จะเรียนเครื่องดนตรี เน้นทฤษฎีและการขับร้องโดยใช้สัญลักษณ์มือของโคดาไล (Kodály) นอกจากนั้นยังเน้นถึงเพลงการเล่นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยไว้ด้วย กิจกรรมการฟังของสถาบันดนตรีมีฟ้า เน้นเรื่ององค์ประกอบของเสียง และดนตรี กิจกรรมการร้องเพลงผสมผสานการเคลื่อนไหวเน้นให้เด็กร้องเพลงอย่างถูกต้องทั้งจังหวะและระดับเสียง กิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีเน้นการเล่นเครื่องประกอบจังหวะ เช่นเดียวกับสถาบันจินตการดนตรี ส่วนกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์นั้นฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ในด้านการออกแบบและคิดทำทางใหม่ๆ ให้เข้ากับบทเพลงเท่านั้น แต่ใช้หลักการอิมโพรไวเซชันเช่นเดียวกับสถาบันจินตการดนตรี

หลักสูตรของสถาบันดนตรีเคพีเอ็น ทางสถาบันได้นำหลักสูตรของชาวต่างชาติมาใช้ โดยขอลิขสิทธิ์มาจาก Alfred Publishing Inc. ประเทศสหรัฐอเมริกา หลักสูตร MLM นั้นมุ่งเน้นให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียนดนตรี เป็นหลักสูตรที่เขียนขึ้นเพื่อเตรียมการวิธีการสอนเปียโนสำหรับเด็ก พร้อมกันนั้นก็ได้พัฒนาทักษะการฟังไปพร้อมๆ กัน ในหลักสูตรถูกออกแบบมาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกฝนการเล่นดนตรีประเภทคีย์บอร์ดหรือเปียโนและความสนุกสนานควบคู่กันไป ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางโครงสร้างของดนตรี ศูนย์กลางของหลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยของตุ๊กตาหมี (Beethoven Bear) และตุ๊กตาทู (Mozart Mouse) เป็นตัวละครเอกที่นำเด็กนักเรียนเข้าสู่บทเรียนดนตรีต่างๆ เช่น ใช้เป็นตัวแทนในเรื่องความแตกต่างของระดับเสียง คือ ใช้หนูแทนเสียงสูงหรือเสียงเล็ก และใช้หมีแทนเสียงต่ำหรือเสียงใหญ่ เป็นต้น ในแต่ละชุดนั้น หนังสือเรียนประกอบด้วย Music Lesson Book, Music Workbook และ Music Discovery Book การเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมงนั้นจะมีผู้ปกครองนั่งเรียนอยู่กับเด็กนักเรียนประจำเครื่องของแต่ละคน สำหรับหลักสูตรนี้ไม่เน้นการเรียนการสอนด้านการคิดสร้างสรรค์ในดนตรี

โดยกิจกรรมด้านการฟังนั้นเน้นให้นักเรียนได้ฟังเพลงสำหรับร้องและเพลงเล่นเครื่องดนตรี นอกจากนั้นยังฝึกการฟังระดับเสียงและองค์ประกอบของดนตรีลงในสมุด Workbook ด้วย กิจกรรมการร้องเพลงและการเคลื่อนไหวนั้นใช้เนื้อเพลงภาษาอังกฤษทั้งหมด เพลงร้องนี้ยังได้แทรกไว้ซึ่งเรื่องของคำศัพท์ดนตรีต่างๆ มากมาย แต่เด็กไม่สามารถร้องและทำท่าประกอบได้เอง หากไม่มีแผ่นซีดี การทำท่าประกอบนั้นอยู่ที่การนำของครูแล้วเด็กจึงทำตาม ด้านกิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดหรือเปียโนนั้น ใช้วิธีการอ่านสัญลักษณ์และจังหวะจาก Flash cards หรือบนกระดาน เด็กจะเรียนรู้ลักษณะตัวโน้ต คำศัพท์ และความดังเบาต่างๆ ไปตามลำดับชั้น จนกระทั่งเล่นรวมเพลงทั้ง 2 มื้อได้อย่างสมบูรณ์

สถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่ง ที่ผู้วิจัยเลือก ได้แก่ สถาบันจินตการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า สถาบันดนตรีเคพีเอ็น (KPN) เป็นโรงเรียนที่ผ่านการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ วิชาดนตรีสำหรับเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกกระบบโรงเรียน มีครูประจำโรงเรียน 3-4 คน/โรงเรียน/สาขา ยกเว้นสถาบันดนตรีมีฟ้า มีการจัดการที่แตกต่างจากโรงเรียนอื่นๆ เพราะนอกจากจะมีการเรียนการสอนในสถาบันแล้ว ยังมีการนำหลักสูตรเด็กปฐมวัยออกสู่โรงเรียนในระบบการศึกษาที่เป็นโรงเรียนอนุบาลทั่วไป แต่ละโรงเรียนมีครูดนตรี 1 คน เป็นลักษณะครูพิเศษ มีครูพี่เลี้ยงของทางโรงเรียนคอยช่วยควบคุมดูแลนักเรียน สำหรับเด็กอนุบาลที่เรียนในระบบโรงเรียนนั้น มีการแบ่งระดับชั้นเรียนที่แน่นอน

สำหรับโรงเรียนจินตการดนตรีนั้น เป็นโรงเรียนดนตรีเอกชนแห่งหนึ่งที่เปิดดำเนินการมาเป็นเวลานาน และการจัดหลักสูตรมีความคล้ายคลึงกับการจัดหลักสูตรมาตรฐานด้านทักษะดนตรีนานาชาติ (Performance Standards for Music ของ MENC = Music Educators National Conference) ซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรมาตรฐานตั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาลถึงเกรด 12 ด้านสถาบันดนตรีมีฟ้า เป็นโรงเรียนดนตรีที่เปิดดำเนินการในลักษณะกึ่งบริษัท โดยแยกออกมาเป็นโรงเรียนในสังกัดค่ายเทพ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) การจัดหลักสูตรนั้นมีแนวทางเดียวกันกับการจัดโปรแกรมดนตรีสำหรับโรงเรียนอนุบาลและการจัดการศึกษาดนตรีภาคบังคับของประเทศอังกฤษ ส่วนสถาบันดนตรีเคพีเอ็นเป็นโรงเรียนเปิดใหม่ที่มีชื่อเสียงภายในระยะเวลาสั้นๆ และเป็นหลักสูตรลักษณะพิเศษจากสหรัฐอเมริกาและคล้ายกับหลักสูตร JMC ของสยามกลการ สถาบันดนตรีเอกชนทั้ง 3 แห่งนี้ มีหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คล้ายคลึงกัน

6.2.2 แนวการสอนของครูผู้สอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาแนวการสอนของครูผู้สอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาทั้ง 3 สถาบันนั้น มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสอนให้เด็กร้องเพลงโดยใช้ทฤษฎีสัญลักษณ์มือของโคดาไล (Kodály) ไม่ประสบผลสำเร็จกับเด็กไทย จากประสบการณ์การสอนของผู้สอน และการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า เด็กแสดงสัญลักษณ์มือไม่ถูกต้อง คือ เพลงเสียงร้องไม่ตรงกับสัญลักษณ์มือ และไม่มีระดับสูงต่ำของมือ

2. การใช้เพลงร้องเป็นภาษาอังกฤษ หรือใช้ทำนองเพลงบรรเลงโดยให้เด็กร้องเอง ทั้งหลักสูตร ไม่ประสบผลสำเร็จกับเด็กไทย เด็กสามารถเคลื่อนไหวท่าทางตามบทเพลงได้ แต่ไม่สามารถร้องเพลงได้ด้วยตนเอง

3. การใช้เพลงสำหรับการฝึกร้องสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นเพลงไทย การเริ่มสอนขั้นต้นควรให้เริ่มฝึกหัดเพลงใหม่อย่างช้าๆ ไม่เร็วจนเกินไป ควรฝึกให้เด็กร้องด้วยถ้อยคำที่ชัดเจน ทั้งนี้การฝึกร้องเพลงอย่างช้าๆ ในขั้นแรกจะทำให้เด็กจับจังหวะและคำร้องได้อย่างถูกต้อง เมื่อต้องร้องให้เร็วขึ้นเด็กจะร้องคำได้ชัดเจน ไม่หลงจังหวะ ควรมีเทปเพลงเป็นตัวอย่างประกอบบทเรียนโดยเป็นเสียงร้องประกอบเครื่องกำหนดจังหวะที่ช้าและชัดเจน และควรแทรกเพลงภาษาต่างประเทศอย่างง่ายบ้าง

ควรเน้นให้เด็กร้องเพลงให้ชัดเจนและร้องให้ถูกต้องกับระดับเสียง กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถรับรู้และควบคุมตนเองให้เปล่งเสียงออกมาได้ถูกต้องตามระดับเสียงที่ได้ยิน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537: 37) การเลือกเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นเพลงสั้นๆ ประมาณ 2 บรรทัด – 4 บรรทัด ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีทำนองและช่วงเสียงง่ายๆ จังหวะของเพลงไม่ควรช้าหรือเร็วเกินไป (มัทนิ ตูลยาร, 2522: 60)

4. การเล่นเครื่องดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเริ่มจากการเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะเป็นอันดับแรก การเล่นดนตรีที่ง่ายที่สุดคือการเล่นเครื่องตี ซึ่งมีทั้งเครื่องตีที่มีระดับเสียงและไม่มีความสูงต่ำเสียง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537: 86) เพราะการเล่นเครื่องดนตรีด้วยการ เคาะ ตี เขย่า เป็นธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ให้แข็งแรง ส่วนการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดสำหรับเด็กในวัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากสำหรับเด็กในการบังคับนิ้วให้ตรงตามโน้ต และเด็กมีอาการเบื่อหน่ายเมื่อต้องฝึกเป็นเวลานาน และต้องทำซ้ำหลายๆ ครั้ง สำหรับการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดนั้น จำเป็นต้องมีผู้ปกครองเข้าร่วมในชั้นเรียนด้วย เพื่อความรวดเร็วในการสอนของครูผู้สอน และสามารถนำไปทบทวนหลังเวลาเรียนได้

5. การเรียนดนตรีโดยมีผู้ปกครองเข้าร่วมในห้องเรียน ช่วยทำให้เด็กมีความเข้าใจและทำได้อย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันผู้ปกครองบางท่านก็ไม่สามารถเข้าเรียนพร้อมกับเด็กได้ทุกครั้ง และบางครั้งเมื่อเด็กเรียนสูงขึ้น ผู้ปกครองเริ่มไม่เข้าใจอาจเป็นเหตุให้ต้องหาครูพิเศษภายนอกมาทบทวนนอกเวลาเรียน

6. การสอนฟังเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำทางประกอบต่างๆ ควรใช้เพลงบรรเลงที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ให้เด็กได้จินตนาการ เช่น เพลงที่เป็นระนาด รำ อาจใช้ทำทางในการแสดงแทนผีเสื้อ เพลงที่ใช้ทุบปา หรือ Didgeridoo อาจใช้ทำทางแทนสัตว์ใหญ่ หรือป่าดงดิบ เพลงที่ใช้ฮาร์พ อาจใช้ทำทางแทนแม่น้ำลำธาร เป็นต้น ซึ่งในช่วงก่อนหน้านี้ครูส่วนใหญ่ใช้เพลงที่มีเนื้อร้อง ทำให้เด็กคอยคิดทำทางตามเนื้อร้อง ไม่เป็นอิสระ นอกจากนี้การสอนฟังยังสามารถใช้เสียงของเครื่องดนตรีหรือครูผู้สอน โดยให้เด็กทำแบบฝึกหัดการฟัง เพื่อสามารถเปรียบเทียบเสียงกับสัญลักษณ์ได้ โดยที่ครูสามารถประเมินผลได้จากแบบฝึกหัดของเด็ก สิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างจินตนาการและการเคลื่อนไหวทำทางที่เป็นธรรมชาติในการเรียนดนตรีได้เป็นอย่างดี

7. การสอนการเคลื่อนไหวจากการนำทำทางของครู ควรใช้เพลงที่มีความสนุกสนาน ถ้าเป็นเพลงไทยหรือเพลงบรรเลงจะช่วยให้เด็กสื่อความหมายและใช้จินตนาการได้มากขึ้น

8. การสอนเรื่องการคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่สามารถทำได้กับเด็กปฐมวัย แต่นับเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากสำหรับเด็ก เพราะเด็กในวัยนี้มีประสบการณ์น้อย ส่วนใหญ่ทางหลักสูตรให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์แบบอิมโพรไวเซชัน คือ คิดแบบทันทีทันใด แล้วแสดงออกในช่วงโมเมนต์ การแสดงความคิดสร้างสรรค์เริ่มจากการคิดคำร้องสั้นๆ ขึ้นใหม่ จนกระทั่งสามารถคิดสร้างสรรค์จังหวะโดยเล่นเครื่องดนตรีผสมวงได้

9. การให้เด็กได้ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรี และเคลื่อนไหวไปกับทำนองเพลง เป็นการฝึกประสบการณ์ตรงทางด้านดนตรีของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาเนื้อหาทางดนตรีได้อย่างดี เนื่องจากผู้เรียนต้องเข้าใจ จังหวะ ทำนอง รวมไปถึงการอ่านสัญลักษณ์หรือโน้ตเพลงให้ออกด้วย

10. การใช้สัญลักษณ์ระบบโคดา เกี่ยวกับจังหวะ เช่น $\text{||} \text{||} \text{||} \text{||}$ (ทา ทา ที-ที ที-ที) ช่วยทำให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องตัวโน้ตในระดับต่อไปได้ดี

6.2.3 พัฒนาการทางด้านดนตรีของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางด้านดนตรีของเด็กปฐมวัย หลังจากได้เรียนดนตรีในหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. เด็กเล็กในช่วงอายุ 3½ - 6 ขวบ สามารถร้องเพลงได้ชัดเจนและร้องได้ถูกต้องตามระดับเสียงมากขึ้น

2. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ รวมกันเป็นวงดนตรีได้ และสามารถเล่นแนวทำนองได้มากกว่า 1 แนว

3. สำหรับนักเรียนที่เรียนหลักสูตรการเล่นเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดนั้น นักเรียนสามารถเล่นคีย์บอร์ด, เปียโนได้เป็นเพลงโดยใช้ทั้งสองมือเล่นได้ นักเรียนบางคนแยกโสตประสาทได้ดี แต่ใช้เวลาในการฝึกนานกว่าการเล่นเครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ

4. นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวและควบคุมร่างกายได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวกับบทเพลงที่ได้ยิน หรือการลู่กัน การก้าวเดินตามธรรมชาติทั่วไป

5. เด็กมีใจรักและสนุกกับการเรียนดนตรี เมื่อได้จับและลองเล่นเครื่องดนตรี ตลอดจนการเล่นิทานประกอบเพลงของครู การทดลองทำจริงของครู และการแจกรางวัล เช่น สติ๊กเกอร์ เป็นการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นการกระทำที่ดี ทำให้เด็กตื่นตัวกับการเรียนรู้ใหม่ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงทางดนตรีให้กับผู้เรียน

6. นักเรียนสามารถร้องเพลงภาษาต่างประเทศได้ และรู้จักคำศัพท์ต่างๆ มากขึ้น

7. เด็กมีพัฒนาการทางการเรียนดนตรีอย่างรวดเร็ว เมื่อผู้ปกครองอยู่ด้วยในชั้นเรียน หรือคอยกระตุ้นผู้เรียนให้ทบทวนอย่างสม่ำเสมอ

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การสอนร้องเพลงสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นอาศัยการฟังเป็นหลัก ดังนั้นควรมีเพลงประกอบการเรียนเป็นตัวอย่างที่ใช้ในการสอนที่ร้องอย่างชัดเจนทุกคำ มีเครื่องกำหนดจังหวะประกอบ เป็นเพลงที่ไม่เร็วจนเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเรียนร้องเพลงได้ไม่ชัดเจน ควรใช้เพลงภาษาไทยเป็นหลัก และไม่ควรใช้เพลงบรรเลงในการสอนร้องเพลง

2. การสอนการเล่นเครื่องดนตรีในระยะแรก ควรให้เด็กเล่นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ ซึ่งจะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อและร่างกายของเด็กให้มีความสามารถในการเป็นไปตามธรรมชาติ

3. การสอนการคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องใช้สื่อการสอน และจำเป็นต้องให้ครูแนะแนวทางการเรียน ไม่ว่าจะเป็นการคิดคำร้องใหม่ การใส่ทำนองประกอบเพลงใหม่ ควรใช้สิ่งที่อยู่รอบตัวและอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็กนักเรียน ทั้งนี้เด็กต้องฟังประสบการณ์และความรู้เดิม ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจที่ต่อเนื่อง และเรียนรู้ได้เร็ว

4. ควรให้ผู้ปกครองเข้าชั้นเรียนบ้าง เช่น ครูอาจกำหนดให้ผู้ปกครองเข้าชั้นเรียนทุกสัปดาห์สุดท้ายของเดือน ครั้งละ 15 นาที หรือการจัด Meeting parents ทุก 3 เดือน เพื่อเป็นการดู

พัฒนาการ และข้อบกพร่องของบุตรหลานตนเอง เป็นต้น แต่ผู้วิจัยไม่เสนอแนะให้ผู้ปกครองอยู่ในห้องเรียนตลอดเวลา เพราะเด็กอาจไม่เข้าสังคมกับเด็กคนอื่น ควรปล่อยให้เด็กได้อยู่ในโลกของคนตรีและกิจกรรมด้วยตนเอง

5. นอกเหนือจากเครื่องดนตรีแล้ว ทางหลักสูตรหรือครูควรรหาของเล่นชนิดอื่นมาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ริบบิ้น นกหวีด ลูกบอล เป็นต้น เพื่อความแปลกใหม่และกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากทดลองและเรียนรู้

6. ครูผู้สอนควรมีวุฒิการศึกษาทางดนตรี หรือผ่านการอบรมมาก่อนทั้งทางด้านทฤษฎี และการปฏิบัติดนตรี และด้านจิตวิทยาดนตรีสำหรับเด็ก ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการสอนให้ทันสมัย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2524). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: รพ.มหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ดนตรี-นาฏศิลป์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2532). คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2535). พระราชบัญญัติ กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนดนตรีเอกชน.
- จันทร์เพ็ญ พงศ์ศิริแสน. (2540). ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (แขนงดนตรีและนาฏศิลป์) หน่วยที่ 3 เรื่อง กิจกรรมเน้นการฟังชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จันทิกา ลิมปิเจริญ. (2526). ทักษะและเทคนิคการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- เจริญใจ บุญยพัฑ และคนอื่นๆ. (2525). หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์.
- ชม ภูมิภาค. (2523). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชลหมู่ ชลานุเคราะห์. (2524). ดนตรีฝรั่งในยุครัตนโกสินทร์. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดมธนา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2525). วิทยาการการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งศิลป์การพิมพ์
- ชูชาติ พิทักษากร. (2535). การฝึกซ้อมทักษะประจำวัน ใน สาระดนตรีศึกษา : แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธิ์ สุทธจิตต์. (2532). ดนตรีกับเด็กก่อนวัยเรียน. มิตรครู. อุดมธนา.
- _____. (2538). พฤติกรรมการสอนดนตรี. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2539). ดนตรีศึกษา : สารและข้อคิดที่น่านุรักษ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2540). กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็ก. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541). จิตวิทยาการสอนดนตรี. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุยทิพย์ พนมยงค์ บุญทัศนกุล. (2539). สานฝันด้วยเสียงเพลง. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านเพลง.
- บันลือ พฤษะวัน. (2529). หลักสูตรกับบูรณาการทางการสอน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรีชา คัมภีรปกรณ. (2529). หลักการสอน ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา วิทยาการสอน หน่วยที่ 8-15. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประชาชน จำกัด.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- พัชร วาสิท. (2534). ดนตรีสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. วารสารคหเศรษฐศาสตร์. อุดรธานี
- พันทิพา อุทัยสุข. (2538). การจัดระบบการเรียนการสอนและการวางแผนในระบบการเรียนการสอน. (เล่มที่ 2, พิมพ์ครั้งที่ 8).ม.ป.ท. :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). ดนตรีวิจักษ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท รักย์ศิลป์ จำกัด.
- ไพฑูรย์ สีนารถนัน. (2524). หลักและวิธีการสอนอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- มัทนี ตูลยาธร. (2522). เพลงประกอบกิจกรรมและเสริมประสบการณ์ในระดับอนุบาลศึกษา.
ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). ดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เอ.พี กราฟฟิคดีไซน์.
- วรรณเทพ หาญกล้า. (2539). โรงเรียนดนตรีเอกชน : การศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วารินทร์ รัชมิพรหม. (2531). สื่อการสอน : เทคโนโลยีทางการศึกษาและการสอนร่วมสมัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (2541). เอกสารประกอบการสอนวิชา ปรัชญาและหลักสูตรดนตรีศึกษา. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- _____. (2544). เอกสารประกอบการสอนวิชา ปรัชญาและหลักสูตรดนตรีศึกษา: หลักสูตรดนตรีศึกษาภาคบังคับประเทศอังกฤษ. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- ศีลปชัย กองตาล. (2540). การวัดผลและประเมินผลวิชาดนตรีปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สาธิต บุญใบ. (2543). การศึกษากระบวนการสอนวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). ดนตรีวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ Dr. Sax.
- _____. (2539). เอกสารประกอบการเรียนวิชาสุนทรีศาสตร์ของคนตรี. นครปฐม : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- _____. (2540). เป้าหมายสำหรับการสอนดนตรีในโรงเรียน. อัดสำเนา.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. (2542). การวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สุวัฒน์ วรดิลก. (2532). สุนทราภรณ์ครั้งศตวรรษ. ที่ระลึกการก่อตั้งวงดนตรีสุนทราภรณ์ครบรอบ 50 ปี. 20 พฤศจิกายน 2532. กรุงเทพฯ : วรรณมิตร.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. (2536). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ร้อยเอ็ด: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2529). โครงการรับความช่วยเหลือ : รายงานการฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูประถมศึกษา ในโครงการอบรมครูวิชาการประจำกลุ่มโรงเรียน ปีงบประมาณ 2528-2529. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำเร็จ มณีเนตร. (2520). กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2530) เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

- อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2537). ทฤษฎีและกระบวนการสอน ใน ประมวลสาระชุดวิชา เทคโนโลยีและสื่อการสอน หน่วยที่ 1-4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Bessom, Malcom E. et al., (1972). Teaching Music in Today's Secondary School. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Good, C.V. (editor). (1973). Dictionary of Education. New York and London : Macmilan
- Gordon, Edwin. (1971). Psychology of Music Teaching. New jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Lehman, Paul R. et al., (1996). Performance Standards for Music Grades Pre.K-12. Virginia: MENC.
- Lehman, Paul R. (1994). Teaching Examples: Ideas for Music Educators. Virginia: MENC.
- Nye, Vernice T. (1983). Music for Young Children. Mimeographed.
- Sims, Wendy L. (1995). Strategies for Teaching: Pre-Kindergarten Music. Virginia: MENC.
- Young, William. (1990). An Integrated Music Program for Elementary School. New Jersey: Prentice –Hall, Inc.

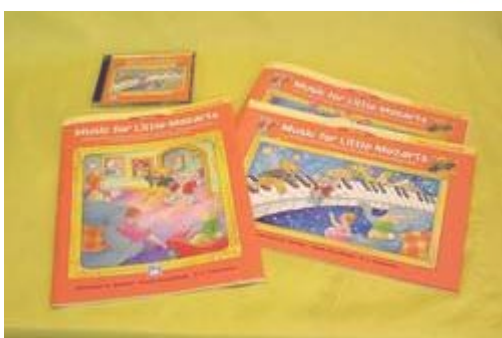

ภาพที่ 2 หนังสือประกอบการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
สถาบันจิตนาการดนตรี

ภาพที่ 3 หนังสือประกอบการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
สถาบันดนตรีมีฟ้า

ภาพที่ 4 หนังสือประกอบการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย
สถาบันดนตรีเคพีเอ็น

ประเมินผลความก้าวหน้าทางดนตรีชั้นเด็กเล็ก (สถาบันจิตนาการดนตรี)

ชื่อ

เกิดเมื่อ.....อายุเมื่อเริ่มเรียน.....อยู่ชั้น.....

การประเมิน 1. ยังไม่สามารถทำได้ถึงเกณฑ์

2. ทำตามเกณฑ์ได้ในระดับพอใช้

3. สามารถทำได้ดี

4. มีความโดดเด่นในด้านนี้

		วคป	วคป
ด้านอารมณ์ พฤติกรรม	1. มีความพอใจที่จะเรียนวิชานี้ 2. แสดงความชอบในเพลงใดเพลงหนึ่งเป็นพิเศษ 3. อยู่ในระเบียบที่ครูกำหนดไว้ในห้องเรียนดนตรี		
การร้องเพลง	1. ร้องเพลงที่คุ้นเคยได้ดี คำชัดเจน 2. เขียนแบบแนวทำนองอย่างถูกต้อง 3. ร้องเพลงอย่างมีชีวิตชีวา แสดงความรู้สึกรักของเพลง		
การเล่น เครื่องดนตรี	1. จับเครื่องดนตรีได้อย่างถูกต้อง 2. เล่นเข้าจังหวะอย่างที่กำหนดได้ 4. คิดหาจังหวะเองใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ 5. เขียนแบบจังหวะจากเพื่อน/ ครูได้		
การเคลื่อนไหว	1. เคลื่อนไหวอย่างมีความรู้สึกร่วมในบทเพลง 2. สามารถทำท่า เข้ากับจังหวะได้อย่างถูกต้อง 3. รักษาจังหวะคงตัวจากเพลงที่ได้ยิน		
ความเข้าใจ ทางดนตรี และการฟัง	1. เข้าใจแนวคิดด้านทำนอง-สูง ต่ำ สูงกว่า ต่ำกว่า เหมือน แตกต่าง 2. เข้าใจแนวความคิดของความเร็ว-เร็ว ช้า เร็วกว่า ช้ากว่า 3. เข้าใจแนวความคิดทางไดนามิก-รวมทั้งดัง ค่อย ดังกว่า ค่อยกว่า 4. สามารถบอกชื่อของเครื่องดนตรีเมื่อได้ยินเสียง 5. นั่งฟังเพลงอย่างตั้งใจได้		
ความคิด สร้างสรรค์	1. คิดคำใหม่มาแทนคำเดิมได้ 2. สามารถคิดแต่งทำนองให้เข้ากับเพลงที่ได้ยิน 3. ใช้เครื่องมือเคาะจังหวะมาประกอบเพลงให้แตกต่างออกไปได้		

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างบทเพลงในแบบเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของ
สถาบันจัดการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอ็น

Brother John Dance

The image displays a musical score for a piece titled "Brother John Dance". The score is written on four staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are in Thai. The background features a large, faint watermark of the Mahidol University seal. At the bottom, there is a cartoon illustration of two mice facing each other, with musical notes floating around them.

Staff 1:
 C C
 เดินเข้าวง ก๊อออก หมุนตัวตามเข็ม แล้วทวน

Staff 2:
 C C G C C G C
 เดินเข้าวง ก๊อออก ตบมือ

Staff 3:
 C C
 เขย่งเท้าวิ่งเข้าวง เขย่งเท้าก๊อออก หมุนตัวตามเข็มแล้วทวน

Staff 4:
 C C G C C G C
 เขย่งเท้าวิ่งเข้าวง เขย่งเท้าก๊อออก ตบมือเท้าจ๊ะหะ

9
 อนุบาลศึกษาปีที่ 1

หอยทากห้อยหน้ารัก

หอย	ทาก	เจ้า	เอ๋ย		เจ้า	ไป	ไหน มา
คลาน	ไป	ช้า	ช้า		นำ	รัก	จริง เอ๋ย
		ε	ε				ε ε
คลาน	ไป				คลาน	ไป	
		ε	ε				ε ε
ช้า	ช้า				ช้า	ช้า	

เปลี่ยนคำ หอยทาก เป็น หอยห้อย / คลาน เป็น ค่อย / ช้า เป็น ชื่น / รัก เป็น รัก

แมง มุ ม ล าย

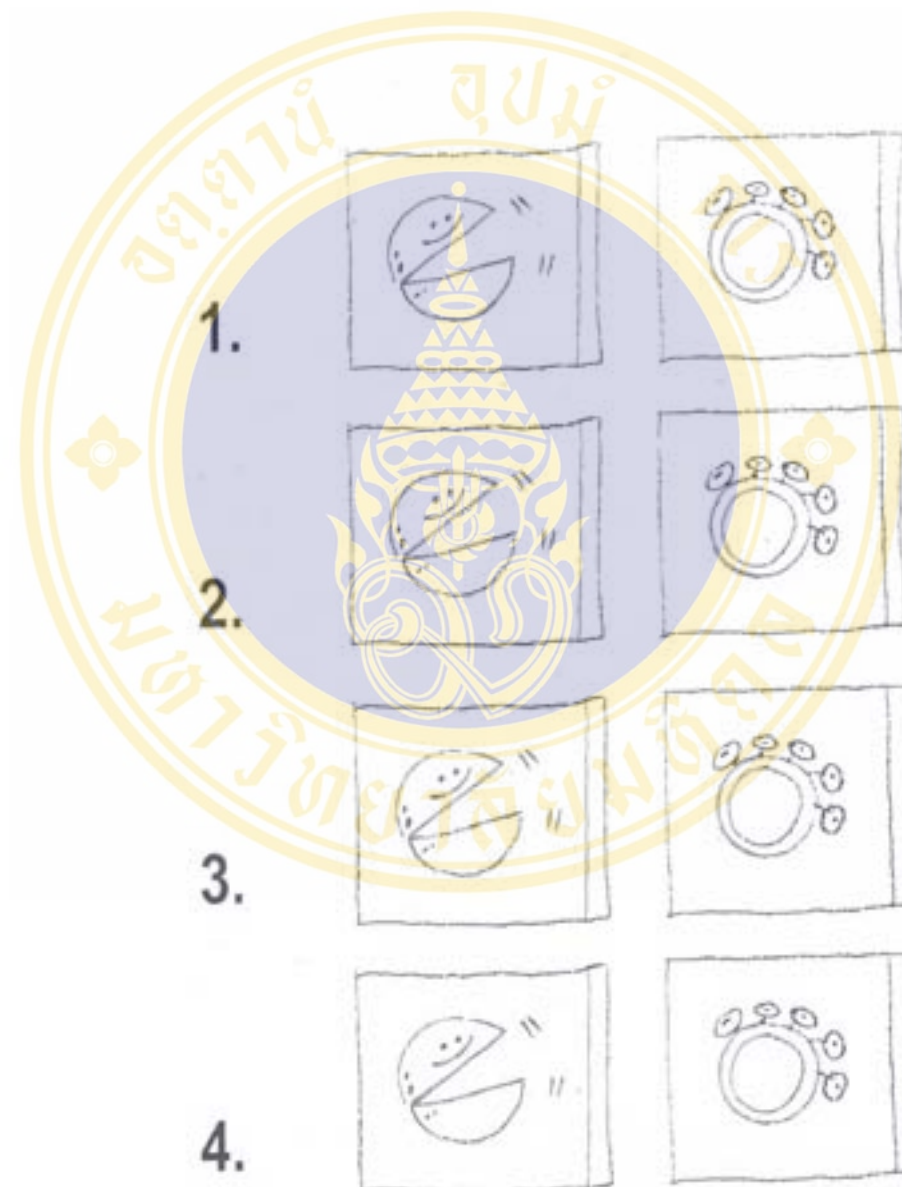
The image shows a musical score for a song titled "แมง มุ ม ล าย" (Mang Mula Yai). The score is written on two staves. The first staff has a key signature of one flat (B-flat) and a 4/4 time signature. The lyrics are in Thai. The second staff continues the melody and lyrics. A large, stylized watermark of Mahidol University is overlaid on the score. At the bottom of the page, there is a large, detailed drawing of a mosquito, which is the subject of the song. The page number "17" is visible at the bottom center.

1 แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย

2 แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย แมง มุ ม ล าย

17

เสียงที่ได้ยิน เป็นเสียงของ กรับหรือกระพรวน?

รถไฟแสนสนุก

The image shows a musical score for a song titled "รถไฟแสนสนุก" (Fun Train). The score is written on four staves with Thai lyrics underneath. A large, semi-transparent watermark of the Mahidol University logo is overlaid on the score. Below the musical score, there is a simple line drawing of a train with two locomotives and several passenger cars. Below the train, there are two stylized bird-like figures facing each other. At the bottom center, the number "39" is printed.

39

มือสกปรก

1 มือ สก (กะ) ปรก มือ สก (กะ) ปรก

5 ต้อง ไป ล้าง ต้อง ไป ล้าง

9 ให้ สะ อาด ให้ สะ อาด

13 เอ็ด เอ็ด เอ็ด ให้ สะ อาด

คำว่า มือ เปลี่ยนเป็น ครก เอ็ดมือ ของเรา
นำของเหลวนี้มาตายยังหาจะกินเอ็ด

3

ตีกลองเบา ดัง

The image displays a musical score for a song titled "ตีกลองเบา ดัง" (Beat the drum softly, loudly). The score is written on four staves in 2/4 time, featuring Thai lyrics and musical notation. The lyrics are: "ตี กลอง ตี กลอง ตี เบา เบา" (Beat the drum, beat the drum, beat softly, softly) and "ตี กลอง ตี กลอง ตี ดัง ดัง" (Beat the drum, beat the drum, beat loudly, loudly). The score includes a large, stylized watermark of the Mahidol University logo in the background. Below the score, there is a cartoon illustration of a bear sitting on the ground, holding a mallet and playing a small drum. The number "5" is printed at the bottom center of the page.

5

เจ้าหมาน้อยส่งเสียงเห่าสั้น ๆ หรือหอน ยาว ๆ

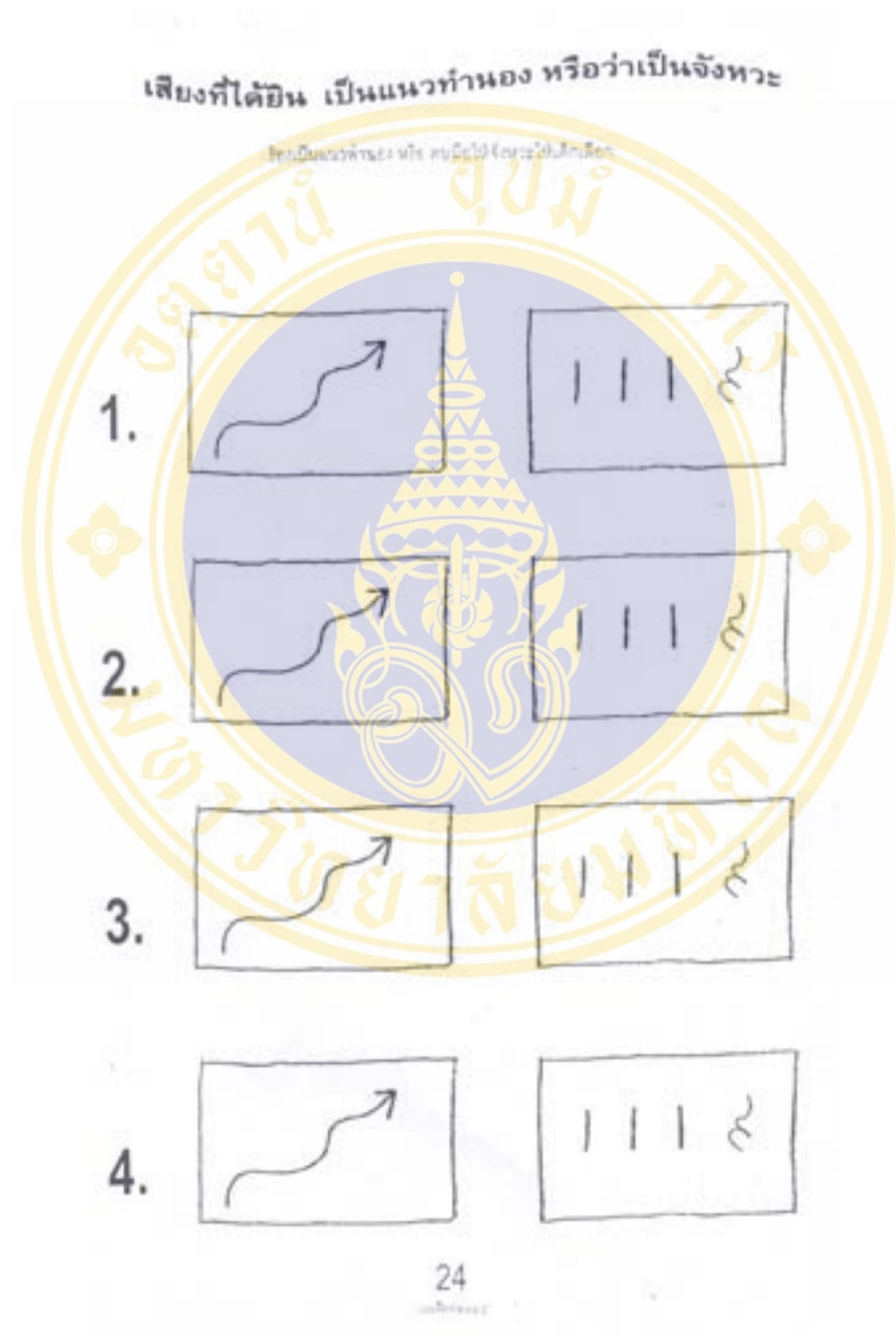
1. >>> >>>

2. >>> >>>

3. >>> >>>

4. >>> >>>

8

เรามาแข่งเคาะ

4/4

123 โน้ตและช่องเป็นสี่เหลี่ยมกลุ่ม

23			ก		23			ε	ε
วัน	นี้	เรา	มา	แข่ง	เคาะ	กัน			
23			ก		23	ก		ε	ε
เรา	แข่ง	ทั้ง	เคาะ	เท้า	และ	ตบ	มือ		
2	ก	ก		ε	ว				ε
ฉัน	เคาะ	เท้า	อย่าง	นี้	ฉัน	อย่าง	นี้		
(ฉันตบ มืออย่าง นี้)									
23	ก	ก	ก		123	ก	ก	ก	
มา	เคาะ	เท้า	พร้อม	กัน	ดู				
(มาตบ มือพร้อม กันดูซิ)									

แบ่งเป็นสามกลุ่ม กลุ่มแรกตบเท้า 2 | 1 | 3 | กลุ่มที่สองเคาะ 2 | 1 | 3 | กลุ่มที่สามตบเท้า 2 | 1 | 3 |

|||๕ <Pattern ปอ๑๑>
 |๓|๕ * ๓๓๓๓
 กกกก | + ใช้ทั้งมือขวาและมือซ้ายได้
 |||๕

เราตบมือกัน

คนมือ ซ้าย | ๑ | ๒ | ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ | ๘ | ๙ | ๑๐

4/4

เรา ตบ มือ กัน	จึง หว่ะ น้า ชื่น	ตบ เต่า เต่า กัน	ทา ทา ทา ทา
เรา ตบ เต่า กัน	จึง หว่ะ น้า ชื่น	ตบ เต่า เต่า กัน	ทา ทา ทา ทา
เรา ตบ ตัก กัน	จึง หว่ะ น้า ชื่น	ตบ เต่า เต่า กัน	ต้า ต้า ต้า ต้า
เรา ตบ มือ กัน	จึง หว่ะ น้า ชื่น	ตบ เต่า เต่า กัน	เด็กดีใจเพราะมีอะไร

5

Copyright by Mahidol University

เล่น รำ มะ นา ด้วย กัน

เล่น เคาะ รำมะนา ให้เสียงแตกต่างกันอย่างนี้ แล้วจากนั้น วาดรูป รำมะนา ของเธอ
ออกมา แล้วระบายสี อย่างที่ รำมะนามี สีอะไรกันบ้างนะ

4/4

	ε		ε		ε		ε		π		ε		π		ε
เล่น		เล่น		เคาะ	เคาะ	เล่น	รำมะนา	เล่น	รำมะนา						

	ε		ε		ε		ε		π				ε	ε	ε
เล่น		เล่น		เคาะ	เคาะ	เล่น	รำมะนาด้วย	เล่น	รำมะนาด้วย	กัน					

ดึก ดอก นาฬิกา

ใช้เครื่องดนตรีภายใน 3 อย่างคือ กลอง พิณ และกระจับปี่

The musical score is arranged in six staves, each with a Thai instrument icon and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the notes.

Staff 1 (พิณ): ดึก ดอก นาฬิกา

Staff 2 (กลอง): ดึก ดอก นาฬิกา

Staff 3 (กระจับปี่): ดึก ดอก นาฬิกา

Staff 4 (พิณ): ดึก ดอก นาฬิกา

Staff 5 (กลอง): ดึก ดอก นาฬิกา

Staff 6 (กระจับปี่): ดึก ดอก นาฬิกา

ช้างตัวใหญ่

หากต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเอกสารฉบับนี้ กรุณาติดต่อ:

The image displays a musical score for the Thai version of 'The Lord's Prayer' (การอธิษฐาน). The score is written on a grand staff with three systems, each containing a vocal line (treble clef), a piano accompaniment line (alto and bass clefs), and a Thai text line. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The lyrics are in Thai script. A large, semi-transparent watermark of the Thai Royal Seal (Mahachulalongkornrajavidyalaya) is centered over the score.

System 1:

Vocal: ข้าแต่พระยา
Piano: (Chords and melody)

System 2:

Vocal: พระเจ้าข้า
Piano: (Chords and melody)

System 3:

Vocal: พระเจ้าข้า
Piano: (Chords and melody)

จังหวะคู่ยกัน

ใช้มือขวาตีจังหวะ ตามที่แสดงไว้ โดยใช้มือซ้ายตี คมกลึง ด้านล่าง กระพริบนิ้วขวา

แบ่งจังหวะออกเป็นสี่กลุ่ม มีจังหวะเร็วขึ้นตอน ที่สองกลุ่ม มีไม้ตี

(A)

1	คมกลึง	
		ตี 4 ครั้ง 3 ครั้ง 2 ครั้ง 1 ครั้ง
2	ไม้ตี	
		1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
3	Cow bell	
		1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
4	กระพริบนิ้ว	
		1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

ส่วนที่ 2 ทำเป็น 2 ครั้ง

(B)

คมกลึง	
ไม้ตี	
Cow bell	
กระพริบนิ้ว	

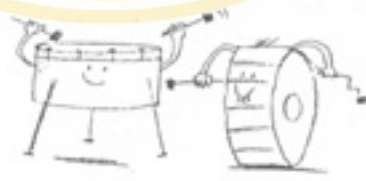
ส่วนที่ 3 ทำเป็น 2 ครั้ง

(C)

Cow bell	
กระพริบนิ้ว	

ส่วนที่ 4 ทำเป็น 2 ครั้ง

คมกลึง	
ไม้ตี	
Cow bell	
กระพริบนิ้ว	

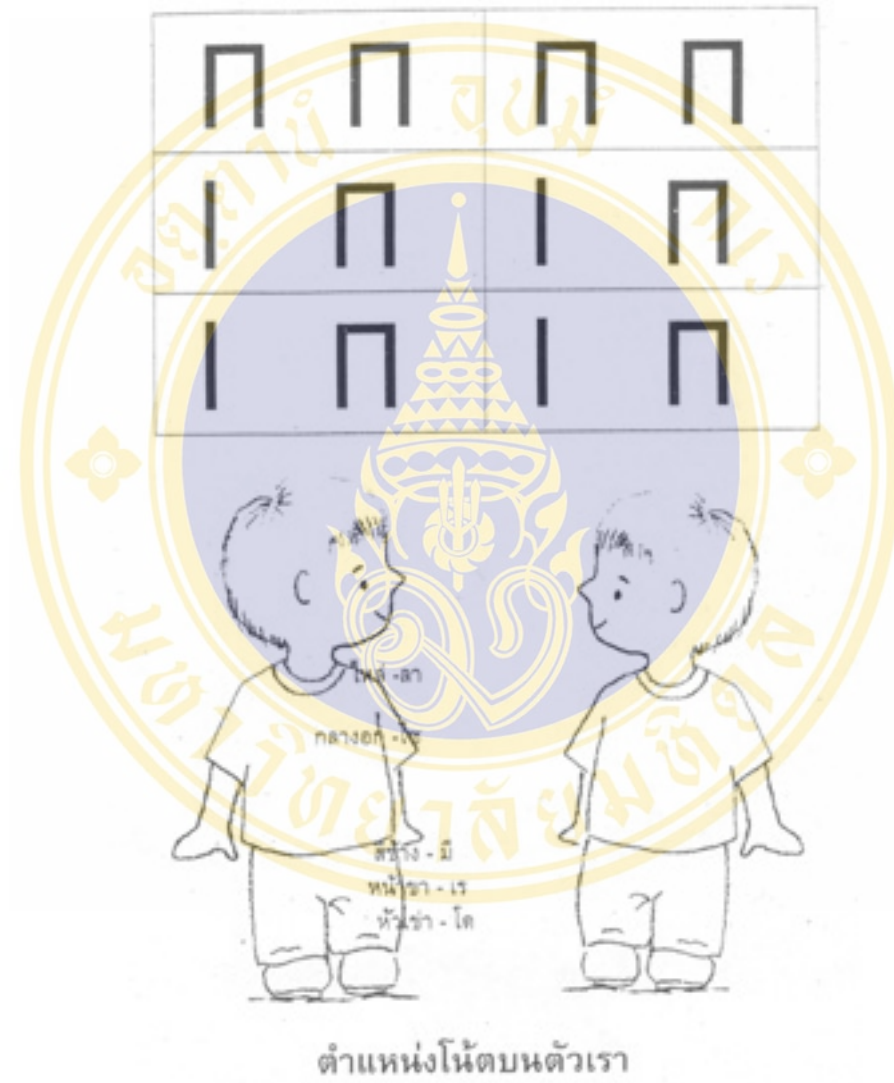
41

Twinkle Twinkle Little Stars

เล่นทีละคน ๆ ในใจของเรา มีโน้ตอยู่ทุก ๆ โน้ต

The image displays a musical score for the song "Twinkle Twinkle Little Stars" in Thai. The score is written on four staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is simple, consisting of eighth and quarter notes. The lyrics are written in Thai script above the staves. A large, semi-transparent watermark of the Mahidol University logo is centered over the score. Below the staves, there are several hand-drawn illustrations of stars and a crescent moon, some with faces and arms, adding a whimsical touch to the page.

เด็ก ๆ คิดออกมาเป็นนิทาน แล้วนำมาเขียน เล่นให้พวกเราร่วมกันฟังด้วย

The musical notation is as follows:

Staff	Notes (Left)	Notes (Right)
1	C4, D4, E4, F4, G4	A4, B4, C5, B4, A4
2	G4, F4, E4, D4, C4	B4, A4, G4, F4, E4
3	D4, C4, B3, A3, G3	F3, E3, D3, C3, B2
4	A3, G3, F3, E3, D3	C3, B2, A2, G2, F2
5	E3, D3, C3, B2, A2	G2, F2, E2, D2, C2

แบบเรียนของสถาบันดนตรีมีฟ้า

SO
MI

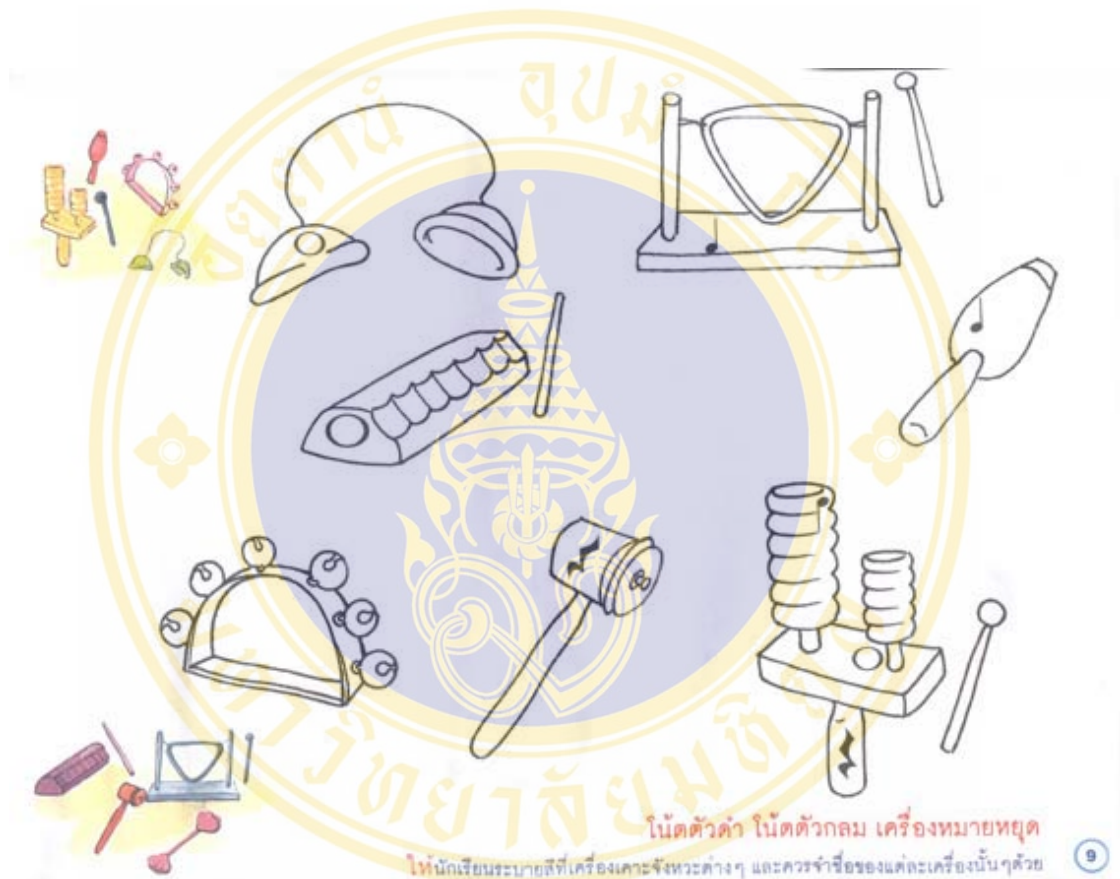
แพะตัวเล็ก

จูปากเป้า

4

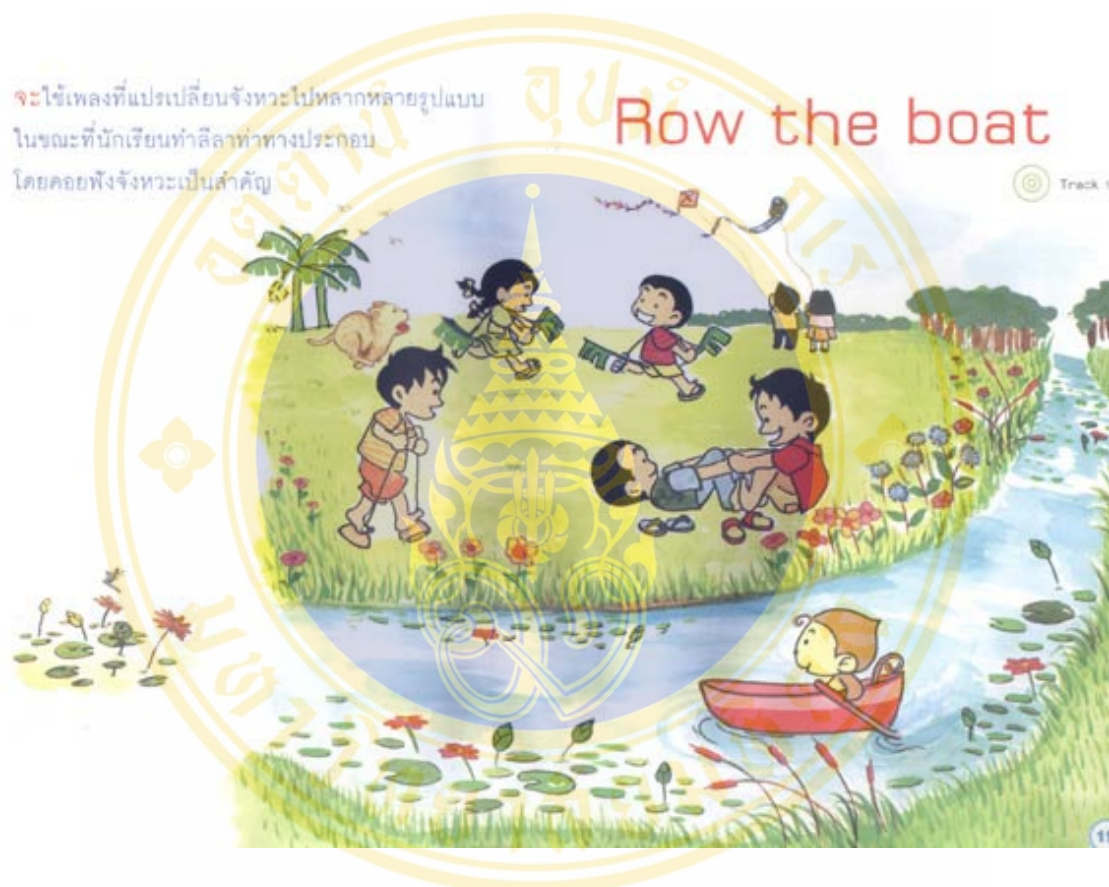
Quarter note
มีค่าเท่ากับ 1 จังหวะ

Illustration of children playing in a field with a large watermark of Mahidol University in the background.

Old Macdonald Farm

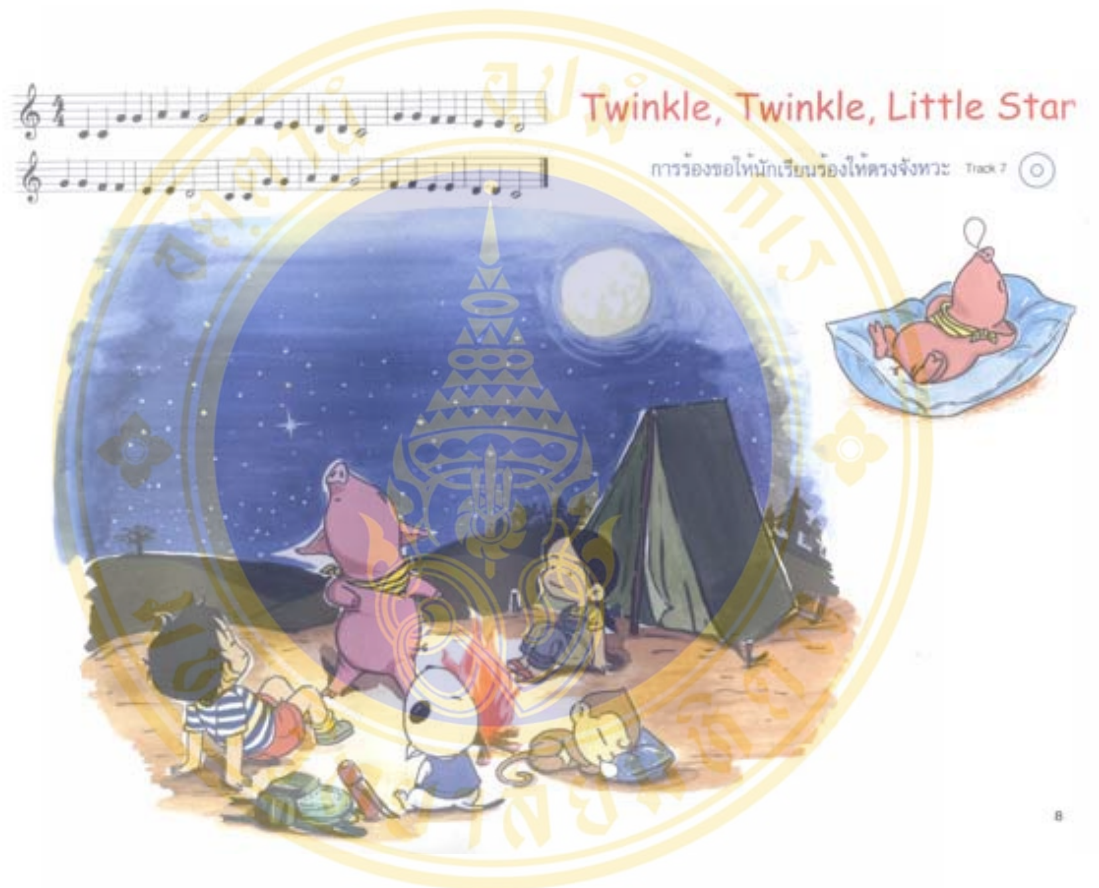
ในฟาร์มของคุณลุงแม็คโดนัลด์ มีสัตว์ที่หลากหลายชนิด
เช่น มา วัว เป็ด หมู สุนัข ฯลฯ สัตว์แต่ละตัวจะมีเสียงร้องที่ต่างกัน
พวกเราจะต้องนำเสียงของสัตว์เหล่านั้นเข้ามาร้องประกอบบทเพลง
ให้ถูกต้องตามลักษณะของสัตว์นั้นๆ

- ★ จะมีการซ่อนตัวในรูปแบบต่างๆ ไว้ในตัวสัตว์
- ★ ประโยคตรง E - I - E - I - O

Track 3

แบบเรียนของสถาบันดนตรีเคพีเอ็น

If You're Happy and You Know It

the left page

Music makes Beethoven Bear and Mozart Mouse very happy.

1. Sing *If You're Happy and You Know It* doing the motions suggested in the words.
2. Trace the smile on the face of Beethoven Bear and Mozart Mouse.
3. Color the picture.

If You're Happy and You Know It

the right page

art. Christine H. Barden

Allegro 2/4 = 120 *mf*

On repeat, teacher starts in middle:

1. If you're happy and you know it, clap your hands! (clap hands) If you're

2. Now get me-ry to stamp your feet

3. Now get me-ry to jump up high

4. Now get me-ry to do all these

happy and you know it, clap your hands! (clap hands) If you're happy and you know it, then your

feet will tap-ty show it. If you're happy and you know it, clap your hands! (clap hands)

5. do all these (clap hands, stamp feet, jump high)

6. Other options: play up high (H) or play down low (h)

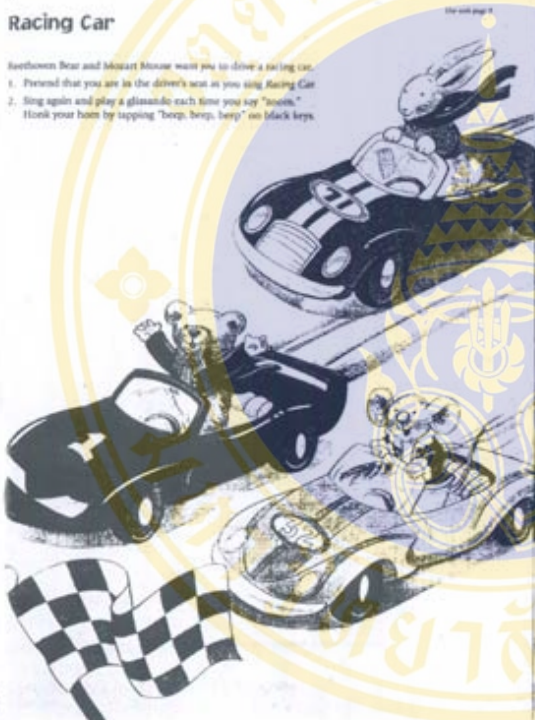
Racing Car

Bartholomew Bear and Mozart Mouse want you to drive a racing car.

1. Pretend that you are in the driver's seat as you sing *Racing Car*.

2. Sing again and play a glissando each time you say "noise."

Hook your horn by tapping "beep, beep, beep" on black keys.

Racing Car

Christian H. Bardies

Binary rock beat (2 + 128)

① Strident piano: a white key glissando beginning and ending on any key.
 ② Strident piano: a group of black keys (5 notes) in this rhythm.

14

Finger Play Song

Practice your finger numbers with Beethoven Bear and Mozart Mouse.

1. Sing the Finger Play Song. Hold both hands up with fingers open wide, wiggle each finger as you sing about it.
2. Keeping your hands open wide, tap each finger on the picture below as you sing the song again.

15

Finger Play Song*

arr. Christine H. Rauden

Easy (2 - 3)

1. Thumb - kin is fin - ger num - ber 1. num - ber 1. num - ber 1.

2. Pointer is finger number 2.

3. Tail star is finger number 3.

4. Ring star is finger number 4.

5. Pinky is finger number 5.

*For a variation on the melody, sing "Where is finger number one, etc." As students become comfortable with identifying numbers, ask them to show fingers in a random order.

47

We have learned two keys. One for you and one for me!" exclaimed Beethoven Bear.

"Now we can practice playing this new key that we have learned," Mozart Mouse said.

- 1 Clap (or tap) *The C Song* and count aloud evenly.
- 2 Point to the quarter notes & rests below and count aloud evenly.
- 3 Using RH finger 1, play and sing the words.

The C Song

48 10 (35)

1 RH

f

Sing: C, C, if you please, just be - low the 2 black keys.

Student plays one octave higher with duet part.

Moving along

Teacher or Parent

mf

72

Since Beethoven Bear and Mozart Mouse had played songs using B, C, D and E, they were now quite experienced with learning new notes.

"Do you want to play a song with A now?" Mozart Mouse started to ask.

But he didn't finish the question, because Beethoven Bear already had started to play *The A Song*.

- 1 Clap (or tap) *The A Song* and count aloud evenly.
- 2 Point to the quarter notes & rests below and count aloud evenly.
- 3 Using LH finger 3, play and sing the words.

The A Song

73 21 (46)

LH

Sing: A, A, hap - py day! fin - ger 3 can play on A!

Flowing
grace

Teacher or Parent

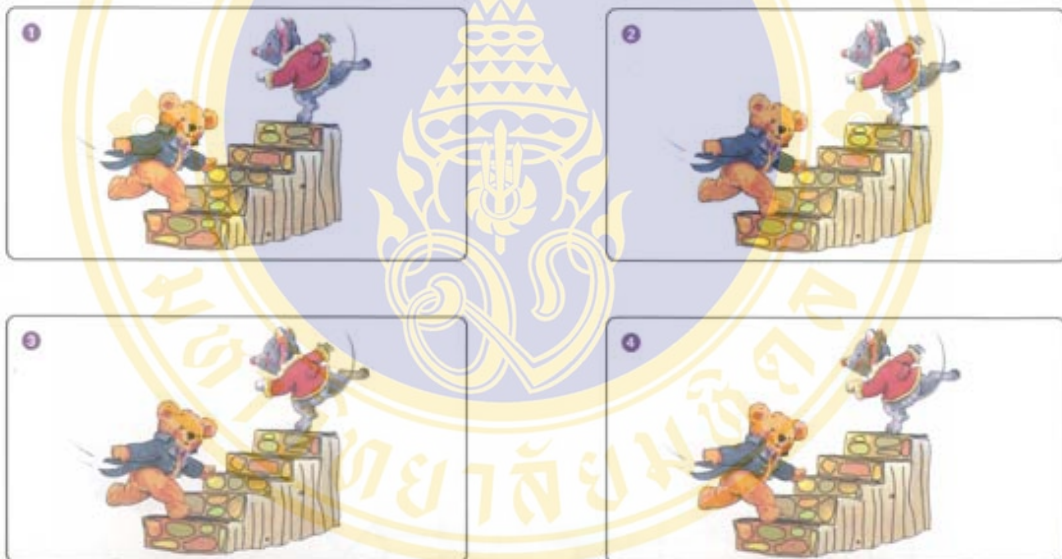

Up and Down

Your teacher will play sounds that go UP or DOWN.

- Circle Beethoven Bear walking UP the stairs if the sounds go UP.
- Circle Mozart Mouse walking DOWN the stairs if the sounds go DOWN.

Use with page 9.

Quarter Notes and Quarter Rests

Your teacher will clap a rhythm pattern.

- Circle the pattern that you hear.

1

2

3

4

Use with page 24.

Playing C with Left Hand & Right Hand

1 Circle each C that is played by the LEFT HAND with a pink crayon.

2 Circle each C that is played by the RIGHT HAND with a green crayon.

Use with page 37.

ภาคผนวก ก

รูปแบบสัญลักษณ์ของโคดัลย (Kodaly) และ อุปกรณ์เครื่องดนตรี

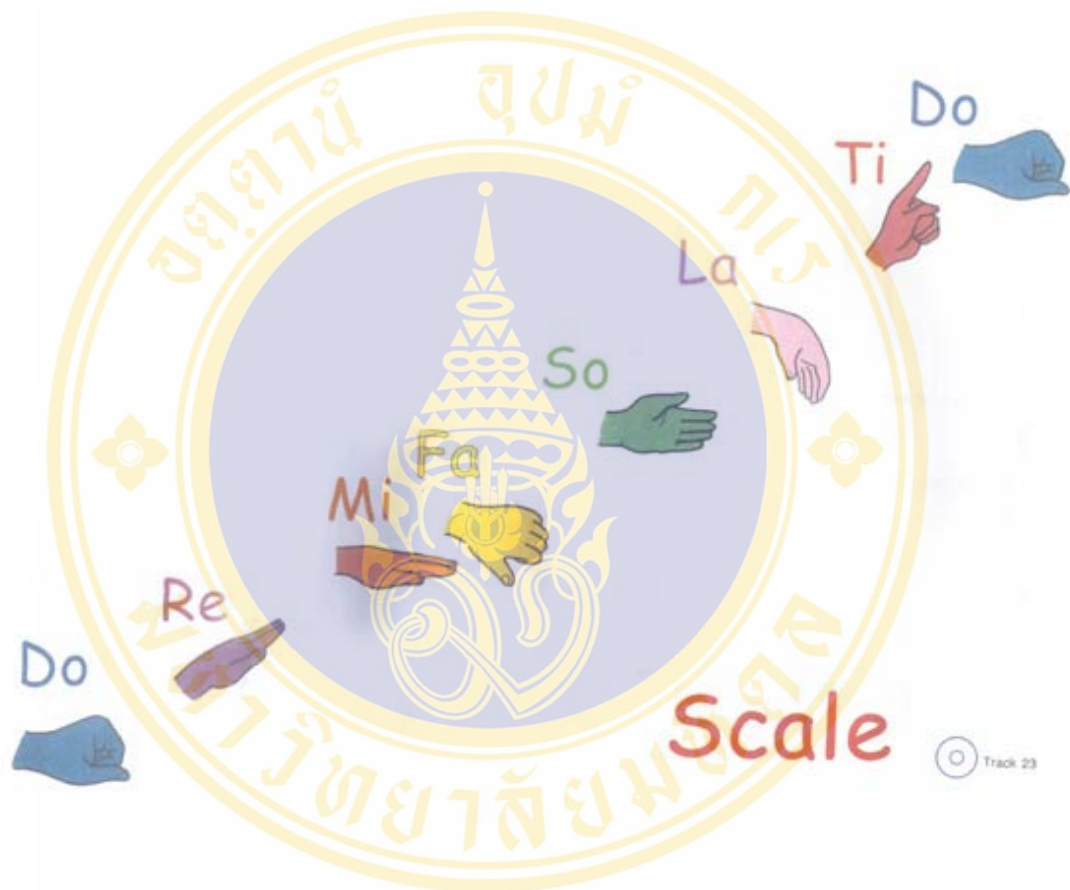
ระบบสัญลักษณ์แทนจังหวะ เช่น

สัญลักษณ์ระบบโคดาย

เสียง

สัญลักษณ์ดนตรี

สัญลักษณ์ระบบโคดาย	เสียง	สัญลักษณ์ดนตรี
	ทา	♩
๓	ที่ ที่	♩
๔	ทุ	♩
๐	โท	♩
๐	เท	♩
๓	ที่ - ที่รี	♩
๓	ที่รี - ที่	♩
.	ทาย - ที่	♩
๓	ทรีโอลา	♩
๓	ซินโคปา	♩
๓	ทิมริ	♩
๓	ทิริม	♩

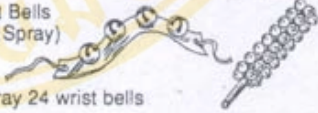
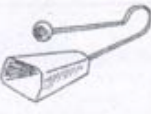

Rhythm Instruments

A. Drums	
Bass drum 20" or 24" one 	Bongo Drums w/stand 1 pair
Conga Drum w/strap one 	Hand Drums 10" & 12" adjustable heads a dozen
Indian Drums from Taos N.M. one large 	Timpani rotary tuning set of three
Snare Drum 14" head, 3" shell w/stand one 	

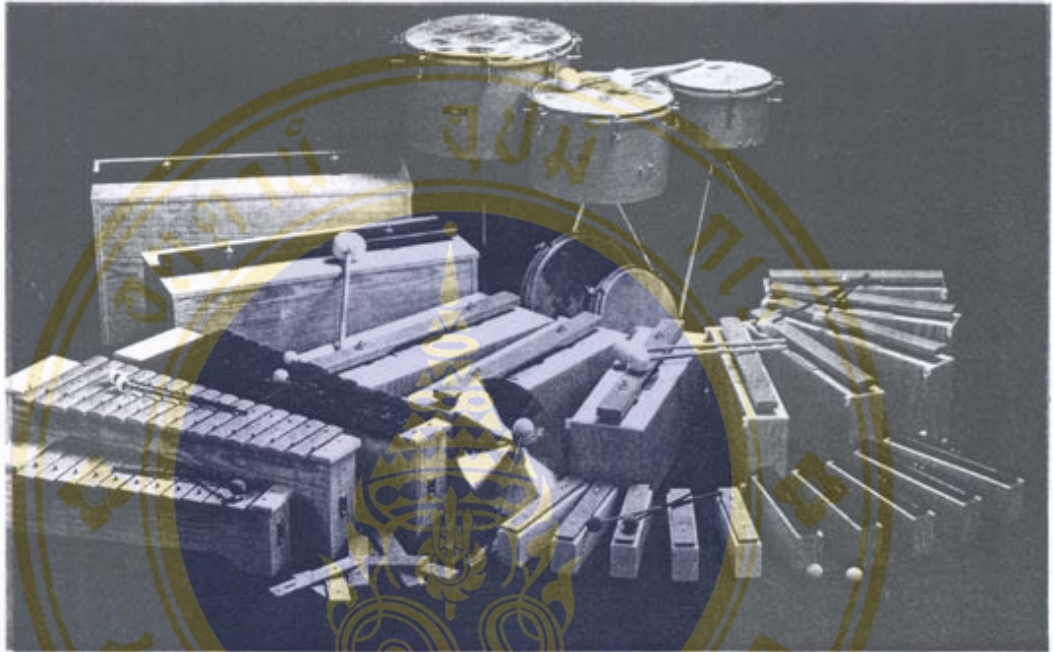
B. Wood Sounds	
Castenets symphonic type 1 set 	Claves a pair
Log Drum 'Blocks' type one 	Rhythm Sticks 1/2" hardwood 1 pair for each student
Temple Blocks 1 set 	Tone Block two
Wood Block one 	

Rhythm Instruments

C. Metal Sounds	
Cow Bell various sizes three	Finger Cymbals one pair
Crash Cymbals 12" w/straps 1 pair	Suspended Cymbal 24" one
Gong at least 24" one	Triangles ribbed various sizes three
D. Shaken Sounds	
Cabaca (Cabeza or Axatse) one	Jingle Stick one
Maracas 2 pair	Rattles & Shakers 2-3 different types
Tambourine 8" - 10" - 12" 2 each size	Wrist Bells (Bell Spray) 1 spray 24 wrist bells
E. Scraped Sounds	
Guiro one	Sand Blocks 1 pair
F. Other Rhythm Instruments	
Coconut Shells from real coconut one pair (2 halves)	vibraslap one
Whip one	Tuned Glasses eight tumblers

ภาพที่ 5 เครื่องดนตรีประกอบการเรียนวิชาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยมีลักษณะคล้ายกันทั้ง 3
สถาบัน ภาพนี้ถ่ายที่สถาบันดนตรีมีฟ้า

ภาพที่ 5.1 เครื่องดนตรีประกอบการเล่นนาฏศิลป์สำหรับเด็กปฐมวัย
(เครื่องดนตรีออร์ฟ)

ภาพกิจกรรมการเรียนของสถาบันจินตการดนตรี

ภาพที่ 6 นักเรียนเล่นเครื่องประกอบจังหวะ
ด้วยการเล่น “กิ้ง”

ภาพที่ 7 นักเรียนฟังเพลงประกอบการ
เคลื่อนไหวด้วยริบบิ้น

ภาพที่ 8 นักเรียนเล่นระฆังตามจังหวะ
ในบัตร์คำที่ครูผู้สอนยกให้ดู และฝึกตีดัง-เบา

ภาพที่ 9 นักเรียนตีกลองตามจังหวะในระบบ
สัญลักษณ์ของโคดา

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ของสถาบันดนตรีมีฟ้า

ภาพที่ 10 นักเรียนร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหว

ภาพที่ 11 นักเรียนร้องเพลงกล่อมตุ๊กตา
เคลื่อนไหวด้วยการโยกตัว

ภาพที่ 12 นักเรียนกำลังฟังครูเล่านิทาน

ภาพที่ 13 กิจกรรมการร้องเพลงและเคลื่อนไหว
เชิงวัฒนธรรมเรื่อง “การเล่นมอญซ่อนผ้า”

ภาพกิจกรรมการเรียนของสถาบันดนตรีเคพีเอ็น

ภาพที่ 14 นักเรียนร้องเพลงด้วยการเลื้อนไหว่นิ้ว
ก่อนการเล่นเปียโน (KPN สยามสแควร์)

ภาพที่ 15 ครูผู้สอนกำลังสอนและดูการ
ฝึกซ้อมของนักเรียนเป็นรายบุคคล
(KPN สยามสแควร์)

ภาพที่ 16 นักเรียนกำลังร้องเพลงและใช้ตุ๊กตา
Beeethoven bear และ Mozart mouse

ภาพที่ 17 นักเรียนทำแบบฝึกหัดระบายสี
(KPN สยามสแควร์)

EXECUTIVE SUMMARY

THE STUDY OF THE CURRICULUM AND THE LEARNING PROCESS FOR EARLY CHILDHOOD AT CHINTAKARN, MIFA AND KPN ACADEMY

1. Background and Rationale

The present situation of society is a competition in all aspect especially an economic aspect that has been crisis so the impact that have generated a difficult in way of life such as unemployed. A music learning is not importance in the thinking view of the people in a majority of social and also he think it is unnecessary subject, that can not use for life support in the future so he has not supporting a children to music learning. That concept is not really in life because a children shall learn by a diversity of academics in order to create theirs intelligence moreover, so he or she can create a moral mental and emotion development for a completely growth. Present economic condition has emphasized a subject with create a lot of income and is a high demand of labor market such as medicine, engineering, law, accounting and business administration so a parent has sent a children to study on a special course. Because their believe a children who has more knowledge that supported he has more chance for a good job. Finally, a knowledge in academic of a children are not difference. That reason is a force to push a parent of a children to find a supporting activity in order to make a difference between themselves and relax. The consequence that make an increasing on demand of a music subject, art and other activities. Especially, a music subject it can develop a both of intelligence and mental together that result has developed a highest potential of humanism and it can do in early childhood.

The importance of music learning that make a music subject be contained in part of education system in the school. Fortunately, it do not really supported moreover a music content and objective are not sequence and include a philosophy of music study in the school is not clear for the question what for music study and also a

number of a musical instrument is not enough with a students. A problem of music learning in the school can summarize as follow:

- 1) aspect of a studying plan
- 2) aspect of studying media
- 3) aspect of assessment and measuring
- 4) aspect of value and attitude.

Present a majority of parent has increased to start on find to a school which teaching on special course in music. So an opening a private music school has increased such as Chintakarn, Mifa and KPN institute of music. All institute of music that are in Bangkok and it have learning process with a difference for using a music subject to develop on a quality of life. Researcher has investigated a curriculum and learning process for early childhood in order to use the results that as a guideline and improve in a music curriculum in the future.

2. The objective of the study

The objective of the study is to study on of the curriculum and the learning process for early childhood at Chintakarn, Mifa and KPN institute of music.

3. Methodology

3.1 A conceptual frame work: This study using method and theory of music education for analyze a primary data by use of participatory observation approach for collect data.

3.2 Data Collection:

- 1) Documentary data which has related in this study.
- 2) Primary data: using participatory observation from teachers and students in a class room.

3.3 Area Study: an institute of music which has selected in this study consist of Chintakarn, Mifa and KPN institute of music.

4. Instruments

4.1 Questionnaire: using formal interview collect an personal data and using informal interview collect the other data which has related on the objective of the study especially music learning.

4.2 Camera: Automatic camera (Pentax) and slide film, digital camera Sony DSC-P8

4.3 Recorder: a cassette tape and note book

5. Data Analysis

5.1 Classifies on the primary data

5.2 Used a primary data which has collected from interview and participatory observation to analyze and transform into documentary data.

5.3 A content ranking by school data, curriculum data, learning process of music and preparing activity.

5.4 Data analysis are as follow:

- 1) A curriculum of each institute of music.
- 2) Process and teaching technique of a teacher.
- 3) Musical activity preparing for early childhood.

6. The Results

6.1 In institute of music and music curriculum for early childhood

1) Chintakarn institute of music is the private music school which has opened over 20 years and operated which in a school system. A music curriculum for early childhood had created by Thai people since 1989 and its pattern as seem as a foreign country. But it had applied for appropriate with Thai children in aspect of a singing by use of Kodaly's hand symbolizing, a body movement which is a kind of

Dalcroze's Eurhythmics and using Orff's musical instrument in term of sound level. This school have four text books and four cassette tape which support a learning and has a duration time of the study approximately 2 years.

2) Mifa institute of music is a private music school which has opened in semi company limited system and was open in 1999. This school used of a curriculum for an early childhood since 2000 and that curriculum has generated and integrated between a foreigner and Thai people. That emphasize a singing in form of inner hearing, Dalcroze's Eurhythmics and Thai culture playing. This school have two text books and two CD with supporting a curriculum and have a maximum class around 4-12 students and a duration time of the study approximately 2 years.

3) KPN institute of music is the private music school which was opened in 2000. A music curriculum for a childhood is come from Alfred Publishing Inc.USA. A curriculum that emphasize a musical instrument especially keyboard, body movement (Dalcroze's Eurhythmics) more than a singing and music listening. This school has Beethoven bear and Mozart mouse are actor in order to take a student into a lesson. Moreover, it is a representative in a lesson of a difference of sound level and a parent can sit in a class room together with a student. It have a maximum class around 6 students and have four text books and four CD which use in learning and a duration time of the study approximately 2 years.

6.2 A learning process and technique of a teacher

All teacher has planed for learning and preparing of the study or he has planed from a curriculum. That has prepared a many kind of materials and instruments has a new learning method and teaching such as fire control really experience from a lesson. A teacher used of an observation approach for monitor a doing in the class room or checking an exercise for assessment on a children. Some teachers study on a problems in a class room in order to improve a better activity in the future.

6.3 A preparing on music learning activity for early childhood

Music learning activity in institute of music is a learning program to a early childhood (3-6 year old). It has a majority of music activity which consist of a listening, a singing, a musical instrument playing, a body movement and a creative thinking presented. A student can singing in many kind such as a group singing, a singer singing, an interactive singing and singing with musical instrument, play a music band by use of a many kind of musical instrument which include playing a difference on rhythm, can create a body movement and also create a new rhythm.

7. Discussion

A musical curriculum for childhood of Chintakarn institute of music is created and applied by Thai people. Which has an objective that are to supporting a music experience, stimulate a student to has discovered a competence and music appreciate by himself in order to take as a background to the other musical instrument performance.

A music curriculum for early childhood of Mifa institute of music is a curriculum which has created and integrated by Thai people and foreigner. The objective are to develop inner hearing and emphasize a childhood learn to a rhythm making, a singing that with out a sound, a singing by use of a hand's symbolize and a local playing.

A musical curriculum for childhood of KPN institute of music take from a curriculum of Alfred Publishing Inc.USA. The objective is to develop a skill of keyboard playing by emphasize theoretical of music learning and music history together with a performance. Using stimulation into an introduction by tale telling with used of a toy as a learning media. This curriculum is a difference with the other by take a parent sit in a class room in every hour.

Each of institute of music have teachers around 3-4 teachers per a major or may be had an assistance teacher at least one teacher. It is not a difference in each of institute of music. A teacher has planed a learning from a curriculum except Mifa institute of music which give a teacher to planing and arrange a content by himself.

A teacher think use of tale telling to support a learning can help a children have more interested because a majority of a children has a shot term in meditation and shall has a diversity of an activity in every hour.

8. Recommendation

8.1 A singing learning for early children has use of listening as a majority so that shall has a sample song which using in a singing learning that is clear in each words. It has an instrument which fix a rhythm so it shall not has an over speed and using Thai language is mainly. Finally, it shall not has using a produce music in a singing learning.

8.2 A learning of musical instrument playing in a kind of supporting a rhythm in the first stage of early childhood can develop a muscle and body to growth are as a natural.

8.3 A learning of creative thinking on music for early childhood must use of learning multimedia and it has necessity to give a teacher for recommend as a guideline of learning by take a children to use of and previous an experience in order to has a continue understand and increase to learn of a children.

8.4 Shall give a parent sit in a class room in order to watch for a development and deficient of children. A present shall not sit in a class that by all times because a children may be had not joint with the other children in the class room. So that shall release a children to be with in atmospheric of music and their activity.

8.5 Except a musical instrument a teacher or a curriculum which has used to tough shall find a new kind of toy to take into supporting a learning activity such as a ribbon, a ball in order to make a difference surrounding because it can stimulate on curious of a student.

8.6 A teacher shall hold a degree on Music or has been learning and training in teaching on theoretical music and performance include a psychological music for an early childhood. Moreover, shall study on the objective of a curriculum in detail previous to learning in order to develop on a studying with a maximum efficiency.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวอัญชา สุตมาตร
วันเดือนปีเกิด	18 ธันวาคม 2518
ที่อยู่ปัจจุบัน	43/101 หมู่ 5 ซอยเจริญสุข ถนนบางกรวย ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130 โทร 0-2446-1872 , 0-1611-4522
ประวัติการศึกษา	
ปีการศึกษา 2536	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2540	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (ดนตรีศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานที่ทำงาน	
วิทยาลัยนาฏศิลป์	ถนนราชินี ท่าช้าง-วังหน้า เขตพระนคร กรุงเทพฯ ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ศาลา นครปฐม (อาจารย์พิเศษ)
โรงเรียนดนตรีเจียร์ไน	11-12 ถนนเทศบาลสงเคราะห์ ตลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ (อาจารย์พิเศษ)
สถาบันดนตรีมีฟ้า	59/1 ซอยสุขุมวิท 39 ถนนสุขุมวิท เขตวัฒนา กรุงเทพฯ (อาจารย์พิเศษ)
โรงเรียนอนุบาลคุณแม่	ซอยจรัญสนิทวงศ์ 46 ถนนจรัญสนิทวงศ์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ (อาจารย์พิเศษ)